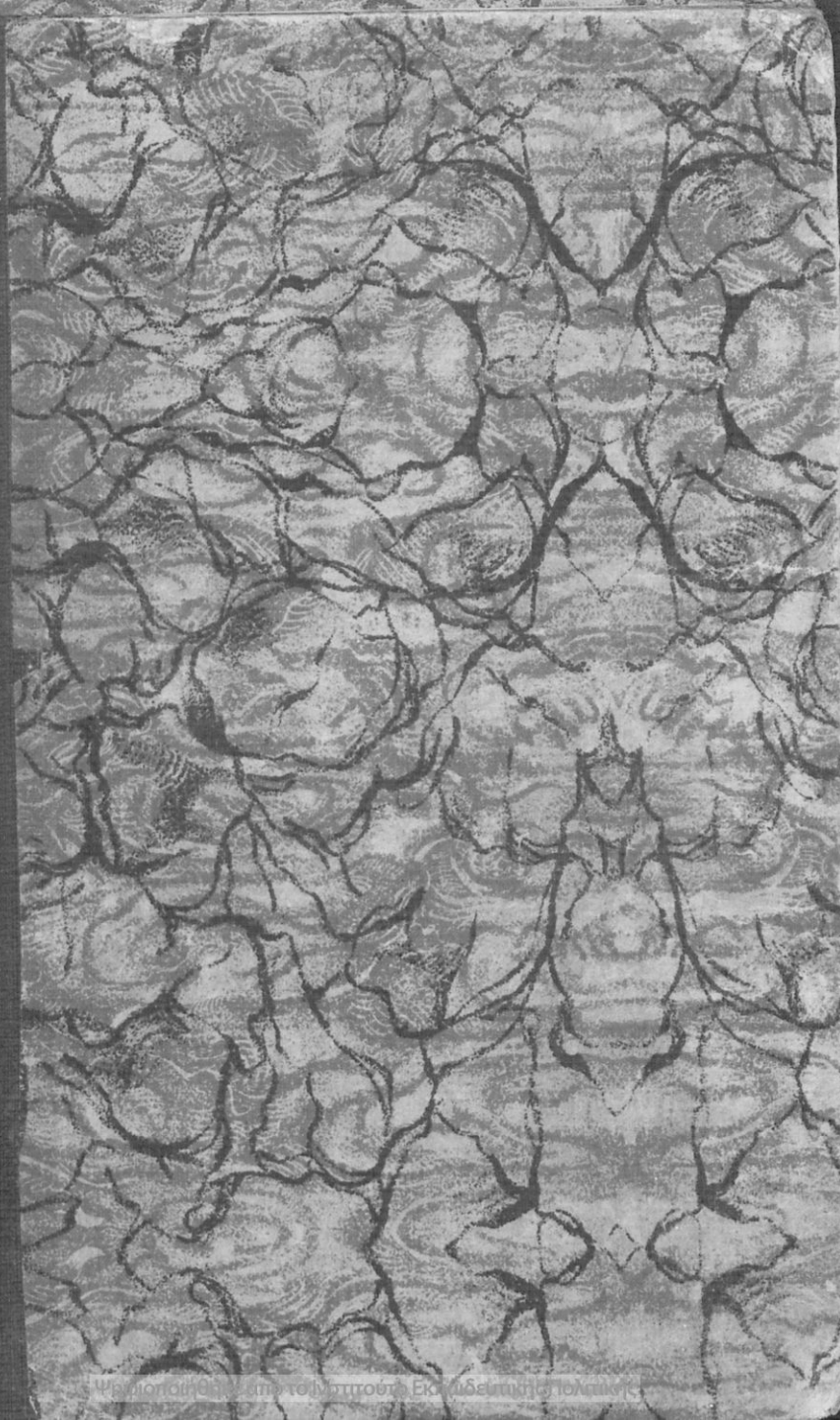

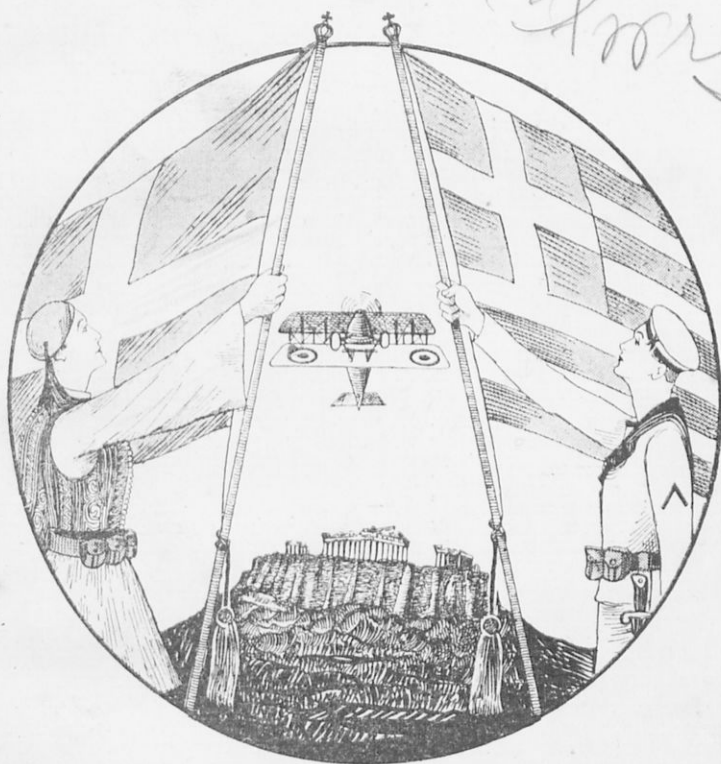

14
17
26
67
99

ΝΙΚ. ΑΛΙΚΑΚΟΥ

ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

(ΕΘΝΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ)

ΕΚΔΟΣΙΣ Β'

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. ΣΙΔΕΡΗ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 52
ΑΘΗΝΑΙ

ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

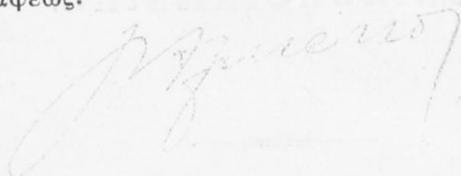
(ΕΘΝΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ)

ΕΚΔΟΣΙΣ Β'

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων καὶ
τῶν Ἐμπορικῶν Σχολῶν

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. ΣΙΔΕΡΗ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 52
ΑΘΗΝΑΙ

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ
συγγραφέως.

Η Α. Μ. Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΝΗΜΗΝ
ΤΩΝ ΥΠΕΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΠΕΣΟΝΤΩΝ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΓΕΩΡ. ΑΛΙΚΑΚΟΥ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΓΕΩΡ. ΑΛΙΚΑΚΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΕΩΡ. ΑΛΙΚΑΚΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	σελ. ια'
--------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Γένεσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς Κοινωνίας

I Ἐμφάνισις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς καὶ κοινο- νικῇ ἐξέλιξις αὐτοῦ	σελ. 1
II Ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ	» 6
III Τύποι κοινωνικῆς συμβιώσεως	» 7

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Ἡθικὴ — Δίκαιον

I Ἡθικὴ	» 9
II Δίκαιον	» 11

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Πατρίς—Ἔθνος—Σημαία—Ἐθνικὸς—Ὑμνος Ἐθνικὴ Ἑορτὴ—Ἐθνικὸν Ἐμβλημα

I Πατρίς	» 12
II Ἔθνος	» 15
III Σημαία	» 17
IV Ἐθνικὸς Ὑμνος	» 19
V Ἐθνικὴ Ἑορτὴ	» 21
VI Στέμμα—Ἐθνικὸν Ἐμβλημα	» 22

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Πολιτεία — Πολίτευμα — Σύνταγμα

I	Πολιτεία	σελ.	24
II	Πολίτευμα	»	26
III	Σύνταγμα	»	29

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Ἑλληνικὴ Πολιτεία

I	Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας	»	30
II	Ἱστορία τῶν Ἑλληνικῶν Πολιτευμάτων	»	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Τριχοτομία τῆς Πολιτείας

I	Νομοθετικὴ Ἐξουσία	»	42
II	Ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία	»	48
III	Δικαστικὴ Ἐξουσία	»	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Ὅργανα τῶν Ἐξουσιῶν — Σύμβουλοι τῆς Κυβερνήσεως

I	Ὅργανα τῶν Ἐξουσιῶν	»	65
II	Σύμβουλοι τῆς Κυβερνήσεως	»	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Διοικητικὴ διαίρεσις τῆς Ἑλλάδος

I	Διοικητικὰ συστήματα	»	74
II	Κοινότης	»	75
III	Δῆμος	»	76

IV	Νομὸς	σελ.	79
V	Γενικὴ Διοίκησις	»	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος — Ἐκπαίδευσις

I	Ἐκκλησία	»	83
II	Ἐκπαίδευσις	»	85

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

Ἀσφάλεια τῆς Χώρας

I	Στρατὸς Ξηρᾶς—Θαλάσσης—Ἀέρος	»	92
II	Ἀστυνομία	»	93
III	Ἀγροτικὴ Ἀσφάλεια	»	93

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ Πολίτου

I	Ἀτομικὰ ἢ προσωπικὰ δικαιώματα	»	96
II	Πολιτικὰ δικαιώματα	»	107
III	Ἀστικὰ δικαιώματα	»	111
IV	Δικαιοπραγίαι—Ἀδικοπραγίαι	»	113

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

Καθήκοντα τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ Πολίτου

I	Καθήκοντα τοῦ Ἀνθρώπου	»	115
II	Καθήκοντα τοῦ Πολίτου	»	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

*Ἐλαττώματα ἐπιδρωῖντα ἐπὶ τῆς Κοινωνίας
καὶ τοῦ ἔθνους*

I	Ἐλαττώματα καὶ συνέπειαι αὐτῶν	»	142
---	--	---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

*Ἡ Πολιτεία Προσιάτης καὶ Διαιτητῆς
τῶν Ἐργοδοτῶν καὶ Ἐργατῶν*

I	Αὐτόνομοι Ὄργανισμοὶ	»	148
II	Ἐπαγγελματικὰ Σωματεῖα	»	150
III	Σχέσεις Κεφαλαίου καὶ Ἐργασίας	»	153
IV	Συλλογικαὶ συμβάσεις Ἐργασίας	»	154
V	Διαιτησία ὑπὸ τοῦ Κράτους	»	164
VI	Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις	»	167

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν

I	Σκοπὸς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ ἡ ἐν αὐτῇ θέσις τῆς Ἑλλάδος	»	171
---	---	---	-----

ΤΟ ΙΣΧΥΙΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ . . .	»	175
ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ	»	197

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ ἱσχυρὸν ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησα, ὁρίζει ἐν ἀρχῇ τοῦ μαθήματος τῆς Ἀγωγῆς τοῦ Πολίτου τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κεφαλαίου τούτου παρέλειψα διότι φρονῶ ὅτι, ὅχι μόνον τὸν σκοπὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς γενικὰς γνώσεις τοῦ κατ' ἐξοχὴν Ἑθνικοκοινωνικοῦ τούτου μαθήματος πρέπει νὰ κατέχη ὁ Ἑλληνόπαις ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ μορφωτικῶν βημάτων. Ὁ δημοδιδάσκαλος ὀφείλει νὰ εἶναι, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, καὶ Ἑθνικοκοινωνικοπαιδαγωγός. Παραλλήλως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τοὺς γονεῖς, πρέπει νὰ διδάσκεται μὲ πίστιν ἢ ἀγάπην πρὸς τὴν Πατρίδα, ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς Νόμους, πρὸς τὰ ἀρχαῖα Μνημεῖα καὶ ἐν γένει πρὸς τὰς Ἑθνικὰς μας Παραδόσεις καὶ πρὸς τὰ Ἑθνικά μας Σύμβολα.

Αὐτὸς ἄλλως τε εἶναι ὁ βασικὸς σκοπὸς τῆς Ἑθνικοκοινωνικῆς Ἀγωγῆς καὶ συμπληρωματικῶς ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον καὶ ἰδίως πρὸς τὴν ἐργασίαν. Πρέπει ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἀκόμῃ ἡλικίας νὰ πεισθῇ καὶ νὰ νοιώσῃ κάθε πολίτης ὅτι ἡ ζωὴ του, ἡ εὐτυχία του, ἡ ἐλευθερία του ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ κοινωνικὸν σύνολον, ὑπεράνω τοῦ ὁποίου ἵσταται φρονεὸς καὶ προστάτης τῆς τιμῆς του, τῆς ζωῆς του καὶ τῆς περιουσίας του τὸ Κράτος. Ἐχομεν ὑποχρέωσιν πάντες οἱ ἐκπαιδευτικοί, ὥς καὶ οἱ πατέρες, αἱ μητέρες καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ σώφρονες πολῖται νὰ δημιουργήσωμεν Ἑθνικὴν συνείδησιν εἰς τοὺς Ἑλληνόπαιδας καὶ πίστιν ἀσάλευτον εἰς τὰς Ἑθνικὰς μας παραδόσεις καὶ τὰ Ὑψηλὰ Ἰδανικά τῆς Φυλῆς μας. Πρέπει μὲ πίστιν καὶ μὲ ἔργα νὰ ἀποδείξωμεν εἰς τὰ αὐριανὰ μέλη τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Κοινωνίας, ὅτι ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου καθιστᾷ τὰ πλέον δύσκολα πράγματα εὐκόλα καὶ τὰ ἀδύνατα δυ-

νατά. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀφήσωμεν τὸν νέον νὰ ἀπογοητευθῇ σκεπτόμενος «**τί δύναται νὰ κάμῃ αὐτὸς ὡς μονὰς εἰς αὐτὴν τὴν ἀνθρωποθάλασσαν**». Καὶ δὲν θὰ τὸ σκεφθῇ αὐτὸ ποτὲ ἂν λάβῃ ὑπ' ὄψει του, ὅτι ἀπὸ τὰς μικρὰς σταγόνας γίνονται τὰ ρυάκια καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ ποταμοὶ καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν οἱ ὠκεανοί. Οἱ ἀθάνατοι πρόγονοί μας, κατὰ πολὺ ὀλιγαριθμότεροι ἡμῶν καὶ ὑπὸ συνθήκας δυσμενεστέρας, ἀλλὰ ἠνωμένοι καὶ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους ἀφωσιωμένοι, ἐμεγαλούργησαν, ἐθαυματούργησαν, ἐδοξάσθησαν καὶ ἐθαυμάσθησαν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον καὶ αἰωνίως θὰ θαυμάζωνται τὰ μεγαλοπρεπῆ ἔργα των καὶ ὁ ἄφθαστος πολιτισμὸς των. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν βαθυστόχαστον ἔννοιαν εἶχον τὰ λόγια τοῦ Πρωθυπουργοῦ μας κ. Ἰω. Μεταξᾶ, ὅταν τὴν 4ην Αὐγούστου ὑψῶνων τὴν σημαίαν τῆς ἀναπτέρωσης τῶν Ἑθνικῶν Ἰδανικῶν μας, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἐργασίας, ἔλεγεν «**Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἠνωμένος καὶ πειθαρχημένος δύναται νὰ κάμῃ μεγάλα πράγματα**».

N. K. A.

ΕΘΝΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΓΕΝΕΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

I

Ἑμφάνις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς καὶ κοινωνικὴ ἐξέλιξις αὐτοῦ

Οἱ φιλόσοφοι τῆς ἱστορίας καὶ οἱ φυσιοδίφαι ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς γῆς, καθ' ὃν τρόπον καὶ χρόνον ἐνεφανίσθησαν καὶ τὰ ἄλλα χερσαῖα ζῷα, κατόπιν μεγίστης ἐπαναστάσεως τῶν στοιχείων τῆς φύσεως καὶ μάλιστα κατόπιν γενικοῦ κατακλυσμοῦ. Τινὲς παραδέχονται ὅτι ἡ πρώτη ἐμφάνις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἐγένετο ἐν Ἀσίᾳ περὶ τὰ ὄρη τῶν Ἱμαλαίων ὄρεων, ὅπου τὸ κλίμα καὶ ἡ λαμπρότης τῆς φύσεως ὑπεβοήθουν τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ διατήρησιν.

Ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἔζη βίον ἄγριον. Μόνος του ἐξεύρισκε τὴν τροφήν του θηρεύων διάφορα ἄγρια ζῷα, μόνος του κατεσκεύαζε τὴν ἐνδυμασίαν του ἐκ τῶν δερμάτων τῶν ἀγρίων ζῴων καὶ μόνος του ἐπλεκε τὴν καλύβην του ἢ κατέφενγεν εἰς

IV. Ἀλικάκου : « Ἀγωγή τοῦ πολίτου », Ἔκδ. Β'

1

τὰ σπήλαια διὰ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὸ ψῦχος ἢ ἀπὸ τὸν καύσωνα ἢ ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν ἀγρίων θηρίων.

Κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς τοῦ συνηντᾶτο πολλάκις μετὰ τῶν ἀγρίων θηρίων, τὰ ὅποια ἦσαν διεσπαρμένα καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Διὰ νὰ ζήσῃ ὁμως ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀναζητῇ τὴν τροφήν τοῦ μεταξὺ τῶν ἀγρίων ζώων, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως νὰ ἀμύνεται κατὰ τῶν θηρίων.

Ἡ φύσις ἐπροίκισε τὰ διάφορα ζῶα, μὲ διάφορα προστατευτικά μέσα διὰ νὰ κατορθώσουν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ζοῦν, ἀφ'

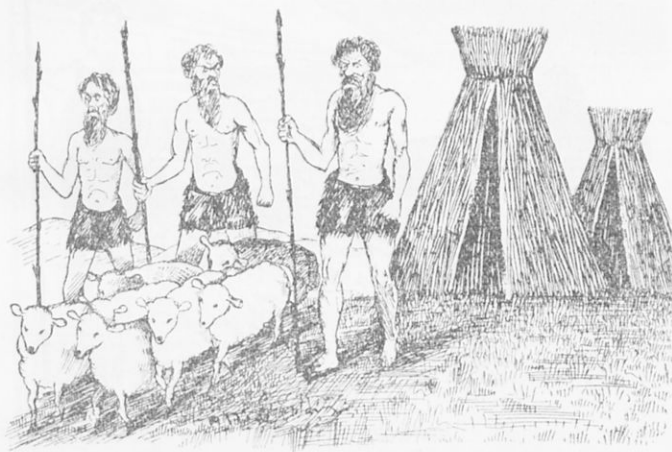
Ἀγρία περίοδος

ἐτέρου δὲ νὰ διαφεύγουν τὸν κίνδυνον, ὅταν ἀπειλοῦνται ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ ἀγριόχοιρος λ.χ. ἔχει τοὺς χαυλιόδοντας, τοὺς ὁποίους χρησιμοποιεῖ ὡς μέσον ἐξευρέσεως τῆς τροφῆς τοῦ καὶ ὡς μέσον ἀμύνης· προσέτι ἔχει καὶ πόδας ταχείς καὶ οὕτω διαφεύγει τὸν κίνδυνον, ὅταν ἀπειλεῖται ἀπὸ ἄλλα ἰσχυρότερα ζῶα. Ὁ λύκος ἔχει ἰσχυροτάτην ὄρασιν, ὁ λαγὼς ταχυτάτους πόδας, τὰ πτηνὰ ἔχουν πτερὰ καὶ ἐν γένει, ἂν θὰ ἐξετάσωμεν τὰ διάφορα ζῶα, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐφωδιασμένον ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ μίαν ιδιότητα, διὰ τῆς ὁποίας ζῇ

καὶ ἀμύνεται κατὰ τῶν διαφορῶν κινδύνων. Μόνον ὁ ἄνθρωπος στερεῖται τῶν φυσικῶν τούτων χαρισμάτων, ἢ ἐὰν ἔχη τινὰ ἐξ αὐτῶν εἶναι μέτρια καὶ πολὺ κατώτερα τῶν ἀγρίων ζώων. Ὅπως εἶναι ἡ ὄρασις, ἡ ἀκοή, ἡ ταχύτης τῶν ποδῶν, ἡ σωματικὴ δύναμις κλπ. Ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ ἰδίως εἰς τοὺς μετὰ τῶν θηρίων ἀγῶνας ἀνεδείχθη πάντοτε νικητὴς, χάρις *εἰς τὴν λογικὴν*, διὰ τῆς ὁποίας κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ ὅ,τι ἡ φύσις τοῦ ἐστέρησεν.

Παρεῖλθον πολλάι χιλιετηρίδες διὰ νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν. Ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς του εἰς τὴν γῆν μέχρι σήμερον διῆλθε τὰς ἑξῆς περιόδους :

α') *Τὴν θηρευτικὴν καὶ ἀλιευτικὴν περίοδον.* Κατὰ τὴν

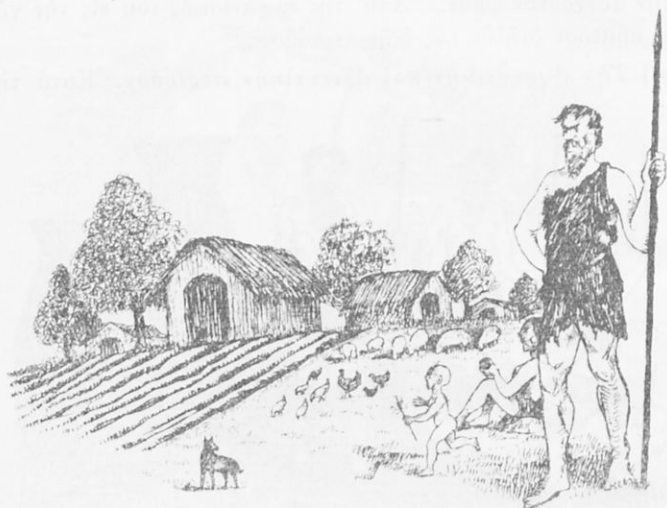

Νομαδικὴ περίοδος

περίοδον ταύτην ὁ ἄνθρωπος ἔζη βίον ἄγριον εἰς τὰ δάση, εἰς τὰς ὄχθας τῶν λιμνῶν, τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ποταμῶν. Διὰ νὰ τραφῇ ἐθήρευσεν ἄγρια ζῶα ἢ συνέλεγεν ρίζας καὶ καρποὺς ἀγρίων δένδρων. Διὰ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν θηρίων κατέφευγεν εἰς τὰ σπήλαια ἢ εἰς τὰ δένδρα καὶ διὰ νὰ ἐνδυθῇ ἐχρησιμοποιοῖ τὰ δέρματα τῶν θηρευομένων ζώων. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ ἑναριθρὸς γλῶσσα ἦτο ἄγνωστος,

ἡ συνεννόησις ἐγίνετο διὰ νοημάτων, τὸ δὲ συναίσθημα τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ φόβου ἐξεδηλοῦτο δι' ἀσυναρτήτων φωνῶν.

β') *Τὴν ποιμενικὴν ἢ νομαδικὴν περίοδον.* Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὁ ἄνθρωπος ἐξημέρωσε διάφορα ἄγρια ζῷα καὶ διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ των κατώρθωσε νὰ ζῇ ἀσφαλέστερον καὶ εὐκολώτερον. Μετὰ τὴν ἐξημέρωσιν τῶν ἀγρίων ζῴων δὲν ἐξηναγκάζετο νὰ μεταβαίνει εἰς μέρη ἐπικίνδυνα διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῆς τροφῆς του, ἀλλὰ ἐφρόντιζε μόνον διὰ τὴν τροφήν τῶν ποιμνίων του, περιπλανώμενος μετ' αὐτῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον.

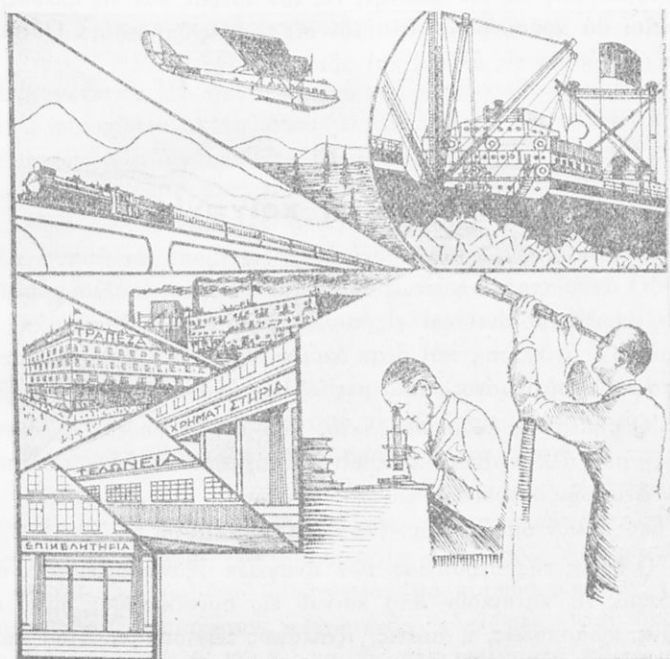

Γεωργικὴ περίοδος

γ') *Τὴν γεωργικὴν περίοδον.* Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὁ ἄνθρωπος εὗρε νέον εἶδος τροφῆς, τὸν σῖτον καὶ τὴν κριθήν.

Ἡ τροφή αὕτη παρετήρησεν ὅτι ἦτο ἀφθονωτέρα καὶ θρεπτικωτέρα καὶ δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὰ ποίμνιά του. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀρχίζει 1) ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς καὶ ἡ διεκδίκησις τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν ὑπὸ τῶν πρώτων καλλιεργητῶν, 2) ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἐνάριθρου γλώσσης, 3) ἡ μόνιμος ἐγκατάστασις τῶν οἰκογενειῶν καὶ 4) ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν γῆν καὶ πρὸς τὴν πατρίδα.

δ') *Τὴν ἐμποροβιομηχανικὴν περιόδον.* Ἡ περίοδος αὕτη εἶναι ἡ περίοδος εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον. Εἶναι ἡ περίοδος τῶν ἀνακαλύψεων, τῶν ἐφευρέσεων, τῆς ἀναπτύξεως τῆς παραγωγῆς, τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας, τῆς συγκοινωνίας, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Εἰς τὴν περίοδον ταύτην ἕκαστος ἄνθρωπος ἀσχολεῖται μὲ ἰδιαιτέραν ἐργασίαν, τὰ

Ἐμποροβιομηχανικὴ περίοδος

προϊόντα τῆς ὁποίας δὲν πρόκειται νὰ χρησιμοποιήσῃ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ κυρίως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. Σήμερον πάντες οἱ ἐργαζόμενοι, λ. χ. οἱ φαρμακοποιοί, οἱ γεωργοί, οἱ κτίσται, οἱ ράπται, οἱ κουρεῖς, οἱ ἄρτοποιοὶ καὶ ἄλλοι, δὲν ἐργάζονται διὰ νὰ παράγουν διάφορα προϊόντα πρὸς ἰδίαν τῶν χρῆσιν, ἀλλὰ πρὸς χρῆσιν τῶν ἄλλων. Ἐκαστος ἄνθρωπος δηλαδὴ ἐργάζεται διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἄλλων καὶ λαμβάνει συγχρόνως παρ' αὐτῶν

ἀμοιβήν, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιεῖ διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ. Τὸ χρῆμα, τὸ ὁποῖον μεσολαβεῖ σήμερον καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὴν παλαιότεραν ἐποχὴν, εἶναι τὸ μέσον τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ γεωργὸς λ. χ. παράγει διάφορα προϊόντα, τὰ ὁποῖα πωλεῖ καὶ λαμβάνει ὡς ἀμοιβὴν χρήματα. Ἐὰν χρήματα ταῦτα θὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν ὑποδηματοποιόν, εἰς τὸν ράπτην, εἰς τὸν ἱατρὸν καὶ εἰς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι θὰ προσφέρουν εἰς αὐτὸν διαφόρους ὑπηρεσίας. Οὗτοι δὲ θὰ τὰ δώσουν εἰς ἄλλους καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

II

Ἀνθρωπίνη κοινωνία

Ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως ἀρέσκεται νὰ ζῇ μετ' ἄλλων ὁμοίων του, ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς πολλὰ ζῷα, πτηνὰ, ἔρπετά καὶ ἔντομα. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅταν ἀκόμη εὗρίσκετο εἰς ἀγρίαν κατάστασιν ἔζη οὐχὶ μόνος, ἀλλὰ μετ' ἄλλων ἀνθρώπων.

Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐκ φύσεως ἀρέσκεται νὰ ζῇ μετ' ἄλλων ἀνθρώπων, εἶναι ὑποχρεωμένος λόγῳ τῶν πολλῶν ἀναγκῶν, (φυσικῶν καὶ κοινωνικῶν*), τὰς ὁποίας ἔχει νὰ ζῇ μετ' ἄλλων ὁμοίων του, ἵνα θεραπεύῃ ταύτας.

Ὁ λόγος τῆς θεραπείας τῶν ἀναγκῶν ἐξαναγκάζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ κατοικοῦν ἀπὸ κοινοῦ εἰς συνοικισμοὺς, ἥτοι εἰς χωρία, κωμοπόλεις, ἢ πόλεις, ἀναλόγως τῶν συμφερόντων των. Οἱ κάτοικοι ἐκάστης πόλεως, κωμοπόλεως, ἢ χωρίου, ἀποτελοῦν ἰδιαιτέραν κοινωνίαν, ὅπως εἶναι λ. χ. ἡ κοινωνία τῶν Ἀθηνῶν, ἡ κοινωνία τῶν Σπετσῶν, ἡ κοινωνία τῶν Τσερίων καὶ ἄλλων συνοικισμῶν. Πάντες δὲ οἱ κάτοικοι μιᾶς χώρας, ἀποτε-

* Φυσικαὶ ἀνάγκαι καλοῦνται αἱ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπιβαλλόμεναι τοιαῦται. Αὗται εἶναι ἡ τῆς τροφῆς, τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς κατοικίας. Κοινωνικαὶ δὲ ἀνάγκαι καλοῦνται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦνται ὑπὸ τῆς κοινωνίας, ὅπως εἶναι ἡ μόρφωσις, τὰ δημόσια θεάματα, αἱ γραβάται, τὰ δακτυλίδια, τὰ ὥρολόγια κλπ.

λοῦν τὴν κοινωνίαν αὐτῆς, ὅπως εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία, ἡ Γαλλικὴ κοινωνία κλπ. Ὅλα δὲ σχεδὸν τὰ πεπολιτισμένα κράτη συνδέονται δι' ἀμοιβαίων σχέσεων καὶ συμφωνιῶν καὶ ἀποτελοῦν ἀπὸ κοινοῦ τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν.

III

Τύποι κοινωνικῆς συμβιώσεως

✓ **Οἰκογένεια** : Ἡ πρώτη μορφή τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως εἶναι ἡ οἰκογένεια. Αὕτη ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἐξ αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἡ ὁμαλὴ καὶ ἁρμονικὴ συμβίωσις μιᾶς οἰασδὴποτε κοινωνίας μεγάλης ἢ μικρᾶς. Ἐὰν τὰ μέλη ἐκάστης οἰκογενείας ἔχουν καταλλήλως διαπαιδαγωγηθῇ καὶ ἐπομένως ἔχουν ἀναπτυχθῇ εἰς αὐτὰ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως, ἦτοι ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμὸς καὶ ἐκτίμησις, ἡ φιλοπονία, ἡ φιλομάθεια, ἡ ἀλληλοβοήθεια, ἡ εὐγνωμοσύνη, ἡ ὑπακοὴ πρὸς τοὺς νόμους, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν θρησκείαν, τότε ὁλόκληρος ἡ κοινωνία, ἡ ὁποία θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοιαύτας οἰκογενείας, θὰ παρουσιάζῃ πλήρη ἁρμονίαν καὶ εὐτυχίαν.

Τοῦναντίον, ἐὰν ἡ μικρὰ αὕτη κοινωνία τῆς οἰκογενείας ἀναπτύξῃ εἰς τὰ μέλη της κακὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι σὺν τῷ χρόνῳ θὰ γίνουν ἔξεις κακαί, καὶ ἡ κοινωνία ὁλόκληρος, ἡ ὁποία θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοιαύτας οἰκογενείας, θὰ παρουσιάζῃ ὅλας τὰς δυσμενεῖς καὶ δυσαρέστους κοινωνικὰς ἐκδηλώσεις, ἦτοι ὀκνηρίαν, κλοπὰς, ἀπάτας, φόνους καὶ ἐν γένει ἐγκλήματα, ἀθλιότητα καὶ δυστυχίαν.

✓ **Δῆμος ἢ Κοινότης**. Πολλὰ οἰκογένεια ἀποτελοῦν ἐν χωρίῳ, μίαν κωμόπολιν ἢ πόλιν. Ἀναλόγως δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων, οἱ συνοικισμοὶ οὗτοι ἀποτελοῦν δῆμον ἢ κοινότητα.

Κοινότητα ἀποτελοῦν οἱ συνοικισμοί, οἱ ὁποῖοι ἔχουν πληθυσμὸν ἄνω τῶν 300 κατοίκων καὶ ἑλαττον τῶν 10.000. Χωρία ἔχοντα πληθυσμὸν ἑλαττον τῶν 300 κατοίκων ἐνοῦνται μετ' ἄλλων γειτονικῶν χωρίων καὶ ἀποτελοῦν μίαν κοινότητα.

Δῆμον ἀποτελοῦν αἱ πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πληθυσμὸν

ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων, ἐκτὸς ἐὰν αὗται εἶναι πρωτεύουσαι νομῶν, ὁπότε ὅσουσδήποτε κατοίκους καὶ ἐὰν ἔχουν, ἀποτελοῦν δῆμον, ὅπως εἶναι ἡ Σπάρτη, ἡ Ἄρτα καὶ ἄλλαι.

Ἐπαρχία. Πολλαὶ κοινότητες ἢ δῆμοι ἀποτελοῦν μίαν ἐπαρχίαν.

Νομός. Πολλαὶ ἐπαρχαὶ ἀποτελοῦν ἓνα νομόν.

Κράτος. Πάντες οἱ νομοὶ ἀποτελοῦν τὸ Κράτος.

Ἡ διαίρεσις τοῦ κράτους εἰς νομοὺς, τῶν νομῶν εἰς ἐπαρχίας καὶ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς δήμους καὶ κοινότητας, ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν καλλιτέραν διοίκησιν τῶν κατοίκων τῆς χώρας καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐκλογῶν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία, ἐν τῇ προσπαθείᾳ της πάντοτε νὰ ἐξυπηρετήσῃ θετικώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον τὰς ἀνάγκας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἵδρυσεν εἰς τὰ νέα μέρη, Ἡπειρον, Μακεδονίαν, Θράκην καὶ Κρήτην **Γενικὰς Διοικήσεις**. Ἐκάστη γενικὴ διοίκησις περιλαμβάνει πάντας τοὺς νομοὺς τῆς περιφερείας ἐκάστου διαμερίσματος. Σκοπὸς δὲ τῆς γενικῆς διοικήσεως εἶναι ἡ μελέτη καὶ παρακολούθησις τῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ἡ ταχεῖα ἐξυπηρέτησις αὐτῶν. γ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΗΘΙΚΗ—ΔΙΚΑΙΟΝ

I

Ἡθικὴ

Ἄφ' ἧς στιγμῆς ἐγκατέλειπεν ὁ ἄνθρωπος τὰ σπήλαια, τὰ βουνά, τὰ δάση, τὰς χαράδρας καὶ τὸν νομαδικὸν βίον καὶ ἀπέκτησε μόνιμον καλύβην καὶ κτήματα, ἤρχισε νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ βίου του καὶ νὰ διακρίνῃ τὸ ὠφέλιμον ἀπὸ τὸ ἐπιζήμιον, τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ ἄδικον καὶ τὸ ἠθικὸν ἀπὸ τὸ ἀνήθικον. Αἱ σκέψεις του αὗται καὶ αἱ ἀντιλήψεις του ἦσαν ἀρχικῶς ἀσαφεῖς, ἀκαθόριστοι καὶ συγκεχυμένοι, προήχθησαν ὅμως καὶ ἐσυστηματοποιήθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, καὶ ἰδίως ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ ἄνθρωπος ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Διὰ νὰ ἐξυπηρετηθῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἔπρεπε καὶ αὐτὸς νὰ ἐξυπηρετήσῃ αὐτούς. Διὰ νὰ σεβασθοῦν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τὰ κτήματά του, τὰ πρόβατά του, τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὴν ζωὴν του, ἔπρεπε καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ αὐτὸς νὰ σέβεται τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν τῶν ἄλλων συνανθρώπων του. Ὅταν π. χ. εἶδε, πόσον ζημιοῦται καὶ πόσον ὑποφέρει, ὅταν τοῦ κλέπτουν τὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας του, ὅταν ἐπιδιώκουν τὸν θάνατόν του, ὅταν τοῦ προσβάλλουν τὰ εὐχάριστα συναισθήματα, ἐχαρακτήρισεν τὴν κλοπὴν, τὸν φόνον, τὸ ψεῦδος κλπ. ὡς **ἀδικίας** καὶ **ἀνηθικότητος**. Τὸν δὲ σεβασμὸν πρὸς τὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας του, πρὸς τὰ προσφιλῆ του πρόσωπα, πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐν γένει πρὸς ὅ,τι ἦτο ὠφέλιμον καὶ εὐχάριστον εἰς αὐτόν, τὸ ἐχαρακτήρισεν ὡς **δίκαιον** καὶ ὡς **ἠθικὴν**.

Πᾶν ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν ὁμαδικὸν βίον ἐχαρακτήρισεν, ὡς πρέπον, ὡς δίκαιον καὶ ὡς ἠθικόν, τὸ ἐθεώρησε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἐφρόντισε διὰ τὴν εὐδαιμονίαν του νὰ τὸ καθιερώσῃ, νὰ τὸ συστηματοποιήσῃ καὶ νὰ τὸ ἐπιβάλλῃ, ἀρχικῶς διὰ τῶν ἀγράφων νόμων καὶ βραδύτερον διὰ τῶν γραπτῶν νόμων.

Ἐκαστος λαὸς ἐδημιούργησεν ἰδίαν ἠθικὴν, συμφώνως πρὸς

τὴν νοοτροπίαν του καὶ πρὸς τὸ ἰδεῶδες τῆς φυλῆς του. Ἄλλο εἶναι τὸ ἰδεῶδες ἑνὸς ἐμπορικοῦ λαοῦ, ἄλλο ἑνὸς λαοῦ πολεμικοῦ, ἄλλο μιᾶς βορείου χώρας καὶ ἄλλο μιᾶς μεσημβρινῆς. Ὁ σκοπὸς ὅμως τῆς δημιουργίας οἰασδήποτε ἠθικῆς, εἶναι εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν λαῶν, ἡ ἁρμονικὴ συμβίωσις τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν.

Ὁρισμός. Ἡθικὴ εἶναι αἱ ἔννοιαι αἱ ἀπὸ μακροῦ καθιερωμέναι εἰς τὴν συνείδησιν ἑνὸς λαοῦ καὶ ἀποσκοποῦσαι τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἰδεώδους τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ.

Ἡ ἠθικὴ γεννηθεῖσα καὶ ἐξελιχθεῖσα εἰς τὸν ὁμαδικὸν βίον τῶν ἀνθρώπων κατέστη ἡ βάσις τῆς ἁρμονικῆς συμβιώσεως αὐτῶν. Πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν ὁργάνωσιν ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, πᾶν ὅ,τι κινεῖ καὶ κατευθύνει σήμερον τὸν ἀνθρώπον ὀφείλεται εἰς τὴν ἠθικὴν. Ἡ ἠθικὴ ἐδημιούργησε τοὺς θεοὺς, διέπλασε τὰς θρησκείας, ἐκαλλιέργησε τὴν συνείδησιν καὶ ἐμόρφωσε τὸν θεσμόν τῆς Οἰκογενείας, τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἠθικῆς ἀπῆλειπεν ἀπὸ τὸ μέτωπον τῆς ἀνθρωπότητος τὸ αἰσχρὸν στίγμα τῆς δουλείας. Εἰς τὴν ἠθικὴν ὀφείλεται ἡ ἰσότης, ἡ ἀδελφότης καὶ ἡ ἐλευθερία, διὰ τὰς ὁποίας σεμνύνεται ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης.

Τὴν ἠθικὴν διεκήρυξαν καὶ ἐδίδαξαν καὶ ἀνήγαγον εἰς περιωπὴν πρῶτοι οἱ φιλόσοφοι πρόγονοί μας. Εἰς αὐτοὺς ἀναφέρονται τὰ ρητὰ **«γνώθι σαυτόν»**, **«θυμοῦ κράτει»**, **«βίᾳ μὴδὲν πράττει»** κλπ. Ὁ δὲ Μέγας Ἀλέξανδρος σεβόμενος τὴν ἠθικὴν τῶν λαῶν, τοὺς ὁποίους ἐνῖκα καὶ ἀκολουθῶν τὰ διδάγματα τοῦ μεγάλου διδασκάλου του Ἀριστοτέλους, προσήλκυε καὶ ἐγοήτευε καὶ ἐξημέρωνε καὶ τοὺς πλέον βαρβάρους λαούς.

Εἰς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἠθικὸν ρητὸν τοῦ Χριστοῦ **«ὃ σὺ μισεῖς ἐτέρῳ μὴ ποιήσης»** στηρίζεται ὁλόκληρος ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ὅλοι οἱ παρόντες καὶ μέλλοντες ἠθικοὶ καὶ κοινωνικοὶ νόμοι.

Ὅλαι αἱ πολιτεῖαι καὶ ὅλαι αἱ κοινωνίαι στηρίζονται ἐπὶ ἠθικῶν νόμων. Πολιτεῖαι τῶν ὁποίων οἱ ἠθικοὶ νόμοι κατέρρευσαν, δὲν ἐβράδυναν νὰ καταρρεύσουν καὶ αὐταὶ καὶ νὰ ὑποδουλωθοῦν.

II

Δίκαιον

✓ Βάσις τῆς ἠθικῆς ἀλλὰ καὶ καρπὸς αὐτῆς εἶναι τὸ δίκαιον.
 Δίκαιον καλεῖται τὸ σύνολον τῶν ὑποχρεωτικῶν κανόνων,
 τῶν διεπόντων τὰς σέσεις τῶν ἀνθρώπων τῶν διαβιούντων ἐν
 τῇ αὐτῇ κοινωνίᾳ.

Οἱ ὑποχρεωτικοὶ κανόνες τοῦ δικαίου δημιουργοῦνται ὑπὸ
 τῶν ἀνθρώπων ἐκάστου λαοῦ, ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώ-
 πων τοῦ λαοῦ, καὶ τότε λέγονται **νόμοι**, * ἄλλοτε δὲ ὑπὸ τοῦ
 ἰδίου τοῦ λαοῦ καὶ τότε λέγονται **ἔθιμα**.

Οἱ νόμοι οἱ ὅποιοι τίθενται ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀποτελοῦν τὸ
 γραπτὸν δίκαιον, τὰ δὲ ἔθιμα ἀποτελοῦν τὸ ἀγραφον δίκαιον.

Τὸ ἔθιμον ἔχει ἰσχύν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ νόμος. Τὸ ἔθιμον
 δημιουργεῖται ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ μακροχρονίου καὶ ὁμοιομόρφου
 ἐφαρμογῆς καὶ ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῆς Πολιτείας ὡς νόμος. ✓

* Βλέπε νομοθετικὴ ἐξουσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΠΑΤΡΙΣ - ΕΘΝΟΣ - ΣΗΜΑΙΑ - ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΟΡΤΗ - ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΜΒΛΗΜΑ

I

Π α τ ρ ι ς

Ἡ ἔννοια τῆς πατρίδος ἀνεπτύχθη βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον. Ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὅσον ἔζη βίον νομαδικὸν καὶ ἤλασεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κατοικίαν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀγαπήσῃ ἓνα ὠρισμένον τόπον. Ὅταν ὁμως ἤρχισε νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν καὶ νὰ τρέφεται ἐξ αὐτῆς καὶ αὐτὸς καὶ τὰ ἐξημερωθέντα παρ' αὐτοῦ ζῶα, ἠγάπησε τὴν γῆν καὶ ἐγκατεστάθη μονίμως εἰς διάφορα μέρη αὐτῆς, τὰ ὁποῖα ἠγάπησε διότι ἔγιναν ἰδικά του.

Εἰς τὰ διάφορα αὐτὰ μέρη κατεσκεύασε μετ' ἄλλων ἀνθρώπων τὴν κατοικίαν του, καὶ ἐκεῖ ἔζη ἐργαζόμενος μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Ἐκεῖ ἠσθάνετο τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς καὶ ἐκεῖ ἐπολέμησε μὲ τοὺς ἐχθροὺς του καὶ ἐνεταφίασε πάντας τοὺς ποτίσαντας μὲ αἷμα τὸ χῶμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον βραδύτερον ἐργαζόμενος ἔζησεν ἐλεύθερος καὶ αὐτὸς καὶ πάντα τὰ προσφιλῇ του πρόσωπα.

Οἱ ἱεροὶ αὐτοὶ τόποι ὑπενθυμίζουν κάθε ὥραίαν ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος καὶ συγχρόνως δίδουν ζωὴν καὶ ἐλευθερίαν εἰς τὸ παρὸν καὶ ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον. Οἱ κάτοικοι τῶν τόπων αὐτῶν ἔζων, καὶ ἀνεπτύσσοντο ὑπὸ τὸν αὐτὸν οὐρανόν, εἰς τὸ ἴδιον ἔδαφος καὶ εἰς τὸ αὐτὸ κλίμα. Σιγὰ σιγὰ ὁμως πολλαπλασιαζόμενοι ἐξηπλοῦντο καὶ πέραν τοῦ τόπου τῆς γεννήσεώς των διὰ νὰ ζήσουν ἀνετώτερα καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοί των, οἱ ὁποῖοι παρέμενον εἰς τὸν τόπον τῆς κοινῆς καταγωγῆς. Πάντες ὁμως ἀπὸ κοινοῦ εἰργάζοντο καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἠγωνίζοντο διὰ τὴν ἐλευθερίαν ζωὴν αὐτῶν καὶ τῶν ἀπογόνων των. Πάντες ἐπομένως οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ὥς ἔχοντες κοινήν καταγωγὴν καὶ κοινὸν βίον, ἀπέκτησαν κοινὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, κοινὸν πολιτισμόν, κοινήν ἱστορίαν καὶ κοινήν πατρίδα.

Πατρίς ἐπομένως δὲν λέγεται τὸ ἔδαφος εἰς τὸ ὁποῖον

ἐγεννήθημεν, καὶ ἐτάφησαν οἱ πρόγονοί μας, ἀλλὰ δλόκληρος ἡ ἔκτασις εἰς τὴν ὁποίαν κατοικοῦν οἱ ὁμοεθνεῖς μας.

Ἡ ἔννοια τῆς πατρίδος περιλαμβάνει ὅλας τὰς θελκτικὰς καὶ σκληρὰς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ὥραιότερας ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος.

Ἑλληνικὴ Πατρίς. Ἡ Ἑλληνικὴ Πατρίς δὲν εἶναι Πατρίς μόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ εἶναι Πατρίς τῆς ἀληθείας, τοῦ δικαίου, τῆς ἠθικῆς, τῆς μουσικῆς, τῆς ρητορικῆς, τῆς στρατιωτικῆς τέχνης, τῆς φιλοσοφίας καὶ ἐν γένει τῶν τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Εἶναι Πατρίς τοῦ Φωτός, τοῦ φωτίζαντος δλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Εἶναι Πατρίς τῆς γλώσσης μὲ τὴν ὁποίαν ὠμίλησεν ὁ Χριστὸς καὶ μὲ τὴν ὁποίαν ἐγράφη καὶ ἐκηρύχθη τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ τὰ θεόπνευστα συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Κάθε σελὶς τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας περικλείει καὶ μίαν ἀνάμνησιν λαμπρᾶς δόξης, καὶ κάθε σπιθαμὴ Ἑλληνικῆς γῆς περικλείει καὶ μίαν ἀνάμνησιν πόνου καὶ συμφορᾶς. Εἰς τὰ Ἑλληνικὰ χῶματα ἐσκορπίσθησαν τὰ ὅσα τῶν προγόνων μας καὶ τῶν ἀδελφῶν μας καὶ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Πελάγη ἐχύθη τὸ αἷμα τῶν διὰ τὴν ἀπελευθερώσασιν, διὰ τὴν μεγαλώσασιν καὶ διὰ τὴν παραδώσασιν εἰς ἡμᾶς ἐλευθέραν καὶ ἑνδοξον.

Ἡ ἰδέα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος εἶναι ἀσύλληπτος, δὲν καθορίζεται διὰ λέξεων. Εἶναι ἔννοια φωτεινὴ πλήρης λάμψεως. Εἶναι ἔννοια πολυσύνθετος ὅπως αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, αἱ ὁποῖαι μᾶς δίδουν φῶς καὶ ζῶην χωρὶς νὰ δυνάμεθα νὰ τὰς συλλάβωμεν καὶ νὰ προσδιορίσωμεν τὴν σύνθεσιν καὶ τὸν χρωματισμόν των.

Ἡ Πατρίς μας εἶναι ἡ λαμπρότερα καὶ ἑνδοξότερα Πατρίς τῆς ὑψηλότητος. Εἶναι ἡ κοιτὶς τῶν εὐγενεστέρων καὶ ὑψηλοτέρων ἰδεῶν τῆς Ἀνθρωπότητος. Εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς γῆς διὰ τὴν ὁποίαν ἐθυσιάσθησαν προθύμως καὶ τέκνα ἄλλων πατρίδων, χάριν τῆς Μεγάλης Πατρίδος τῆς Ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ κοινοῦ παραδείσου ὅλων τῶν προηγμένων διανοιῶν καὶ ὅλων τῶν εὐγενῶν ψυχῶν τοῦ κόσμου.

Φιλοπατρία

✓ Τὸ ὕψιστον τῶν καθηκόντων μας εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν πατρίδα.

Οἱ πρόγονοί μας, εἰς πάσας τὰς ἐποχὰς διεκρίθησαν διὰ τὴν φιλοπατρίαν των. Χάρις εἰς τὴν σπουδαιοτάτην καὶ ὑπερτάτην ταύτην ἀρετὴν διεσώθη ἡ φυλὴ μας, ὁ πολιτισμός μας, ἡ γλῶσσα μας καὶ ἡ θρησκεία μας.

Ἡ φιλοπατρία πρέπει νὰ εἶναι εἰλικρινὴς καὶ διαρκής. Δὲν πρέπει δηλαδὴ νὰ ἐκδηλοῦται αὕτη εἰς στιγμὰς ἀγώνων καὶ κινδύνων τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ εἰς πάντα τόπον καὶ χρόνον πρέπει νὰ εἶναι εἰλικρινὴς καὶ συνεχής.

Πραγματικοὶ πατριῶται εἴμεθα ὅταν :

1) Ἀγαπῶμεν περισσότερον παντὸς ἄλλου τὴν πατρίδα μας.

Οἱ πρόγονοί μας ἔλεγον : *«Οὐδὲν γλυκύτερον τῆς πατρίδος»*, οἱ ἴδιοι ἐπίσης ἔλεγον : *«Μητρὸς τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερον ἐστὶν ἡ πατρίς»*.

Ἡ πατρίς ὑπερασπίζει τὴν ζωὴν μας, τὴν τιμὴν μας καὶ τὴν περιουσίαν μας. Μᾶς ἐκπαιδεύει, συνδέει μὲ τὸ ὄνομά της τὴν λαμπρὰν ἱστορίαν τῶν προγόνων μας, οἱ ὅποιοι ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν ὑπὲρ αὐτῆς, ἄλλοι δὲ προσέφερον ὅ,τι πολύτιμον εἶχον, χάριν τῆς ἐλευθερίας, τῆς δόξης καὶ τῆς εὐτυχίας τῆς Πατρίδος μας.

2) Ὅταν ἔχωμεν ἀφοσίωσιν εἰς τὰ ἔθνικά μας ἰδεώδη καὶ λατρείαν εἰς τὴν θρησκείαν μας.

3) Ὅταν σεβώμεθα τὸ πολίτευμα καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος μας.

4) Ὅταν ἐκπληρῶμεν προθύμως τὴν στρατιωτικὴν μας υποχρέωσιν καὶ προσφέρωμεν εὐχαρίστως πᾶσαν θυσίαν χάριν τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τῆς πατρίδος μας.

5) Ὅταν καταβάλωμεν προθύμως τοὺς φόρους καὶ σεβώμεθα τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας.

6) Ὅταν ἀγαπῶμεν καὶ προστατεύωμεν τὰ μνημεῖα τῶν προγόνων μας, ὥς καὶ κάθε ἀξιόλογον καλλιτεχνικὸν καὶ πνευματικὸν ἔργον, τὸ ὅποιον τιμᾷ τοὺς προγόνους μας καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς πατρίδος μας.

7) Ὄταν μᾶς διακρίνῃ πραγματικὴ φιλοπονία καὶ λιτότης καὶ ἀποφεύγωμεν τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν σπατάλην.

8) Ὄταν σεβώμεθα τὴν ὑπόληψιν, τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν περιουσίαν παντὸς προσώπου.

9) Ὄταν ἀποφεύγωμεν τὴν μετανάστευσιν καὶ τὸν ἐκπατρισμόν.

10) Ὄταν κατ' ἀνάγκην μεταναστεύσωμεν, νὰ διαφυλάξωμεν μετ' αὐστηρότητος τὴν γλῶσσαν μας, τὴν θρησκείαν μας καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς φυλῆς μας, τὸ δὲ περίσσευμα τῆς ἐργασίας μας νὰ ἀποσταλῇ εἰς τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς μας καὶ τῶν προγόνων μας, ἵνα συντελέσῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν συγγενῶν μας καὶ τῶν ἀδελφῶν μας, οἱ ὅποιοι ἐθυσίασαν καὶ θυσιάζουν τὴν ζωὴν των καὶ τὴν περιουσίαν των, διὰ νὰ δοξασθῇ ἡ πατρίς καὶ μαζὶ με αὐτὴν τὸ ὄνομα παντὸς τέκνου της.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία, ἡ ἀρχαία καὶ ἡ νέα, γέμουν ζωντανῶν παραδειγμάτων φιλοπατρίας καὶ πραγματικῆς αὐτοθυσίας. Μυριάδες ἐθνομάρτυρες μετ' ἀφαντάστου ἡρωϊσμοῦ προσέφερον τὸ αἷμα των χάριν τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος μας. Ἄλλοι δὲ μεταναστεύσαντες ὅχι μόνον διετήρησαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, ἀλλὰ προσέφερον χάριν τῆς Πατρίδος μας τεραστίας περιουσίας διὰ τὴν κατασκευὴν πανεπιστημίων, βιβλιοθηκῶν, σχολείων, πλοίων, λεωφόρων, φυλακῶν, νοσοκομείων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων.

Ὄταν ἔχωμεν τοιαύτην Πατρίδα καὶ τοιαύτην ἱστορίαν καὶ ὅταν εἴμεθα τέκνα τοιούτων ἀνδρῶν, δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ προπαρασκευάσωμεν τὸ μέλλον τῆς Πατρίδος μας ἀντάξιον τοῦ μεγάλου καὶ ἀθανάτου αὐτῆς παρελθόντος. ✓

II

Ἕθνος

Ἕθνος καλεῖται τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν αὐτὴν **καταγωγὴν**, τοὺς αὐτοὺς **πόθους**, τὴν αὐτὴν **ἱστορίαν**, τὴν αὐτὴν **θρησκείαν**, τὴν αὐτὴν **γλῶσσαν**, τὰ αὐτὰ **ἥθη καὶ ἔθιμα** καὶ τὸν αὐτὸν **πολιτισμόν**.

Γνωρίσματα ἐκάστου ἔθνους εἶναι :

✓ α') **Ἡ φυλή.** Αὕτη ἀπετελέσθη διὰ μέσου χιλιάδων ἐτῶν ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Πάντες δηλαδή οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν φυλὴν εἶναι τῆς αὐτῆς καταγωγῆς καὶ ἀποτελοῦν μίαν μεγάλην οἰκογένειαν.

✓ β') **Ἡ γλῶσσα.** Ἡ γλῶσσα εἶναι κοινὸν μέσον τῆς προφορικῆς καὶ γραπτῆς συνεννοήσεως. Εἰς ἐκάστην φυλὴν διεμορφώθη καὶ ἰδιαιτέρα γλῶσσα, ἣτις ἀρχικῶς εἶχεν ἐλαχίστας λέξεις, αἱ ὁποῖαι διὰ τοῦ χρόνου ἐπολλαπλασιάσθησαν πρὸς πληρεστέραν διατύπωσιν τῶν διανοημάτων μας.

γ') **Ἡ θρησκεία.** Πάντες οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν φυλὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως, ἡ αὐτὴ θρησκεία νὰ εἶναι ἐξηπλωμένη εἰς περισσότερα ἔθνη, ὅπως εἶναι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία.

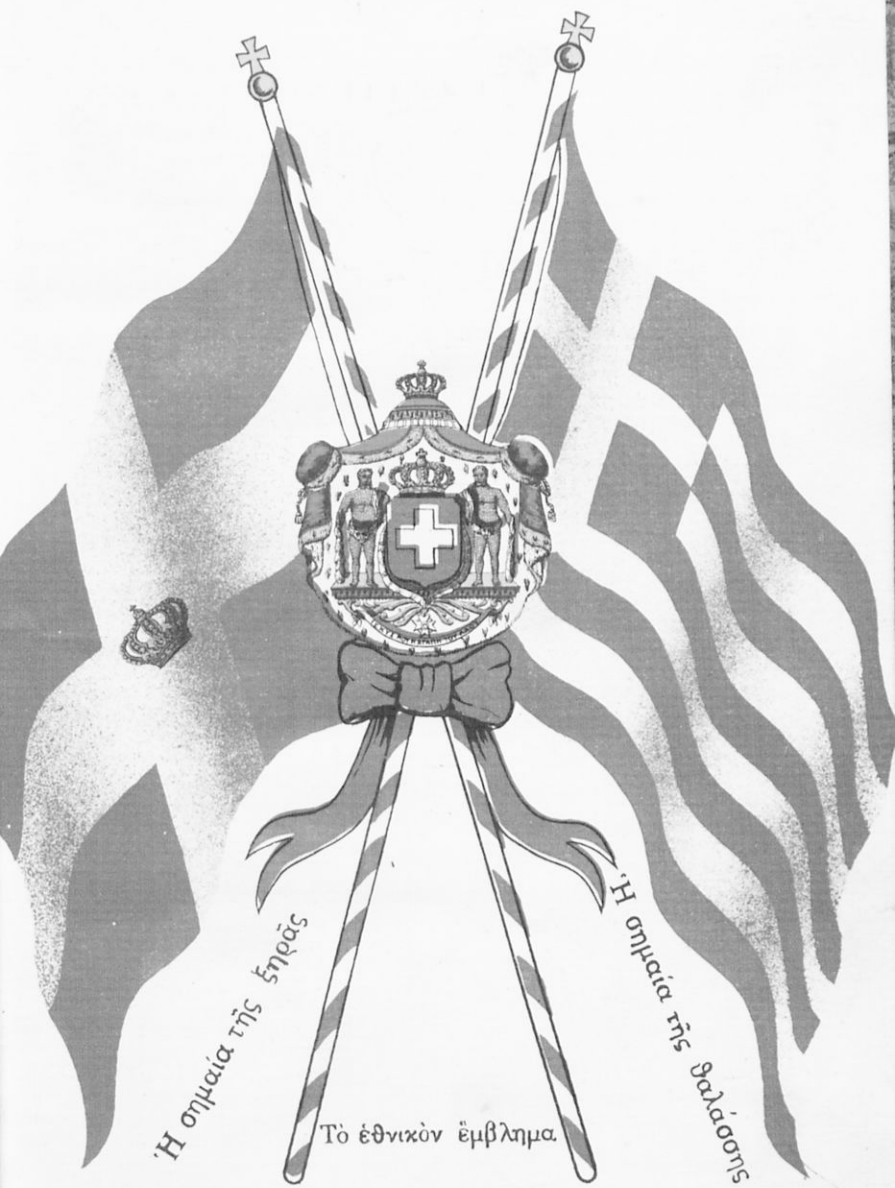
δ') **Ἡ ἱστορία.** Αὕτη ἀναφερομένη εἰς τὸ παρελθὸν τοῦ ἔθνους περιγράφει τοὺς κοινούς ἀγῶνας τῶν προγόνων μας καὶ τὴν κοινὴν εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασαν οὗτοι ἐπὶ πολλὰς χιλιετηρίδας πρὸς χάριν τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τῆς κοινῆς πατρίδος.

ε') **Οἱ πόθοι.** Οὗτοι εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοῦ αὐτοῦ ἔθνους εἶναι κοινοί. Ἀπὸ κοινοῦ ἐπιδιώκεται ἡ δόξα καὶ ὁ πλοῦτος τῆς χώρας καὶ ἡ ἄμυνα κατὰ πάσης ξένης ἐθνικότητος.

ς') **Τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα.** Ἦθη καὶ ἔθιμα εἶναι αἱ συνήθειαι καὶ αἱ πεποιθήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπεκτήθησαν ὑπὸ ἑνὸς λαοῦ, καταγομένου ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, ὅπως εἶναι αἱ ἀπὸ κοινοῦ ἑορταί, αἱ διασκεδάσεις, ἡ ἐκδίκησις, ἡ ἀλληλοβοήθεια, ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμός, ὁ τρόπος τῆς συμβιώσεως κλπ.

ζ') **Ὁ πολιτισμός.** Ὁλόκληρον τὸ ἔθνος ἔχει τὸν αὐτὸν πολιτισμόν. Δι' αὐτοῦ ἐπιδιώκεται ἡ καλλιτέρα κοινωνικὴ συμβίωσις τῶν κατοίκων, ἡ καλλιέργεια καὶ ἐπικράτησις τῶν εὐγενῶν ἐθίμων καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Οἱ Ἕλληνες, ὅπου δῆποτε καὶ ἂν εὐρέθησαν, καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν ἀκόμη τῆς δουλείας, διετήρησαν ἀκεραίαν τὴν ἐθνικὴν τῶν ἐνότητά. Ἡ γλῶσσα των, ὅχι μόνον δὲν ἐγκατελείφθη, ἀλλὰ διεδόθη διὰ τῶν Ἑλλήνων προσφύγων εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώ-

πην, καὶ εἰσῆχθη καὶ διδάσκεται ἕκτοτε εἰς ὅλα τὰ μεγάλα Πα-
τεπιστήμια τοῦ Κόσμου. Ἡ θρησκεία, οἱ ἔθνικοι πόθοι, τὰ ἥθη
καὶ τὰ ἔθιμα διετηρήθησαν ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη εἰς τὰς ψυ-
χὰς ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Ἐπρωτίμων τὸν σκληρότερον θάνατον
παρὰ νὰ ἀλλάξουν τὰ ἰδανικά των ἀντὶ οὔουδῆποτε ἀνταλλά-
γματος. Τοιαύτην λατρείαν εἶχεν ὁ Ἕλλην εἰς τὰ ἔθνικα ἰδανικά
μας καὶ ὅταν ἀκόμη εὐρίσκετο εἰς τὴν σκληρὰν σκλαβίαν.

Ἡμεῖς οἱ ὅποιοι παρελάβομεν ἀπὸ τοὺς ἡρωϊκοὺς προγόνους
μας Ἕθνος τόσον ἔνδοξον, μὲ τόσον ὑψηλὰς καὶ εὐγενεῖς παρα-
δόσεις καὶ μὲ τόσον λαμπρὰν ἱστορίαν, ἔχομεν ἱερὰν ὑποχρέωσιν
νὰ διατηρήσωμεν αὐτὰ ὑψηλὰ καὶ νὰ τὰ παραδώσωμεν εἰς τοὺς
ἀπογόνους μας μὲ τὴν αὐστηρὰν ἐντολὴν νὰ παραμείνουν εἰς τὴν
Ἑλληνικὴν ψυχὴν των ἄσβεστα καὶ νὰ ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῶν
σκέψεων των καὶ τῶν ἐνεργειῶν του ὅπουδῆποτε καὶ ἂν εὐρίσκωνται.

III

Σ η μ α ί α

Οἱ ἄρχαῖοι Ἕλληνες ἀντὶ σημαίας εἶχον τὴν ἀσπίδα, τὴν ὁποίαν
ἐτίμων καὶ ἐλάτρευον ὅπως ἀκριβῶς ἡμεῖς σήμερον τιμῶμεν, σεβό-
μεθα καὶ λατρεύομεν τὴν σημαίαν μας. Οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Ἑλ-
ληνικῆς Αὐτοκρατορίας ἀρχικῶς εἶχον λάβαρα μὲ διαφόρους χρι-
στιανικὰς παραστάσεις καὶ βραδύτερον μὲ τὸν δικέφαλον αἰτόν.

Ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ σημαία, τὴν ὁποίαν ὕψωσεν ὁ Κλαδάς
τὸ ἔτος 1464 κατὰ τῶν Τούρκων, ἦτο κόκκινη μὲ τὸν δικέφαλον
αἰτόν εἰς τὸ μέσον. Βραδύτερον, τὸ ἔτος 1769, οἱ Μαυρομιχα-
λαῖοι ὕψωσαν σημαίαν ὁμοίαν περίπου μὲ τὴν σημερινήν. Ἦτο
λευκὴ μὲ γαλάζιον σταυρὸν εἰς τὸ μέσον. Τὴν πρώτην σημαίαν
τῆς μεγάλης Ἐπαναστάσεως ὕψωσεν εἰς τὸ Σοῦλι ὁ Μάρκος
Μπότσαρης τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1820. Ἦτο λευκὴ μὲ τὴν εἰ-
κόνα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἰς τὸ μέσον. Ὀλίγον βραδύτερον
ὕψωσεν εἰς τὸ Ἰάσιον τῆς Μολδοβλαχίας ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψη-
λάντης σημαίαν, ἣ ὁποία ἔφερε τρία χρώματα, λευκόν, ἐρυθρὸν
καὶ μαῦρον. Ἡ σημαία αὕτη ἔφερεν ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψεως τοὺς
Ἁγίους Κωνσταντῖνον καὶ Ἑλένην καὶ τὴν ἐπιγραφὴν: «**Ἐν**
Ν. **Ἀλικάκου :** «Ἀγωγὴ τοῦ πολίτου», Ἐκδ. Β'

τούτω νίκα» καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης τὸν φοῖνικα καὶ τὸ μυθικὸ πουλί, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν: **«Ἐκ τῆς κόνεώς μου ἀναγεννῶμαι»**. Τὸ λευκὸν χρῶμα παρίστανε τὴν ἀγνότητα τοῦ σκοποῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τὸ κόκκινο τὴν βυζαντινὴν πορφύραν τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων καὶ τὸ μαῦρο τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν εἶχον λάβει πάντες οἱ Ἕλληνες νὰ πεθάνουν διὰ τὴν Πατρίδα.

Τὴν 25 Μαρτίου 1821, ὁ Ἐπίσκοπος τῶν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἐκήρυξε τὴν πανελλήνιον ἔναρξιν τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ὕψωσεν ὥς σημαίαν τὸ παραπέτασμα τῆς Ὁραίας Πύλης τῆς Μονῆς τῆς Ἀγίας Λαύρας.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1822 ἡ ἐν Ἐπιδαύρῳ Α' Ἐθνοσυνέλευσις ἀνεκήρυξε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Πατρίδος μας καὶ ὥρισεν ὥς Ἐθνικὸν σύμβολον τὴν σημερινὴν κυανόλευκον σημαίαν μας.

Ἡ σημαία εἶναι τὸ Ἐθνικὸν σύμβολον τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος

Ἡ ἑλληνικὴ σημαία ἐκτὸς τῆς ἀπεικονίσεως τῆς πατρίδος συμβολίζει διὰ τοῦ σταυροῦ καὶ τὴν θρησκείαν μας. Διὰ τῆς σημαίας παριστάνονται τὰ ἱερώτατα καὶ πολυτιμώτατα διὰ τὸν Ἕλληνα ἰδανικά, ἡ **Πίστις** καὶ ἡ **Πατρίς**. «Μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος» ἔλεγον οἱ ἡρωϊκοὶ πρόγονοί μας. Αὐτὰ ἀκριβῶς οἱ ἴδιοι ἀπεικόνισαν διὰ τοῦ ἐθνικοῦ λαβάρου, τὸν **χριστιανισμόν καὶ τὸν ἑλληνισμόν**, δι' αὐτὰ ἦσαν πρόθυμοι νὰ θυσιασθοῦν καὶ εἰς αὐτὰ ὠρκίσθησαν οἱ γιγαντομάχοι πατέρες μας ὅταν τὴν 25 Μαρτίου τοῦ 1821 ἀνύψωσεν εἰς τὴν Ἀγίαν Λαύραν ὁ Ἐπίσκοπος τῶν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως. Τὴν αὐτὴν αἰσθάνεται πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν καὶ ὁ σύγχρονος Ἕλλην στρατιώτης, ὅστις ἐξυμνῶν τὴν σημαίαν λέγει:

«Ἡ ἑλληνικὴ σημαία εἶναι πρᾶγμα ἱερό,
ἔχει τοῦ Οὐρανοῦ τὸ χρῶμα καὶ στὴ μέση τὸ Σταυρό.
Τὴν Ἑλληνικὴ σημαία μάννα μου τὴν ἀγαπῶ,
στὸν ἐχθρὸ δὲν τὴν ἀφίνω, προτιμῶ νὰ σκοτωθῶ».

Πόσην χαρὰν καὶ πόσην ὑπερηφάνειαν δοκιμάζει κάθε Ἕλληνα ὅταν βλέπῃ τὴν σημαίαν μας νὰ κυματίζει εἰς τὰ Ἐθνικὰ φρούρια, εἰς τὸν Ἐθνικὸν στόλον, εἰς τὰ Ἐθνικὰ ἰδρύματα, εἰς τὰ ἰδιωτικὰ καταστήματα καὶ εἰς τὰς οἰκίας μας. Ἀκόμη μεγα-

λειτέραν χαρὰν αἰσθανόμεθα ὅταν εὗρισκώμεθα εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ βλέπωμεν κατὰ τὰς ἡμέρας πανηγύρεων καὶ ἑορτῶν νὰ κυματίζει ὑπερήφανα ἡ σημαία μας ἐν μέσῳ ἄλλων σημαιῶν. Ἀφάνταστον ὅμως καὶ ἀπερίγραπτον ἐνθουσιασμὸν δοκιμάζει ὁ Ἕλλην ὅταν βλέπῃ τὴν πανένδοξον Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ χωριά ἀπολυτρωθέντα κατόπιν μαχῶν. Ἀποκορυφοῦται δὲ ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠντύχησαν νὰ λάβουν μέρος εἰς τὰς ἀπελευθερωτικὰς νικηφόρους αὐτὰς μάχας τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν ἀδελφῶν μας.

Ἡ Ἑλληνικὴ σημαία μὲ τὰ δύο γλυκύτατα καὶ χαρωπὰ χρώματά της καὶ μὲ τὸν σταυρὸν τοῦ σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος ἐνθαρρύνει, ἐμψυχώνει, ἡλεκτρίζει κάθε Ἑλληνικὴν ψυχὴν. Τὰ γαλανὰ κύματά της συμβολίζουν τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸν ἥρωϊσμὸν τῶν ἀθανάτων προγόνων μας, τῶν ὁποίων αἱ ψυχαὶ εἶναι συγκεντρωμέναι καὶ πτερυγίζουν εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ ἐθνικοῦ μας συμβόλου, διὰ νὰ μᾶς ἐνθαρρύνουν καὶ νὰ μᾶς ζωογονοῦν εἰς τὰς σφοδρὰς μάχας τῶν πολέμων καὶ διὰ νὰ μᾶς ὑπενθυμίζουν ἐν καιρῷ εἰρήνης τὴν ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν ἔχομεν νὰ εἴμεθα πάντοτε ἠνωμένοι καὶ ἀδελφωμένοι καὶ πιστοὶ θεματοφύλακες τῶν ὑψηλῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν μας *.

IV

Ἑθνικὸς Ὕμνος

✓ Ὁ ἐθνικὸς ὕμνος ἐκάστης χώρας εἶναι σύμβολον ἐθνικῆς ἐνότητος. Δι' αὐτοῦ ὕμνοῦνται καὶ ἐξαίρονται διάφορα ἐθνικὰ γεγονότα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπετεύχθη ἡ ἐλευθερία τοῦ λαοῦ της ἢ ἐξησφαλίσθη ἡ ἀκεραιότης τῆς χώρας. Τὸ περιεχόμενον ἐκάστου ἐθνικοῦ ὕμνου εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἐθνικὰ ἰδανικὰ ἐκάστου λαοῦ.

* Κατὰ τὰς ἡμέρας ἑορτασμοῦ, ἡ πένθους ἀναριᾶται ὑποχρεωτικῶς ἡ σημαία εἰς τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ καταστήματα καὶ εἰς τὰς οἰκίας. Αἱ σημαῖαι πρέπει νὰ εἶναι ἐξ ὑφάσματος ἀνεξιτήλου ἀποχρώσεως καὶ οὐχὶ ἀποχρωματισμέναι ἢ ἐφθαρμέναι.

Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐθνικὸς ὕμνος εἶναι ὁ ἄριστος τῶν Ἑθνικῶν Ὑμνων καὶ ἀληθινὸν μεγαλουργημα τοῦ ἑθνικοῦ ποιητοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Δι' αὐτοῦ ὑμνεῖται ἡ ἐλευθερία, ἡ ἑθνικὴ ἐνότης καὶ ὁ ἡρωϊσμός ὅλων τῶν γενναίων ἐλλήνων. Δι' αὐτοῦ περιγράφεται ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν εὗρίσκετο ἡ Ἑλλάς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς σκλαβιάς καὶ ἡ ὑπεράνθρωπος ἀνδρεία τοῦ Ἑλληνος καὶ ὁ διακαὴς αὐτοῦ πόθος νὰ ἴδῃ τὴν ἑνδοξὸν Πατρίδα του καὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος νὰ καταλαμβάνουν μεταξὺ τῶν Ἑθνῶν τὴν θέσιν ποὺ τοὺς ἀνήκει.

Ὁ Ἐθνικὸς μας ὕμνος περιλαμβάνει 158 στροφάς, τινὲς τῶν ὁποίων ἔχουσιν ὥς ἑξῆς :

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
Ποὺ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ.

Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
Χαῖρε, ὦ χαῖρε. Ἐλευθεριά !

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
Πικραμμένη, νιροπαλή,
Κ' ἓνα στόμα καρτεροῦσες,
Ἐλα πάλι νὰ σοῦ πῇ.

Ἀργεῖς νᾶλθῃ ἐκείνη ἡ μέρα
Καὶ ἦτο ὅλα σιωπηλά,
Γιατὶ τὰ ὅκιας ἡ φοβέρα,
Καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής ! παρηγορία
Μόνη σοῦ ἔμενε, νὰ λές
Περασμένα μεγαλεῖα
Καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς

Καὶ ἀκαρτέρει, καὶ ἀκαρτέρει
Φιλελεύθερη λαλιά,
Ἐνα κτύπα τὸ ἄλλο χέρι
Ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Μὲ τὰ ροῦχα αἱματομένα
Ξέρω ὅτι ἔβγαίνες κρυφά
Νὰ γυρεύῃς εἰς τὰ ξένα
Ἄλλα χέρια δυνατά.

Ὡ τρακόσιοι ! σηκωθῆτε
Καὶ ξανάλθετε ὅς ἐμᾶς,
Τὰ παιδιὰ σας θίλ' ἰδῆτε
Πόσο μοιάζουνε μὲ οἱ.

Καὶ ἐκεῖ ποῦ 'νε ἡ Ἁγία Σοφία
Μὲς τοὺς λόφους τοὺς ἐπτά,
Ὅλα τὰ ἄψυχα κορμιά
Βραχυσύντριψα, γυμνά

Κάθε πέτρα μνήμα ἄς γένῃ
Καὶ ἡ Θρησκεία καὶ ἡ Ἐλευθερία
Μ' ἀργοπάτημα ἄς πηγαίνει
Μεταξὺ τους, καὶ ἄς μετρεῖ.

Τὸν Ἐθνικὸν Ὑμνον ἐκάστης χώρας εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τὸν σεβώμεθα. Ἰδιαίτερος πρέπει νὰ σεβώμεθα τὸν Ἑλληνι-

κὸν Ἑθνικὸν Ὑμνον καὶ ὁσάκις ᾄδεται ἢ ἀνακρούεται ὑπὸ μου-
σικῆς νὰ ἐγειρώμεθα καὶ νὰ παρακολουθῶμεν ἀσκεπεῖς τοῦτον
μετὰ βαθυτάτης κατανύξεως καὶ εὐλαβείας *✓

V

Ἑθνικὴ Ἑορτὴ

✓ **Ἡ 25ῃ Μαρτίου** εἶναι ἡ Ἑθνικὴ Ἑορτὴ ὅλων τῶν Ἑλλή-
νων καὶ ἡ Θρησκευτικὴ Ἑορτὴ ὅλων τῶν ὀρθοδόξων χριστιαν-
ῶν. Τὴν μεγίστην σημασίαν τῆς ἱερᾶς καὶ ἐνδόξου ταύτης ἡμέ-
ρας τὴν γνωρίζει καὶ τὴν αἰσθάνεται κάθε ἑλληνικὴ ψυχὴ. Εἶναι
ἡμέρα πανηγύρεως τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος μας ἐκ
τῆς σκληρᾶς σκλαβιᾶς καὶ ἡμέρα ἐορτασμοῦ τῆς ἀπολύτρώσεως
ἐκ τῆς ἀρματίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τοῦ ἔτους 1821 ὠρκίζοντο **«ἐλευ-
θερίαν ἢ θάνατον»** οἱ ἡρωϊκοὶ πρόγονοί μας εἰς τὴν σιμαίαν
τῆς Ἐπαναστάσεως, τὴν ὁποίαν ὑψωσεν εἰς τὴν Ἀγίαν Λαύραν
ὁ ἐπίσκοπος τῶν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός. Τὴν ἡμέραν
αὐτὴν ἐξηγέρθησαν σὺν λέοντες ὅλα τὰ τέκνα τῆς σκλαβωμένης
Ἑλλάδος καὶ μὲ τὴν θεῖαν δύναμιν ἠγωνίσθησαν ἐπὶ 7 συνεχῇ
ἔτη καὶ ἔθραυσαν τὰ δεσμὰ τεσσάρων αἰώνων δουλείας καὶ παρέ-
δωκαν εἰς ἡμᾶς τὴν πανένδοξον Ἑλληνικὴν Πατρίδα ἐλευθέραν.

Ὁ σύγχρονος Ἕλλην πιστὸς θεματοφύλαξ καὶ ἐκτελεστής τῶν
λαμπρῶν παραδόσεων τῶν ἀθανάτων προγόνων του καὶ κληρο-
νόμος, ὅχι μόνον τῆς ἐλευθέρας ἑλληνικῆς Γῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς
ἀνδρείας καὶ τῆς γενναιοψυχίας καὶ τῆς φιλοπατρίας καὶ ὅλων
τῶν ἰδανικῶν τῆς Φυλῆς μας, κατήγαγε κατὰ τοὺς ἀπελευθερω-
τικὸς ἀγῶνας τοῦ 1912 καὶ 1913 νέους θριάμβους καὶ προσέ-
θεσεν εἰς τὴν ἱστορίαν μας νέαν δόξαν. Μαζὶ ὅμως μὲ τὴν δόξαν
προσέθεσεν εἰς τὴν Πατρίδα μας μέγα μέρος ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῆς

* Ἡ ἀνάκρουσις τοῦ Ἑθνικοῦ Ὑμνου ἐπιτρέπεται μόνον εἰς
ἐθνικὰς ἐορτάς, εἰς τελετὰς ἀπονομῆς τιμῶν εἰς τὸν ἄγνωστον στρα-
τιώτην, εἰς τὸν ἀφανῆ ναύτην καὶ εἰς δημοσίας πατριωτικὰς συγκεν-
τρώσεις.

ἱερᾶς καὶ ἀπαραγράπτου ἐθνικῆς μας κληρονομίας καὶ ἀπηλευθέρωσε τοὺς περισσοτέρους, ὑποδούλους μέχρι τότε, ἀδελφούς μας. Νέαι ἐθνικαὶ ἐπέτειοι προσετέθησαν εἰς τὸ ἐθνικὸν ἑορτολόγιον, ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους Ἑλληνοτουρκικοὺς καὶ Ἑλληνοβουλγαρικοὺς πολέμους, ὅπως εἶναι ἡ 26η Ὀκτωβρίου τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλονίκης (1912), ἡ 21η Ἰανουαρίου τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων (1912), ἡ 10η Ὀκτωβρίου τῆς μάχης τοῦ Σαρανταπόρου (1912), ἡ 1η Δεκεμβρίου τῆς ναυμαχίας τῆς Ἑλλης (1912) καὶ ἡ 8η Νοεμβρίου τῆς ὀλοκαυτώσεως τῆς ἡρωϊκῆς μονῆς τοῦ ἐν Κρήτῃ Ἀρκαδίου (1866).✓

VI

Στέμμα — Ἑθνικὸν Ἑμβλημα

✓ **Στέμμα.** Τὸ στέμμα ἀποτελεῖ εἰς ὅλα τὰ βασιλευόμενα πολιτεύματα τὸ ἑξωτερικὸν ἔμβλημα τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος.

Τὸ στέμμα ἐπιτίθεται πανηγυρικῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν στέψιν αὐτοῦ.

Ἡ παράστασις τοῦ στέμματος τίθεται εἰς τὰς σημαίας τῶν φρουρίων καὶ τῶν κρατικῶν ἰδρυμάτων, εἰς τὰ πηλίκια τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, εἰς τὰς κρατικὰς σφραγίδας καὶ εἰς τὰ δημόσια ἔγγραφα. Συμβολίζει δὲ πάντοτε τὸ βασιλευόμενον πολίτευμα.

Εἰς τὸ στέμμα ὀφείλεται πάντοτε εὐλάβεια καὶ βαθύτατος σεβασμός.

✓ **Ἑθνικὸν Ἑμβλημα.** Τὸ ἐθνικὸν ἔμβλημα εἶναι ἓνα διακριτικὸν γνώρισμα μιᾶς πολιτείας μὲ ποικίλας παραστάσεις.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἑθνικὸν Ἑμβλημα προσδιωρίσθη διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ὑπὸ τοῦ ἐθνομάρτυρος ἀλησμονήτου βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου Α' κατὰ τὸ ἔτος 1863. Εἰς τὸ μέσον φέρει τὸν σταυρὸν καὶ ἄνωθεν τὸ βασιλικὸν στέμμα. Ἐκατέρωθεν δὲ ἴσταται ὁ Ἑρᾶκλῆς κρατῶν ῥόπαλον καὶ φρουρῶν τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν.

Κάτωθεν τοῦ θυρεοῦ εἶναι ἀπλωμένη κυανῇ ταινίᾳ ἡ ὁποία

χρυσοῖς γράμμασι φέρει τὴν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως
Γεωργίου Α' καθορισθεῖσαν ἐπιγραφὴν «**Ἰσχύς μου ἡ ἀγάπη
τοῦ λαοῦ**».

Ὑπὸ τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔμβλημα καὶ μὲ τὴν ἰδίαν βασιλό-
πνευστον ρήτραν ἀνέλαβε τὸ ἔνδοξον Ἑλληνικὸν Στέμμα ὁ λα-
τρευτὸς Βασιλεὺς ἡμῶν Γεώργιος Β', ὅστις μὲ ἀπαράμιλλον φι-
λοπατρίαν καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὰ ἰδανικὰ τῆς φυλῆς μας συνε-
χίζει μὲ τὴν σημασίαν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος
τὰς προπατορικὰς παραδόσεις καὶ παρασκευάζει τὸ μέλλον τῆς
Πατρίδος μας ἀνάλογον πρὸς τὸ ὑπέρλαμπρον αὐτῆς παρελθόν. ✓

1863

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΠΟΛΙΤΕΙΑ - ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ - ΣΥΝΤΑΓΜΑ

I

Πολιτεία

✓ Οἱ κάτοικοι ἐκάστης κοινωνίας εὐρίσκονται διαρκῶς εἰς σχέσεις ἠθικὰς καὶ ὕλικας. Ἔρχονται δηλαδὴ εἰς ἐπαφὴν λόγῳ κοινωνικῶν ὑποχρεώσεων, ὅπως εἶναι ἡ ἀμοιβαία ἐπίσκεψις, ἡ ἀπὸ κοινοῦ παρακολούθησις τῆς θείας λειτουργίας, ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἐκδρομή, τὸ ταξίδιον, ἡ συμβίωσις κλπ. ἢ ἐνεργοῦν διαφόρους συναλλαγάς, ὅπως εἶναι ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις, ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἐκτέλεσις ἐργασίας τινὸς κλπ.

Ἡ ρύθμισις τῶν σχέσεων τούτων καθορίζεται ἢ ὑπὸ συνηθειῶν, αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦνται μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς αὐτῆς κοινωνίας ἢ ὑπὸ νόμων, οἱ ὁποῖοι ὀρίζονται ὑπὸ τῆς πολιτείας.

Ἡ πολιτεία, ἣτις καλεῖται καὶ **κράτος** ἢ **ἐπικράτεια**, εἶναι ὁ ἰσχυρὸς προστάτης καὶ φρουρὸς τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας ἐκάστου ἀτόμου. Τὴν δύναμιν ταύτην εἰς τὴν πολιτείαν τὴν δίδει ὁ ἴδιος ὁ λαός, ἐκ τοῦ ὁποίου αὕτη ἀποτελεῖται.

Διὰ τὴν ὑπάρξιν πολιτεία πρέπει νὰ ὑπάρχη α') λαός, β') νὰ εἶναι ὠργανωμένος καὶ γ') νὰ ὑπάρχη ὠρισμένη χώρα ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ λαὸς νὰ κατοικῇ μονίμως.

Πολιτεία λοιπὸν **καλεῖται μόνιμος λαὸς ἐν ὠρισμένῃ χώρᾳ μὲ ἐνιαίαν ὀργάνωσιν καὶ διοίκησιν.**

Α') Λ α ὀ ς

Λαὸς καλεῖται τὸ σύνολον τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνεγνωρισμένα ὡς μέλη τῆς πολιτείας.

Μέλη τῆς πολιτείας δὲν εἶναι πάντες οἱ κάτοικοι τῆς χώρας, δὲν εἶναι δηλαδὴ καὶ οἱ προσωρινῶς διαμένοντες ἄλλοδαποὶ καὶ οἱ διαβατικοί, οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν χώραν μας, ἀλλὰ μόνον οἱ ἔχοντες τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν. Τὰ μέλη ταῦτα τῆς πολιτείας καλοῦνται **πολῖται** ἢ **ἰθαγενεῖς** ἢ **ὑπήκοοι** ἢ **ἡμεδαποί.**

Ἰθαγένεια καλεῖται ἡ ἰκανότης, τὴν ὁποίαν ἔχει ἐν αἵτομον νὰ ἀποτελῇ μέλος τῆς πολιτείας.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἰθαγένεια ἀποκτᾶται κατὰ τέσσαρας τρόπους :

α') *Ἐκ γεννήσεως*, ἐφ' ὅσον οἱ γονεῖς εἶναι Ἕλληνες πολῖται.

β') *Ἐκ πολιτογραφίας*. Αὕτη ἐπιτυγχάνεται κατόπιν ἐκπληρώσεως ὁρισμένων διατυπώσεων προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ νόμου.

γ') *Ἐκ γάμου* (διὰ τὰς γυναῖκας). Ἐὰν δηλαδὴ ἀλλοδαπὴ ὑπανδρευθῇ νομίμως Ἕλληνα πολίτην, ἀποκτᾷ τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, τὴν ὁποίαν διατηρεῖ καὶ ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ συζύγου της καὶ ἐν περιπτώσει διαλύσεως τοῦ γάμου λόγῳ διαζυγίου.

δ') *Ἐκ προσαρτήσεως χώρας*. Ἐὰν δηλαδὴ χώρα τις ἢ τμῆμα χώρας τινὸς προσαρτηθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, πάντες οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἀποκτῶσι τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ὅπως συνέβη μὲ τὴν προσάρτησιν τῆς Κρήτης, τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῶν νέων μερῶν.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἰθαγένεια χάνεται α') διὰ πολιτογραφίας εἰς ξένην χώραν, κατόπιν ἀδείας τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, β') διὰ διορισμοῦ εἰς δημοσίαν θέσιν ξένου κράτους, ἄνευ ἀδείας τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, γ') δι' ἀποσπάσεως τμήματος τῆς χώρας καὶ προσαρτήσεως τούτου εἰς ξένον κράτος καὶ δ') διὰ γάμου. Ἡ περίπτωσις τοῦ γάμου ἰσχύει μόνον διὰ τὰς γυναῖκας, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπανδρευθοῦν ἀλλοδαπὸν.

Ὁ λαὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους, οἱ ὅποιοι εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἔχωσι πάντες τὴν αὐτὴν θρησκείαν, τὴν αὐτὴν φυλὴν καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ὅπως λ. χ. συμβαίνει μὲ τὴν Ἑλβετικὴν Πολιτείαν, τὴν ὁποίαν ἀποτελοῦν γάλλοι, γερμανοὶ καὶ ἰταλοί, ὥς καὶ μὲ τὰς μεγάλας δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν προσαρτήσῃ εἰς τὰς χώρας των διαφόρους φυλάς.

Τὸν λαὸν ἐπομένως ἑνὸς κράτους εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελοῦν καὶ ἄνθρωποι διαφόρων ἐθνικοτήτων, ὅπως π. χ. ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἐπεξετείνετο εἰς ὁλόκληρον τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀσίαν μέχρι τῶν Ἰνδιῶν.

Καὶ ἀντιθέτως εἶναι δυνατόν τὸ κράτος νὰ μὴ περιλαμβάνῃ εἰς τὸν λαόν του ὅλους τοὺς ὁμοεθνεῖς πληθυσμούς, ὅπως συμ-

βαίνει σήμερον με τὸν ἑλληνισμόν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Κύπρου καὶ τῶν Δωδεκανήσων, ὁ ὁποῖος ἀνήκει μὲν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἀλλὰ δὲν ἀνήκει καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος.

Β') Ὁργάνωσις τοῦ λαοῦ

Διὰ τὴν ὑπαρξιν πολιτείας ἀπαραίτητος εἶναι ἡ ἐνιαία ὀργάνωσις τοῦ λαοῦ. Διὰ τῆς ἐνιαίας ὀργανώσεως ἐπιτυγχάνεται ἡ ὁμοιόμορφος διοικήσις ὁλοκλήρου τῆς χώρας καὶ ἡ ἀποτελεσματικὴ ἀντιμετώπισις παντὸς κινδύνου ἐσωτερικοῦ ἢ ἐξωτερικοῦ. Διὰ τῆς ὀργανώσεως τοῦ λαοῦ ἡ πολιτεία ἀποκτᾷ δύναμιν καὶ καταρτίζει νόμους, διὰ τῶν ὁποίων κανονίζονται αἱ σχέσεις τῶν πολιτῶν καὶ τοὺς ὁποίους ἐπιβάλλει ἀναγκαστικῶς εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν. Δι' αὐτῆς ἐξασφαλίζεται ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμὴ καὶ ἡ περιουσία παντὸς ἀνθρώπου ἡμεδαποῦ ἢ ἀλλοδαποῦ. Τέλος διὰ τῆς ἐνιαίας ὀργανώσεως τοῦ λαοῦ ἐπιτυγχάνεται ἡ παρακολούθησις καὶ θεραπεία τῶν ἀναγκῶν ὁλοκλήρου τῆς χώρας μας, ὅπως εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ ἀσφάλεια, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ὑγεία, ἡ παραγωγή, ἡ συγκοινωνία κλπ.

Γ') Χώρα

Ἡ χώρα εἶναι ἀπαραίτητον στοιχεῖον διὰ τὴν ὑπαρξιν τῆς πολιτείας. Χώρα λέγεται τὸ καθωρισμένον ἔδαφος εἰς τὸ ὁποῖον κατοικεῖ μονίμως ὁ λαός.

Ἡ χώρα ἐκτὸς τοῦ ἐδάφους περιλαμβάνει : α') Τὸ ὑπέδαφος, ἥτοι τὰ κάτωθεν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους στρώματα. β') Τὴν ἐναέριον ζώνην, ἥτοι τὴν ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους ἀτμόσφαιραν, καὶ γ') Μέρος τῆς θαλάσσης, ἐκτάσεως τριῶν ναυτικῶν μιλίων ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, καλούμενον Αἰγιαλίτις Ζώνη.

II

Πολίτευμα

Πολίτευμα καλεῖται τὸ σύνολον τῶν νόμων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων καταρτίζεται ἡ πολιτεία καὶ διοικεῖται ὁ λαός.

Τὰ πολιτεύματα δὲν ἦσαν οὔτε εἶναι πάντοτε τὰ αὐτά. Τὸ εἶδος αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἐκάστοτε διαθέσεων τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῆς ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς καταστάσεως αὐτοῦ.

Τὰ σύγχρονα πολιτεύματα εἶναι δύο εἰδῶν· α') τὸ μοναρχικόν, καὶ β') τὸ δημοκρατικόν.

✓ **Μοναρχικὸν πολίτευμα** ἢ **μοναρχία** καλεῖται ὅταν ἐν μόνον φυσικὸν πρόσωπον εἶναι τὸ ἀνώτατον ὄργανον τῆς πολιτείας, καλούμενον Βασιλεύς. Ὅταν δὲ ὁ ἀνώτατος οὗτος ἄρχων τῆς πολιτείας δὲν δεσμεύεται ὑπὸ οὐδενὸς γραπτοῦ ἢ ἀγράφου περιορισμοῦ εἰς τὰς ἐκάστοτε θελήσεις του, τότε τὸ πολίτευμα καλεῖται **ἀπόλυτος μοναρχία**, ὡς ἦτο ἐπὶ Τσάρου ἐν Ρωσίᾳ, ἐπὶ Ὅθωνος ἐν Ἑλλάδι καὶ ὡς εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμῃ ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ. Οἱ μονάρχαι οὗτοι καθορίζουν νόμους, διορίζουν καὶ ἀπολύουν δικαστὰς καὶ ὑπαλλήλους καὶ ἐν γένει διοικοῦν κατὰ τὴν ἀπόλυτον κρίσιν των. Ὅταν ὅμως ὑπάρχουν περιορισμοὶ εἰς τὰς θελήσεις τοῦ βασιλέως, τότε ἡ μοναρχία καλεῖται **περιορισμένη ἢ συνταγματικὴ μοναρχία**, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, Περσίαν καὶ Ἰαπωνίαν.

✓ **Δημοκρατικὸν πολίτευμα** ἢ **δημοκρατία** καλεῖται ὅταν ἡ διοικήσις τῆς πολιτείας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν λαόν.

Ἡ δημοκρατία διακρίνεται εἰς βασιλευομένην δημοκρατίαν, καὶ εἰς προεδρικὴν δημοκρατίαν.

✓ **Βασιλευομένη δημοκρατία** καλεῖται ὅταν ἀνώτατος ἄρχων τῆς πολιτείας εἶναι ὁ **Βασιλεύς**. Οὗτος ἄλλοτε ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς πολιτείας, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἄλλοτε κληρονομικῶς δικαιώματι μεταβιβάζεται τὸ στέμμα εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ Βασιλέως, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν Ἑλλάδα, Ἀγγλίαν, Σουηδίαν, Ὀλλανδίαν, Δανίαν, Βουλγαρίαν, Βέλγιον κλπ.

✓ **Προεδρικὴ δημοκρατία** καλεῖται ὅταν ὁ ἀνώτατος ἄρχων, ὅστις καλεῖται **Πρόεδρος**, ἐκλέγεται δι' ὥρισμένην χρονικὴν περιόδον ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἢ ὑπὸ τῶν αντιπροσώπων αὐτοῦ.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, εἰς ἄλλα μὲν κράτη, ὅπως εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν ἐκλέγεται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ λαοῦ, εἰς ἄλλα δέ, ὅπως εἰς τὴν Γαλλίαν,

ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, ἤτοι ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας.

Δικτατορία. Μεταξὺ τῶν τρόπων τῆς διοικήσεως τῆς πολιτείας εἶναι καὶ ἡ **δικτατορία**. Αὕτη ἀναφαίνεται εἰς κρίσιμους στιγμὰς. Ὅταν δηλαδή ὁ λαὸς μιᾶς χώρας, λόγῳ κακῆς διοικήσεως, ἀπειλεῖται ὑπὸ κινδύνων ἢ εὐρίσκεται εἰς οἰκονομικὴν ἀπόγνωσιν, ἀναλαμβάνει τὴν ἐξουσίαν τῆς πολιτείας ὁ πλέον ἱκανὸς ἄνδρας καὶ διακυβερνᾷ τὴν χώραν ἀπολυταρχικῶς, δηλαδή κατὰ τὴν ἀπόλυτον αὐτοῦ κρίσιν. Ἡ ἀνώματος αὕτη διοίκησις διαρκεῖ ἕως ὅτου ἀπαλλαγῇ τῶν δεινῶν καὶ τῶν κινδύνων ὁ λαός, ὁπότε διενεργοῦνται ἐκλογαὶ καὶ παραδίδεται ἡ ἐξουσία τῆς πολιτείας εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ.

Ὁ κηρύσσων τὴν δικτατορίαν καλεῖται δικτάτωρ. Οὗτος ἢ ὑποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἢ αὐτοβούλῳ ἀναλαμβάνει τὴν ἐξουσίαν, στηριζόμενος εἰς τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν ἢ εἰς τὴν ἰσχυροτέραν μερίδα τοῦ λαοῦ, ὅπως συνέβη ὑπὸ τοῦ Κεμάλ ἐν Τουρκίᾳ, τοῦ Μουσολίνι ἐν Ἰταλίᾳ, τοῦ Παγκάλου ἐν Ἑλλάδι καὶ τοῦ Χίτλερ ἐν Γερμανίᾳ.

Μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς δικτατορίας οἱ νόμοι τῆς πολιτείας καὶ τὸ σύνταγμα λειτουργοῦν ἢ ἀναστέλλονται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικτάτορος.

Διαίρεσις τῶν πολιτευμάτων ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ὁ Ἀριστοτέλης πρῶτος ἐμελέτησε τὰ πολιτεύματα, βάσει τῶν ὁποίων διοικοῦνται οἱ λαοὶ τῶν διαφόρων πολιτειῶν. Διήρесе δὲ ταῦτα εἰς δύο· εἰς **ὀρθὰ πολιτεύματα**, ὅπως εἶναι ἡ μοναρχία, ἡ ἀριστοκρατία καὶ ἡ δημοκρατία καὶ εἰς **παρεκβάσεις**. Ὅρθὰ πολιτεύματα ἐκάλεσεν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν εἰς τὴν χρηστικὴν διοίκησιν τοῦ λαοῦ, παρεκβάσεις δὲ τὰ πολιτεύματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐκφεύγουν τοῦ σκοποῦ τῶν. Τῆς μοναρχίας παρέκβασις εἶναι ἡ τυραννίς, τῆς δημοκρατίας ἡ ὀχλοκρατία καὶ τῆς ἀριστοκρατίας ἡ ὀλιγαρχία.✓

III

Σύνταγμα

✓ Σύνταγμα καλεῖται ὁ θεμελιώδης κανὼν τῆς πολιτείας, ὅστις περιληπτικῶς ὀρίζει· 1) τὸ εἶδος τοῦ πολιτεύματος, 2) τὴν ἔκτασιν τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, καὶ 3) τὰ βασικὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν πολιτῶν*.

Ἐκ τοῦ συντάγματος ἀπορρέουν πάντες οἱ νόμοι διὰ τῶν ὁποίων ρυθμίζονται αἱ σχέσεις τῶν πολιτῶν. Τὸ σύνταγμα δι' ὁλόκληρον τὸν λαὸν εἶναι ἱερὸν καὶ ἀπαρabiάστον. Διὰ τοῦ συντάγματος δεσμεύονται ἡ βουλή, ὁ ἀνώτατος ἄρχων καὶ πάντα τὰ φυσικὰ καὶ νομικὰ πρόσωπα. Ἐκεῖνος ὅστις ἠθέλε παραβιάσῃ τοῦτο ἔχει βαρυτάτας εὐθύνas.

Τὸ σύνταγμα καταρτίζεται ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, ἐκλεγέντων εἰδικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἡ συνέλευσις ἣτις θὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ συντάξῃ τὸν καταστατικὸν τοῦτον χάρτην τῆς πολιτείας, καλεῖται *συντακτικὴ συνέλευσις* ἢ *ἐθνοσυνέλευσις*.

Ἡ ἀναθεώρησις καὶ τροποποίησις τοῦ συντάγματος ὑπόκειται εἰς αὐστηροὺς περιορισμούς. Ἐπιτρέπεται ἀναθεώρησις τῶν μὴ θεμελιωδῶν κανόνων τοῦ συντάγματος, κατόπιν ἀποφάσεως τῶν δύο τρίτων τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Ἡ συνέλευσις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, ἣτις ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ συντάγματος, καλεῖται *ἀναθεωρητικὴ βουλή*. ✓

Σ

* Εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος βιβλίου περιλαμβάνεται τὸ ἰσχὺον σύνταγμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

I

Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας

Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία εἶναι ἡ πατρίς τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστὸν ἦτο ὁ πανύψηλος φωτεινὸς φάρος, ὅστις ἐφώτιζεν ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐγεννήθη τὸ δίκαιον καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπήγασαν οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου καὶ τοῦ Σόλωνος, βάσει τῶν ὁποίων ἐθεμελιώθησαν πολιτεῖαι καὶ ὀργανώθησαν κοινωναί. Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ πρῶτον διηρηνήθη καὶ ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀναξαγόρα ἡ προέλευσις τῆς θαυμαστῆς ἁρμονίας τοῦ σύμπαντος, διεκηρύξαντος πολὺν πρότερον τοῦ Χριστοῦ, ὅτι Θεῖος Νοῦς παρακολουθεῖ καὶ γνωρίζει τὰ πάντα, παρέχων εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον ζωὴν. Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὸν Ἀναξαγόρα ἀνατέλλει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆν ὁ σοφώτερος, ὁ ἐναρετώτερος καὶ ὁ τελειότερος τῶν σοφῶν, ὁ Σωκράτης. Οἱ σοφοὶ καὶ ἅγιοι τῆς ἐκκλησίας μας πατέρες ὀνομάζουσι τὸν Σωκράτην *«χριστιανὸν πρὸ Χριστοῦ ζήσαντα»*. Ὁ Σωκράτης ἐδίδαξεν ὅτι, εἷς εἶναι ὁ ἀληθὴς θεός, δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος, ὅστις εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ προνοεῖ περὶ πάντων. Διεκήρυξε συγχρόνως τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν ἐκάστου κατὰ τὰ ἔργα του.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Σωκράτους ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τῆς μετέπειτα διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ πρῶτον ἐκαλλιεργήθησαν καὶ ἐτελειοποιήθησαν τὰ γράμματα, ἐδῶ ἀνεδείχθησαν οἱ σπουδαιότεροι καὶ περιφημότεροι ἱστορικοί, λογογράφοι καὶ φιλόσοφοι, δεινότεροι τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ ὕπατος τῶν φιλοσόφων, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, Πλάτων.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐγεννήθη καὶ ἀνεπτύχθη τὸ θέατρον καὶ ἡ

ποίησις ὑπὸ τῶν ἀπαραμίλλων τραγικῶν ποιητῶν Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, καὶ ἡ ρητορική ὑπὸ τοῦ Ἰσοκράτους, τοῦ Δημοσθένους καὶ ἄλλων.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Θεόφραστος πρῶτοι ἐμελέτησαν, ὁ μὲν πρῶτος τὴν λογικὴν, τὴν ἠθικὴν, τὰ φυσικὰ φαινόμενα, τὰ μεταφυσικὰ φαινόμενα καὶ τὰ πολιτεύματα, ὁ δὲ δευτέρος συνέγραψε 232 ἐν ὅλῳ συγγράμματα πραγματευόμενα περὶ φυτῶν, περὶ λίθων, περὶ ζώων, περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνθρώπων κλπ. Ἕλληνες ἦσαν ὁ Ἱπποκράτης καὶ ὁ Γαληνός, οἱ ὅποιοι πρῶτοι ἐμελέτησαν καὶ ἐσυστηματοποίησαν τὴν Ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Εἰς τὴν Ἑλλάδα κατεσκευάσθησαν τὰ πρῶτα καὶ θαυμαστότερα ἀγάλματα ὑπὸ τοῦ Φειδίου, τοῦ Πραξιτέλους καὶ ἄλλων.

Εἰς ποῖον βαθμὸν ἔφθανεν ὁ θαυμασμὸς παρ' ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου πρὸς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεανθρώπου, ἀντιλαμβανόμεθα ἀπὸ τὰ βαρυσήμαντα λόγια, «*Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου*» τὰ ὅποια ἀνεφώνησεν ὁ Χριστὸς ὅταν τοῦ ἀνήγγειλαν ὅτι προσέρχονται νὰ ἀσπασθοῦν τὴν διδασκαλίαν του καὶ νὰ τὸν προσκυνήσουν δύο Ἕλληνες, οἱ ἀμέσως γενόμενοι Ἀπόστολοί του, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας.

Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὰ θεόπνευστα συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων ἐγράφησαν καὶ ἐκηρύχθησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Πάντες οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ αἱ ἀποφάσεις τῶν ἱερῶν συνόδων ἐγράφησαν ἐπίσης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ βραδύτερον μετεφράσθησαν εἰς τὰς γλώσσας τῶν ἄλλων χριστιανικῶν λαῶν.

Ὁ Σωκράτης ὅταν ἐ πληροφορήθη ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐθαύμαζον καὶ ἐπῆνουν τὴν Ἑλλάδα εἶπε τὰ ἑξῆς : «*Ἔστι δ' ἀξία ἡ χώρα καὶ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθε ... πρῶτον δὲ καὶ μέγιστον ὅτι τυγχάνει θεοφιλῆς ... ἦν δὲ θεοὶ ἐπήνεσαν, πῶς οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε ξυμπάντων δικαία ἐπαινεῖσθαι*» ;

Ὁ δὲ Πλάτων τὴν αὐτὴν αἰσθανόμενος χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν πατρίδα του ἔλεγεν : «*Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν διότι ἐγεννήθην Ἕλληνα*». Καὶ ὁ διάσημος Λατῖνος ρήτωρ Πλίνιος

ονομάζει την Ἑλλάδα: «*Πατριδα τοῦ φωτός καὶ παντός πολιτισμοῦ*».

Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία τὸ 146 π. Χ. ὑπεδουλώθη εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἐκρωμαϊσθῇ καὶ νὰ ἀφομοιωθῇ πρὸς αὐτήν, ὅπως ἄλλα ἔθνη ἀφωμοιώθησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν. Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα διετηρήθη ἄσβεστον καὶ ἀμείωτον. Ὁ Παρθενὼν καὶ τὰ ἄλλα μνημεῖα μας ἔγιναν ἀντικείμενον σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως ἐκ μέρους τοῦ κατακτητοῦ. Αἱ ἑλληνικαὶ σχολαὶ προσήλκυσαν τὴν ἀνωτέραν τάξιν τῶν ἡγεμονικῶν οἰκῶν καὶ τὴν ἀριστοκρατικὴν νεολαίαν τῶν Ρωμαίων. Ὁ Ρωμαῖος ποιητὴς Ὀράτιος διεκήρυττεν ὅτι: «*Ἡ Ἑλλὰς κατακτηθεῖσα ἀντικατέκτισε τοὺς ἀγρίους αὐτῆς κατακτητὰς*». Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἂν καὶ ὑπεδουλώθη κρατικῶς, ὑπεδούλωσε πνευματικῶς τὴν παντοδύναμον Ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, τὴν μετονομασθεῖσαν βραδύτερον Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν, λόγῳ μεταφορᾶς τῆς πρωτευούσης τῆς ἐκ τῆς Ρώμης εἰς τὸ Βυζάντιον, τὴν σημερινὴν Κωνσταντινουπόλιν. Τοιαύτη ἦτο ἡ δύναμις καὶ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὥστε σιγὰ σιγὰ περιτλήθεν ἐξ ὀλοκλήρου ἡ κυριαρχία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας εἰς Ἑλληνας αὐτοκράτορας, οἱ ὅποιοι παρέμειναν μέχρι τοῦ 1453, ὁπότε κατελύθη ἡ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Οἱ Ἕλληνες καὶ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, παρὰ τὰς σφαγὰς, τὰ βασανιστήρια, τὰς λεηλασίας καὶ τὸ ἀβάστακτον χαράτσι, ἐπὶ 368 συνεχῇ ἔτη, διετήρησαν ἀμείωτον τὸ Ἑλληνικὸν φρόνημα καὶ κατώρθωσαν διὰ τῆς πνευματικῆς ὑπεροχῆς τῶν νὰ μετριάσουν τὴν ὀμότητα τοῦ σκληροῦ κατακτητοῦ, νὰ διατηρήσουν τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον καὶ νὰ καταλάβουν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀνωτάτης ἐμπιστευτικὰς ὑπηρεσίας τοῦ Τουρκικοῦ κράτους καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ νὰ διορισθοῦν πρεσβευταὶ τῆς Πύλης καὶ ἡγεμόνες εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ εἰς τὴν Μολδαυίαν.

Τὸ δὲ 1821 ὅπου ὑπῆρχεν Ἑλληνικὴ καὶ φιλελληνικὴ ψυχὴ ἐδονίσθη καὶ ἐξηγέρθη μετὸν αὐτὸν παλμὸν κατὰ τοῦ τυράννου καὶ οὕτω τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀνέκτισε τὴν ἐλευθερίαν του διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν λαμπρὰν ἱστορίαν τῶν ἐνδόξων προγόνων

ΑΙ ΚΑΤΑ ΚΑΙΡΟΥΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η Ελλάδα εν έτει 1830

Προσάρτησεις τῷ 1881

Προσάρτησεις τῷ 1913

Προσάρτησεις τῶν Ἰονίων νήσων (1864) Ἐπείτασις τῷ 1922

ΜΕΣΟΓΕΙΟΥΣ

ΘΑΛΑΣΣΑ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κλίμαξ
1 : 5,000,000

του καὶ διὰ τὴν ἀποδείξῃ καὶ εἰς τὴν σύγχρονον ἀνθρωπότητα ὅτι εἴμεθα κατ' εὐθειαν κληρονόμοι τῶν εὐγενεστέρων παραδόσεων, τῶν ὑψηλοτέρων ἰδανικῶν καὶ τῶν θαυμαστοτέρων τοῦ κόσμου μνημείων, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ παροῦσαι καὶ αἱ μέλλουσαι γενεαὶ τῆς ἀνθρωπότητος θὰ λαμβάνουν τὰ βασικά φῶτα διὰ τὴν ἐπιστήμην, διὰ τὴν τέχνην καὶ διὰ τὸν πολιτισμόν.

II

Ἱστορία τῶν ἐλληνικῶν πολιτευμάτων

Ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο χωρισμένη εἰς κοινότητας, αἱ ὁποῖαι διοικοῦντο ὑπὸ τῶν δημογερόντων. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς διοικήσεως ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἑπαναστάσεως τοῦ 1821.

Ὅταν ἀπληλευθρώθησαν αἱ περισσότεραι πόλεις τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀπεφάσισαν οἱ δημογέροντες, οἱ πρόκριτοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς νὰ ἐνώσουν ὅλας τὰς ἐλευθέρους πόλεις ὑπὸ ἐνιαίαν διοίκησιν. Σκοπὸς τῆς ἐνώσεως ἦτο, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ περισυλλογὴ περισσοτέρων φόρων διὰ τὰς δαπάνας τοῦ πολέμου, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ εἶναι εὐχερεστέρα ἡ συνεννόησις μεταξὺ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως καὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν, διὰ τὴν καλλιτέραν διεξαγωγὴν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος.

Ὁ φατριασμὸς ὅμως καὶ ἡ διαφωνία μεταξὺ πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν συνετέλουν εἰς τὸν χωρισμὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν διάσπασιν τοῦ ἀγῶνος. Ἀλλὰ ὁ κοινὸς πόθος τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἡ ἀπειλὴ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ τοὺς ἠνάγκασαν νὰ ἐνωθοῦν.

Προσωρινὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης ἐξέδωκε προκήρυξιν διὰ τῆς ὁποίας ἐκάλει πάντας τοὺς Ἕλληνας νὰ ἀποστείλουν ἀντιπροσώπους τὴν 14ην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1821 εἰς τὸ Ἄργος, ὅπου θὰ συνήρχετο ἡ πρώτη ἐθνο-

συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων. Ἡ διαφωνία μεταξύ τῶν προκρίτων καὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπῆρξε κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ταύτην ὀξυτάτη. Ἐνεκα τούτου ἠναγκάσθη ὁ Ὑψηλάντης νὰ ἀποχωρήσῃ τῆς ἐθνοσυνελεύσεως, ἠκολούθησε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Κολοκοτρώνης. Ἡ ἐθνοσυνέλευσις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μαυροκορδάτου ἐγκατέλειπε τὸ Ἄργος καὶ μετέβη εἰς Ἐπίδαυρον, ὅπου τὴν 1ην Ἰανουαρίου τοῦ 1822 ἐκήρυξε πανηγυρικῶς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος ὡς ἑξῆς :

«Ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος».

«Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, τὸ ὑπὸ τὴν φρικώδη ὀθωμανικὴν δυναστείαν, μὴ δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸν βαρύντατον καὶ ἀπαράδειγματον ζυγὸν τῆς τυραννίας καὶ ἀποσεῖσαν αὐτὸν μέγας θυσίας, κηρύττει σήμερον διὰ τῶν νομίμων παραστατῶν του εἰς ἐθνικὴν συνηγμένην συνέλευσιν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξιν καὶ ἀνεξαρτησίαν».

Ἡ ἐθνοσυνέλευσις εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἔθνους ἐδέχθη ὁμοφώνως τὸ ὑπὸ ἐπιτροπῆς συνταχθὲν πρῶτον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη Ὁργανικὸς Νόμος ἢ Σύνταγμα τῆς Ἐπιδάουρου ἢ Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος.

Διὰ τοῦ πρώτου τούτου συντάγματος ὠρίζετο ὅτι ἡ χώρα θὰ διοικῆται ὑπὸ δύο σωμάτων, τὸ μὲν ἓν θὰ ἀποτελῇται ἐξ 70 βουλευτῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ θὰ ἀποτελοῦν τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν (τὴν Βουλὴν), τὸ δὲ ἄλλο θὰ ἀποτελῇται ἀπὸ 5 μέλη, τὰ ὁποῖα θὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ θὰ ἀποτελοῦν τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν (τὴν Κυβέρνησιν).

Διὰ τοῦ συντάγματος τούτου ἐθεσπίζετο ὡς ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος. Ἀνεγνωρίζετο ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ ιδιοκτησία. Κατηργεῖτο ἡ δουλεία, τὰ βασανιστήρια καὶ ἡ δήμεσις τῆς περιουσίας. Ὁρίζετο ὅτι, πάντες οἱ πολῖται εἶναι ἴσοι ἀπέναντι τοῦ νόμου καὶ ὅτι, κοινωνικαὶ τάξεις καὶ διακρίσεις τῶν πολιτῶν δὲν ἀναγνωρίζονται.

Νόμος τῆς Ἐπιδαύρου

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν πρώτην Ἐθνοσυνέλευσιν ἦσαν πολλοὶ ἐπιθυμοῦντες τὴν μοναρχίαν, ἐνῶ ἀντιθέτως διὰ τοῦ Συντάγματος καθιεροῦτο πολίτευμα δημοκρατικόν, πρὸς ἀποφυγὴν διαφωνιῶν ἐδόθη εἰς τὸ πρῶτον σύνταγμα προσωρινὴ ἰσχὺς μέχρι τῆς ὀριστικῆς ἐπικυρώσεως τούτου.

Τὸν Μάρτιον τοῦ 1823 συνῆλθεν εἰς τὸ Ἄργος ἡ δευτέρα Ἐθνοσυνέλευσις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πετρόμπετη, ἡ ὁποία ἐπεκύρωσε τὸ Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου, ἀναθεωρηθὲν εἰς μερικὰ σημεῖα. Ἐκτοτε τὸ Σύνταγμα ὠνομάζετο Νόμος τῆς Ἐπιδαύρου.

Πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος

Τὸν Μάρτιον τοῦ 1827 συνῆλθεν ἐν Τροιζῆνι ἡ τρίτη Ἐθνοσυνέλευσις, ἡ ὁποία τὴν 1ην Μαΐου τοῦ ἰδίου ἔτους ἐψήφισε νέον Σύνταγμα, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦ Συντάγματος τούτου καθιεροῦντο αἱ τρεῖς ἐξουσίαι τῆς Πολιτείας (Νομοθετικὴ, Ἐκτελεστικὴ, Δικαστικὴ) καὶ ἀνεγνωρίζετο ἡ κυριαρχία τοῦ λαοῦ. Κατὰ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τῆς Τροιζῆνος ἐξελέγη ὡς Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνετέθη ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἐπομένου ἔτους ἦλθεν ἐκ Ρωσίας ὁ Καποδίστριας καὶ ἀνέλαβε τὴν διακυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Καποδίστριας διέλυσε τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, ἡ ὁποία τὸν ἐξέλεξε Κυβερνήτην καὶ ἐξέλεξε συμβούλιον ἐξ 27 ἀνδρῶν, τὸ ὁποῖον ὠνόμασε *Πανελλήνιον Συμβούλιον*. Εἰς τὸ Συμβούλιον καὶ εἰς τὴν Γενικὴν Γραμματείαν του εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ ὅλη παρακολούθησις τῶν ζητημάτων τῆς χώρας. Ὁ Καποδίστριας ἐκυβέρνησε μετὰ μεγάλης εὐθυκρισίας ἐπὶ 3 $\frac{1}{2}$ ἔτη τὴν Ἑλλάδα. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1831 ἐδόλοφονήθη ὑπὸ τῶν δυσηγεστημένων ἀντιπάλων του.

Ἡγεμονικὸν Σύνταγμα τοῦ Ναυπλίου

Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδίστρια ἐπηκολούθησε πλήρης ἀναρχία καὶ ἐμφύλιος σπαραγμὸς μεταξὺ τῶν πολιτικῶν κομμάτων. Πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας ἐπενέβησαν αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ρωσία, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐγγυήτριαι διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῇ μεσολαβήσει τῶν ἐξελέγη ὁ Ὅθων βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1832 συνήλθεν ἡ τετάρτη Ἐθνοσυνέλευσις, ἡ ὁποία ἐτροποποίησε τὸ σύνταγμα καὶ ἐψήφισε τὸ Ἡγεμονικὸν Σύνταγμα τοῦ Ναυπλίου, διὰ τοῦ ὁποίου καθιεροῦτο μοναρχικὸν πολίτευμα. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος συνήλθεν ἡ πέμπτη κατὰ σειρὰν Ἐθνικὴ συνέλευσις, ἡ ὁποία ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ὁθωνος, ὡς πρώτου βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Ὁθων, ὅταν ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1833 ἦτο ἀνήλικος καὶ ὡς ἐκ τούτου διωρίσθησαν βαυαροὶ ἀντιβασιλεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐκυβέρνησαν μέχρι τοῦ Μαΐου τοῦ 1835 τὴν Ἑλλάδα ἄνευ συντάγματος καὶ ἄνευ βουλῆς. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐνηλικιώθη ὁ Ὁθων ἠκολούθησε τὴν αὐτὴν κυβερνητικὴν τακτικὴν.

Τὸ Πρῶτον Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος

Ὁ αὐταρχικὸς τρόπος τῆς βασιλείας τοῦ Ὁθωνος ἐξηγρῶσε τοὺς πολιτικοὺς καὶ τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ τὴν 3ην Σεπτεμβρίου* τοῦ ἔτους 1843 ἐξηνάγκασαν δι' ἐπαναστάσεως τὸν Ὁθωνα νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Βαυαροὺς ἐκ τῶν κυβερνητικῶν θέσεων καὶ νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς πρώτης ἐν Ἀθήναις** ἔθνικῆς συνελεύσεως τὸν Μάρτιον τοῦ 1844.

Τὸ σύνταγμα τοῦ 1844, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τὸ *Πρῶτον Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος*, καθιέρωσε δύο κοινοβουλευτικὰ σώ-

* Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ὠνομάσθη ἡ ἐν τῇ Πλατείᾳ Ὁμονοίας ὁδός, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξεκίνησαν «ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου», ὁ δὲ ἔμπροσθεν τῶν Ἀνακτόρων χώρος, εἰς τὸν ὁποῖον συνεκεντρώθησαν καὶ ἐξήλθον σύνταγμα, ὠνομάσθη «Πλατεῖα Συντάγματος».

** Ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τῶν Βαυαρῶν μετεφέρθη ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος ἐκ Ναυπλίου εἰς Ἀθήνας.

ματα τὴν Γερουσίαν, ἣτις ἀπετελεῖτο ἐξ 27 μελῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τὴν Βουλὴν, ἀποτελουμένην ἐξ 80 μελῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Ὁ Ὅθων κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς πρώτης ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνελεύσεως ὠρκίσθη ὅτι θὰ τηρήσῃ πιστῶς τὸ ψηφισθὲν παρ' αὐτῆς σύνταγμα. Ἐπειδὴ ὅπως παρεσύρθη ὑπὸ τῆς ξένης πολιτικῆς καὶ δὲν ἐτήρησεν εἰς πολλὰ σημεῖα τὸν ὄρκον του, ἐκηρύχθη, κατόπιν ἐπαναστάσεως ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν, ἔκπτωτος τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1862.

Σύνταγμα τοῦ 1864

Μετὰ τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Ὁθωνος συνῆλθε τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1862, ἡ δευτέρα ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνέλευσις ἵνα ἀναθεωρήσῃ τὸ σύνταγμα καὶ ἀποφασίσῃ συγχρόνως περὶ τῆς ἐκλογῆς νέου βασιλέως.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἐπροτάθη εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἡ ἐκλογὴ ὡς βασιλέως τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας Γεωργίου. Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ὁμοφώνως ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν αὐτὴν, μολονότι ὁ Γεώργιος ἦτο τότε μόλις 17 ἐτῶν. Ὁ Γεώργιος ἀπεδέχθη τὴν ἐκλογὴν του καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1863.

Εὐθὺς ὡς ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ Γεώργιος, ὑπὸ τὸ ὄνομα **Γεώργιος Α΄ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων** παρεχωρήθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι, αἱ ὁποῖαι τὸ 1864 ἔστειλαν ἀντιπροσώπους εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις συνεδριάζουσαν Ἐθνοσυνέλευσιν.

Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις αὕτη κατήρτισε τὸ νέον σύνταγμα τοῦ 1864, διὰ τοῦ ὁποίου κατηργήθη ἡ Γερουσία καὶ καθιερώθη ὁ κοινοβουλευτισμὸς μὲ μόνην τὴν Βουλὴν ὡς νομοθετικὴν ἐξουσίαν.

Τὸ σύνταγμα τοῦτο ἴσχυσε μέχρι τοῦ 1911, ὅποτε μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1909 ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ζορμπᾶ, συνῆλθεν ἡ δευτέρα ἀναθεωρητικὴ βουλή, ἡ ὁποία ἀνεθεώρησε τὰς μὴ θεμελιώδεις διατάξεις αὐτοῦ.

Σύνταγμα τῆς Τριακονταμελοῦς Ἐπιτροπῆς

Μετά τὴν δολοφονίαν τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α' ἐν Θεσσαλονίκῃ τὸ 1913, ἀνῆλθεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Θρόνον ὁ ἑνδοξος στρατηλάτης Κωνσταντῖνος Β', ὅστις τὸ 1917 ἐξηναγκάσθη ὑπὸ τῶν προστατίδων Δυνάμεων εἰς παραίτησιν ὑπὲρ τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐβασίλευσε μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1920, ὁπότε ἀπέθανε. Τὸν ἐπόμενον μῆνα διενηργήθησαν ἐκλογαί, ἡ δὲ ἐκ τούτων προελθοῦσα Βουλὴ ὠνομάσθη Γ' ἐν Ἀθήναις Συντακτικῇ Συνέλευσις. Αὕτη διὰ δημοψηφίσματος ἐπανέφερεν εἰς τὸν Θρόνον τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον κατὰ μῆνα Δεκεμβρίου τοῦ 1920, ὁ ὁποῖος τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1922 ἐξηναγκάσθη καὶ πάλιν εἰς παραίτησιν ὑπὸ τῆς τριμελοῦς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1922. Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἀνῆλθεν εἰς τὸν Θρόνον ὁ διάδοχος αὐτοῦ Γεώργιος Β', ὅστις ἐβασίλευσεν ἀπὸ τῆς 14ης Σεπτεμβρίου 1922 μέχρι τῆς 16ης Δεκεμβρίου 1923, ὁπότε ἐξηναγκάσθη ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὠρίσθη ἀντιβασιλεὺς ὁ ναύαρχος Παῦλος Κουντουριώτης.

Τὴν 24ην Μαρτίου 1924, ἡ ἐκ τῶν ἐκλογῶν τοῦ Δεκεμβρίου 1923 προελθοῦσα Δ' Συντακτικὴ Ἐθνοσυνέλευσις ἐψήφισε τὴν ἐκπτώσιν τῆς δυναστείας καὶ τὴν ἐπομένην ἀνεκρούχθη ἡ Δημοκρατία, ἡ ὁποία ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ διὰ τοῦ δημοψηφίσματος τῆς 13ης Ἀπριλίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις μὲ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος κατήρτισε 30μελῆ ἐπιτροπὴν διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ δημοκρατικοῦ Συντάγματος. Τὸ Σύνταγμα τοῦτο καταρτισθὲν ὑπὸ τῆς 30μελοῦς ἐπιτροπῆς καὶ δημοσιευθὲν, ἔσχυσεν ἐπ' ἐλάχιστον χρόνον, διότι ὁ στρατηγὸς Θ. Πάγκαλος ἐκήρυξε Δικτατορίαν καὶ ἀνέστειλεν ὅλας τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, πλὴν τῆς πρώτης, ἡ ὁποία καθώριζεν ὡς πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος τὴν Δημοκρατίαν.

Μετά τὴν ἀνατροπὴν τῆς Δικτατορίας ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Γ. Κονδύλη ἐδημοσιεύθη τὸ ἀκριβὲς κείμενον τοῦ καταρτισθέντος ὑπὸ τῆς 30μελοῦς ἐπιτροπῆς Συντάγματος, τοῦ ὁποίου ἡ ἰσχὺς

ὑπῆρξε βραχεῖα διότι τὸν Νοέμβριον τοῦ 1926 ἐξελέγη, τῇ συμμετοχῇ ὅλων τῶν κομμάτων, Ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ, ἡ ὁποία ἐδημοσίευσεν τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927.

Ἐπαναφορὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων
Γεωργίου Β'.

Τὸ σύνταγμα τοῦ 1927 ἴσχυσε μέχρι τῆς 1ης Ἀπριλίου 1935, ὁπότε ἡ Κυβέρνησις διὰ συντακτικῆς πράξεως κατήργησε τὴν Γερουσίαν, διέλυσε τὴν Βουλὴν, ἀνέστειλε τὴν ἰσχὺν τῶν περισσοτέρων διατάξεων τοῦ συντάγματος καὶ συγχρόνως προεκήρυξεν ἐκλογὰς διὰ τὴν συγκρότησιν Ἐθνοσυνελεύσεως, ἵνα αὕτη μεταρρυθμίῃ τὸ νέον δημοκρατικὸν σύνταγμα. Ἐκ τῶν ἐκλογῶν τούτων προῆλθεν ἡ Ε' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνέλευσις, ἡ ὁποία κατήργησε τὸ σύνταγμα τοῦ 1927 καὶ ἐπανάφερεν ἐν ἰσχύϊ τὸ σύνταγμα τοῦ 1911, συγχρόνως δὲ ἀνέλαβε τὴν ἀντιβασιλείαν ὁ στρατηγὸς Γ. Κονδύλης, ὅστις διενήργησε δημοψήφισμα κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἵνα ἀποφανθῇ ὁ Λαὸς περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς Δημοκρατίας ἢ περὶ καθιερώσεως τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας καὶ ἐπαναφορᾶς τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου Β'.

Διὰ τοῦ διενεργηθέντος δημοψηφίσματος σύμπας ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀπεφάνθη περὶ καθιερώσεως τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας καὶ περὶ ἐπαναφορᾶς τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β'.

Τὴν 25ην Νοεμβρίου 1935 ἐπανελθὼν εἰς τὸν ἑνδοξον Ἑλληνικὸν Θρόνον ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β' διέλυσε τὸν Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ συγχρόνως προεκήρυξεν ἐκλογὰς διὰ τὴν συγκρότησιν Βουλῆς πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν μὴ θεμελιωδῶν διατάξεων τοῦ συντάγματος. Ἀμφότερα τὰ ἀντιμαχόμενα κόμματα ἔφερον ἐκ τῶν ἐκλογῶν τούτων τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν βουλευτῶν καὶ ὥς ἐκ τούτου δὲν ἦτο παρ' οὐδενὸς δυνατὸς ὁ σχηματισμὸς βιωσίμου Κυβερνήσεως. Ἡ προσπάθεια τοῦ Βασιλέως διὰ τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κομμάτων ἀπέβη ματαία, λόγῳ τῆς ἐπικρατούσης ὀξύτητος μεταξὺ τῶν δύο κομμάτων. Ἐνεκεν τούτου, ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον ἡ χώρα ἔμενεν οὐσιαστικῶς ἀκυβέρνητος.

Ἀπὸ διετίας περίπου πρὸ τῆς 4ης Αὐγούστου 1936 ὁλόκληρος ἡ Χώρα ἦτο ἀνάστατος καὶ ἀκυβέρνητος. Ἡ ἐλευθερία εἶχε μεταβληθῇ εἰς ἀσυδοσίαν. Παντοῦ ἀπεργίαι, ἐπαναστάσεις, κινήματα, συνωμοσίαι καὶ ἐξοντωτικαὶ ἀπόπειραι ἐλάμβανον χώραν. Γίνονται ἐκλογαὶ καὶ τὴν ἰδίαν νύκτα ἐκρήγνυται κίνημα καὶ συλλαμβάνεται ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπικρατήσαντος κόμματος. Ἐπακολουθεῖ ἀναρχία. Αἱ ἐφημερίδες ἐκτραχηλίζονται καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἀποθρασύνονται. Ἄλλαι ἐφημερίδες ὑποστηρίζουν τὴν ἀνταρσίαν καὶ ἄλλαι οὐδέτεραι δημοσιεύουν καθημερινῶς παντὸς εἶδους ἄσεμνα, ἐπαναστατικά, ληστρικά, καὶ ἀντεθνικά δημοσιεύματα.

Βραδύτερον ἐπακολουθεῖ νέα ἀνταρσία, τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου τοῦ 1935, τὸ ὁποῖον μετεβλήθη εἰς ἐμφύλιον πόλεμον. Ἐπὶ 17 ἡμέρας ὁ ἀεροπορικὸς στόλος βομβαρδίζει τὸν ἔνδοξον Ἀβέρωφ. Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων εὐχονται νὰ βυθισθῇ καὶ ἄλλοι ἐπιθυμοῦν νὰ στραφῇ μετὰ τοῦ ἄλλου ἐπαναστατήσαντος στόλου ἐναντίον τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ βομβαρδίσουν τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὸν Παρθενῶνα. Ὁ τύπος ἀχαλίνωτος συνεχίζει τὴν δρᾶσιν του. Ἄλλαι ἐφημερίδες ζητοῦν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ πίνακι πάντων τῶν ἐπαναστατῶν καὶ ἄλλαι ἀντεθνικαὶ ὑποχθονίως ἐνσταλάζουν δηλητήριον εἰς τὰς τρυφερὰς ψυχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Νεολαίας.

Ὁλόκληρος ἡ Χώρα περιπίπτει καὶ πάλιν εἰς πλήρη ἀκαταστασίαν καὶ ἀναστάτῳσιν. Ἐνεργοῦνται καὶ πάλιν ἐκλογαί, ἀλλὰ καὶ πάλιν συλλαμβάνεται καὶ «καταργεῖται» ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπικρατήσαντος κόμματος, οὐχὶ ὁμως αὐτὴν τὴν φορὰν ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους του, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς φίλους του, ἀπὸ τοὺς συμμάχους του μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Παρομοίαν πολυτάραχον καὶ ἀκατάστατον περίοδον δὲν ἐγνώρισεν ἡ σύγχρονος Ἑλληνικὴ γενεά. Καθημερινῶς ἤρχοντο καταπληκτικαὶ ἀποκαλύψεις εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ συνεχῶς αἱματηραὶ συμπλοκαὶ ἐλάμβανον χώραν εἰς πλείστας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεκράτει πλήρης ἀπαθλίωσις κρατική, οἰκονομική, ἐκπαιδευτικὴ καὶ ἰδίως ἐθνική. Οἱ πραγματικοὶ Ἕλληνες βλέποντες τὴν ἐθνικὴν κατὰπτωσιν καὶ τὴν γενικὴν συντριβὴν, ἐν-

τρέποντο νὰ ὁμιλήσουν περὶ Ἑθνους, περὶ Θρησκείας, περὶ Πατρίδος καὶ ἐν γένει περὶ τῶν ἰδανικῶν τῆς Φυλῆς μας. Τὰ πάντα εἶχον γελοιοποιηθῇ. Τὸ δὲ δηλητήριο τοῦ κομμουνισμοῦ ἐχύνετο ἄφθονον εἰς κάθε εὐάλωτον Ἑλληνικὴν ψυχὴν.

Αἱ συνεχεῖς καὶ αἱματηραὶ ἀπεργίαι τῶν ἐργατῶν καὶ αἱ ἀνταπεργίαι τῶν ἐργοδοτῶν, ἡ κατάρτισις ἀντεθνικῶν συμφώνων διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας, αἱ καθημεριναὶ διαδόσεις περὶ κινήματων καὶ ἐπαναστάσεων, τὰ ὄργια τῶν κομμουνιστῶν καὶ ὁ κίνδυνος, ὥς ἐκ τούτου, τῆς ἀνατροπῆς τοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος καὶ τῆς καταρρεύσεως τῆς Πολιτείας, ἠνάγκασαν τὸν Βασιλέα καὶ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως Ι. Μεταξᾶν νὰ ὑψώσουν τὴν **4ην Αὐγούστου τοῦ 1936** τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν τῆς Ἀναπτερώσεως τῶν ἐθνικῶν μας ἰδανικῶν, νὰ ἀνακαλέσουν εἰς τὴν τάξιν πάντα παραστρατήσαντα καὶ νὰ ζητήσουν τὴν ἐνίσχυσιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς Πολιτείας εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὸ καθῆκον.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διέλυσαν τὴν Βουλὴν καὶ ἐσχημάτισαν Ἑθνικὴν Κυβέρνησιν ἐκ τῶν ἱκανοτέρων καὶ διαπρεπεστέρων ἀνδρῶν τῆς χώρας καὶ ἰδίως ἐκ προσώπων ἀκομματίστων, ἐνδιαφερομένων ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τὴν ἀνασύνταξιν τῶν Ἑθνικῶν δυνάμεων καὶ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἰσότητος, τοῦ δικαίου, τῆς γαλήνης καὶ ἰδίως τῆς ἡσυχίας, τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς εὐτυχίας ὅλων τῶν τάξεων ἐν τῇ χώρᾳ μας.

Ἐχομεν καθῆκον πάντες οἱ Ἕλληνες, νέοι ἢ γέροντες, πλούσιοι ἢ πτωχοί, ἐπιστήμονες ἢ τεχνῖται, ἐργοδότηι ἢ ἐργάτῃ νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες, ὅτι ἔχομεν κληρονομήσει τὰς λαμπροτέρας παραδόσεις τῆς Ἀνθρωπότητος, καὶ ὅτι μόνον διὰ τῆς ἐνώσεως καὶ διὰ τῆς ἐργασίας καὶ μὲ ἐθνικὴν συνείδησιν θὰ ἐξέλθωμεν τῆς οἰκονομικῆς δυσχερείας, θὰ ἐνισχύσωμεν τοὺς σημαιοφόρους τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν τῆς Φυλῆς μας, θὰ προπαρασκευάσωμεν μέλλον ἀντάξιον τοῦ παρελθόντος καὶ θὰ συνεχίσωμεν τὴν λαμπρὰν ἱστορίαν καὶ τὰς παραδόσεις τῶν ἀθανάτων προγόνων μας.

~~~~~

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ - ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Ἐκ τοῦ Συντάγματος τῆς Ἑλλάδος ἀπορρέουν τρεῖς ἐξουσίαι· α') ἡ **Νομοθετική**, β') ἡ **Ἐκτελεστική**, καὶ γ') ἡ **Δικαστική**.

I

Νομοθετικὴ Ἐξουσία

Ἡ Νομοθετικὴ Ἐξουσία τῆς Πολιτείας ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς.

Β α σ ι λ ε ῦ ς

Ὁ Βασιλεὺς εἶναι ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς Πολιτείας καὶ ἡ ἔμπυχος παράστασις τῆς Ἐθνικῆς Μεγαλειότητος. Ὁ Βασιλεὺς διορίζει καὶ παύει τοὺς ὑπουργοὺς, ἄρχει τοῦ Στρατοῦ τῆς Ξηρᾶς, τῆς Θαλάσσης καὶ τοῦ Ἀέρος, κηρύσσει πόλεμον, συνομολογεῖ συνθήκας καὶ συμβάσεις μετὰ τῶν ξένων Κρατῶν. Διορίζει τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, καὶ τοὺς ἀξιοματικούς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἀπονέμει παράσημα. Δίδει χάριν εἰς τοὺς καταδίκους καὶ ἀμνηστίαν εἰς τὰ πολιτικά ἐγκλήματα. Συγκαλεῖ τὴν Βουλὴν καὶ διαλύει αὐτήν. Δημοσιεύει τοὺς ὑπ' αὐτῆς ψηφιζομένους νόμους κλπ.

Ὁ Βασιλεὺς οὐδεμίαν εὐθύνην φέρει καὶ εἰς οὐδεμίαν ἀρχὴν τοῦ Κράτους δίδει λόγον τῶν πράξεών του.

Διαδοχή. Ἡ βασιλεία ἐν Ἑλλάδι μεταβιβάζεται κληρονομικῶς δικαιώματι. Τὸν Βασιλέα τὸν διαδέχεται ὁ νόμιμος ἀπόγονος αὐτοῦ κατὰ σειρὰν πρωτοτοκίας, προτιμωμένου τοῦ ἄρρενος. Ἐὰν δηλαδὴ συμβῇ νὰ προηγῇται κατὰ ἡλικίαν γυνή, ἀποκλείεται τοῦ Θρόνου καὶ προτιμᾶται ὁ ἄνδρας. Ἐὰν ὁ Βασιλεὺς στερῇται τέκνων, ὁ Θρόνος μεταβιβάζεται εἰς τὸν ἀμέσως μικρότερον ἀδελφόν του.

Βουλὴ

Τὴν Βουλὴν ἀποτελοῦν οἱ βουλευταί, οἵτινες ἐκλέγονται διὰ μίαν τετραετίαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Διὰ τὴν ἐκθέσιν τῆς ὑποψηφιότητος βουλευτοῦ ἀπαιτοῦνται: 1) Νὰ εἶναι Ἕλλην πολίτης, 2) Νὰ ἔχη συμπληρώσει τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας του. 3) Νὰ ἔχη δικαίωμα ψήφου, καὶ 4) Νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον τῆς περιφερείας του ἔγγραφον δῆλωσιν περὶ τῆς ἐκλογῆς του καὶ νὰ καταβάλλῃ συγχρόνως τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενον ποσόν, πρὸς κάλυψιν μέρους τῶν ἐξόδων τῶν ἐκλογῶν.

Δικαίωμα ὑποψηφιότητος δὲν ἔχουν οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι οἱ μισθοδοτούμενοι ὑπὸ τοῦ Κράτους, οἱ στρατιωτικοί, οἱ δήμαρχοι, οἱ πρόεδροι τῶν κοινοτήτων, οἱ συμβολαιογράφοι καὶ οἱ ὑποθηκοφύλακες, ἐκτὸς ἐὰν παραιτηθῶν τῆς θέσεώς των.

Αἱ ἐκλογαὶ διενεργοῦνται τὴν αὐτὴν Κυριακὴν καθ' ἅπαν τὸ Κράτος. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἀπαγορεύονται αἱ συγκεντρώσεις, αἱ διαδηλώσεις καὶ ἡ πώλησις οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν καὶ οἴνου.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν ὀρίζεται κατὰ ἐπαρχίας ἢ κατὰ νομούς, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ των.

Ἡ Βουλὴ συνέρχεται ἐντὸς 45 ἡμερῶν ἀπὸ τῶν ἐκλογῶν καὶ ἀρχίζει τὴν νομοθετικὴν τῆς ἐργασίαν.

Ἡ Βουλὴ εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἀντιπροσωπεία τοῦ λαοῦ. Αὕτη ψηφίζει τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, ἐλέγχει τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐν γένει παρακολουθεῖ πάντα τὰ γενικὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὴν καλλιτέραν ἐξυπηρέτησιν τοῦ λαοῦ. Ἡ Βουλὴ συνέρχεται αὐτοδικαίως τὴν πρώτην Ὀκτωβρίου ἐκάστου ἔτους, ἐκτὸς ἐὰν συντρέχουν εἰδικοὶ λόγοι, ὅποτε ὁ Βασιλεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλέσῃ αὐτὴν ἐνωρίτερον. Ἡ Βουλὴ δὲν δύναται νὰ λάβῃ οὐδεμίαν ἀπόφασιν καὶ νὰ ψηφίσῃ οὐδένα νόμον ἄνευ τῆς παρουσίας τοῦ ἑνὸς τρίτου τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατ' ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν τῶν παρόντων. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ἡ πρότασις ἀπορρίπτεται.

Ἐκλογικὰ συστήματα

Τὰ ἐν χρήσει ἐκλογικὰ συστήματα πρὸς ἀνάδειξιν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ εἶναι τὸ πλειοψηφικὸν καὶ τὸ ἀναλογικόν.

Πλειοψηφικὸν καλεῖται τὸ σύστημα ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐκλέγονται ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ λάβουν τὰς περισσοτέρας ψήφους μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων. Ἐὰν λ.χ. μία περιφέρεια ἐκλέγῃ δύο βουλευτὰς καὶ εἶναι πέντε ὑποψήφιοι, θὰ ἐκλεγοῦν βουλευταὶ οἱ δύο, οἱ ὁποῖοι θὰ λάβουν τὰς περισσοτέρας ψήφους. Αἱ ψῆφοι τὰς ὁποίας θὰ λάβουν οἱ ἀποτυχόντες ὑποψήφιοι χάνονται, δὲν ὑπολογίζονται δηλαδὴ διόλου.

Ἀναλογικὸν σύστημα ἢ **ἀναλογικὴ** καλεῖται τὸ σύστημα ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐκλέγονται ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ἕξ ὅλων τῶν κομμάτων, ἀναλόγως τῶν ψήφων τὰς ὁποίας θὰ πάρῃ ἕκαστον τούτων. Ἐκ τῶν ὑποψηφίων ἐκάστης περιφερείας θὰ ἐκλεγοῦν βουλευταὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ πλειοψηφίσουν αἱ δὲ ψῆφοι τῶν ἀποτυχόντων βουλευτῶν, τὰ ὑπόλοιπα, ὅπως λέγονται τῶν ψήφων, μεταφέρονται καὶ συνυπολογίζονται εἰς τὰς περιφερείας ἄλλων νομῶν.

Νόμοι

✓ **Νόμοι καλοῦνται οἱ κανόνες δικαίου, τοὺς ὁποίους θέτει ἡ πολιτεία, ἵνα δι' αὐτῶν ρυθμίζονται αἱ μεταξὺ τῶν πολιτῶν σχέσεις.**

Ἐπειδὴ οἱ κανόνες τῶν νόμων ἀποβλέπουν εἰς τὴν δικαίαν ρύθμισιν τῶν σχέσεων τῶν πολιτῶν, καλοῦνται κανόνες δικαίου.

Διὰ τῶν νόμων εἶναι γνωστὰ ἐκ τῶν προτέρων αἱ ὑποχρεώσεις καὶ τὰ δικαιώματα ἐκάστου προσώπου, καθὼς καὶ αἱ εὐθύναι ἐν περιπτώσει παρανομίας.

Οἱ νόμοι προτείνονται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ ὑπὸ τῆς βουλῆς. Συνήθως ὁμως προτείνονται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, διότι αὕτη ἔχει τὴν διοίκησιν τῆς χώρας καὶ ἐπομένως αὕτη ἀντιλαμβάνεται τὰ τρωτὰ ἢ τὰ κενά, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν οἱ ὑπάρχοντες νόμοι. Ἡ πρότασις νόμου, ἣτις κατατίθεται εἰς τὴν βου-

λήν πρὸς ψήφισιν καλεῖται νομοσχέδιον. Διὰ τὴν ἰσχύσῃ τοῦτο ὡς νόμος τοῦ κράτους πρέπει νὰ διέλθῃ τὰ ἑξῆς στάδια :

1) **Νὰ ψηφισθῇ ὑπὸ τῆς Βουλῆς.** Εἰς τὴν βουλὴν ἕκαστον νομοσχέδιον συζητεῖται δις εἰς δύο διαφόρους συνεδριάσεις. Κατὰ τὴν πρώτην συνεδριάσιν συζητεῖται ἡ σκοπιμότης τοῦ νομοσχεδίου καὶ κατ' ἄρθρον, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν συνεδριάσιν συζητεῖται κατ' ἄρθρον καὶ κατὰ σύνολον. Εἰς ἑξαιρετικὰς περιπτώσεις ἐπείγουσας φύσεως ἐπιτρέπεται ἡ ψήφισις νόμου εἰς μίαν καὶ μόνην συνεδριάσιν.

2) **Νὰ ἐκδοθῇ.** Ὅτιοι νὰ ὑπογραφῇ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς κυβερνήσεως.

Ἡ ἰσχὺς ἑκάστου νόμου ἄρχεται μετὰ 10 ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς κυβερνήσεως, ἐκτὸς ἂν ὥρισεν ἄλλην χρονολογίαν ὁ ἴδιος ὁ νόμος.

Οἱ νόμοι εἰς ἑξαιρετικὰς περιπτώσεις ἔχουν ἀναδρομικὴν ἰσχύν. Διὰ τὴν ἰσχύσῃ νόμος τις ἀναδρομικῶς πρέπει ρητῶς νὰ ἀναγράφεται τοῦτο εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ὁρίζεται καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἀναδρομικῆς ἰσχύος του.

Οἱ νόμοι τοιοῦτοτρόπως ψηφιζόμενοι καὶ δημοσιευόμενοι εἶναι ὑποχρεωτικοὶ δι' ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς χώρας, ἀνεὺ οὐδεμιᾶς διακρίσεως. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ, ἐν περιπτώσει παρανομίας, ὅτι ἠγνώνει τὸν νόμον.

Ἡ ἰσχὺς νόμου τινὸς παύει ὅταν δημοσιευθῇ νέος νόμος καταργῶν ρητῶς τὸν προηγούμενον ἢ ὅταν αἱ διατάξεις τοῦ νέου νόμου εἶναι ἀντίθετοι τοῦ προηγούμενου.

Οἱ νόμοι πρὸς διάκρισιν ἀριθμοῦνται ἀπὸ τοῦ 1913 δι' ἀραβικῶν ἀριθμῶν. Πρὸ τοῦ 1913 ἠριθμοῦντο διὰ γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου.

Μὴ ὑπαρχούσης βουλῆς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν ἀσκεῖ ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῆς Κυβερνήσεως. Οἱ ὑπουργοὶ τῶν διαφόρων ὑπουργείων καταρτίζουν τὰ σχέδια νόμων καὶ ἀφοῦ τὰ συζητήσουν ἐν Ὑπουργικῇ Συμβουλίᾳ τὰ ὑποβάλλουν εἰς τὸν Βασιλέα πρὸς ὑπογραφὴν καὶ εἴτα πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως. Οἱ νόμοι οὗτοι καλοῦνται ἀναγκαστικοὶ καὶ ἀριθμοῦνται δι' ἰδιαιτέρου ἀριθμοῦ, προσέτι δὲ πρὸς διάκρισιν

τῶν ἄλλων νόμων προστίθεται εἰς τὸν αὐξοῦντα ἀριθμὸν ἐκάστου ἀναγκαστικοῦ νόμου καὶ τὸ ἔτος τῆς ἐκδόσεώς του.

Διατάγματα

Τὰ διατάγματα ἐκδίδονται τῇ προτάσει τῶν ἀρμοδίων ὑπουργῶν, ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ δημοσιεύονται εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς κυβερνήσεως.

Τὰ διατάγματα δὲν φέρουν ἀριθμὸν, ὅπως οἱ νόμοι. Διακρίνονται μεταξύ των ἐκ τῆς περιλήψεως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐκδόσεώς των.

Ἐπειδὴ πάντα τὰ διατάγματα *ἐκδίδονται* ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διὰ τοῦτο καλοῦνται **βασίλικά διατάγματα**.

Τὰ διατάγματα διακρίνονται : 1) Εἰς ἐκτελεστικά ἢ διοικητικά. 2) Εἰς νομοθετικά, καὶ 3) Εἰς ἀναγκαστικά.

Ἐκτελεστικά ἢ διοικητικά διατάγματα καλοῦνται τὰ διατάγματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν θεσπίζουν νέους κανόνας δικαίου, ἀλλὰ θέτουν ἐν ἰσχύϊ ἢ ἐπεξηγοῦν δημοσιευθέντας νόμους.

Διὰ τῶν διαταγμάτων τούτων δὲν δημιουργοῦνται νέαι ὑποχρεώσεις ἢ δυνάμειμα τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ ἀναλύονται ἐπεξηγηματικῶς οἱ ὑπάρχοντες νόμοι, οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε εἶναι περιληπτικοὶ καὶ σύντομοι καὶ ἄλλοτε ἀναφέρουν εἰς τὸ περιεχόμενον των, ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐφαρμογῆς ἢ ὁ χρόνος τῆς ἰσχύος ἢ αἱ λεπτομέρειαι θὰ κανονισθῶν διὰ διατάγματος· διὰ τοῦτο τὰ διατάγματα ταῦτα καλοῦνται καὶ κανονιστικά διατάγματα.

Νομοθετικά καλοῦνται τὰ διατάγματα, τὰ ὁποῖα ὀρίζουν νέους κανόνας δικαίου καὶ τὰ ὁποῖα ἐκδίδονται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατόπιν ἐξουσιοδοτήσεως τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας.

Ἡ βουλὴ ὡσάκις πρόκειται νὰ διακόψῃ τὰς ἐργασίας της, λόγῳ τοῦ θέρους ἢ λόγῳ τῶν ἐορτῶν ἢ ἄλλης αἰτίας, παρέχει εἰς τὴν κυβέρνησιν ἐξουσιοδότησιν νὰ ρυθμίσῃ νομοθετικῶς ὠρισμένα ἐπείγοντα ζητήματα διὰ διαταγμάτων. Τὰ διατάγματα ταῦτα καταρτίζονται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπουργείων καὶ ἐπεξεργάζονται ὑπὸ ἐπιτροπῶν, ἀποτελουμένων ἐκ βουλευτῶν, καὶ κατόπιν ὑποβάλλονται εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ ἀφοῦ ὑπογραφοῦν

παρ' αὐτῆς καὶ τοῦ βασιλέως δημοσιεύονται εἰς τὴν ἡφemerίδα τῆς κυβερνήσεως. Ἡ κυβέρνησις ὑποχρεοῦται κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐργασιῶν τῆς βουλῆς νὰ εἰσαγάγῃ τὰ ἐκδοθέντα νομοθετικὰ διατάγματα πρὸς ἐπικύρωσιν. Τὰ διατάγματα ταῦτα ψηφίζονται εἰς μίαν μόνον ἀνάγνωσιν. Ἐὰν ἡ κυβέρνησις ἐντὸς 4 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐνάξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς βουλῆς δὲν εἰσαγάγῃ τὰ διατάγματα ταῦτα εἰς τὴν βουλὴν πρὸς ἔγκρισιν, καθίστανται ἄκυρα.

Τὰ ἐκτελεστικὰ ἢ διοικητικὰ διατάγματα δὲν ἀκυροῦν οὔτε τροποποιοῦν νόμους ἢ νομοθετικὰ διατάγματα, ἐνῶ ἀντιθέτως οἱ νόμοι καὶ τὰ νομοθετικὰ διατάγματα δύνανται νὰ ἀκυροῦν ἢ νὰ τροποποιοῦν πᾶσαν προγενεστέραν διάταξιν ἀναφερομένην εἰς νόμον ἢ εἰς οἷονδῆποτε διάταγμα.

Ἀναγκαστικὰ διατάγματα καλοῦνται τὰ διατάγματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐξαναγκάζεται ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ κυβέρνησις νὰ ἐκδώσῃ, κατὰ τὰς διακοπὰς τῆς βουλῆς, ἄνευ ἐξουσιοδοτήσεως αὐτῆς.

Ἐπειδὴ ἡ ἔκδοσις τῶν διαταγμάτων τούτων δὲν ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ Συντάγματος διὰ τοῦτο ἡ κυβέρνησις σπανιώτατα ἐκδίδει τοιαῦτα διατάγματα. Κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐργασιῶν τῆς βουλῆς ὑποβάλλονται εἰς αὐτὴν πρὸς ἐπικύρωσιν.

Νομοθετικὰ καὶ ἀναγκαστικὰ διατάγματα, καθὼς καὶ ἀναγκαστικοὶ νόμοι δὲν ἐκδίδονται, ἐφ' ὅσον λειτουργεῖ ἡ βουλή.

Ἐγκύκλιος. Οἱ διάφοροι ὑπουργοὶ πρὸς διαφώτισιν τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν των, ἐκδίδουσιν ἐγγράφους ὁδηγίας, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται ἐγκύκλιοι. Αὗται στηρίζονται ἐπὶ νόμων ἢ ἐπὶ διαταγμάτων καὶ ἔχουν κυρίως σκοπὸν νὰ δώσουν σαφῆ ἐρμηνείαν τῶν διατάξεων νόμου τινὸς ἢ διατάγματος.

Διαταγή. Διαταγὴ καλεῖται ἡ ἔγγραφος ἐντολή, ἡ ἐκδιδομένη ὑπὸ διοικητικῆς τινος ἀρχῆς, ὅπως εἶναι ὁ ὑπουργός, ὁ νομάρχης, ὁ δήμαρχος κλπ. Ἡ διαταγὴ αὕτη καλεῖται καὶ **ἀπόφασις** ἢ **πρᾶξις**.

Ἐκτελεστικὴ ἐξουσία

Τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἀσκεῖ ὁ Βασιλεὺς διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ διοριζομένων ὑπουργῶν. Ἐκάστη πρᾶξις τοῦ Βασιλέως διὰ νὰ εἶναι ἐκτελεστὴ καὶ ἔγκυρος πρέπει νὰ ὑπογράφεται παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ, ὅστις εἶναι καὶ ὁ ὑπεύθυνος διὰ τὴν νομιμότητα τῆς πράξεως.

Οἱ ὑπουργοὶ ἀποτελοῦν τὴν Κυβέρνησιν, ἣτις καλεῖται καὶ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καλεῖται Πρωθυπουργὸς ἢ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως καθὼς καὶ οἱ ὑπουργοὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Εἶναι ὅμως συνήθεια νὰ διορίζεται ὡς πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ πλειοψηφοῦντος ἐν τῇ βουλῇ κόμματος, οἱ δὲ ὑπουργοὶ νὰ ὑποδεικνύωνται παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν Βασιλέα.

Ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως εἶναι ὁ ἀνώτατος ἀρχὼν μετὰ τὸν Βασιλέα. Οὗτος καλεῖ τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον, τὸ ὁποῖον λαμβάνει ἀποφάσεις διὰ τὴν καλλιτέραν διακυβέρνησιν τῆς χώρας. Ὁ πρωθυπουργὸς παρακολουθεῖ τὰς πράξεις τῶν ὑπουργῶν καὶ ὁσάκις παρίσταται ἀνάγκη προβαίνει εἰς τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν, ὑποδεικνύων καταλληλοτέρους εἰς τὸν Βασιλέα.

Οἱ ὑπουργοὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ μεριμνοῦν περὶ τῆς αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων καὶ νὰ εἰσηγοῦνται εἰς τὴν βουλὴν διάφορα νομοσχέδια, ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν, οὐχὶ τῶν προσωπικῶν ἢ κομματικῶν αὐτῶν συμφερόντων, ἀλλὰ τοῦ συνόλου τῆς πολιτείας.

Οἱ ὑπουργοὶ εὐθύνονται διὰ πᾶσαν ἐκ προθέσεως παράβασιν τοῦ συντάγματος καὶ τῶν νόμων. Εὐθύνονται ἐπίσης διὰ πᾶσαν βλάβην προξενηθεῖσαν εἰς τὴν πολιτείαν ἐξ αἰτίας των, λόγῳ κακῆς ἐνεργείας ἢ λόγῳ ἀσυγγνώστου ἀδιαφορίας πρὸς τὰ καθήκοντά των.

Ἡ κατηγορία ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ ἡ δίκη γίνεται ὑπ' αὐτῆς, συγκροτουμένης εἰς δικαστήριον.

Ὑπουργεῖα

Ὑπουργεῖον λέγοντες ἐννοοῦμεν τρία τινά : 1) Ὀλόκληρον τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον. 2) Τὸ σύνολον τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν διεύθυνσιν ἑνὸς ὑπουργείου καὶ 3) Τὸ κατὰ-
 στημα ἐν τῷ ὁποίῳ ἐργάζονται οἱ ὑπάλληλοι ἐκάστου ὑπουργείου.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχομεν τὰ ἑξῆς Ὑπουργεῖα : 1) Ἐσωτε-
 ρικῶν, 2) Ἐξωτερικῶν, 3) Στρατιωτικῶν, 4) Ναυτικῶν, 5) Ἀερο-
 πορίας, 6) Δικαιοσύνης, 7) Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, 8) Οἰκο-
 νομικῶν, 9) Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, 10) Συγκοινωνίας, 11) Γεωρ-
 γίας, 12) Κρατικῆς Ὑγιεινῆς καὶ Ἀντιλήψεως, 13) Διοικήσεως
 Πρωτευούσης καὶ 14) Σιδηροδρόμων.

Ἐκτὸς τῶν ὑπουργείων ὑπάρχουν καὶ τὰ ἑξῆς ὑφυπουργ-
 γεῖα : 1) Ἐργασίας, 2) Τύπου καὶ Τουρισμοῦ, 3) Δημοσίας
 Ἀσφαλείας, 4) Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, 5) Ἀγορανομίας καὶ 6)
 παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ. Τὰ Ὑφυπουργεῖα ταῦτα εἶναι αὐτο-
 τελῆ καὶ ἀνεξάρτητα τῶν ἄλλων Ὑπουργείων. Οἱ διευθύνοντες
 αὐτὰ ὑφυπουργοὶ εἶναι μέλη τῆς κυβερνήσεως καὶ ἔχουν τὴν
 αὐτὴν ἀρμοδιότητα τὴν ὁποίαν ἔχουν καὶ οἱ ὑπουργοί. Διαφορὰ
 ὑπάρχει μόνον ὥς πρὸς τὴν ὑπουργικὴν μηνιαίαν ἀποζημίωσιν.
 Τῶν μὲν ὑπουργῶν ἔχει ὁρισθῇ εἰς 12.000 δραχ. μηνιαίως, τῶν
 δὲ ὑφυπουργῶν εἰς 10.000 δραχ.

Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν

Σκοπὸς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν εἶναι ἡ ἐσωτε-
 ρικὴ διοίκησις τῆς χώρας. Τὸ Ὑπουργεῖον ταῦτο μεριμνᾷ : 1)
 Διὰ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν Νομαρχιῶν, τῶν Δήμων καὶ
 τῶν Κοινοτήτων τῆς Χώρας. 2) Διὰ τὴν σύνταξιν τῶν μητρώων
 ἀρρένων τῆς χώρας, ἅτινα ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς στρατολο-
 γίας. 3) Διὰ τὴν προετοιμασίαν τῶν βουλευτικῶν, δημοτικῶν
 καὶ κοινοτικῶν ἐκλογῶν. 4) Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Ἑλληνικῆς
 Ἰθαγενείας.

Αἱ κυριώτεραι ἐξωτερικαὶ ὑπηρεσίαι, αἱ ὁποῖαι ὑπάγονται εἰς
 τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν εἶναι : Αἱ νομαρχίαι, οἱ δή-
 μοι, αἱ κοινότητες.

N. Ἀλικάκου : « Ἀγωγή τοῦ πολίτου » Ἐκδ. Β'

Υπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν

Σκοπὸς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν εἶναι νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὴν Ἑλληνικὴν Πολιτείαν ἐν τῷ ἔξωτερικῷ καὶ νὰ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν διαφόρων κυβερνήσεων ἢ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ξένων κρατῶν.

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν διαπραγματεύεται μετὰ τῶν ξένων κυβερνήσεων τὴν συνομολόγησιν συνθηκῶν εἰρήνης, συμμαχίας, φιλίας ἢ ἐμπορικῶν συμβάσεων. Προστατεύει τὰ συμφέροντα τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων ἐν τῷ ἔξωτερικῷ διὰ τῶν Ἑλληνικῶν πρεσβειῶν καὶ προξενείων, εὐρισκομένων εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἐδῶ εὐρισκομένων ἀντιπροσώπων τῶν ξένων κρατῶν, διὰ τὴν προστασίαν τῶν συμφερόντων τῶν ὑπηκόων των. Συνεννοεῖται μετὰ τῶν πατριαρχείων καὶ ξένων ἐκκλησιῶν, ἐπὶ ζητημάτων ἐκκλησιαστικῶν. Παρέχει ἄδειαν εἰς τοὺς Ἕλληνας πολίτας, προκειμένου νὰ διορισθῶν εἰς δημοσίαν θέσιν ξένου κράτους. Παρακολουθεῖ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἑλληνικῶν δικαστηρίων ἐν τῷ ἔξωτερικῷ, ὡς καὶ τῶν ἀποφάσεων ξένων δικαστηρίων ἐν Ἑλλάδι.

Αἱ κυριώτεραι ἔξωτερικαὶ ὑπηρεσίαι, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχονται εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἔξωτερικῶν εἶναι αἱ πρεσβεῖαι καὶ τὰ προξενεῖα.

Πρεσβεῖαι ἰδρύνονται εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἑλλὰς ἔχει πολλὰς σχέσεις. Πρεσβεῖαι ὑπάρχουν εἰς ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, εἰς τὰ Βαλκάνια, εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Αὗται ἐδρεύουν εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν κρατῶν.

Σκοπὸς τῶν πρεσβειῶν εἶναι: 1) Ἡ παρακολούθησις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συνθηκῶν, τῶν συμβάσεων καὶ τῶν εἰδικῶν συμφωνιῶν, τῶν ἀφορῶσιν τὴν Ἑλλάδα. 2) Ἡ παρακολούθησις τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδρεύει ἐκάστη πρεσβεῖα καὶ 3) Ἡ διαφώτισις τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων τὴν Ἑλλάδα ἐν τῷ ἔξωτερικῷ.

Εἰς τὰς πρεσβεῖας προσκολλῶνται διάφοροι ἀνώτεροι ὑπάλληλοι ἄλλων ὑπουργείων, οἱ ὁποῖοι παρακολουθοῦν εἰδικὰς ὑπηρεσίας ἀναγομένας εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ὑπουργείων των,

ὅπως εἶναι οἱ στρατιωτικοὶ ἀκόλουθοι, οἱ ναυτικοὶ ἀκόλουθοι, οἱ ἐμπορικοὶ ἀκόλουθοι κλπ.

Προξενεῖα ἰδρύνονται εἰς τὰς μεγαλουπόλεις τῶν ξένων χωρῶν, ἐνθα ὑπάρχουν Ἑλληνικαὶ παροικίαι ἢ ἔχομεν μετ' αὐτῶν ἐμπορικὴν ἢ ναυτιλιακὴν συναλλαγὴν.

Σκοπὸς τῶν προξενείων εἶναι νὰ ἐπαγρυπνοῦν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συνθηκῶν καὶ διὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν, ἐκ μέρους τῆς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν ἐδρεύουν. Νὰ ἐκδίδουν καὶ νὰ θεωροῦν διαβατήρια. Νὰ ἐκδίδουν πιστοποιητικὰ προελεύσεως ἢ νὰ θεωροῦν τὰ τιμολόγια ἐμπορευμάτων προοριζομένων διὰ τὴν Ἑλλάδα. Νὰ συντάσσουν συμβόλαια, πληρεξούσια καὶ διαθήκας Ἑλλήνων ὑπηκόων. Νὰ μεσολαβοῦν εἰς τὸν φιλικὸν διακανονισμὸν τῶν ζητημάτων τῶν ἀναφυομένων μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων. Νὰ προστατεύουν καὶ νὰ συνδράμουν τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους καὶ νὰ παρέχουν προθύμως πληροφορίας εἰς Ἕλληνας ἐμπόρους ἢ βιομηχάνους, σχετικὰς μὲ τὴν καλλιτέραν τοποθέτησιν τῶν Ἑλληνικῶν προϊόντων. Νὰ παρακολουθοῦν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἑλληνικῶν δικαστηρίων καὶ τέλος νὰ διαφωτίζουν τὴν κυβέρνησιν περὶ τοῦ τρόπου τῆς εὐρυτέρας διαδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν προϊόντων, εἰς τὴν χώραν ὅπου εὐρίσκονται.

Πρόξενοι ὑπάρχουν εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις ὅλων τῶν χωρῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἑλλὰς ἔχει σχέσεις. Ἐξ αὐτῶν ἄλλοι μὲν εἶναι ἔμμισθοι, ἄλλοι δὲ αἰμισθοί. Ὅπου δὲν ὑπάρχει Ἑλληνικὸν προξενεῖον, ἡ Ἑλλὰς ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τοῦ προξένου φίλης χώρας.

Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν

Σκοπὸς τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν εἶναι ἡ κατάρτισις ἰσχυροῦ στρατοῦ καὶ ἡ κατασκευὴ ὀχυρωματικῶν ἔργων, πρὸς ἀντιμετώπισιν παντὸς ἐξωτερικοῦ κινδύνου, ὅστις ἤθελεν ἀπειλῆσθαι τὴν ἀκεραιότητα τῆς χώρας μας.

Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ὑπάγονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ, τὰ στρατοδικεῖα, τὰ στρατιωτικὰ νοσοκομεῖα, τὸ μετοχικὸν ταμεῖον τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ καὶ ὅλαι αἱ στρατιωτικαὶ σχολαὶ τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς.

Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν

Σκοπὸς τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν εἶναι ἡ κατάρτισις ἰσχυροῦ πολεμικοῦ στόλου καὶ ἱκανῶν στελεχῶν, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ κατὰ θάλασσαν κινδύνου ἐν καιρῷ πολέμου. Τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο μεριμνᾷ διὰ τὴν κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων, πολεμικῶν λιμένων καὶ ναυστάθμων καὶ ἐν γένει διὰ κάθε ζήτημα τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης.

Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ναυτικῶν ὑπάγονται, τὸ πολεμικὸν ναυτικὸν καὶ αἱ πολεμικαὶ ναυτικαὶ σχολαί, τὸ ναυτοδικεῖον, τὸ μετοχικὸν ταμεῖον τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπομαχικὸν ταμεῖον.

Ὑπουργεῖον τῆς Ἀεροπορίας

Ὁ σκοπὸς τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἀεροπορίας εἶναι πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς. Φροντίζει ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὴν κατάρτισιν ἰσχυρῶν ἀεροπορικῶν δυνάμεων δι' ἐνδεχόμενον πόλεμον, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ ὀργάνωσιν ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου τούτου ὑπάγονται, ἡ στρατιωτικὴ ἀεροπορία, ἡ πολιτικὴ ἀεροπορία καὶ αἱ ἀεροπορικαὶ σχολαὶ τεχνικοῦ καὶ ἱπταμένου προσωπικοῦ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης

Σκοπὸς τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης εἶναι νὰ φροντίξῃ διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν φυλακῶν τοῦ κράτους καὶ διὰ τὴν κατάρτισιν τῶν ἀστικῶν καὶ ποινικῶν νόμων.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου τούτου ὑπάγονται πάντα τὰ πολιτικὰ καὶ ποινικὰ δικαστήρια, αἱ φυλακαί, τὰ ἀναμορφωτικὰ σχολεῖα, τὰ ὑποθηκοφυλακεῖα, τὰ μεταγραφοφυλακεῖα, τὰ συμβολαιογραφεῖα, οἱ δικηγόροι, οἱ δικαστικοὶ κλητῆρες καὶ τὰ ληξιαρχεῖα.

Δηξιαρχεῖον καλεῖται ἡ δημοσία ἀρχή, ἡ ὁποία τηρεῖ βιβλία, εἰς τὰ ὁποῖα καταχωροῦνται αἱ ληξιαρχικαὶ πράξεις.

Ληξιαρχικαὶ πράξεις καλοῦνται αἱ πράξεις ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι σχετίζονται μὲ τὴν ὑπαρξιν ἢ τὴν οἰκογενειακὴν μεταβολὴν παντὸς πολίτου. Τοιαῦται εἶναι : ἡ γέννησις, ἡ βάπτισις, ὁ θάνατος, ὁ γάμος, τὸ διαζύγιον, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματος, ἡ υἱοθεσία, καὶ ἡ νομιμοποίησις καὶ ἀναγνώρισις νόθου τέκνου.

Ὑπουργεῖον Θρησκευμάτων καὶ Παιδείας

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Παιδείας, σκοπὸν ἔχει νὰ φροντίξῃ διὰ τὴν θρησκείαν, διὰ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τὴν γενικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ σωματικὴν ἀγωγὴν, τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὰς ἀρχαιότητας τῆς χώρας.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου τούτου ὑπάγονται, ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, ἡ μέση ἐκπαίδευσις, τὰ διδασκαλεῖα, τὰ πανεπιστήμια Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, αἱ ἱερατικαὶ σχολαί, τὸ ἐθνικὸν θέατρον, τὰ ᾠδεῖα, αἱ ἀρχαιότητες, τὸ γενικὸν ἀρχεῖον τοῦ κράτους, ὁ οργανισμὸς διοικήσεως ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ τὸ ταμεῖον ἀποδοχῶν καὶ ἀσφαλίσεως ὀρθοδόξου ἐνοριακοῦ κλήρου.

Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν

Σκοπὸς τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι ἡ διαχείρισις τῶν δημοσίων ἐσόδων.

Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ὑπάγεται ἡ γενικὴ διεύθυνσις δημοσίου λογιστικοῦ, τὸ γενικὸν χημεῖον τοῦ κράτους, τὰ δημόσια ταμεῖα, αἱ οἰκονομικαὶ ἐφορίαι, τὰ δημόσια καπνεργαστήρια, τὰ φορολογικὰ δικαστήρια, τὸ ἐλεγκτικὸν συνέδριον, τὰ τελωνεῖα, τὸ ταμεῖον παρακαταθηκῶν καὶ δανείων καὶ τὸ μετοχικὸν ταμεῖον τῶν πολιτικῶν ὑπασπλῆλων.

Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας

Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας σκοπὸν ἔχει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς προστασίας καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας, τῆς ἀλιείας, τῶν ἄλυκων καὶ τῶν μεταλλείων τῆς

χώρας. Νὰ φροντίξῃ διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως, τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιμελητηρίων, τῶν χρηματιστηρίων καὶ τῶν ἐπαγγελματικῶν καὶ βιοτεχνικῶν ἐπιμελητηρίων. Νὰ παρακολουθῇ τὰς ἀνωνύμους ἐταιρείας καὶ τοὺς συνεταιρισμούς. Νὰ ἐνεργῇ ἀπογραφὰς τῶν κατοίκων καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων, νὰ συντάσῃ στατιστικὰς καὶ νὰ ἐκδίδῃ δελτία, ἐμφαίνοντα τὴν κίνησιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς χώρας. Νὰ ἐξετάξῃ τὰ διάφορα πετρώματα καὶ τὰ ἱαματικά ὕδατα.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ὑπάγονται αἱ ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι, τὰ χρηματιστήρια, τὰ ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ ἐπιμελητήρια, τὰ ἐπαγγελματικὰ καὶ βιοτεχνικὰ ἐπιμελητήρια, τὰ σωματεῖα, οἱ ἀστικοὶ συνεταιρισμοί, αἱ ἐμπορικαὶ καὶ ἐπαγγελματικαὶ σχολαί, ἡ ἀνωτάτη σχολὴ οἰκονομικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιστημῶν κλπ.

Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας

Σκοπὸς τοῦ ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας εἶναι ἡ παρακολούθησις καὶ ἀνάπτυξις τῆς συγκοινωνίας, τῶν ταχυδρομείων, τηλεγραφείων, τηλεφώνων, λιμενικῶν ἔργων καὶ τῆς ὁδοποιΐας. Φροντίζει περὶ τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ ρυμοτομίας τῶν πόλεων, τῆς κατασκευῆς δημοσίων κτιρίων, τῶν μηχανικῶν καὶ ἡλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων, τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων καὶ τῶν ἔργων ἀποξηράνσεως.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας ὑπάγονται τὰ γραφεῖα σχεδίου πόλεων, τὰ Τ. Τ. Τ., τὰ ταχυδρομικὰ ταμιευτήρια, τὸ δημόσιον ἐνεχυροδανειστήριον, τὸ ἐθνικὸν μετσόβειον πολυτεχνεῖον ἢ ἀνωτέρα καὶ κατωτέρα σχολὴ τῶν Τ. Τ. Τ. τὰ δημόσια ἔργα κλπ.

Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας

Σκοπὸς τοῦ ὑπουργείου τῆς Γεωργίας εἶναι ἡ μέριμνα διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς γεωργίας καὶ τῆς πτηνοτροφίας καὶ ἡ παρακολούθησις τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασῶν.

Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας ὑπάγονται οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοί, τὸ ἰνστιτοῦτον βάμβακος, οἱ γεωργικοὶ σταθμοί, τὰ δασαρχεῖα, ἡ ὑπηρεσία τῆς θήρας, ἡ ἀνωτάτη γεωπονικὴ σχολή, αἱ γεωργικαὶ σχολαὶ καὶ αἱ δασοκομικαὶ σχολαί.

Ὑπουργεῖον Κρατικῆς Ὑγιεινῆς καὶ Ἀντιλήψεως

Σκοπὸς τοῦ ὑπουργείου τούτου εἶναι ἡ προστασία τῶν ἀπόρων πολιτῶν, τῶν ἐγκαταλελειμμένων παιδίων, τῶν ὀρφανῶν, τῶν γερόντων καὶ τῶν ἀλητῶν. Ἡ παρακολούθησις τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἀναπήρων καὶ τῶν θυμάτων στρατοῦ καὶ πολέμου. Ἡ περίθαλψις καὶ ἀποκατάστασις τῶν προσφύγων καὶ ἐν γένει ὅτι ἀφορᾷ τὴν περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Ἐπίσης τὸ ὑπουργεῖον Κρατικῆς Ὑγιεινῆς καὶ Ἀντιλήψεως παρακολουθεῖ τὴν δημοσίαν ὑγίαν καὶ λαμβάνει μέτρα διὰ τὴν ἐξασφάλισιν αὐτῆς, ἥτοι καταπολεμεῖ τὴν ἐλονοσίαν, τὴν φυματίωσιν, τὰ τραχώματα καὶ παντὸς εἵδους μολυσματικὰς νόσους. Προστατεύει τοὺς ψυχοπαθεῖς καὶ ἐποπτεύει τὰ φαρμακεία, τὰ ἱατρεῖα καὶ τὰ νοσοκομεῖα.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου τούτου ὑπάγονται, τὸ ταμεῖον θυμάτων πολέμου καὶ τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, ὀρφανοτροφεῖα, γηροκομεῖα, πατριωτικὰ ἰδρύματα κ.λ.π. Ὑπάρχουσι ἐπίσης πᾶσαι αἱ ὑγειονομικαὶ ὑπηρεσίαι, (πλὴν τῶν στρατιωτικῶν) καὶ αἱ ὑγειονομικαὶ σχολαὶ νοσοκόμων καὶ μαιῶν.

Ὑπουργεῖον Σιδηροδρόμων

Τὸ ὑπουργεῖον Σιδηροδρόμων καὶ Αὐτοκινήτων ἀπεχωρίσθη ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας διὰ τὴν καλλιτέραν παρακολούθησιν τῶν χερσαίων μέσων τῆς συγκοινωνίας καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν αὐτῶν. Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο ὑπάγονται οἱ παντὸς εἵδους σιδηροδρόμοι καὶ τροχιόδρομοι καὶ τὰ παντὸς εἵδους αὐτοκίνητα.

Διοίκησις Πρωτευούσης

Ἡ Διοίκησις Πρωτευούσης εἶναι ὑπουργεῖον, σκοπὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ παρακολούθησις πάντων τῶν ζητημάτων τῶν

ἀφορώντων τοὺς Δήμους Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Καλλιθέας, Περιστερίου, Ν. Κοκκινιάς, Βύρωνος, Ἀγ. Γεωργίου (Κερατσινίου) καὶ Νέας Ἰωνίας, καθὼς καὶ τὰς Κοινοτήτας Νέου Φαλήρου, Παλαιοῦ Φαλήρου, Κηφισσίας, Ἀμαρουσίου, Γλυφάδος, Ἑλληνικοῦ, Κομνηνῶν κλπ.

Ἡ Διοίκησις αὕτη λαμβάνει μέτρα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Δημάρχων καὶ τῶν Προέδρων τῶν Κοινοτήτων, τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ἀρμοδιότητά της, περὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τὰ σχέδια πόλεων, τὰς ὁδοὺς, τὸν φωτισμόν, τὴν ὕδρευσιν, τὴν καθαριότητα, τὸν θόρυβον, τὰ δημοτικὰ νοσοκομεῖα, γηροκομεῖα, βρεφοκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα καὶ ἄλλα δημοτικὰ καὶ κοινοτικὰ κοινωφελῆ ἰδρύματα.

Ἑφυπουργεῖα

Ἑφυπουργεῖον Ἑργασίας. Σκοπὸς τοῦ ἑφυπουργείου τούτου εἶναι ἡ παρακολουθήσις τῶν ἐργαζομένων τάξεων, ἡ βελτίωσις τῶν ὅρων ἑργασίας καὶ ἡ ἐπίλυσις τῶν διαφορῶν μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν.

Εἰς τὸ ἑφυπουργεῖον τοῦτο ὑπάγονται τὰ ἐργατικά σωματεῖα, αἱ κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις, τὰ ταμεῖα προνοίας τῶν ἐργατῶν καὶ ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων καὶ τὰ γραφεῖα ἑργασίας.

Ἑφυπουργεῖον Δημοσίας Ἀσφαλείας. Σκοπὸς τοῦ ἑφυπουργείου τούτου εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἀσφάλεια τῆς χώρας. Παρακολουθεῖ προσέτι τὴν εἰς βάρος τῆς χώρας ἐνεργουμένην προπαγάνδαν τῶν ξένων, καὶ τὴν κίνησιν ἣ ἐγκατάστασιν ἐν τῇ χώρᾳ μας ξένων ὑπηκόων.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἑφυπουργείου τούτου ὑπάγονται, ἡ χωροφυλακὴ, ἡ ἀστυνομία, ἡ ὑπηρεσία παρακολουθήσεως ἀλλοδαπῶν καὶ ἡ θεώρησις διαβατηρίων τῶν ἡμεδαπῶν διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν, αἱ σχολαὶ χωροφυλακῆς καὶ ἀστυνομίας καὶ ἡ πυροσβεστικὴ ὑπηρεσία.

Ἑφυπουργεῖον Τύπου καὶ Τουρισμοῦ. Τὸ ἑφυπουργεῖον τοῦτο μελετᾷ πάντα τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὸν ἡμερήσιον ἢ περιοδικὸν τύπον καὶ τὸν τουρισμόν. Παρακολουθεῖ τὸν ἔξωτε-

ρικὸν τύπον, ἵνα δι' αὐτοῦ πληροφορῇται ἡ Κυβέρνησις περὶ τῶν ἐντυπώσεων, τὰς ὁποίας προξενοῦν τὰ Ἑλληνικὰ ἐν γένει ζητήματα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ διαφωτίζει τὸν ξένον τύπον περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη.

Εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ ὑφυπουργείου Τύπου καὶ Τουρισμοῦ ὑπάγονται ἡ τουριστικὴ ἀστυνομία, αἱ ἱαματικαὶ πηγαί, αἱ ἐκθέσεις, ἡ ὑπηρεσία παρακολουθήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου καὶ ἡ ὑπηρεσία τουριστικῆς προπαγάνδας.

Ὑφυπουργεῖον Ἑμπορικῆς Ναυτιλίας. Τὸ ὑφυπουργεῖον τοῦτο παρακολουθεῖ πάντα τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὴν ὀργάνωσιν, βελτίωσιν καὶ τὴν προστασίαν τῆς ἐπιβατικῆς καὶ τῆς φορτηγοῦ ναυτιλίας τῆς χώρας μας.

Εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ ὑφυπουργείου τούτου ὑπάγονται τὰ λιμεναρχεῖα, ἡ ἀστυνομία τῶν πλοίων καὶ αἱ σχολαὶ ἐμποροπλοιάρχων.

Ὑφυπουργεῖον Ἀγορανομίας. Σκοπὸς τοῦ ὑφυπουργείου τούτου εἶναι ἡ μέριμνα τῆς ἐπαρκείας τῶν εἰδῶν καταναλώσεως καὶ ὁ καθορισμὸς λογικῆς τιμῆς τούτων.

Εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ ὑφυπουργείου τούτου ὑπάγονται τὰ ἀγορανομικὰ τμήματα καὶ αἱ λαϊκαὶ ἀγοραί.

Ὑφυπουργεῖον παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ. Τὸ ὑφυπουργεῖον τοῦτο ἐπιλαμβάνεται καὶ παρακολουθεῖ πάντα τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὸ ἔργον τῆς κυβερνήσεως καὶ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν ὅλων τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν. Πρὸς τοῦτο λειτουργοῦν εἰδικὰ τμήματα τὰ ὁποῖα ἐπιλαμβάνονται, εἴτε κατόπιν εἰδικῆς ἐντολῆς τοῦ πρωθυπουργοῦ, εἴτε κατόπιν ἀναφορᾶς τῶν πολιτῶν, τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορῶντων τὴν διοίκησιν, τὴν παραγωγὴν καὶ κοινωνικὴν πρόνοιαν, τὰ δημόσια οἰκονομικά, τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν, τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὰ θρησκευματα, τὰ προσφυγικὰ ζητήματα καὶ τὴν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀγωγὴν.

III

Δικαστική ἐξουσία

Τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἀσκοῦν τὰ δικαστήρια.

Σκοπὸς τῶν δικαστηρίων εἶναι ἡ ἐπίλυσις τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων προσώπων καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῆς κοινωνικῆς ἁρμονίας ὅλων τῶν τάξεων.

Τὰ δικαστήρια διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς τὰ ἀστικά ἢ πολιτικά καὶ εἰς τὰ ποινικά.

Πολιτικά ἢ ἀστικά δικαστήρια

Πολιτικά ἢ ἀστικά δικαστήρια καλοῦνται τὰ δικαστήρια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δικάζουν τὰς ἀστικὰς ὑποθέσεις, ἥτοι τὰς χρηματικὰς διαφορὰς τῶν φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων.

Πολιτικά ἢ ἀστικά δικαστήρια εἶναι :

α') Τὰ Εἰρηνοδικεῖα, β') τὰ Πρωτοδικεῖα, γ') τὰ Ἐφετεῖα καὶ δ') ὁ Ἀρειος Πάγος.

Τὰ Εἰρηνοδικεῖα δικάζουν 1) πάσας τὰς μικροδιαφορὰς μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 5.000 δραχμῶν, 2) τὰς παντὸς εἵδους διαφορὰς τῶν συνεταιρισμῶν μεταξὺ συνεταιρισμοῦ καὶ συνεταίρων καὶ 3) τὰς ἐργατικὰς διαφορὰς μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν καὶ τὰ παντὸς εἵδους ἐργατικὰ ἀτυχήματα ἀδιαφόρως ποσοῦ.

Εἰς τὰ Εἰρηνοδικεῖα δύνανται οἱ διάδικοι νὰ παρουσιάζωνται καὶ ἄνευ δικηγόρων.

Τὰ Εἰρηνοδικεῖα ἀποτελοῦνται ἐξ ἑνὸς εἰρηνοδίκου καὶ ἑνὸς γραμματέως.

Τὰ Πρωτοδικεῖα δικάζουν πάσας τὰς ὑποθέσεις, τῶν ὁποίων ἡ διαφορὰ τῶν διαδίκων ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τῶν 5.000 δραχμ. Ἐπίσης δικάζουν ἐκ νέου καὶ τὰς ἐφεσιβλήτους ἀποφάσεις τῶν Εἰρηνοδικείων, ἐφ' ὅσον δι' αὐτὰς ὑπεβλήθη ἐγκαίρως ἔφεσις. Ἐφεσις ὑποβάλλεται ὑπὸ ἑνὸς τῶν διαδίκων, ὅσakis θεωρεῖ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Εἰρηνοδικείου μὴ δικαίαν.

Τὰ Πρωτοδικεῖα σύγκεινται ἐξ ἑνὸς προέδρου, δύο πρωτοδικῶν, ἑνὸς εἰσαγγελέως καὶ ἑνὸς γραμματέως. Ἐὰν ὅμως αἱ

ὑποθέσεις εἶναι πολλάι, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, διορίζονται καὶ ἀντεισαγγελεῖς καὶ περισσότεροι πρωτοδίκαι ἢ καὶ ἔμμισθοι πάρεδροι. Οἱ ἔμμισθοι πάρεδροι ἀναπληροῦν τοὺς ἀπουσιάζοντας πρωτοδικὰς ἢ βοηθοῦν αὐτοὺς εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων.

Τὰ Ἐφετεῖα δικάζουν κυρίως τὰς ὑποθέσεις ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἐξεδίκασαν προηγουμένως τὰ πρωτοδικεῖα καὶ διὰ τὰς ὁποίας ὑπεβλήθη ὑπὸ τινος τῶν διαδίκων ἐμπροθέσμως ἔφεσις.

Ἐκαστον ἐφετεῖον σύγκεται ἀπὸ ἑνα πρόεδρον, τέσσαρας ἐφέτας, ἑνα εἰσαγγελέα καὶ ἑνα γραμματέα. Εἰς τὰς μεγάλας πόλεις διορίζονται καὶ ἀντεισαγγελεῖς καὶ περισσότεροι ἐφέται.

Ὁ Ἄρειος Πάγος εἶναι τὸ ἀνώτατον δικαστήριον. Ὁ Ἄρειος Πάγος ἐξετάζει ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως τὰς ὑποθέσεις τῶν ἐφετείων καὶ τῶν κακουργιοδικείων, ἐφ' ὅσον ὑπεβλήθη δι' αὐτὰς ἐμπροθέσμως ἀναίρεσις. Ὁ Ἄρειος Πάγος δὲν ἐξετάζει τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, δὲν προσπαθεῖ δηλαδὴ νὰ ἀνεύρη τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ ἐξετάζει ἐὰν καλῶς ἡρμήνευσαν τοὺς νόμους καὶ καλῶς ἐφήρμοσαν τούτους τὰ κατώτερα δικαστήρια.

Ὁ Ἄρειος Πάγος σύγκεται ἐξ ἑνὸς προέδρου, δύο ἀντιπροέδρων, εἴκοσι ἀρεοπαγιτῶν, ἑνὸς εἰσαγγελέως, τριῶν ἀντεισαγγελέων, ἑνὸς γραμματέως τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἑνὸς γραμματέως Εἰσαγγελίας.

Τὰ πολιτικὰ δικαστήρια δὲν δικάζουν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσωπικῆς ἀντιλήψεως τῶν δικαστῶν, ἀλλὰ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποδεικτικῶν ἐγγράφων καὶ τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων.

Διὰ νὰ ἐπιληφθῇ τὸ εἰρηνοδικεῖον ἢ τὸ πρωτοδικεῖον οἵασδήποτε ὑποθέσεως, πρέπει νὰ ζητήσῃ τοῦτο ὁ ἀδικούμενος δι' ἐγγράφου. Τὸ ἐγγραφον τοῦτο καλεῖται *ἀγωγή*, ὁ ὑποβάλλων τὴν ἀγωγὴν καλεῖται *ἐνάγων*, ὁ δὲ ἕτερος τῶν διαδίκων, κατὰ τοῦ ὁποίου στρέφεται ἡ ἀγωγή, καλεῖται *ἐναγόμενος*. Οἱ διάδικοι ἐμφανίζονται εἰς τὰ δικαστήρια ταῦτα ὑποχρεωτικῶς μετὰ δικηγόρου.

Ποινικά Δικαστήρια

Ποινικά δικαστήρια καλοῦνται τὰ δικαστήρια ἐκεῖνα, τὰ ὅποια δικάζουν τὰς ποινικὰς ὑποθέσεις, ἥτοι τὰς διαφόρους ἀδικοπραγίας.

Ποινικά δικαστήρια εἶναι α') τὰ Πταισματοδικεῖα, β') τὰ Πλημμελειοδικεῖα καὶ γ') τὰ Κακουργιοδικεῖα.

Τὰ Πταισματοδικεῖα δικάζουν τὰ πταίσματα, ἥτοι τὰς μικροπαραβάσεις, διὰ τὰς ὁποίας οἱ νόμοι ἐπιβάλλουν τὴν λεγομένην ἀστυνομικὴν ποινὴν, ἥτοι πρόστιμον μέχρι 1.000 δραχμῶν καὶ κράτησιν ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρι τριάκοντα.

Τὸ πταισματοδικεῖον σύγκειται ἀπὸ ἓνα πταισματοδίκην, ἀπὸ ἓνα γραμματέα καὶ ἀπὸ τὸν ἀστυνόμενον τῆς περιφερείας, ὅστις καλεῖται δημόσιος κατήγορος.

Εἰς τὰ μικρὰ χωρία καὶ κωμοπόλεις τὸ εἰρηνοδικεῖον καὶ τὸ πταισματοδικεῖον συστεγάζονται, ὁ δὲ εἰρηνοδίκης κάμνει καὶ χρὴ πταισματοδίκου. Εἰς τὰς πόλεις τὰ δικαστήρια ταῦτα εἶναι κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, μάλιστα εἰς τὰς μεγάλας πόλεις διὰ τὴν καλλιτέραν καὶ εὐχερεστέραν ἀπόδοσιν τῆς λαϊκῆς δικαιοσύνης, ὑπάρχουν περισσότεροι τοῦ ἑνὸς εἰρηνοδίκαι καὶ πταισματοδίκαι.

Τὰ Πλημμελειοδικεῖα δικάζουν τὰς παρανόμους πράξεις ἢ παραλείψεις, διὰ τὰς ὁποίας οἱ νόμοι ἐπιβάλλουν ἐπανορθωτικὴν ποινὴν, ἥτοι φυλάκισιν ἀπὸ 3 ἡμερῶν μέχρι πέντε ἐτῶν ἢ χρηματικὴν ποινὴν ἢ καὶ ἀμφοτέρως τὰς ποινάς.

Τὰ κατὰ τόπους πρωτοδικεῖα, ὅσας ἐχουν νὰ δικάσουν ποινικὰς ὑποθέσεις μεταβάλλονται εἰς πλημμελειοδικεῖα.

Τὰ Κακουργιοδικεῖα δικάζουν τὰ κακουργήματα, ἥτοι τὰς παρανόμους ἐκεῖνας πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἐπισύρουν ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἥτοι α') εἰρκτὴν, δηλαδὴ φυλάκισιν ἀπὸ 5 μέχρι 10 ἐτῶν, β') πρόσκαιρα δεσμὰ, ἥτοι ἀπὸ 10 μέχρι 20 ἐτῶν, γ') ἰσόβια δεσμὰ καὶ δ') θάνατον.

Τὰ κακουργιοδικεῖα συνεδριάζουν εἰς τὴν ἑδραν ἑκάστου πρωτοδικείου καὶ σύγκεινται ἐκ τῶν συνέδρων, ἥτοι ἐκ τῶν τακτικῶν δικαστῶν καὶ ἐκ δέκα ἐνόρκων.

Οἱ ἔνορκοι λαμβάνονται ἐκ τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν τῆς πόλεως ἔνθα ἐδρεύει τὸ πρωτοδικεῖον.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου ἔτους συντάσσεται ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως τῶν πρωτοδικῶν κατάλογος ἐκ 400 τὸ πολὺ πολιτῶν. Εἴκοσι ἡμέρας πρὸ τῆς συνεδριάσεως τοῦ κακουργιοδικείου κληροῦνται ἐκ τοῦ καταλόγου ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου 100 πολῖται καὶ κατόπιν ἐκ τούτων κληροῦνται 60. Ἐκ τῶν 60 τούτων κληρωθέντων, κληροῦνται ἐκ νέου οἱ 30, οἱ πρῶτοι 20 ἐξ αὐτῶν ἀποτελοῦν τοὺς τακτικοὺς ἐνόρκους τῆς πρώτης δεκαπενθήμεριός τοῦ προσεχοῦς μηνός, οἱ δὲ ὑπόλοιποι 10 τοὺς ἀναπληρωματικοὺς τούτων. Οἱ ἄλλοι 30 κληροῦνται καθ' ὅμοιον τρόπον κατὰ τὴν ἄλλην δεκαπενθήμεριάν.

Οἱ 10, οἱ ὅποιοι θὰ ἀποτελέσουν τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων, κληροῦνται ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν μεταξὺ τῶν 20 τακτικῶν καὶ ἐὰν τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀπουσιάζουν ἢ ἐξαίρεθοῦν ὑπὸ τῶν διαδίκων ἢ ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως, συμπληροῦνται διὰ κληρώσεως ὑπὸ τῶν 10 ἀναπληρωματικῶν.

Διὰ τὴν συμπεριληφθῆναι τις εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐνόρκων πρέπει νὰ εἶναι Ἑλλήν πολίτης, μὲ πλήρη τὰ δικαιώματα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι, νὰ εἶναι μορφωμένος, νὰ ἀνήκῃ εἰς μίαν ἐπαγγελματικὴν τάξιν καὶ νὰ ἔχῃ συμπληρώσει τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Οἱ ἔνορκοι παρακολουθοῦν τὴν υπόθεσιν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς διαδικασίας καὶ μετὰ τὴν λήξιν αὐτῆς ἀποσύρονται εἰς ἰδιαίτερον διαμέρισμα καὶ ἀπαντοῦν ἐγγράφως εἰς τὰ ἔρωτήματα, τὰ ὅποια ἔχει θέσει ὁ πρόεδρος τῶν συνέδρων.

Οἱ ἔνορκοι δικάζουν κατὰ συνείδησιν, ἡ δὲ ἀπόφασίς των, ἣτις καλεῖται *ἐτυμγορία*, λαμβάνεται κατὰ πλειοψηφίαν. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας κηρύσσεται ἀθῶος ὁ κατηγορούμενος.

Ποινικὴ δικαιοδοσία ἄλλων δικαστηρίων

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ποινικῶν δικαστηρίων ἔχουν ποινικὴν ἀρμοδιότητα καὶ τὰ ἑξῆς δικαστήρια :

Α') *Τὰ Ἐφετεῖα*. Ταῦτα ἐκτὸς τῆς ἐπανεξετάσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν πρωτοδικείων δικάζουν α') Τὰ ἀδικήματα εἰς βαθμὸν

πλημμελήματος τῶν ὑπουργῶν, γενικῶν διοικητῶν, νομαρχῶν, ἀρχιεπισκόπων, ἀνωτέρων δικαστικῶν ὑπαλλήλων, συμβολαιογράφων, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀστυνομίας πόλεων, τῶν πρεσβευτῶν, τῶν προξένων καὶ πάντων τῶν συνυπευθύνων, ἀδιαφόρως ἀνεῖναι ἀπλοῖ ἰδιῶται. β') Τὰς σοβαρὰς λαθρεμπορίας, τὴν πειρατείαν, τὴν ναυταπάτην καὶ τὴν κατάχρησιν εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου, τῶν Δήμων, τῶν Κοινοτήτων, τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, τῆς Γραπῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς.

Β') **Τὰ Στρατιωτικὰ ἀδικήματα.** Ταῦτα δικάζουν τὰ στρατιωτικὰ ἀδικήματα, τὰ διαπραχθέντα ἀπὸ ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικούς ἢ ὀπλίτας τοῦ στρατοῦ τῆς ἡμετέρας καὶ τῆς χωροφυλακῆς καὶ τοὺς ἀξιωματικούς τῆς ἀεροπορίας, τοὺς προερχομένους ἐκ τοῦ στρατοῦ τῆς ἡμετέρας. Δικάζουν ἐπίσης καὶ τοὺς πολίτας τοὺς παραβαίνοντας τὸν Στρατιωτικὸν Νόμον*, ἐφ' ὅσον ἰσχύει οὗτος.

Γ') **Τὰ Ναυτοδικεῖα.** Ταῦτα δικάζουν τοὺς ἀξιωματικούς, παξιωματικούς καὶ ναύτας τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, ὡς καὶ τοὺς ἀξιωματικούς τῆς ἀεροπορίας, τοὺς προερχομένους ἐκ τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης.

Τὰ ποινικὰ δικαστήρια διὰ νὰ ἐπιληφθῶν ποινικῆς τινος υποθέσεως πρέπει νὰ υποβληθῇ ὑπὸ τοῦ παθόντος ἔγγραφος καταγγελία. Ἡ ἔγγραφος αὕτη καταγγελία καλεῖται **μήνυσις**. Ὁ ὑποβάλλων αὐτὴν καλεῖται **μηνυτής**, ἐκεῖνος δέ, ἐναντίον τοῦ ὁποίου στρέφεται ἡ μήνυσις, καλεῖται **μηνυόμενος** ἢ **κατηγορούμενος**.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἀδικήματα, ὅπως εἶναι ὁ φόνος, ἡ κλοπή, ἡ ψευδορκία, ἡ διατάραξις τῆς κοινῆς ἡσυχίας κ. ἄ. τὰ ὅποια διώκονται καὶ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν. Τὰ ἀδικήματα ταῦτα λέγομεν ὅτι διώκονται **αὐτεπαγγέλτως**. Τοιαῦτα εἶναι πάντα τὰ ἀδικήματα τὰ ἀφορῶντα τὴν δημοσίαν τάξιν. Οἱ διαπράττοντες τοιοῦτου εἶδους ἀδικήματα, εἰσάγονται

* Ὁ Στρατιωτικὸς Νόμος κηρύσσεται ὑπὸ τῆς πολιτείας, ὡς αὕτη αὕτη ἀπειλεῖται ὑπὸ ἐξωτερικοῦ ἢ ἐσωτερικοῦ κινδύνου.

εἰς δίκην ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως ἢ ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας. Προσέτι πᾶς τις ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑποβάλῃ μῆνυσιν ἐναντίον των.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ αὐτεπαγγέλτως διωκόμενα ἀδικήματα ἔχομεν **τὰ κατ' ἐγκλήσιν** διωκόμενα ἀδικήματα. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἀδικήματα τὰ ἀφορῶντα μόνον τὸν παθόντα, ὅπως εἶναι ἡ ἐξυβρισίς, ἡ δυσφήμισις, ἡ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας καὶ ἄλλα.

Συμβολαιογράφοι

Συμβολαιογράφοι καλοῦνται οἱ διὰ βασιλικοῦ διατάγματος διοριζόμενοι δημόσιοι ὑπάλληλοι, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ συντάσσουν συμβόλαια καὶ νὰ φυλάσσουν ταῦτα εἰς τὸ ἀρχεῖον των.

Διὰ νὰ διορισθῇ τις συμβολαιογράφος πρέπει νὰ εἶναι Ἑλλήν πολίτης, νὰ ἔχῃ πλήρη τὰ πολιτικά του καὶ ἀστικά του δικαιώματα καὶ νὰ ἔχῃ πτυχίον νομικῆς.

Οἱ συμβολαιογράφοι εἶναι δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἀλλὰ δὲν μισθοδοτοῦνται ὑπὸ τοῦ κράτους. Ἡ ἀμοιβή των ὁρίζεται διὰ νόμου καὶ καταβάλλεται ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν συμβολαίων.

Συμβολαιογραφεῖα ὑπάρχουν εἰς ὅλας τὰς περιφερείας τῶν εἰρηνοδικείων. Εἰς τὰς πόλεις ὅπου αἱ δικαιοπραξίαι εἶναι πολλάί, διορίζονται περισσότεροι συμβολαιογράφοι.

Οἱ συμβολαιογράφοι καταρτίζουν ἐγγράφως : 1) Τὰς συμφωνίας τῶν διαφόρων συμβολλομένων, ἥτοι ἀγοραπωλησίας, μισθώσεις, δάνεια, προικοσύμφωνα κλπ. 2) Συντάσσουν ἐγκύρως ἀποδεικτικά ἐγγράφα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ἡ βούλησις τῶν ζητούντων τὴν σύνταξιν αὐτῶν, ὅπως εἶναι αἱ διαθήκαι, τὰ πληρεξούσια, αἱ δωρεαὶ κλπ. 3) Βεβαιώνουν τὴν χρονολογίαν τῶν ιδιωτικῶν ἐγγράφων. 4) Χορηγοῦν ἀντίγραφα συμβολαίων, 5) Ἐνεργοῦν ἀναγκαστικούς πλειστηριασμοὺς κινητῶν ἢ ἀκινήτων πραγμάτων καὶ 6) Ἐνεργοῦν δικαστικὰς ἀπογραφάς.

Ἐν ἀπουσίᾳ τῶν συμβολαιογράφων, τὰ συμβολαιογραφικὰ καθήκοντα ἀνατίθενται εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην τῆς περιφερείας. Εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικὸν χρὴ συμβολαιογράφου κάμνουν οἱ Ἑλληνες Πρόξενοι.

Οἱ συμβολαιογράφοι πρὸ τῆς συντάξεως τῶν συμβολαίων εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπεξηγοῦν εἰς τοὺς συμβαλλομένους τὰς συνεπείας τὰς ὁποίας ἐπιφέρει τὸ συμβόλαιον, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ συντάξουν.

Ὁ Νόμος ἐπιτρέπει εἰς πολλὰς συναλλαγὰς τὴν σύνταξιν ἰδιωτικοῦ συμβολαίου, δηλαδὴ τὴν σύνταξιν τούτου, οὐχὶ ὑπὸ συμβολαιογράφου, ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν συμβαλλομένων, ὅπως εἶναι ἡ ἰδρυσις ὁμορρυθμοῦ ἢ ἑτερορρυθμοῦ ἐταιρείας, ἡ πώλησις κινητῶν πραγμάτων, ἡ μίσθωσις, αἱ ἀγοραπωλησίαι εἰς τὰ χρηματιστήρια ἐμπορευμάτων καὶ ἀξιῶν κλπ. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ δικαιοπραξίαι, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦν δημόσιον ἔγγραφον, δηλαδὴ συμβόλαιον διὰ συμβολαιογράφου. Τοιαῦται εἶναι ἡ ἰδρυσις ἀνωνύμου ἐταιρείας, ἡ πώλησις ἀκινήτων, ἡ σύναψις ἐνυποθήκου δανείου κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΟΡΓΑΝΑ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ - ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

I

"Όργανα τῶν ἐξουσιῶν

Δημόσιοι ὑπάλληλοι. "Όργανα τῶν ἐξουσιῶν εἶναι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι. Οὗτοι εἶναι οἱ ἐκτελεσταὶ τῶν νόμων, διαταγμάτων καὶ τῶν ὑπουργικῶν διαταγῶν. "Ανευ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ λειτουργία τῆς Πολιτείας καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν σκοπῶν τῆς. Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι παρακολουθοῦν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, ἐξυπηρετοῦν τὸν λαόν, ἀπονέμουν τὸ δίκαιον καὶ τιμωροῦν τοὺς παρανομοῦντας.

Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι διακρίνονται εἰς **στρατιωτικούς**, ὅπως εἶναι οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς ξηρᾶς, τοῦ νατικοῦ, τῆς ἀεροπορίας καὶ τῆς χωροφυλακῆς, καὶ εἰς **πολιτικούς**, ὅπως εἶναι οἱ διοικητικοί, οἰκονομικοί, δικαστικοί, ἀστυνομικοί, διπλωματικοί, ἐκπαιδευτικοί, ὑγειονομικοὶ κ.λ.π.

Ἐκτὸς τῆς διακρίσεως ταύτης, οἱ ὑπάλληλοι διακρίνονται εἰς ἰσοβίους, μονίμους, ἐκτάκτους καὶ προσωρινούς.

Ἰσοβίοι δημόσιοι ὑπάλληλοι καλοῦνται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν ἀπολύονται καὶ ἂν ἀκόμη καταργηθῇ ἡ θέσις τὴν ὁποίαν κατέχουν. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ δικασταί, οἱ σύμβουλοι τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου καὶ οἱ σύμβουλοι τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας.

Μόνιμοι καλοῦνται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν ἀπολύονται, εἰμὴ μόνον ὅταν καταργηθῇ ἡ θέσις τὴν ὁποίαν κατέχουν.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι εἶναι μόνιμοι. Οὗτοι διορίζονται ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν κεναὶ ὀργανικαὶ θέσεις, (προβλεπόμεναι δηλαδὴ ὑπὸ τοῦ νόμου) καὶ ἐφ' ὅσον κέκτηνται τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα προσόντα. Οἱ μόνιμοι δημόσιοι ὑπάλληλοι προσλαμβάνονται κατόπιν διαγωνισμοῦ, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων.

N. **Ἀλικάκου** : « Ἀγωγή τοῦ πολίτου », Ἐκδ. Β'

5

Οἱ ἰσόβιοι καὶ οἱ μόνιμοι δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπολύονται τῆς ὑπηρεσίας 1) ὅταν συμπληρώσουν τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου καθωρισμένον ὄριον ἡλικίας, 2) δι' ὠρισμένους πειθαρχικοὺς λόγους καὶ 3) δι' ὑπαλληλικὴν ἀνεπάρκειαν, προερχομένην εἴτε ἐκ σωματικῆς εἴτε ἐκ διανοητικῆς βλάβης.

Ἑκτακτοὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι καλοῦνται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν ἀπολαύουν μονιμότητος. Οὗτοι προσλαμβάνονται ἄνευ διαγωνισμοῦ καὶ ἀπολύονται, ὅταν παύσῃ τὸ Κράτος νὰ ἔχῃ ἀνάγκην τῶν ὑπηρεσιῶν των.

Προσωρινοὶ ὑπάλληλοι καλοῦνται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσλαμβάνονται δι' ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα ἢ δι' ὠρισμένην ἐργασίαν. Οὗτοι ἀπολύονται ὅταν λήξῃ τὸ χρονικὸν διάστημα ἢ ἡ ἐργασία διὰ τὴν ὁποίαν προσελήφθησαν.

Κατὰ τὸ Σύνταγμα, διὰ νὰ διορισθῇ τις δημόσιος ὑπάλληλος πρέπει νὰ εἶναι Ἑλλήν πολίτης. Δύναται ὅμως ἡ Πολιτεία δυνάμει εἰδικῶν νόμων νὰ μετακαλέσῃ καὶ ἁλλοδαπούς, ὅπως πολλάκις ἐγένε διὰ τὴν ὁργάνωσιν διαφόρων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, τοῦ στρατοῦ, τοῦ ναυτικοῦ, τῆς αεροπορίας, τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς ἀστυνομίας, τῆς χωροφυλακῆς κ.τ.λ.

Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ὀφείλουν νὰ ἐκτελοῦν τὴν ἐργασίαν των εὐσυνειδήτως, νὰ μὴ ἀναμιγνύονται εἰς πολιτικὰς διαμάχας, νὰ εἶναι ἐχέμυθοι καὶ νὰ ἐξυπηρετοῦν προθύμως καὶ ἀμερολήπτως οἷονδήποτε πολίτην, ἀδιακρίτως κοινωνικῆς τάξεως καὶ πολιτικοῦ φρονήματος.

Οἱ πολῖται ἐπικοινωνοῦν μὲ τὰς δημοσίας ἀρχάς δι' ἐγγράφου, τὸ ὁποῖον καλεῖται αἵτησις ἢ ἀναφορά. Ἡ ὑπηρεσία εἰς τὴν ὁποίαν διαβιβάζεται ἡ αἵτησις, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀπαντήσῃ ἐγγράφως, τὸ βραδύτερον ἐντὸς 30 ἡμερῶν, εἰς τὸν πολίτην.

Οἱ πολῖται εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς δημοσίας ἀρχάς, ἐφ' ὅσον διατάσσονται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπαλλήλων. Ἐὰν ὅμως ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἀδικοῦνται δὲν πρέπει νὰ σιωποῦν, ἀλλὰ μὲ ψυχραιμίαν καὶ ὑπομονὴν νὰ διαμαρτύρῳνται καὶ νὰ ζητοῦν διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ τὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἀπόδοσιν τοῦ δικαίου των.

Οἱ πολῖται δύνανται τὰ δικαιώματά των νὰ τὰ διεκδικήσουν

προσφεύγοντες εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀρμόδιον νὰ ἀκυρώσῃ οἰανδήποτε παράνομον πράξιν οἴου-
δήποτε ὑπουργείου ἢ ἄλλης διοικητικῆς ἀρχῆς. Δύνανται ἐπίσης
νὰ καταφύγουν εἰς τὰ πολιτικά δικαστήρια καὶ νὰ ζητήσουν ἀπο-
ζημίωσιν.

Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι μισθοδοτοῦνται παρὰ τοῦ Κράτους.
Ἡ μισθοδοσία των συνεχίζεται καὶ μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ
τῆς ἐργασίας των, κατόπιν συμπληρώσεως ὠρισμένου χρόνου.

Ἡ ἀμοιβὴ τὴν ὁποίαν λαμβάνουν ἐφ' ὅσον εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ
καλεῖται μισθός, μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν των καλεῖται σύνταξις.
Σύνταξις χορηγεῖται καὶ εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ὑπάλ-
ληλος ἀπεμακρυνθῇ τῆς ὑπηρεσίας λόγῳ παθήσεως. Ἡ σύνταξις
μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συνταξιούχου δίδεται ἡλαττωμένη εἰς τὴν
οἰκογένειάν του.

II

Σύμβουλοι τῆς Κυβερνήσεως

Διὰ νὰ διαφωτίζεται καὶ διὰ τὰ διευκολύνηται ἡ Κυβέρνησις
εἰς τὸ ἔργον της ἔχει ἰδρύσει διάφορα συμβούλια, τὰ ὁποῖα ἀπο-
τελοῦνται ἀπὸ εἰδικούς ἀνδρας μεγάλης μορφώσεως καὶ πείρας
καὶ λαμβάνουν ἀποφάσεις ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας των
ἢ ὑποβάλλουν τὰς γνώμας των εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ ἐπιστη-
μονικῶν, τεχνικῶν ἢ ἄλλων ζητημάτων. Αἱ ἀποφάσεις τῶν συμ-
βουλίων τούτων ἄλλαι μὲν εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὴν Κυβέρνη-
σιν καὶ ἄλλαι ἀπλῶς συμβουλευτικαί. Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν
δικαιοδοσίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἐκ τοῦ συντάγματος ἢ ἐκ τοῦ
νόμου ἕκαστον συμβούλιον.

Τὰ συμβούλια διακρίνονται εἰς μόνιμα καὶ εἰς ἔκτακτα. Τὰ
ἔκτακτα συμβούλια, τὰ ὁποῖα καλοῦνται καὶ ἐπιτροπαί, συγκρο-
τοῦνται κατὰ διαφόρους περιστάσεις ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν, διὰ τὴν
μελέτην διαφόρων ζητημάτων, ἐκτάκτως ἀναφυομένων. Τὰ μό-
νιμα συμβούλια λειτουργοῦν συνεχῶς.

Τὰ ἐν Ἑλλάδι μόνιμα συμβούλια εἶναι : 1) Τὸ Συμβούλιον
τῆς Ἐπικρατείας, 2) τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, 3) τὸ Ἀνώτατον

Οικονομικὸν Συμβούλιον, 4) τὸ Νομικὸν Συμβούλιον, 5) τὸ Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον, 6) τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἐθνικῆς Ἀμύνης, 7) τὸ Ἀνώτατον Πολεμικὸν Συμβούλιον, 8) τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Ὑγειονομικὸν Συμβούλιον, 9) τὸ Ἀνώτατον Ναυτικὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον, 10) ἡ Ἀνωτάτη Διοίκησις Οἰκονομικῆς Ἀμύνης, 11) τὸ Ἀνώτατον Ὑγειονομικὸν Συμβούλιον, 12) τὸ Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον καὶ 13) τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον.

Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας

Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἀποτελεῖται ἀπὸ 15 συμβούλους, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ὑπαλληλικὴν ἱεραρχίαν εἶναι οἱ ἀνώτατοι δημόσιοι ὑπάλληλοι.

Σκοπὸς τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας εἶναι: 1) Νὰ ἐπεξεργάζεται τὰ διοικητικὰ διατάγματα καὶ νὰ προσαρμόζη ταῦτα πρὸς τοὺς ἰσχύοντας νόμους καὶ 2) Νὰ ἐλέγχει μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἀκυρώσεως, πάσας τὰς πράξεις τῆς διοικήσεως, ἥτοι ὑπουργῶν, γενικῶν διοικητῶν, νομαρχῶν, δημάρχων, προέδρων κοινοτήτων καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν ὑπαλλήλων τῆς διοικήσεως.

Τὸ Συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας ἀσχεῖ τὰ καθήκοντά του διὰ δύο τμημάτων καὶ διὰ τῆς ὁλομελείας αὐτοῦ.

Τὸ πρῶτον τμήμα ἐπεξεργάζεται τὰ διοικητικὰ διατάγματα καὶ ἐκδικάζει τὰς προσφυγὰς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, τὰς ἀφορώσας ἀπόλυσιν αὐτῶν ἢ ὑποβιβασμὸν ἢ μετάρθεσιν.

Τὸ δεύτερον τμήμα ἐκδικάζει διοικητικὰς ὑποθέσεις καὶ τὰς προσφυγὰς δημοσίων ὑπαλλήλων, τὰς ἀφορώσας τιμωρίαν διὰ πειθαρχικοὺς λόγους.

Ἡ ὁλομέλεια δικάζει τὰς αἰτήσεις τῶν ἰδιωτῶν, τὰς ἀφορώσας παράβασιν νόμου ἢ ὑπέρβασιν ἐξουσίας εἰς βάρος αὐτῶν ἐκ μέρους τῆς διοικήσεως.

Τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας ἐξασφαλίζει καὶ προστατεύει τὰ δικαιώματα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ἐφ' ὅσον ταῦτα παραβλάπτονται ὑπὸ τῶν προϋσταμένων τῶν ἀρχῶν, καθὼς καὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἰδιωτῶν, ἐφ' ὅσον ταῦτα δὲν ἀποδίδονται ἢ παραβλάπτονται ἐκ μέρους τῶν ὀργάνων τῆς διοικήσεως.

Τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας, λόγῳ τοῦ κύρους, τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ τῆς εὐρυτάτης ἀρμοδιότητός του, ἔχει καταστῆ ἰσχυρότατος φραγμὸς κατὰ πάσης αὐθαιρεσίας καὶ ὑπερβασίας, ὅχι μόνον τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ὑπουργῶν.

Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον

Τὸ ἐλεγκτικὸν συνέδριον εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἐξελεγκτικὴ ἀρχὴ τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν ὑπολόγων. Εἶναι δικαστικῶς ὀργανωμένον καὶ τὰ μέλη αὐτοῦ, ἐλεγκταὶ καὶ πάρεδροι, εἶναι ἰσόβια.

Τὸ ἐλεγκτικὸν συνέδριον περιλαμβάνει τρία τμήματα. Τὸ **πρῶτον τμήμα** ἐλέγχει τοὺς διαχειριστὰς τοῦ δημοσίου χρήματος, τὸ **δεύτερον τμήμα** ἐλέγχει καὶ προσδιορίζει τὰς στρατιωτικὰς καὶ τὰς πολιτικὰς συντάξεις καὶ τὸ **τρίτον τμήμα** ἐκδικάζει τὰς φορολογικὰς ἐφέσεις τῶν πολιτῶν.

Αἱ πράξεις ἐκάστου τμήματος τοῦ συνεδρίου προσβάλλονται διὰ προσφυγῆς τοῦ ἀδικουμένου ἐνώπιον τῆς **ὀλομελείας** τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου. Ἡ ὀλομέλεια τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν πρόεδρον τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου, ἀπὸ δύο ἀντιπροέδρους, ἀπὸ δώδεκα συμβούλους καὶ ἀπὸ ἓνα ἀντιπρόσωπον τοῦ Κράτους, ὅστις καλεῖται Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἐπικρατείας.

Ἄλλοι Σύμβουλοι τῆς Κυβερνήσεως

Ἀνώτατον Οἰκονομικὸν Συμβούλιον. Τὸ συμβούλιον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ τριάκοντα μελῶν ἐκλεγομένων ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κόσμου. Πρόεδρος αὐτοῦ εἶναι ὁ ἐκάστοτε πρωθυπουργός.

Σκοπὸς τοῦ συμβουλίου τούτου εἶναι α') Ἡ γνωμοδότησις ἐπὶ ἐρωτημάτων ἀπευθυνομένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διὰ ζητήματα οἰκονομικά, δημοσιονομικά καὶ κοινωνικά. β') Ἡ ἐπεξεργασία σχεδίων νομοθετημάτων οἰκονομικῆς, δημοσιονομικῆς καὶ κοινωνικῆς φύσεως καὶ γ') Ἡ ὑπὸ ἐπιτροπῶν ἐπιτόπιος ἔρευνα ζητημάτων τῆς αὐτῆς φύσεως.

Τὰ μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου κατανέμονται ἀναλόγως τῆς εἰδικότητός των εἰς πέντε μονίμους ἐπιτρο-

πὰς 1) Γεωργίας, 2) Βιομηχανίας, 3) Ἐμπορίου καὶ μεταφορᾶς, 4) Δημοσίας οἰκονομίας, νομίσματος καὶ πίστεως καὶ 5) Κοινωνικῆς καὶ ἐργατικῆς πολιτικῆς.

Τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου τούτου εἶναι ἄμισθα καὶ ἀνανεοῦνται κατὰ διετίαν τὸ ἥμισυ τούτων. Συνεδριάζουν τακτικῶς κατὰ μῆνα, καὶ ἐκτάκτως ὅταν καλοῦνται ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ.

Β Νομικὸν Συμβούλιον. Τὸ νομικὸν συμβούλιον ἀποτελεῖται α) ἐξ ἰσαριθμῶν πρὸς τὰ ὑπουργεῖα καὶ πρὸς τὰ ὑφυπουργεῖα νομικῶν συμβούλων, β) τοῦ νομικοῦ συμβούλου τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Μακεδονίας καὶ γ) τοῦ νομικοῦ συμβούλου τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων.

Σκοπὸς τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου εἶναι ἡ παροχὴ συμβουλῶν εἰς τοὺς ὑπουργούς, ἐπὶ ζητημάτων τιθεμένων παρ' αὐτῶν, ἡ ἐκδίκασις καταστρατηγήσεως διαφόρων οἰκονομικῶν νόμων, χαρτοσήμου, τελωνείων, μονοπωλίων κλπ. καὶ ἡ υπεράσπισις εἰς τὰ δικαστήρια τῶν συμφερόντων τοῦ δημοσίου.

Τὰ μέλη τοῦ νομικοῦ συμβουλίου εἶναι μόνιμοι δημόσιοι ὑπάλληλοι (δικηγόροι).

Γ Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον. Ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐκ τοῦ ἀντιπροέδρου, ἐκ τοῦ εἰσαγγελέως καὶ ἑξ ἀρεοπαγιτῶν. Τὸ συμβούλιον τοῦτο ὑποβάλλει τὰς γνωμοδοτήσεις του εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης. Αὗται ἀφοροῦν διορισμόν, προαγωγὴν, μετάθεσιν ἢ ἀπόσπασιν δικαστικοῦ ὑπαλλήλου. Τὰς γνωμοδοτήσεις ταύτας ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης νὰ τὰς παραπέμπῃ εἰς τὴν ὀλομέλειαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, αἱ ἀποφάσεις τῆς ὁποίας καθίστανται ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὸν ὑπουργόν.

Διὰ τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου ἐξασφαλίζεται ἡ ἀνεξαρτησία τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας.

Δ Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Τὸ συμβούλιον τοῦτο ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν πρωθυπουργόν, ἀπὸ τοὺς ὑπουργούς καὶ ὑφυπουργούς τῶν ὑπουργείων Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν, Οἰκονομικῶν, Ἐξωτερικῶν, Συγκοινωνίας καὶ Σιδηροδρόμων, ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῶν γενικῶν ἐπιτελείων στρατοῦ,

ναυτικοῦ καὶ ἀεροπορίας καὶ ἀπὸ τὸν ἐκάστοτε πρόεδρον τοῦ ἀνωτάτου πολεμικοῦ συμβουλίου.

Τὸ συμβούλιον τοῦτο ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ ἐξετάζη τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὴν ἀμυναν τῆς χώρας, ἀναλόγως δὲ τῆς ἐκάστοτε ἐξωτερικῆς καταστάσεως λαμβάνει ἀποφάσεις καὶ μέτρα διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀμυναν.

Τὸ συμβούλιον τοῦτο συγκαλεῖται τακτικῶς μὲν ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἐκτάκτως δὲ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως.

Κ' Ἀνώτατον Πολεμικὸν Συμβούλιον. Τὸ συμβούλιον τοῦτο ὑπάγεται ἱεραρχικῶς εἰς τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ἀποτελεῖται ἐξ ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς, τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀέρος.

Σκοπὸς τοῦ συμβουλίου τούτου εἶναι : α') Νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

β') Νὰ προτείνῃ εἰς τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἢ εἰς τὰ διάφορα ὑπουργεῖα τὸν τρόπον τῆς κατανομῆς τῶν πιστώσεων εἰς τὰ πολεμικὰ ὑπουργεῖα καὶ τὸν τρόπον τοῦ συντονισμοῦ τῶν ἐνεργειῶν τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν τῶν πολεμικῶν ὑπουργείων μετὰ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἄλλων ὑπουργείων.

γ') Νὰ καθορίζῃ ἐνιαίαν κατεύθυνσιν διὰ τὴν ἀντιαεροπορικὴν ἀμυναν τῆς χώρας. **Δ.**

Κ' Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Ὑγειονομικὸν Συμβούλιον. Ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ἀνωτάτου γενικοῦ ἀρχιάτρου καὶ ἐκ τοῦ διευθυντοῦ τῆς διευθύνσεως τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν. Σκοπὸς τοῦ Συμβουλίου τούτου εἶναι ἡ μελέτη τῆς ὑγειονομικῆς καταστάσεως τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ ὁ τρόπος τῆς καλλιτέρας ὁργανώσεως καὶ βελτιώσεως αὐτῆς.

Κ' Ἀνώτατον Ναυτικὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀνωτάτους ἀξιωματικούς τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ καὶ προεδρεύεται ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τῶν Ναυτικῶν. Ἐχει ὡς σκοπὸν τὴν μελέτην καὶ καθορισμὸν τοῦ ναυτικοῦ προγράμματος, τὴν προμήθειαν, κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν πολεμικῶν πλοίων,

τὴν προαγωγὴν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἐν γένει τὴν μελέτην τῆς καλλιτέρας ὀργανώσεως τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης.

Ἀνωτάτη Διοίκησις Οἰκονομικῆς Ἀμύνης. Ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τῶν ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν, Ἐξωτερικῶν, Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, Γεωργίας καὶ Συγκοινωνίας καὶ ἐκ τοῦ διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ μελέτη ὅλων τῶν παραγωγικῶν κλάδων τῆς χώρας καὶ ὁ τρόπος τῆς προστασίας τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος.

Ἀνώτατον Ὑγειονομικὸν Συμβούλιον. (Τὸ συμβούλιον τοῦτο ἐκαλεῖτο ἄλλοτε ἰατροσυνέδριον). Ἀποτελεῖται ἐκ 40 μελῶν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Κρατικῆς Ὑγιεινῆς καὶ Ἀντιλήψεως. Τὸ συμβούλιον τοῦτο γνωμοδοτεῖ καὶ ὑποδεικνύει διάφορα μέτρα ἀφορῶντα τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν τῆς χώρας. Γνωμοδοτεῖ περὶ τῆς ἰδρύσεως φαρμακείων ἢ καταργήσεως τούτων καὶ χορηγεῖ κατόπιν ἐξετάσεως πτυχία εἰς κτηνιάτρους καὶ εἰς μαῖας.

Τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου εἶναι χωρισμένα εἰς 7 ἐπιτροπὰς, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀποτελουμένη ἀπὸ εἰδικοὺς μελετᾷ :

- 1) Τὰ λοιμώδη νοσήματα καὶ τὰ συναφῆ ζητήματα.
- 2) Τὴν ὑγιεινὴν, τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν καὶ τὰς κοινωνικὰς νόσους.
- 3) Τὴν φυματίαν καὶ τὰ συναφῆ ζητήματα.
- 4) Τὴν ἐλονοσίαν καὶ τὰ συναφῆ ζητήματα.
- 5) Τὴν ὑγείαν τῆς κατοικίας, τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου.
- 6) Τὰ ζητήματα τῆς διατροφῆς, τῶν σκευασμάτων, τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, τῶν ἱαματικῶν πηγῶν καὶ τῶν τοξικολογικῶν, καὶ
- 7) Τὴν ἐπεξεργασίαν σχεδίων νόμων, ἀφορῶντων τὰ ζητήματα ταῦτα.

Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον. Τὸ συμβούλιον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐξ ὀκτὼ μελῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ ἐκ τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν ξένων σχολείων. Σκοπὸς τοῦ συμβουλίου τούτου εἶναι ἡ ἐποπτεία καὶ διοίκησις τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ μελέτη σχεδίων νόμων ἀφορῶντων τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς χώρας καὶ ἐν γένει ἡ ἐνδελεχὴς μέριμνα τῆς βελτιώσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἐκτὸς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τούτου συμβουλίου ὑπάρχει καὶ ἄνωγτον ἐκπαιδευτικὸν συμβούλιον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ ὑπὸ τὴν ἀντιπροεδρίαν τοῦ ἐκάστοτε πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Τὸ ἄνωγτον ἐκπαιδευτικὸν συμβούλιον ἔχει ὥς σκοπὸν τὴν μελέτην καὶ τὸν καθορισμὸν ἐνιαίας ἐκπαιδευτικῆς κατευθύνσεως ἐν τῇ χώρᾳ μας.

Κ. Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον. Ἀποτελεῖται ἐξ ἁνωτάτων ὑπαλλήλων τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ ἐκ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἔχει ὥς σκοπὸν νὰ γνωματεύῃ περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν, τῆς ἀναστηλώσεως καὶ ἐπισκευῆς τῶν ἐν τῇ χώρᾳ μας ἀρχαίων μνημείων, περὶ ἀπαλλοτριώσεως ἀρχαιολογικῶν τόπων καὶ ἄλλων ζητημάτων, ἔχόντων σχέσιν μὲ τὰς ἑλληνικὰς ἀρχαιότητας, τὰς εὐρισκομένας ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

I

Διοικητικὰ συστήματα

Διοικητικὸν σύστημα καλεῖται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον διοικεῖται ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς πολιτείας ὁ λαός. Ἡ διοίκησις ἀσκεῖται :

1) Ὑπὸ τῶν κεντρικῶν δημοσίων λειτουργῶν, 2) ὑπὸ τῶν περιφερειακῶν καὶ 3) ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων.

Τὰ διοικητικὰ συστήματα ἀναλόγως τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως τῆς πολιτείας διακρίνονται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς τὸ συγκεντρωτικὸν καὶ εἰς τὸ ἀποκεντρωτικόν.

Συγκεντρωτικὸν καλεῖται τὸ σύστημα ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ διοίκησις, ἡ διεύθυνσις καὶ ἡ διαχείρισις πάντων τῶν ζητημάτων τῆς χώρας, διεξάγεται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ κράτους διὰ τῶν κεντρικῶν ὑπαλλήλων τῶν ὑπουργείων.

Τὸ σύστημα τοῦτο ἐφηρμοζέτο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν μοναρχῶν. Οἱ μονάρχαι φοβούμενοι τὴν διάσπασιν τοῦ κράτους τῶν, ἐκράτουν πάντα τὰ δικαιώματα τῆς διοικήσεως εἰς τὸ κέντρον καὶ οὐδὲν παρεχώρουν εἰς τὰς ἐπαρχιακὰς περιφερείας τοῦ βασιλείου τῶν. Ὅλα δηλαδὴ τὰ ζητήματα καὶ ὅλαι αἱ ὑποθέσεις τῶν πολιτῶν τῆς χώρας διεκανονίζοντο ὑπὸ τῶν κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς πρωτεύουσας.

Ἀποκεντρωτικὸν σύστημα καλεῖται ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ Πολιτεία παραχωρεῖ ὠρισμένα διοικητικὰ δικαιώματα εἰς τοὺς τοπικοὺς ἄρχοντας ἢ εἰς ἀνωτέρους δημοσίους ὑπαλλήλους, ὅπως εἶναι οἱ γενικοὶ διοικηταί, οἱ νομάρχαι, οἱ δήμαρχοι, οἱ πρόεδροι τῶν κοινοτήτων, οἱ οἰκονομικοὶ ἑφοροὶ, οἱ τελῶναι, οἱ λιμενάρχαι καὶ ἄλλοι.

Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς ἐφήρμοσε σύστημα ἀποκεντρωτικόν.

Τὸ ἀποκεντρωτικὸν σύστημα διακρίνεται εἰς ἀποκέντρωσιν καὶ εἰς τοπικὴν αὐτοδιοίκησιν.

Ἀποκέντρωσις καλεῖται, ὡςάκις ἡ Πολιτεία παραχωρεῖ διοικητικὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς κατὰ τόπους δημοσίους ὑπαλλήλους, νομάρχας, ἐφόρους, ἐπιθεωρητάς, ἀστυνομικοὺς διευθυντάς κλπ. διὰ τὴν παρακολούθησιν τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῶν δημοσίων ἔργων, τῆς δημοσίας ὑγείας, τῆς ἀγορανομίας καὶ ἄλλων ὑπηρεσιῶν.

Τοπικὴ αὐτοδιοίκησις καλεῖται, ὅταν τὴν ἐν γένει τοπικὴν διοίκησιν ἔχει ὁ λαὸς διὰ τῶν αἰρετῶν αὐτοῦ ἀντιπροσώπων, ὥπως εἶναι τὰ δημοτικὰ συμβούλια καὶ τὰ κοινοτικὰ συμβούλια, τὰ ὁποῖα μεριμνοῦν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ τόπου, τὴν καθαριότητα, τὸν καλλωπισμὸν, τὸν φωτισμὸν, τὴν ὑδρευσιν κλπ.

II

Κοινότης

Κοινότης καλεῖται μόνιμος συνοικισμὸς ἀποτελούμενος ἀπὸ 300—10.000 κατοίκους.

Ἡ κοινότης εἶναι ἡ πρώτη βαθμὶς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως. Αὕτη διοικεῖται ὑπὸ συμβουλίου ἐκλεγομένου κατὰ τετραετίαν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς κοινότητος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ ποικίλλει ἀπὸ πέντε μέχρι δέκα πέντε, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς κοινότητος. Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἐκλέγει τὸν πρόεδρόν του δι' ἐν μόνον ἔτος, ἐὰν τοῦτο εἶναι πενταμελὲς καὶ διὰ δύο ἔτη ἐὰν εἶναι δωδεκαμελὲς ἢ δεκαπενταμελὲς.

Ὁ πρόεδρος καὶ οἱ κοινοτικοὶ σύμβουλοι εἶναι ἄμισθοι. Ἐπιτρέπεται ὅμως νὰ δοθῇ ὑπὸ τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου μικρὰ ἐπιχορήγησις, ἣτις κανονίζεται ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν ἐσόδων τῆς κοινότητος.

Ὁ πρόεδρος τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου ἐκπροσωπεῖ τὴν κοινότητα ἐνώπιον τῶν διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ἀρχῶν. Κατ' ἔτος συντάσσει προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, τὸν ὁποῖον ὑποβάλλει πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον, δύο μῆνας πρὸ τῆς λήξεως τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους.

Ἐκάστη κοινότης, ἔχει ἰδίαν ὀνομασίαν. Αὕτη λαμβάνεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ συνοικισμοῦ. Ἐὰν ἡ κοινότης ἀποτελῇται ἀπὸ περισσοτέρους συνοικισμοὺς λαμβάνει τὸ ὄνομα τοῦ πληθυστέρου συνοικισμοῦ, ὅστις ὀρίζεται καὶ ὡς ἔδρα τῆς κοινότητος.

Ἡ ἔδρα τῆς κοινότητος δύναται νὰ μεταφερθῇ καὶ εἰς ἄλλον συνοικισμόν, κατόπιν γνωματεύσεως τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἐγκρίσεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν.

Εἰς ἑκάστην κοινότητα λειτουργεῖ ὑποχρεωτικῶς ἐν τοῦλάχιστον δημοτικὸν σχολεῖον, ἵνα καθίσταται δυνατὴ ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις τῶν συμπληρωσάντων τὸ ἕτος τῆς ἡλικίας των.

III

Δ ἦ μ ο ς

Δῆμον ἀποτελοῦν αἱ πόλεις, αἱ ἔχουσαι πληθυσμὸν ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων καὶ αἱ πρωτεύουσαι τῶν νομῶν, ἀσχέτως πληθυσμοῦ.

Τὸν δῆμον διοικοῦν ὁ δήμαρχος, τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ἡ δημορχιακὴ ἐπιτροπὴ καὶ οἱ δημορχιακοὶ πάρεδροι.

Δήμαρχος. Ὁ Δήμαρχος ἐκλέγεται κατὰ τετραετίαν ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν δημοτῶν.

Διὰ νὰ ἐκλεγῇ τις δήμαρχος πρέπει νὰ λάβῃ τὰς 30 % τῶν ψηφοφορησάντων ἐκλογέων, ἐφ' ὅσον ὁ πληθυσμὸς τοῦ δήμου εἶναι ἔλαττον τῶν 10.000 κατοίκων καὶ τὰ 40 % ἐφ' ὅσον ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων. Τὸ ποσοστὸν 30 % καὶ 40 % καλεῖται **βάσις**.

Ἐὰν ὁ ὑποψήφιος δήμαρχος δὲν τύχῃ τῆς βάσεως, ἡ ἐκλογὴ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἀνακηρύσσεται δήμαρχος, κατὰ τὴν ἐπαναληπτικὴν ἐκλογὴν, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ πλειοψηφήσῃ.

Ὁ δήμαρχος ἐκπροσωπεῖ τὸν δῆμον ἐνώπιον τῶν διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ἀρχῶν, διοικεῖ τὰς δημοτικὰς ὑποθέσεις, μεριμνᾷ διὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ δήμου, παρακολουθεῖ τὰς συνεδριάσεις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τῆς δημορχιακῆς

ἐπιτροπῆς καὶ ἐν γένει φροντίζει διὰ τὴν καλλιτέραν διοίκησιν τοῦ δήμου.

Δημοτικὸν συμβούλιον. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἀποτελεῖται ἐκ 30 μελῶν, ὅταν ὁ δῆμος ἔχῃ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 100.000 κατοίκων, ἐξ 24 μελῶν ὅταν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 30.000 κατοίκους καὶ ἐκ 18 μελῶν εἰς πάντας τοὺς ἄλλους δήμους.

Τὰ μέλη τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν δημοτῶν.

Διὰ νὰ ἐκλεγῇ τις δημοτικὸς ἢ κοινοτικὸς σύμβουλος ἢ πάρεδρος πρέπει νὰ εἶναι δημότης τοῦ δήμου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκθέτει ὑποψηφιότητα.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐκλέγει τὸν πρόεδρόν του, τὸν ἀντιπρόεδρόν του, τὸν γραμματέα του καὶ τὴν δημαρχιακὴν ἐπιτροπὴν. Ἀρμοδιότης τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου εἶναι νὰ παρακολουθῇ τὴν διοίκησιν τοῦ δήμου καὶ νὰ ζητῇ παρὰ τοῦ δημάρχου καὶ τῆς δημαρχιακῆς ἐπιτροπῆς πᾶσαν πληροφορίαν σχετικὴν μὲ τὰ ζητήματα τοῦ δήμου. Νὰ καθορίζῃ τὴν ἐπιχορήγησιν τοῦ δημάρχου. Νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν πάντων τῶν φιλανθρωπικῶν καὶ κοινωφελῶν ἱδρυμάτων τῆς περιφερείας τοῦ δήμου καὶ ἐν γένει νὰ παρακολουθῇ τὴν διαχείρισιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας.

Δημαρχιακὴ ἐπιτροπὴ. Αὕτη ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἀποτελεῖται ἐκ πέντε μελῶν ἐφ' ὅσον οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι εἶναι 30 ἢ 24 καὶ ἐκ τριῶν ἐφ' ὅσον οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι εἶναι 18. Πρόεδρος τῆς δημαρχιακῆς ἐπιτροπῆς εἶναι ὁ δήμαρχος καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τούτου ὁ πρεσβύτερος τῶν μελῶν τῆς δημαρχιακῆς ἐπιτροπῆς.

Ἀρμοδιότης τῆς δημαρχιακῆς ἐπιτροπῆς εἶναι νὰ ὀρίξῃ τὴν ἡμέραν τῆς συνεδριάσεως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, νὰ συντάσῃ τὸν προϋπολογισμόν καὶ νὰ προελέγχῃ τὸν ἀπολογισμόν, νὰ διορίξῃ καὶ νὰ ἀπολύῃ τοὺς δημοτικούς ὑπαλλήλους καὶ νὰ παρακολουθῇ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ δήμου.

Δημοτικοὶ πάρεδροι. Οὗτοι ἐκλέγονται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν ἐκλογέων τοῦ δήμου. Ὁ ἀριθμὸς τούτων εἶναι τέσσαρες,

ὅπου ἐκλέγωνται 30 ἢ 24 δημοτικοὶ σύμβουλοι καὶ τρεῖς ὅπου ἐκλέγωνται 18.

Σκοπὸς τῶν παρέδρων εἶναι νὰ βοηθοῦν τὸν δήμαρχον εἰς πάσας τὰς ἐργασίας τῆς ἀρμοδιότητός του. Οἱ παρέδροι ἐργάζονται εἰς τὸν δῆμον συμφώνως πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ δημάρχου.

Καθήκοντα τῶν Δημοτικῶν καὶ Κοινοτικῶν συμβούλων ἀπέναντι τῶν δημοτῶν

Οἱ αἵρετοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων ἔχουσιν ὑποχρέωσιν νὰ παραβλέπουν πάντοτε τὸ ἀτομικὸν των συμφέρον καὶ νὰ παρακολουθοῦν μετ' εἰλικρινείας καὶ πραγματικοῦ ἐνδιαφέροντος πάντα τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὸν δῆμον ἢ τὴν κοινότητα. Ὅφείλουν νὰ διαχειρίζονται μετὰ φειδοῦς καὶ περισκέψεως τὴν κοινοτικὴν ἢ δημοτικὴν περιουσίαν καὶ νὰ μεριμνοῦν διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῶν φιλανθρωπικῶν καὶ κοινωφελῶν ἰδρυμάτων καὶ νὰ ἰδρύνουν τοιαῦτα, ἐὰν ἐπιτρέπουν οἱ πόροι τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος.

Νὰ μεριμνοῦν διὰ τὸν φωτισμόν, τὴν καθαριότητα καὶ τὴν ὑδρευσιν τῶν κατοίκων. Νὰ φροντίζουν διὰ τὴν συγκοινωνίαν καὶ διὰ τὸν καλλωπισμὸν τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου, διὰ τὴν κατασκευὴν ὁδῶν, πλατειῶν, ἐκκλησιῶν, διδαστηρίων, νεκροταφείων κλπ., εἴτε διὰ τῶν φόρων τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος εἴτε δι' ἐπιβολῆς προσωπικῆς ἐργασίας.

Προσωπικὴ ἐργασία. Τὰ κοινοτικά συμβούλια ἔχουν ἐκ τοῦ νόμου τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλουν προσωπικὴν ἐργασίαν εἰς πάσας τοὺς συμπληρώσαντας τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας των, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν κοινοτικῶν ἔργων. Ἡ προσωπικὴ ἐργασία δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ κατὰ τὰς ἐργασίμους ἐποχάς, οὔτε δύταται νὰ ὑπερβῇ τὰς δέκα ἡμέρας κατ' ἔτος. Οἱ δημόται, οἱ μὴ δυνάμενοι ἢ μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐκτελέσουν τὴν ὑποχρεωτικὴν ταύτην ἐργασίαν δύνανται νὰ τὴν ἀντικαταστήσουν διὰ χρήματος. Τὸ ποσὸν κατὰ ἡμερομίσθιον καθορίζεται ὑπὸ τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου καὶ καταβάλλεται εἰς τὸ ταμεῖον τῆς κοινότητος.

Χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν κοινοτικῶν καὶ δημοτικῶν συμβουλίων κατεσκευάσθησαν εἰς τὴν χώραν μας σπουδαῖα

ἔργα. Μετὰ τὴν ἀποστράτευσιν καὶ τὴν λῆξιν τοῦ μεγάλου πολέμου ὅλα σχεδὸν τὰ κοινοτικά συμβούλια τῆς Ἑλλάδος ἐπεδόθησαν μὲ ἑξαιρετικὸν ζῆλον εἰς τὰ κοινοτικά ἔργα καὶ κατώρθωσαν, ἰδίως διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν συνδημοτῶν των, νὰ ἐκτελέσουν μεγάλα καὶ σπουδαῖα ἔργα, τὰ ὅποια δυσκόλως θὰ ἠδύνατο τὸ Κράτος νὰ ἐκτελέσῃ καὶ ἂν ἀκόμη εἶχεν οἰκονομικὴν εὐπραγίαν.

IV

Νομοὶς

Τὸ Κράτος εἶναι διηρημένον εἰς 38 νομούς. Ἐκαστος νομὸς περιλαμβάνει δήμους καὶ κοινότητας. Ἡ ἑκτασις ἐκάστου νομοῦ καὶ ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ ἔχουν ὁρισθῇ διὰ νόμον. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ νομάρχου, ἣτις καλεῖται νομαρχία ἢ νομαρχεῖον.

Νομάρχης. Ὁ νομάρχης διορίζεται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἶναι ἀντιπρόσωπος αὐτῆς ἐν τῷ νομῷ καὶ προϊστάμενος ὅλων τῶν πολιτικῶν, διοικητικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν.

Ὁ νομάρχης ἐποπτεύει τὴν διοίκησιν τῶν δήμων καὶ κοινότητων, ἐγκρίνει τὸν προϋπολογισμὸν αὐτῶν, φροντίζει διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, μεριμνᾷ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κατοίκων τοῦ νομοῦ καὶ ἐν γένει λαμβάνει μέτρα διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὅρων τῆς ζωῆς καὶ διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν κατοίκων ὁλοκλήρου τοῦ νομοῦ.

Ὁ νομάρχης εἶναι προσωπικῶς ὑπεύθυνος διὰ τὴν τήρησιν τῶν νόμων καὶ βασιλικῶν διαταγμάτων ἐν τῇ περιφερείᾳ του, ὥς καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διδομένων πρὸς αὐτὸν διαταγῶν παρὰ τῶν ἀρμοδίων ὑπουργείων καὶ γενικῶν διοικήσεων.

Ὁ νομάρχης ἐποπτεύει καὶ ἐλέγχει ὅλας τὰς ὑπηρεσίας τοῦ νομοῦ*, πλὴν τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν πολεμι-

* Ἐξαιρέσεις ὑπάρχει διὰ τὰς ὑπηρεσίας καὶ ὁργανισμοὺς τῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ περιχώρων, ἐνθα ὑπάρχει ἡ Διοίκησις τῆς Πρωτεύουσας.

κῶν ὑπουργείων. Δύναται ὁ νομάρχης * νὰ ἐπιβάλλῃ, κατόπιν ἀπολογίας, ἐπὶ παντὸς δημοσίου λειτουργοῦ πειθαρχικὴν ποινὴν ἐπιπλήξεως ἢ προστίμου μέχρι τοῦ ἡμίσεος τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν του.

Ὁ νομάρχης ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑποβάλλῃ, ὅταν ὑπάρχῃ κατὰ τὴν γνώμην του εὐλογος αἰτία, συστάσεις πρὸς τὰ ὑπουργεῖα, ὑφυπουργεῖα καὶ γενικὴν διοίκησιν. Περιέρχεται ὑποχρεωτικῶς δις τοῦλάχιστον τοῦ ἔτους τὸν νομὸν διὰ νὰ ἀντιλαμβάνεται ἐπιτοπίως περὶ τῆς διοικητικῆς καταστάσεως τοῦ νομοῦ καὶ περὶ τῆς διοικητικῆς ἱκανότητος καὶ διαγωγῆς τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς περιφερείας του. Εἰς τὸ τέλος δὲ ἐκάστου ἔτους ὑποβάλλει ἑκθεσιν εἰς ἕκαστον ὑπουργεῖον ἰδιαιτέρως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκθέτει τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν ὑπαλλήλων ἐκάστης ὑπηρεσίας.

Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον. Εἰς ἑκάστην νομαρχίαν λειτουργεῖ γνωμοδοτικὸν συμβούλιον ἀποτελούμενον ἀπὸ τοὺς προϋσταμένους τῶν πολιτικῶν, δικαστικῶν, εἰσαγγελικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν τοῦ νομοῦ, ἀπὸ τὸν δήμαρχον τῆς πρωτεύουσας, ἀπὸ τὸν διευθυντὴν τῆς νομαρχίας, ἀπὸ τοὺς προέδρους τῶν ἀνεγνωρισμένων ἐπιστημονικῶν συλλόγων, ἐργατικῶν ἐνώσεων, ἐργατικῶν σωματείων, ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν, ἐπαγγελματικῶν, βιοτεχνικῶν καὶ γεωργικῶν ἐπιμελητηρίων, τοιούτων δὲ μὴ ὑπαρχόντων, ἀπὸ τοὺς προέδρους ἀντιστοίχων ἀνεγνωρισμένων συλλόγων, σωματείων ἢ συνεταιρισμῶν. Ἀπὸ τοὺς διευθυντὰς τῶν ὑποκαταστημάτων Ἑκδοτικῆς, Ἀγροτικῆς καὶ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ ἀπὸ 3 ἕως 5 ἄλλους ἰδιώτας (ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τοῦ νομοῦ) διοριζομένους ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ἢ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ.

Εἰς τὸ συμβούλιον τοῦτο δύνανται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ νομάρχου νὰ μεθέξωσι καὶ δήμαρχοι καὶ κοινοτάρχαι περιφερειῶν ἐκτὸς τῆς ἑδρας τοῦ νομοῦ, καὶ ὑπάλληλοι οἵασδήποτε ἀρμοδιότητος καὶ βαθμοῦ.

* Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ νομάρχου Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας δὲν ὑπάγονται τὰ τμήματα τὰ ἀποτελοῦντα μέρος τῆς Διοικήσεως τῆς Πρωτεύουσας. Ὁ νομάρχης ὅμως δύναται νὰ ἐδρεύῃ εἰς Ἀθήνας.

Τὸ συμβούλιον τοῦτο γνωμοδοτεῖ ἐπὶ θεμάτων τιθεμένων ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ ἀφορώντων τὸν νομόν. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ γνωμοδοτικοῦ τούτου συμβουλίου διὰ τὸν νομάρχην δὲν εἶναι ὑποχρεωτικαὶ ἀλλὰ συμβουλευτικαί, λαμβάνονται δὲ κατὰ πλειοψηφίαν τῶν παρόντων μελῶν.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ νομάρχου δύνανται νὰ προσβληθοῦν ὑπὸ οἵουδήποτε ἔχοντος συμφέρον, διὰ προσφυγῆς ὑποβαλλομένης, ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως, εἰς τὸν ἀρμόδιον ὑπουργὸν ἢ εἰς τὸν γενικὸν διοικητὴν.

Αἱ ἀποφάσεις, αἱ ἀφορῶσαι ἐπιβολὴν προστίμου μεγαλειτέρου τοῦ $\frac{1}{4}$ τοῦ μισθοῦ τοῦ τιμωρηθέντος προσβάλλονται καθ' ὅμοιον τρόπον διὰ προσφυγῆς ὑποβαλλομένης, ἐντὸς 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως, εἰς τὸν ἀρμόδιον ὑπουργὸν ἢ γενικὸν διοικητὴν.

V

Γενικὴ Διοίκησις

Ἡ γενικὴ διοίκησις εἶναι ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ διαίρεσις τῆς Πολιτείας. Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἵδρυσεν γενικὰς διοικήσεις εἰς τὰ διαμερίσματα τὰ προσαρτηθέντα μετὰ τοὺς νικηφόρους πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913, ἦτοι εἰς Μακεδονίαν, Θράκην, Ἡπειρον καὶ Κρήτην. Τὰ διαμερίσματα ταῦτα, λόγῳ τῆς προσφάτου ἀπελευθερώσεως, εἶχον μεγαλειτέρας ἐλλείψεις καὶ οἱ κάτοικοι περισσοτέρας ἀνάγκας ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τοιαύτας τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος.

Ἡ γενικὴ διοίκησις περιλαμβάνει πάντας τοὺς νομοὺς ἐκάστου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος. Διὰ τῶν γενικῶν διοικήσεων ἐπιδιώκεται ἡ καλλιτέρα καὶ ταχύτερα ἐξυπηρέτησις τῶν κατοίκων καὶ ἡ ἀμεσωτέρα ἀντίληψις τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

Γενικὸς Διοικητής. Ὁ γενικὸς διοικητὴς ἐκάστου διαμερίσματος διορίζεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως κατόπιν ὑποδείξεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Ὁ γενικὸς διοικητὴς ἔχει βαθμὸν ὑπουργοῦ

N. *Ἀλικάκου* : « Ἀγωγή τοῦ πολίτου », "Εκδ. Β'

καὶ ἀρμοδιότητα ἐπίσης ὑπουργοῦ, ἐφ' ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς περιφερείας του, ἐξαιρέσει τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης καὶ τῶν Πολεμικῶν Ὑπουργείων.

Οἱ γενικοὶ διοικηταὶ εἰσηγοῦνται αὐτοπροσώπως εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον κάθε μέτρον δυνάμενον νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων ἢ νὰ βελτιώσῃ τὴν ἐν γένει κατάστασιν αὐτῶν (ὑγίαν, ἀσφάλειαν, ἐκπαίδευσιν, ὕδρευσιν, φωτισμόν, παραγωγὴν κλπ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

I

Ἐκκλησία

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀνέκαθεν ἐβοήθησε τὴν πολιτείαν εἰς τοὺς κοινωνικοὺς καὶ ἐκπολιτιστικοὺς αὐτῆς σκοποὺς. Διὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιδιώκεται ἡ ἁρμονικωτέρα συμβίωσις τῶν μελῶν ἐκάστης κοινωνίας. Οἱ ἱεράρχαι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἱεροκήρυκες δὲν παύουν νὰ κηρύσσουν πανταχοῦ καὶ διαρκῶς τὸν ἱερὸν λόγον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ διδάγματα τῶν Ἀποστόλων.

Διὰ τῆς τελέσεως τῶν θείων μυστηρίων καὶ τῆς θείας λειτουργίας, ἐπιτυγχάνεται ὁ ἑξαγνισμὸς τῆς ψυχῆς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς συνειδήσεως.

Ἡ ὁρθόδοξος ἡμῶν ἐκκλησία προσέφερε πολλὰς καὶ πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν πατρίδα μας. Ὑπὸ τοῦ κλήρου, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπὶ 400 περίπου ἔτη δουλείας, διεσώθη καὶ ἐκαλλιεργήθη ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα. Αἱ ἱεραὶ μοναὶ, κατὰ τὸ διάστημα αὐτό, ἐχρησίμευσαν, ὄχι μόνον ὡς στήριγμα τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἠθικοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ ὡς σχολεῖα. Εἰς τὰς ἱεράς μονὰς ἐδιδάσκοντο ὑπὸ μοναχῶν καὶ πολλῶν λογίων καὶ εὐγενῶν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ἡ καλλιτεχνία, ἡ ζωγραφικὴ, ἡ διακοσμητικὴ, ἡ ξυλογλυπτικὴ καὶ ἰδίως ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἡ αὐτοθυσία ὑπὲρ αὐτῆς.

Εἰς ἕκαστον Κράτος ὑπάρχει ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶναι ὁ ρυθμιστὴς τῆς θρησκείας αὐτοῦ. Ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ ὁρθόδοξος χριστιανικὴ.

Εἰς τὴν χώραν μας ὑπάρχουν καὶ ἀλλόθρησκοι, ὅπως εἶναι οἱ Μουσουλμάνοι, οἱ Ἑβραῖοι καὶ ἄλλοι. Οὗτοι δύνανται ἐλευθέρως νὰ ἀνήκουν εἰς οἵανδήποτε θρησκείαν θέλουν καὶ νὰ ἔχουν ἰδικήν των ἐκκλησίαν. Ἀπαγορεύεται μόνον εἰς αὐτοὺς ὁ προσηλυτισμὸς, ἥτοι ἡ προσπάθεια τῆς ἀποσπάσεως ὁπαδῶν ἄλλης θρησκείας καὶ ἡ προσέλκυσις τούτων μὲ τὸ μέρος των.

Διοίξεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας

Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι αὐτοκέφαλος. Αὕτη διοικεῖται ὑπὸ τῆς **Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος**, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταστατικοῦ χάριτος τῆς ἐκκλησίας. Τὴν ἱεράν σύνοδον ἀποτελοῦν πάντες οἱ ἐν ἐνεργείᾳ ἱεράρχαι.

Ἡ ἀνωτάτη αὕτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ κανονίζει τὴν διοίκεισιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰς σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῶν ἐτεροδόξων ἐκκλησιῶν καὶ συμπληρώνει τὰς ἐκάστοτε κενὰς θέσεις τῶν ἱεραρχῶν. Γνωματεύει διὰ τὴν ἔγκρισιν τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων, λαμβάνει μέτρα κατὰ τῶν ἀντιθρησκευτικῶν καὶ ἀντεκκλησιαστικῶν ἐνεργειῶν καὶ κατὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ.

Ἡ ἱερά σύνοδος τῆς ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος συνέρχεται κατὰ τριετίαν τὴν 1ην Ὀκτωβρίου καὶ λαμβάνει κάθε μέτρον ἀφορῶν τὴν ἐκκλησίαν. Πρόεδρος τῆς ἱερᾶς ταύτης συνόδου εἶναι ὁ **Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος**.

Τὴν ἱεράν σύνοδον τῆς ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος ἀντιπροσωπεύει διαρκῶς ἡ **Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος**. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ 12 ἀρχιερέων, πρόεδρος δὲ καὶ ταύτης εἶναι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν της 78 μητροπόλεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάγονται οἱ κατὰ τόπους ἱεροὶ ναοὶ καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτῶν.

Οἱ ναοὶ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας διακρίνονται : 1) εἰς ἐνοριακοὺς 2) εἰς παρεκκλήσια 3) εἰς ναοὺς νεκροταφείων 4) εἰς ναοὺς φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων 5) εἰς ἰδιοκτῆτους ναοὺς καὶ 6) εἰς ἐξωκλήσια.

Οἱ ναοὶ διοικοῦνται καὶ ἐπιβλέπονται ὑπὸ ἐπιτρόπων ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν. Οἱ ἐπίτροποι ἀποτελοῦν τὸ ἐκκλησιαστικὸν συμβούλιον, μέλος τοῦ ὁποίου εἶναι καὶ ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνορίας.

Διὰ νὰ γίνῃ τις ἱερεὺς πρέπει νὰ προταθῇ ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν καὶ νὰ χειροτονηθῇ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τῆς περιφερείας τῶν.

Εἰς τοὺς κληρικοὺς ὁ γάμος ἀπαγορεύεται. Ἐξαιρετικῶς ἐπιτρέπεται μόνον εἰς τοὺς ἱερεῖς πρὸ τῆς χειροτονίας τῶν. Ἐὰν

ὅμως χειροτονηθῶν ἄγαμοι ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν των χηρεύουν, ἀπαγορεύεται ὁ γάμος.

Οἱ ἱερεῖς μισθοδοτοῦνται ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ναῶν. Ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ των ἔχουν καὶ ἐκτάκτους προσόδους ἐκ τῆς τελέσεως διαφόρων μυστηρίων, ἥτοι γάμων, βαπτίσεων, κηδεῶν κλπ.

Διὰ τὴν καλλιτέραν λειτουργίαν τοῦ κλήρου καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ ιδρύθη ἐν Ἀθήναις τὸ Ταμεῖον ἀποδοχῶν καὶ ἀσφαλίσεως τοῦ ὀρθοδόξου ἐφημεριακοῦ κλήρου (Τ. Α. Κ. Ε.). Σκοπὸς τοῦ Ταμείου τούτου εἶναι νὰ καταβάλῃ τοὺς μισθοὺς τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐφημερίων τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἀσφαλίσῃ τοὺς κατὰ τῶν κινδύνων ἀσθενείας, ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου.

Ἐκτὸς τοῦ Ταμείου τούτου, ὑπάρχει καὶ ἄλλος ἐκκλησιαστικὸς ὀργανισμὸς ἐν Ἀθήναις, ὁ ὀργανισμὸς διοικήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ μοναστηριακῆς περιουσίας (Ο.Δ.Ε.Π.). Σκοπὸς τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου εἶναι νὰ μισθοδοτῇ τοὺς ἱεράρχας καὶ ἱεροκήρυκας τοῦ κράτους, νὰ ἐνισχύῃ διαφόρους ἐκκλησιαστικοὺς ἐκπαιδευτικοὺς σκοποὺς καὶ διάφορα φιλανθρωπικὰ καὶ κοινωφελῆ ἰδρύματα.

II

Ἑκπαίδευσις

Ἡ Ἑλλάς, ἡ πατρίς τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, περιῆλθε μετὰ τὴν ὑποδούλωσίν της εἰς σκότος λόγῳ τῆς διώξεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν οἱ Ἕλληνες λόγιοι ὑπὸ τῶν τούρκων. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της ἐπεδόθη εἰς τὴν ἰδρυσιν παντὸς εἴδους σχολείων ἀπὸ τῆς κατωτάτης μέχρι τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος. Εἰς ὀλίγον δὲ διάστημα, χάρις εἰς τὰ μέτρα τῆς πολιτείας καὶ εἰς τὴν ἰδιοφυίαν τοῦ Ἕλληνος, κατώρθωσε νὰ μορφώσῃ καὶ νὰ καταρτίσῃ στελέχη διὰ τὸν στρατόν, διὰ τὴν δικαιοσύνην, διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, διὰ τὸν κλῆρον καὶ διὰ τὴν διοίκησιν τῆς χώρας.

Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι διακρίνεται : 1) εἰς τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, 2) εἰς τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν καὶ 3) εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν.

Στοιχειώδης ἐκπαίδευσις. Ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις περιλαμβάνει τὰ δημοτικά σχολεῖα καὶ τὰ νηπιαγωγεῖα.

Ἡ πολιτεία διὰ τὴν ἑξαλείψῃ τὴν ἀγροματωσύνην ἔδωκε δημοτικά σχολεῖα καὶ εἰς τὰς μικροτέρας κοινότητας καὶ ὑπεχρέωσε διὰ νόμου τοὺς γονεῖς ἢ κηδεμόνας νὰ ἀποστέλλουν τὰ τέκνα των εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ἔκτου ἔτους τῆς ἡλικίας των.

Διὰ τὴν εἶναι δυνατὴν ἡ ἐκτέλεσις τοῦ νόμου τούτου, ἡ πολιτεία παρέχει τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν τελείως δωρεάν· οἱ μαθηταὶ δηλαδὴ δὲν ἐπιβαρύνονται οὔτε μὲ τέλη ἐγγραφῆς, οὔτε μὲ διδάκτρα, οὔτε μὲ βιβλίωσημα.

Οἱ γονεῖς ἢ οἱ κηδεμόνες, οἱ μὴ ἀποστέλλοντες τὰ τέκνα των εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τιμωροῦνται διὰ χρηματικῆς ποινῆς.

Μέση ἐκπαίδευσις. Ἡ μέση ἐκπαίδευσις εἶναι συνέχεια τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως. Αὕτη περιλαμβάνει : 1) τὰ σχολεῖα γενικῆς μορφώσεως, 2) τὰς ἐπαγγελματικὰς ἢ εἰδικὰς σχολὰς, 3) τὰς παιδαγωγικὰς ἀκαδημίας καὶ 4) τὰ διδασκαλεῖα.

1) Σχολεῖα γενικῆς μορφώσεως

Εἰς τὰ σχολεῖα γενικῆς μορφώσεως περιλαμβάνονται τὰ γυμνάσια, τὰ πρακτικὰ λύκεια, τὰ ἡμιγυμνάσια, τὰ παρθεναγωγεῖα καὶ τὰ ἀστικά σχολεῖα, ὑπαγόμενα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Θρησκευμάτων καὶ Παιδείας.

Τὰ γυμνάσια καὶ πρακτικὰ λύκεια εἶναι ἑξατάξια καὶ δέχονται ἀποφοίτους τῶν δημοτικῶν σχολείων κατόπιν ἑξετάσεων. Εἰς αὐτὰ προπαρασκευάζονται οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀκολουθήσουν σπουδὰς εἰς τὸ πανεπιστήμιον, πολυτεχνεῖον, ἀνωτάτην σχολὴν ἐμπορικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν ἢ εἰς ἄλλας ἀνωτάτας σχολὰς.

Τὰ ἡμιγυμνάσια περιλαμβάνουν τὰς δύο κατωτέρας τάξεις τοῦ γυμνασίου. Τοιαῦτα ἰδρύονται ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν δὲν εἶναι ἐπαρκὴς διὰ τὴν λειτουργίαν πλήρους γυμνασίου ἢ πρακτικοῦ λυκείου.

Τὰ παρθεναγωγεία εἶναι τετρατάξια καὶ δέχονται μαθητρίας ἐκ τῆς ἑκτῆς τάξεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου.

Τὰ ἀστικά σχολεία εἶναι τριτάξια. Δέχονται ἀποφοίτους τῶν δημοτικῶν σχολείων ἄνευ ἐξετάσεων. Οἱ μαθηταὶ τῶν ἀστικῶν σχολείων καταρτίζονται θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Οἱ ἀπόφοιτοι γίνονται δεκτοὶ κατόπιν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων εἰς τὰς μέσας ἐμπορικὰς σχολὰς, εἰς τὰς δασολογικὰς καὶ εἰς ἄλλας ἰσοτίμους ἐπαγγελματικὰς σχολὰς. Ἀποκτοῦν προσόντα διὰ τὴν κατάληψιν κατωτέρων δημοσίων θέσεων, ἀντίστοιχα πρὸς τὰ τῶν καταργηθέντων ἐλληνικῶν σχολείων (σχολαρχείων).

2) Ἐπαγγελματικαὶ ἢ εἰδικαὶ Σχολαί

Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐπαγγελματικῶν ἢ εἰδικῶν σχολῶν ὑπάγονται αἱ ἑξῆς σχολαί:

α) Πρακτικαὶ ἐμπορικαὶ σχολαί. Αὗται εἶναι τετρατάξιοι. Δέχονται κατόπιν ἐξετάσεων ἀποφοίτους τῶν δημοτικῶν σχολείων διὰ τὴν Α' τάξιν, ὡς καὶ τοὺς ἔχοντας ἐνδεικτικὸν πρώτης τάξεως γυμνασίου διὰ τὴν Β' τάξιν. Οἱ μαθηταὶ τῶν σχολῶν τούτων καταρτίζονται θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς διὰ τὰς βοηθητικὰς ἐργασίας τοῦ ἐμπορίου. Οἱ ἀπόφοιτοι αὐτῶν ἔχουν οἷα προσόντα καὶ οἱ ἔχοντες ἐνδεικτικὸν Γ' τάξεως Γυμνασίου.

β) Νυκτεριναὶ Πρακτικαὶ Ἐμπορικαὶ Σχολαί. Αἱ σχολαὶ αὗται ἀνήκουν, ἄλλαι εἰς ὀργανώσεις ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων, ὅπως εἶναι ἡ τοῦ Πειραιῶς, ἡ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἄλλαι εἰς ἐπιμελητήρια, ὅπως εἶναι ἡ τῆς Καβάλλας, ἡ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλαι.

Αἱ σχολαὶ αὗται διέπονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νόμου καὶ ἔχουν τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς σκοπὸν, τὸν ὁποῖον καὶ αἱ ἡμερησίου δημόσιας πρακτικαὶ σχολαί. Διαφορὰ ὑπάρχει μόνον ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν τῶν ἀποφοίτων εἰς ἐξατάξιους ἐμπορικὰς σχολὰς. Οἱ μὲν τῶν ἡμερησίων ἐγγράφονται ἄνευ ἐξετάσεων εἰς τὴν Ε' τάξιν, οἱ δὲ τῶν νυκτερινῶν εἰς τὴν Δ' τάξιν, ἐπίσης ἄνευ ἐξετάσεων.

γ) Μέσαι ἐμπορικαὶ σχολαί. Αὗται εἶναι ἐξατάξιοι καὶ δέχονται διὰ τὴν Α' τάξιν ἀποφοίτους τῶν δημοτικῶν σχολείων

κατόπιν εισιτηρίων εξετάσεων καὶ μαθητὰς ἢ μαθητρίας ἔχοντας ἐνδεικτικὸν Α' τάξεως Γυμνασίου διὰ τὴν Β' τάξιν κατόπιν κατακτητηρίων εξετάσεων *.

Οἱ ἀπόφοιτοι τῶν μέσων Ἑμπορικῶν Σχολῶν προορίζονται δι' ὅλας ἐν γένει τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας, τῶν τραπεζῶν, τῶν ασφαλιστικῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν μεταφορῶν, ὡς καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν οἰκονομικῶν ἐφοριῶν, δημοσίων ταμείων, ασφαλιστικῶν ταμείων καὶ ἄλλων οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Οἱ ἀπόφοιτοι τῶν μέσων Ἑμπορικῶν Σχολῶν δύνανται νὰ ἐγγραφοῦν κατόπιν ἐξετάσεων εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀνωτάτην Σχολὴν Οἰκονομικῶν καὶ Ἑμπορικῶν Ἐπιστημῶν.

Ἑμπορικαὶ Σχολαὶ λειτουργοῦν εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις τῆς χώρας μας.

δ) Γεωργικαὶ Σχολαί. Αὗται εἶναι τριτάξιοι καὶ δέχονται τοὺς ἔχοντας ἐνδεικτικὸν Β' τάξεως Γυμνασίου καὶ ἡλικίαν 19—20 ἐτῶν, κατόπιν ἐξετάσεων. Αἱ σχολαὶ αὗται καταρτίζουν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἐπιδιοθοῦν συστηματικῶς εἰς τὴν γεωργίαν. Οἱ ἀπόφοιτοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐγγραφοῦν εἰς τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν ἢ εἰς τὸ γεωπονικὸν τμήμα τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Τοιαῦται γεωργικαὶ σχολαὶ λειτουργοῦν δύο, ἡ μία ἐν Λαρίσῃ καὶ ἡ ἄλλη ἐν Πάτραις.

ε) Τεχνικαὶ Σχολαί. Αὗται καταρτίζουν θεωρητικῶς καὶ τεχνικῶς τοὺς σπουδαστὰς αὐτῶν. Σπουδαιότερα ὄλων εἶναι ἡ ἐν Καλλιθέᾳ Σιβιτανίδειος Σχολὴ Τεχνῶν καὶ Ἑπαγγέλματων.

Ἡ σχολὴ αὕτη δέχεται κατόπιν ἐξετάσεων ἀποφοίτους τῶν δημοτικῶν σχολείων. Ἡ φοίτησις κατὰ τὸ διάστημα τῶν σπουδῶν εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ διαρκείας τριῶν ἐτῶν. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν χορηγοῦνται εἰς τοὺς ἀποφοίτους ἀπολυτήρια εὐδοκίμου φοιτήσεως καὶ πτυχία ἐπαγγελματικῆς ἱκανότητος. Ἡ

*) Κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας δύνανται νὰ ὑποστοῦν κατατακτήριον ἐξέτασιν διὰ τὴν Γ' τάξιν μέσης ἢ πρακτικῆς ἐμπορικῆς σχολῆς, οἱ ἔχοντες ἐνδεικτικὸν Β' τάξεως Γυμνασίου.

σχολή αὕτη διαιρεῖται εἰς τρία σχολεῖα, τὸ μὲν ἐν περιλαμβάνει τὰ διακοσμητικὰ ἐπαγγέλματα, τὸ δὲ ἄλλο τὰ οἰκοδομικὰ ἐπαγγέλματα καὶ τὴν ἐπιπλοποιῖαν καὶ τὸ τρίτον τὰ μηχανουργικὰ καὶ ἤλεκτροτεχνικὰ ἐπαγγέλματα. Τὰ τρία ταῦτα σχολεῖα περιλαμβάνουν ἐν ὅλῳ 78 διάφορα ἐπαγγέλματα.

Τὰ ἐπαγγέλματα οἱ μαθηταὶ τὰ διδάσκονται θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς. Μετὰ τὴν θεωρητικὴν ἀνάπτυξιν ἐκάστου μαθήματος γίνεται ἐφαρμογὴ καὶ ἐξάσκησις τῇ ὑποδείξει εἰδικῶν καθηγητῶν καὶ τῇ βοηθείᾳ μηχανῶν καὶ ἐργαλείων.

Ἄλλαι τεχνικαὶ σχολαὶ ἄξιαι λόγου εἶναι αἱ ἐν Πειραιεὶ σχολαὶ μηχανικῶν «Πειραικὸς Σύνδεσμος», «Ἀρχιμήδης» καὶ «Προμηθεύς», ἡ ἐν Ἀθήναις σχολὴ μηχανικῶν «Ὁ Ἥφαιστος», ὁμοία ἐν Βόλῳ καὶ ὁμοία ἐν Θεσσαλονίκῃ «Ὁ Εὐκλείδης». Αἱ σχολαὶ αὗται καταρτίζουν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τοὺς σπουδαστάς των εἰς τὴν μηχανικὴν καὶ ἤλεκτρολογία. Οἱ ἀπόφοιτοι αὐτῶν προορίζονται διὰ τὸ πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν ναυτικόν, διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ ἐν γένει διὰ τὴν μηχανικὴν κίνησιν καὶ μηχανικὴν παραγωγὴν.

στ) Ἱερατικαὶ Σχολαί. Αἱ σχολαὶ αὗται εἶναι πεντατάξιαι καὶ δέχονται χριστιανούς ὀρθοδόξους ἔχοντας ἐνδεικτικὸν Β' τάξεως ἑξατάξιον γυμνασίον. Αἱ σχολαὶ αὗται καταρτίζουν τοὺς μέλλοντας νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν κληρὸν. Οἱ ἀπόφοιτοι αὐτῶν δύνανται νὰ ἐγγραφοῦν εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου. Τοιαῦται σχολαὶ λειτουργοῦν πέντε, ἐν Ἀθήναις, ἐν Πολυγύρῳ Χαλκιδικῆς, ἐν Κορίνθῳ, ἐν Ἀργεὶ καὶ ἐν Χανίοις.

ζ) Ἱερατικὰ Φροντιστήρια. Ταῦτα λειτουργοῦν ἐντὸς τῶν ἱερατικῶν σχολῶν. Εἰς αὐτὰ καταρτίζονται οἱ ὑποψήφιοι ἱερεῖς πρὸ τῆς χειροτονίας των.

η) Ἡ Τηλεγραφικὴ Σχολή. Αὕτη δέχεται ἀποφοίτους τοῦ γυμνασίου ἢ τοῦ πρακτικοῦ λυκείου κατόπιν ἐξετάσεων καὶ λειτουργεῖ ὅσάκις προβλέπεται ἔλλειψις προσωπικοῦ τῶν Τ.Τ.Τ.

θ) Σχολαὶ Νοσοκόμων. Σκοπὸς τῶν σχολῶν τούτων εἶναι ἡ κατάρτισις νοσοκόμων γυναικῶν. Ἡ φοίτησις εἶναι τριετής. Αἱ ἀπόφοιτοι προτιμῶνται εἰς τὰ κρατικὰ θέσεις τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὰ παντὸς εἶδους δημοτικὰ καὶ κοι-

νοτικά νοσοκομεία καὶ εἰς τὰ ὑπαγόμενα ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Κράτους.

ι) Ξενοδοχειακὴ ἐπαγγελματικὴ σχολή. Αὕτη εἶναι ὑπὸ ἱδρυσιν, ἔχει ὥς σκοπὸν τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν κατάρτισιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν ξενοδοχείων.

ια) Ὁδεῖα. Εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἑλλάδος λειτουργοῦν διάφορα ὠδεῖα. Τὰ σπουδαιότερα τούτων εἶναι τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν, τὸ Ἑλληνικὸν Ὁδεῖον, τὸ Ἑθνικὸν Ὁδεῖον καὶ τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων.

Τὰ μὲν ὠδεῖα διδάσκουν καὶ καλλιεργοῦν τὴν μουσικὴν, τὴν μονωδίαν, τὸ δράμα, τὸ μελόδραμα, τὴν χορωδίαν καὶ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, τὸ δὲ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων ἀσχολεῖται μὲ τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, τὰ ἑλληνικὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα, τοὺς ἐθνικοὺς χορούς, τὴν λαϊκὴν τέχνην καὶ τὴν κοινωνικὴν πρόνοιαν.

3) Παιδαγωγικαὶ Ἀκαδημαί

Αἱ παιδαγωγικαὶ ἀκαδημαί καταρτίζουν τοὺς δημοδιδασκάλους, τοὺς προοριζομένους διὰ τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν. Εἰς αὐτὰς φοιτοῦν ἐπὶ διετίαν κατόπιν ἑξετάσεων οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ ἐξαταξίου γυμνασίου.

4) Διδασκαλεῖα

Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν διδασκαλείων ὑπάγονται: 1) τὸ διδασκαλεῖον μέσης ἐκπαιδεύσεως, 2) ἡ Χαροκόπειος ἀνωτέρα οἰκοκυρικὴ σχολή, 3) ἡ γυμναστικὴ ἀκαδημία καὶ 4) τὸ διδασκαλεῖον νηπιαγωγῶν.

1) *Τὸ διδασκαλεῖον μέσης ἐκπαιδεύσεως*, καταρτίζει συμπληρωματικῶς τοὺς καθηγητὰς τῶν γυμνασίων.

2) *Ἡ Χαροκόπειος ἀνωτέρα οἰκοκυρικὴ σχολή*, ἐν Καλλιθέᾳ—Ἀθηνῶν, καταρτίζει διδασκαλίσσας διὰ τὰ μαθήματα τῶν οἰκιακῶν ἔργων καὶ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, τὰ διδασκόμενα εἰς τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν.

3) Ἡ *γυμναστικὴ ἀκαδημία* καταρτίζει γυμναστὰς καὶ γυμναστρίδας τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως. Ἡ φοίτησις εἶναι τριετής, δέχεται ἀποφοίτους τοῦ Γυμνασίου ἢ τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου.

4) Τὰ *διδασκαλεῖα νηπιαγωγῶν* εἶναι τετρατάξια καὶ δέχονται ἀποφοίτους τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Ταῦτα σκοποῦν τὴν μόρφωσιν νηπιαγωγῶν διδασκαλισσῶν διὰ τὰ νηπιαγωγεῖα.

Ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις

Ἡ ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνει 1) τὰ πανεπιστήμια Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης 2) τὸ Ἐθνικὸν Μετσόβειον πολυτεχνεῖον 3) τὴν ἀνωτάτην σχολὴν οἰκονομικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιστημῶν 4) τὴν ἀνωτάτην γεωπονικὴν σχολὴν καὶ 5) τὰς ἀνωτέρας στρατιωτικὰς ναυτικὰς καὶ ἀεροπορικὰς σχολάς.

Διὰ τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων καταρτίζονται στελέχη προοριζόμενα νὰ ἀναπτύξουν τὰς ἐπιστήμας, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν γεωργίαν, τὴν διοίκησιν καὶ τὸν στρατὸν τῆς χώρας μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ἡ ἀσφάλεια τῆς χώρας διακρίνεται εἰς ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν. Καὶ ἡ μὲν ἐξωτερικὴ ἀσφάλεια ἔχει ἀνατεθῆ εἰς τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς, τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀέρος, ἡ δὲ ἐσωτερικὴ εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ εἰς τὴν ἀγροφυλακίαν.

I

Στρατὸς Ξηρᾶς, Θαλάσσης, Ἀέρος

Ἡ Ἑλλὰς εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της ἐπεδόθη εἰς τὴν συγκρότησιν στρατοῦ προερχομένου ἐκ τῶν σπλάγγνων τοῦ ἔθνους. Ἀρχικῶς ὁ ὀλιγάριθμος στρατὸς μας ἡσχολεῖτο μὲ τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν καὶ μὲ τὴν καταπολέμησιν τῆς ληστείας, ὁ δὲ στόλος μὲ τὴν καταδίωξιν τῆς πειρατείας. Βραδύτερον ὅταν ἀπεκατεστάθη τελείως ἡ ἐσωτερικὴ τάξις τῆς χώρας μας καὶ ἐξέλειπεν ἡ ληστεία καὶ ἡ πειρατεία, ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ἐπεδόθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν πολεμικὴν του κατάρτισιν.

Οἱ βαλκανικοὶ πόλεμοι εὗρον τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν τελείως ὀργανωμένον καὶ ἐφωδιασμένον μὲ τὰ τελειότερα πολεμικὰ μέσα. Ἡ ἀριτία αὕτη στρατιωτικὴ ὀργάνωσις, ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ ἀνδρεία τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν μας καὶ εἰς τὴν ἀνάκτησιν σημαντικοῦ μέρους τῶν ἐδαφῶν μας.

Εἰς τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης προσετέθη τελευταίως καὶ ἄλλη ἰσχυρὰ πολεμικὴ δύναμις, ὁ στρατὸς τοῦ ἀέρος.

Σκοπὸς καὶ τῶν τριῶν πολεμικῶν δυνάμεων εἶναι ἡ ἐξασφάλις τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας μας.

Ἐκτὸς τοῦ ἀποκλειστικοῦ καὶ κυρίου τούτου σκοποῦ, ὁ στρατὸς ἔρχεται εἰς ἐνίσχυσιν τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῆς ἀστυνομίας, πρὸς ἐπιβολὴν τῆς τάξεως, ὅσάκις διασαλεύεται αὕτη ὑπὸ ταραχοποιῶν στοιχείων.

II

Ἀστυνομία

Ἡ ἀστυνομία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑλλήνας πολίτας συμπληρώσαντας τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Ἡ ἀστυνομία ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ προλαμβάνῃ τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ ἐγκλήματα, νὰ ἀνακαλύπτῃ τοὺς ἐγκληματίας, νὰ ἐκτελῇ τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν, νὰ ρυθμίζῃ τὴν κίνησιν, νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τάξιν διὰ διαφόρων ἀστυνομικῶν διατάξεων, καὶ ἐν γένει νὰ ἐπαρουπνῇ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας.

Ἡ ἀστυνομία τοῦ κράτους διακρίνεται εἰς δύο ἀστυνομικά σώματα, εἰς τὴν **ἀστυνομίαν πόλεων** καὶ εἰς τὴν **χωροφυλακὴν**.

Ἡ ἀστυνομία πόλεων ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι εἰς Ἀθήνας Πειραιᾶ, Πάτρας καὶ Κέρκυραν, ἔχει δὲ πρόγραμμα ἐπεκτάσεως εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ σῶμα τῆς χωροφυλακῆς ἔχει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του ὅλας τὰς ἄλλας πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χωρία τοῦ Κράτους.

Τὰ κατώτερα ὄργανα τῆς ἀστυνομίας πόλεων, ἦτοι ἀστυφύλακες καὶ ὑπαστυνόμοι, ἐκπαιδεύονται εἰς εἰδικὴν σχολήν, ἣτις ἐδρεύει εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ καλεῖται ἀστυνομικὴ σχολή.

Διὰ τὴν κατάρτισιν τῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων ὀργάνων τῆς χωροφυλακῆς, λειτουργοῦν ἐν Ἀθήναις εἰδικὰ σχολεῖα μορφώσεως χωροφυλάκων, ὑπαξιωματικῶν καὶ ἀξιωματικῶν τῆς χωροφυλακῆς.

III

Ἀγροτικὴ ἀσφάλεια

Ἡ ἀσφάλεια τῶν ἀγροκτημάτων καὶ ἐν γένει τῶν ἀγροτικῶν πραγμάτων, σπαρτῶν, δένδρων, καρπῶν, χορτονομῆς, ἀγροτικῶν οἰκιῶν, μανδριῶν κλπ. ἔχει ἀνατεθῇ εἰς εἰδικὴν ὑπηρεσίαν, ἣτις καλεῖται **ἀγροφυλακή**. Ὅργανα αὐτῆς εἶναι οἱ ἀγροφύλακες, οἱ ἀρχιφύλακες τῆς ἀγροφυλακῆς, οἱ ἀγρονόμοι, οἱ ἐπόπται τῆς ἀγρονομίας καὶ οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῆς ἀγρονομίας. Ἐκτὸς τῆς ἀγροφυλακῆς, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τὴν ἀγρο-

τικήν ἀσφάλειαν τῆς χώρας, ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ ἡ χωροφυλακὴ νὰ ἐπιλαμβάνεται τῶν διαφόρων ἀγροτικῶν ἀδικημάτων, ὅταν δὲν ἐπιλαμβάνεται τούτων ἡ ἀγροφυλακὴ.

Ἀγροφύλακες διορίζονται οἱ συμπληρώσαντες τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των ἐφ' ὅσον γνωρίζουν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν.

Οἱ ἀγροφύλακες ὁσάκις ἀντιληφθῶν ἢ πληροφορηθῶν ζημίαν τινά, προβαίνουν ἀμέσως εἰς τὴν ἐξακριβώσιν ταύτης καὶ κατόπιν ὑποβάλλουν μήνυσιν (πρωτόκολλον) κατὰ τοῦ ὑπαιτίου εἰς τὴν δικαστικὴν ἀρχήν. Ἔχουν ἐπίσης τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν :

α') Νὰ συλλαμβάνουν πρόσωπα καταλαμβανόμενα ἐπ' αὐτοφώρῳ νὰ διαπραττοῦν ἀγροτικὸν ἀδίκημα ἢ πλημμέλημα ἢ κακούργημα, ὅπως εἶναι ἡ φθορὰ ξένης ιδιοκτησίας, ἡ κλοπὴ ἐργαλείων, καρπῶν, ἡ ζυφοκλοπή, ἡ ζυφοκτονία κλπ.

β') Νὰ προβαίνουν εἰς τὴν κατάσχεσιν ἐργαλείων καὶ ἄλλων μέσων, διὰ τῶν ὁποίων διεπράχθη τὸ ἀγροτικὸν ἀδίκημα.

γ') Νὰ ἐνεργοῦν προανάκρισιν καὶ κατ' οἶκον ἔρευναν, μετ' ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων, διὰ τὴν ἀνακάλυψιν κλαπέντων προϊόντων ἢ ζώων.

δ') Νὰ συλλαμβάνουν παντὸς εἶδους ζῶα παρὰ νόμῳ βόσκοντα καὶ νὰ θανατώνουν ὄρνιθας καὶ ἄλλα κατοικίδια πτηνὰ ἐντὸς καλλιεργημένων ἀγρῶν καὶ κύνας ἐντὸς ἀμπελῶν ἢ σταφιδαμπελῶν.

ε') Ὑποχρεοῦνται νὰ ἐνισχύουν τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὰς ἄλλας ἀρχάς, ὁσάκις παρίσταται ἀνάγκη.

Οἱ ἀγροφύλακες ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ζητοῦν προφορικῶς ἢ ἐγγράφως τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀστυνομίας καὶ παντὸς πολίτου, ὁσάκις παρίσταται ἀνάγκη. Οἱ πολῖται καλούμενοι ὑπὸ ἀγροφύλακος ὑποχρεοῦνται νὰ ἐνισχύουν τοῦτον, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ κίνδυνος τῆς ζωῆς των ἢ τῆς τιμῆς των ἢ τῆς ὑγείας των ἢ τῆς περιουσίας των.

Εἰς τὰς περιφερείας τῶν περισσοτέρων εἰρηνοδικείων τῆς χώρας μας λειτουργοῦν **ἀγρονομικὰ συμβούλια**, μέλη τῶν ὁποίων εἶναι ὁ πταισμοτοδίκης ἢ ὁ εἰρηνοδίκης τοῦ τόπου, ὁ ἀγρονόμος, καὶ τρεῖς ἀντιπρόσωποι τῶν ἀγροτῶν τῆς περιφερείας τοῦ εἰρηνοδικείου.

Τὸ ἀγρονομικὸν συμβούλιον καθορίζει κάθε ζήτημα ἀφορῶν τὴν ἀγροτικὴν ἀσφάλειαν ὁλοκλήρου τῆς περιφερείας τοῦ Εἰρη. οδικείου, ἥτοι ὁρίζει τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸν μισθὸν τῶν τακτικῶν καὶ προσωρινῶν ἀγροφυλάκων καὶ ὑδρονομέων, τὰ ἐξοδα φυλάξεως καὶ διατροφῆς τῶν συλλαμβανομένων ζώων, τὰ σύλληπτρα τούτων κλπ. Ἐπίσης διορίζει ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἄλλων γειτονικῶν ἀγρονομικῶν συμβουλίων τοὺς ἀρχιφύλακας τῆς ἀγροφυλακῆς.

Οἱ ἀρχιφύλακες ἐποπτεύουν καὶ παρακολουθοῦν τοὺς ἀγροφύλακας. Ἔχουν προσέτι τὸ δικαίωμα νὰ ἐκτελοῦν καθήκοντα ἀγροφύλακος καὶ νὰ ἀναπληροῦν τὸν ἀγρονόμον.

Οἱ ἀγρονόμοι διορίζονται ὑπὸ τοῦ ὑφυπουργείου Δημοσίας Ἀσφαλείας. Οὗτοι κάμνουν χρῆν δημοσίου κατηγόρου κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἀγροτικῶν ἀδικημάτων καὶ παρακολουθοῦν τοὺς ἀγροφύλακας καὶ τοὺς ἀρχιφύλακας τῆς ἀγροφυλακῆς.

Οἱ ἀγρονόμοι ἐλέγχονται καὶ παρακολουθοῦνται ὑπὸ τῶν ἐποπτῶν τῆς ἀγρονομίας, τὴν δὲ γενικὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλείας ἔχουν οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

Διάκρισις δικαιωμάτων. Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀτόμου διακρίνονται εἰς τρεῖς κατηγορίας : α') εἰς ἀτομικὰ ἢ προσωπικὰ δικαιώματα, β') εἰς πολιτικὰ δικαιώματα καὶ γ') εἰς ἀστικὰ δικαιώματα.

I

Ἀτομικὰ ἢ προσωπικὰ δικαιώματα

Ἀτομικὰ ἢ προσωπικὰ δικαιώματα εἶναι τὰ στοιχειώδη δικαιώματα, τὰ ὅποια ἔχει κάθε ἄτομον εὐρισκόμενον εἰς οἵανδήποτε χώραν, ἀσχέτως ἰθαγενείας, θρησκείας, γένους καὶ ἡλικίας.

Τὰ κυριώτερα τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων εἶναι : α') Τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοσυντηρήσεως, β') τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας, γ') τὸ δικαίωμα τῆς ἰσότητος καὶ δ') τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας.

Αὐτοσυντήρησις

Αὐτοσυντήρησις καλεῖται τὸ δικαίωμα τὸ ὅποῖον ἔχει τις νὰ διατηρῇ τὴν ζωὴν του.

Τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοσυντηρήσεως εἶναι δικαίωμα φυσικόν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τὸ βλέπομεν ἐφαρμοζόμενον, ὅχι μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ζῷα. Ὅλα τὰ ἄγρια ζῷα φροντίζουν διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς των. Μεριμνοῦν διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῆς τροφῆς των καὶ τοῦ καταφυγίου των. Ὅταν ἀντιληφθῶν κίνδυνον, ἐπιτίθενται ἢ φωνάζουν ἢ τρέχουν, ἵνα διαφύγουν τὸν θάνατον, τὸν τραυματισμὸν ἢ τὴν αἰχμαλωσίαν.

Ὁ ἄνθρωπος ὡς ζῷον λογικὸν φροντίζει νὰ διατηρῇ τὴν ζωὴν του, ἥτοι τὴν ὑγείαν τοῦ σώματός του καὶ τοῦ πνεύματός του : α') διὰ τῆς ἐργασίας, β') διὰ τῆς καθαριότητος, γ') διὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ δ') διὰ τῆς σωματικῆς ἀσκήσεως.

Ἔργασία. Ἡ ἐργασία συντελεῖ εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος. Δι' αὐτῆς θεραπεύομεν τὰς φυσικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀνάγκας μας, διὰ τῆς ἐργασίας μας ἐξυπηρετοῦμεν τοὺς ἄλλους καὶ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων ἐξυπηρετούμεθα ἡμεῖς. Εἰς τὴν ἐργασίαν ὀφείλονται τὰ ποικίλα προϊόντα τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν ἐργασίαν ἀνήκουν αἱ ἐφευρέσεις, αἱ ἀνακαλύψεις καὶ ἐν γένει ὅ,τι ἔχει ἡ ἀνθρωπότης.

Καθαριότης. Ἡ καθαριότης τοῦ σώματος, τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς κατοικίας συντελοῦν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας μας. Ἡ καθαριότης ἐπιβάλλεται εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὅχι μόνον διὰ λόγους ὑγείας, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγους εὐπρεπείας καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν κοινωνίαν.

Ἡ καθαριότης εἶναι σπουδαιοτάτη ἀρετή. Ἐξ αὐτῆς κρίνεται ὁ πολιτισμὸς μιᾶς οἰασδήποτε κοινωνίας, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζουν τὰ ἄτομα, αἱ κατοικίαι, αἱ ὁδοὶ καὶ ἐν γένει τὸ περιβάλλον εἰς τὸ ὅποιον ζῶμεν καὶ διαμένομεν μονίμως. Τὰ ἀγαθὰ τῆς καθαριότητος εἶναι γνωστά, ὅπως εἶναι ἐπίσης γνωστὰ τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα τῆς ρυπαρότητος, ἥτοι ἡ κακοσμία, αἱ ἀσθένειαι καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν συμφοραί.

Ἐγκράτεια. Ὅπως ἡ καθαριότης ἐπιτυγχάνεται διὰ μόνης τῆς θελήσεως τοῦ ατόμου, τοιοῦτοτρόπως ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς θελήσεως καὶ τῆς σωφροσύνης ἡ ἐγκράτεια. Τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὑγείας του, τῆς περιουσίας του καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας του, πρέπει νὰ τὸν διακρίνῃ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ λιτότης. Αἱ δύο αὗται ἀρεταὶ συντελοῦν εἰς τὸ νὰ ἔχωμεν πάντοτε τὸ σῶμα ὑγιὲς καὶ τὸ πνεῦμα νηφάλιον καὶ διαυγές. Δι' αὐτῶν καὶ μόνον θὰ κατορθώσωμεν νὰ δημιουργήσωμεν περιουσίαν ἢ νὰ συγκρατήσωμεν αὐτήν· θὰ ἐπιτύχωμεν τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς μας καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας μας καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ βίου μας. Δὲν θὰ διατρέξωμεν ποτὲ τὸν κίνδυνον τῶν ποικίλων νόσων καὶ τοῦ ἐξευτελισμοῦ, ὅταν εἴμεθα ἐγκρατεῖς, λιτοδίαιτοι καὶ σώφρονες.

Σωματικὴ ἄσκησις. Ἡ σωματικὴ ἄσκησις συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἔχωμεν πάντοτε τὸ σῶμα εὐσταλὲς καὶ εὐρωστον.

N. Ἀλικάκου : « Ἀγωγή τοῦ πολίτου », "Εκδ. Β'

7

Ἡ σωματικὴ ἄσκησις, ὅταν γίνεται συστηματικῶς καὶ ἐν μέτρῳ, χωρὶς νὰ παραβλάπτεται ἡ ἐργασία μας καὶ χωρὶς νὰ γίνεται ἐξαντλητικὴ κατάχρησις τῶν σωματικῶν δυνάμεων, συντελεῖ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας μας καὶ τῆς ἀκμῆς μας. «*Νοῦς ὑγιὴς ἐν σώματι ὑγιεῖ*» ἔλεγον οἱ προπάτορές μας. Ἡ ὑγεία τοῦ σώματος εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ὀρθῆς κατευθύνσεως τοῦ πνεύματος. Τὸ πνεῦμα τοῦ ὑγιοῦς ἀνθρώπου εἶναι ἰσχυρὸν ὅπως καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ἐνῷ ἀντιθέτως, τὸ πνεῦμα εἰς τὸν ἀσθενικὸν ὁργανισμόν ἐξασθενίζει, περιορίζεται καὶ πολλάκις διαστρέφεται. Ὁ Νίτσε ὁμιλῶν διὰ τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν ἔλεγεν «ἡ φιλοσοφία — δηλαδή ἡ σκέψις τῆς ἱκανοποιήσεως πέραν τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν — εἶναι καταστρεπτικὴ δι' ἕνα λαὸν ποὺ δὲν εἶναι ὑγιής· εἰς ὑγιὲς λαὸς δύναται νὰ ζήσῃ καὶ νὰ προκόψῃ χωρὶς φιλοσοφίαν, ὅπως π. χ. οἱ Ρωμαῖοι εἰς τοὺς καλλιτέρους των χρόνους ἔζησα. ἄνευ φιλοσοφίας. Διὰ λαὸν ὅμως μὴ ὑγιᾶ ἡ φιλοσοφία θὰ ἦγεν εἰς διαστροφὴν».

Ἡ σωματικὴ ἄσκησις εἰς τὸν ἥλιον, εἰς τὸν ἀέρα, εἰς τὸ ὕδωρ πολλαπλασιάζει τὴν δύναμιν τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, ὀξύνει τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν κρίσιν καὶ χαλυβδώνει τὴν θέλησιν.

Ἄμυνα. Ἐκ τοῦ δικαίωματος τῆς αὐτοσυντηρήσεως πηγάζει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀμύνης.

Ἄμυνα καλεῖται ἡ ἀντίστασις τὴν ὁποῖαν ἀντιτάσσει τὸ ἄτομον, ὅταν ἀντιληφθῇ κίνδυνον ἀπειλοῦντα τὴν ζωὴν του ἢ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ σώματός του.

Τὸ δικαίωμα τῆς ἀμύνης ἐπιτρέπει καὶ ἡ πολιτεία. Παρέχεται δηλαδή διὰ νόμου τὸ δικαίωμα εἰς κάθε ἄτομον νὰ ἀντιτάξῃ βίαν, ὅταν ἐν ἀπουσίᾳ τῶν ἀρχῶν, ἀντιληφθῇ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἢ ἐκβιασμὸν, ἀπειλοῦντα τὴν ἠθικὴν ἢ σωματικὴν του ἀκεραιότητα.

Τοῦ δικαίωματος τῆς ἀμύνης δὲν πρέπει νὰ κάμωμεν κακὴν χρῆσιν, διότι τότε κινδυνεύομεν νὰ τιμωρηθῶμεν δι' *ὑπέρβασιν ἀμύνης*. Δὲν πρέπει δηλαδή εὐθύς ὥς θὰ ἀντιληφθῶμεν τὸν κίνδυνον νὰ προβῶμεν ἀμέσως εἰς τὴν θανάτωσιν ἢ εἰς τὸν τραυματισμὸν τοῦ ἐπιτιθεμένου, ἀλλὰ πρέπει ψυχραίμως νὰ ἀντιμετωπί-

σωμεν καθ' οἰονδήποτε ἄλλον τρόπον τὸν κίνδυνον καὶ ἂν δὲν δυνηθῶμεν νὰ ἀποτρέψωμεν τοῦτον, τότε δυνάμεθα νὰ κάμωμεν χρῆσιν παντὸς μέσου πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς μας καὶ τῆς ἠθικῆς μας.

Ἐλευθερία

Ἐλευθερία καλεῖται τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἔχει κάθε ἄτομον α') νὰ ζῇ ἄνευ ἐμποδίων, εἰς οἰονδήποτε τόπον θέλει, β') νὰ διαθέτῃ τὴν περιουσίαν του, ὅπως θέλει καὶ γ') νὰ ἐκδηλώνῃ τὰς σκέψεις του γραπτῶς ἢ προφορικῶς ἐλευθέρως.

Ἡ ἐλευθερία εἶναι τὸ μεγαλύτερον δῶρον τοῦ ἀνθρώπου καὶ φυσικὸν δικαίωμα αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν παλαιότεραν ἐποχὴν δὲν ἦσαν πάντες ἐλεύθεροι. Ὑπῆρχον δηλαδή ἀνθρώποι, καλούμενοι δοῦλοι, οἱ ὁποῖοι ἀνῆκον εἰς τὴν κυριότητα ἄλλων ἀνθρώπων. Οἱ δοῦλοι ἠγοράζοντο καὶ ἐπωλοῦντο μεταξὺ τῶν κυρίων των ὥσπερ κτήνη. Ὁ κύριος εἶχε τὸ δικαίωμα, ὅχι μόνον νὰ πωλήσῃ τὸν δοῦλον του ἀλλὰ καὶ νὰ φονεύσῃ τοῦτον, χωρὶς νὰ δώσῃ λόγον εἰς οὐδένα.

Ἡ ἀνθρωπότης ἠγωνίσθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη νὰ καταργήσῃ τὸν ἀνελεύθερον θεσμόν τῆς δουλείας. Οἱ προγονοὶ μας πρῶτοι ἀπεκέρχον τὸν θεσμόν τοῦτον καὶ ἠγωνίσθησαν μὲ ἡρωϊσμόν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, κηρύσσοντες ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι φυσικὸν δικαίωμα τοῦ ἀτόμου.

Ἡ Ἑλλάς, εὐθὺς ὥς ἀνέκτησεν τὴν ἐλευθερίαν της, ἀνέγραψεν εἰς τὸ πρῶτον ἐλληνικὸν σύνταγμα τοῦ 1822 ὅτι: «Εἰς τὴν ἐλληνικὴν πολιτείαν οὔτε πωλεῖται οὔτε ἀγοράζεται ἀνθρώπος· ἀργυρώνητος δὲ παντὸς γένους καὶ πάσης θρησκείας ἅμα πατήσας τὰ ἐλληνικὰ ἐδάφη εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἀπὸ τὸν δεσπότην αὐτοῦ ἀκαταξήτητος».

Σήμερον εἰς ὅλα τὰ πεπολιτισμένα κράτη ἔχει καταργηθῇ ἡ δουλεία καὶ ἔχει ἐπικρατήσῃ ἡ ἐλευθερία.

Ἡ ἐλευθερία διὰ νὰ εἶναι πραγματικὴ πρέπει τὰ ἄτομα νὰ μὴ δεσμεύονται ὑπὸ τῆς πολιτείας, ἀλλὰ τοῦναντίον δι' εἰδικῶν νόμων νὰ προστατεύονται καὶ νὰ προβλέπωνται τὰ ἐξῆς:

1) Τὸ δικαίωμα τῆς ἀμύνης κατὰ πάσης παρανόμου ἐπιθέσεως.

2) Ἡ ἐλευθέρια ἐπικοινωνία μετὰ τῶν ἄλλων προσώπων, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ κίνδυνος ἐκ μολυσματικῆς νόσου ἢ ἐκ παραφροσύνης.

3) Ἡ ἐλευθέρια ἀσκήσις οἰουδήποτε ἐπαγγέλματος, ἐκτὸς ἐὰν ἀπαιτῆται εἰδικὸν δίπλωμα ἢ εἰδικὴ ἄδεια, ὥπως συμβαίνει εἰς τοὺς φαρμακοποιούς, εἰς τοὺς ἰατροὺς κλπ., καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν ὠρισμένων εἰδῶν, τῶν ὁποίων τὴν μονοπώλησιν ἔχει τὸ κράτος.

Ταῦτα εἶναι αἱ βάσεις τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀτόμων, περὶ τῶν ὁποίων ἐμερίμνησεν ἡ ἑλληνικὴ πολιτεία εὐθὺς ὡς ἀνέκτησε τὴν ἐλευθερίαν της. Ἐπὶ πλέον προστατεύει : 1) Τὸ ἄσυλον τῆς κατοικίας. 2) Τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. 3) Τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν, τῶν τηλεγραφημάτων καὶ τῶν τηλεφωνημάτων. 4) Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι εἰς τὰς δημοσίας ἀρχάς. 5) Τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι. 6) Τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιριζέσθαι. 7) Τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ 8) Τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου.

✓ **Τὸ ἄσυλον τῆς κατοικίας.** Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παραβιάσῃ τὴν κατοικίαν τοῦ ἄλλου. Δὲν ἔχει δηλαδὴ οὐδεὶς τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέλθῃ εἰς οἰανδήποτε κατοικίαν, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς οἰκογενείας, τῆς κατοικοῦσης ἐντὸς αὐτῆς. Τοῦτο ἐξαιρετικῶς ἐπιτρέπεται εἰς τρεῖς περιπτώσεις : α') Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς κατ' οἶκον ἐρεῦνης, ἐφ' ὅσον αὕτη διενεργεῖται ὑπὸ ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων (εἰσαγγελέων, ἀνακριτῶν καὶ βαθμοφόρων τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς χωροφυλακῆς), ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ πρὸ τῆς δύσεως αὐτοῦ, β') ἐν περιπτώσει πυρκαϊᾶς καὶ γ') ὅταν διὰ κραυγῆς ἐξερχομένης ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς οἰκίας καλεῖ τις εἰς βοήθειαν. ✓

✗ **Θρησκευτικὴ ἐλευθερία.** Ἐκαστος ἄνθρωπος δύναται ἐλευθέρως νὰ ἀνήκῃ εἰς οἰανδήποτε θρησκείαν καὶ νὰ δοξάζῃ οἰονδήποτε θεόν. Ἀπαγορεύεται μόνον ὁ **προσηλυτισμός**, ἥτοι ἡ προσπάθεια πρὸς ἀπόσπασιν ἀτόμων ἐξ οἰουδήποτε θρησκευτικοῦ δόγματος καὶ προσέλκυσιν τούτων εἰς ἄλλο δόγμα.

Εἰς πολλὰ κράτη ὑπάρχουν προπαγανδισταί, οἱ ὅποιοι διὰ παντοίων πονηρῶν μέσων προσπαθοῦν νὰ προσυλητίξουν παντὸς εἶδους πρόσωπα καὶ νὰ προσελκύουν ταῦτα εἰς ἄλλην θρησκείαν.

Ὁ προσηλυτισμὸς εἶναι ἐθνικὸς κίνδυνος, εἶναι δηλαδὴ ἡ ἀπάρνησις τῆς θρησκείας μας, ἡ ὁποία εἶναι τὸ κυριώτερον τῶν ἐθνικῶν στοιχείων. Ὁ λόγος οὗτος ἠνάγκασε τὴν Ἑλληνικὴν πολιτείαν νὰ ἀπαγορεύσῃ εἰς τοὺς ἐλληνόπαιδας, τοὺς μὴ συμπληρώσαντας τὸ 14ον ἔτος τῆς ἡλικίας των νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι ξένα δημοτικὰ σχολεῖα.

Τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν, τῶν τηλεγραφημάτων καὶ τῶν τηλεφωνημάτων. Οἷδεῖς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποσφραγίσῃ ἐπιστολὰς ἢ τηλεγραφήματα ἢ νὰ ἀνακοινώσῃ τηλεφωνήματα ἄλλου. Οὔτε αὕτῃ ἡ δικαιοσύνη ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κατάρχη ταῦτα πρὸς τῆς παραλαβῆς καὶ ἀποσφραγίσεως τούτων ὑπὸ τοῦ παραλήπτου.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι εἰς Ἀρχάς. Πᾶς πολίτης μόνος ἢ μετ' ἄλλων προσώπων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀναφέρεται γραπτῶς ἢ προφορικῶς εἰς οἵανδήποτε ἐξουσίαν τῆς πολιτείας. Τὰ ὄργανα τῆς πολιτείας εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ ἐνεργήσουν σχετικῶς καὶ νὰ ἀπαντήσουν εἰς τὸν πολίτην.

Αἱ ἀναφοραὶ ἢ αἰτήσεις τῶν πολιτῶν συντάσσονται ἐπὶ χάρτος ἡμοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ πάντοτε μὲ πνεῦμα εὐλαβείας.

Ἡ ἀρχή, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπευθύνεται ἐγγράφως ὁ πολίτης, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀπαντήσῃ ἐγγράφως εἰς αὐτὸν ἐντὸς 30 ἡμερῶν τὸ βραδύτερον, ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως.

Τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι. Οἱ πολῖται ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ συγκεντροῦνται ἡσυχῶς καὶ ἀόπλως εἰς ἀνοικτὸν ἢ κλειστὸν χώρον, ἵνα ἀνταλλάσσουν σκέψεις καὶ γνώμας ἢ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀναφερθοῦν ὁμαδικῶς πρὸς οἵανδήποτε ἀρχὴν ἢ νὰ ἐκδηλώσουν τὰ κοινὰ αὐτῶν φρονήματα.

Τὸ κράτος δύναται νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν συγκέντρωσιν, ὅταν ὑπάρχῃ κίνδυνος νὰ διασαλευθῇ ἡ τάξις.

Τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Οἱ πολῖται ἔχουν τὸ δικαίωμα ἐλευθέρως νὰ συνεταιρίζωνται καὶ νὰ ἱδρύνουν ἑταιρείας, συνεταιρισμοὺς, συλλόγους καὶ σωματεῖα παντὸς τύπου, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐπιδιώκωνται δι' αὐτῶν ἠθικοὶ καὶ νόμιμοι σκοποί.

Ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸ δικαίωμα ἐλευθέρως νὰ λέγῃ τὰς σκέψεις του καὶ νὰ ἀκούῃ τὰς σκέψεις τῶν ἄλλων. Περιορισμὸς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου ἐπιβάλλεται μόνον, ὅταν πρόκειται περὶ συκοφαντίας, ὕβρεως καὶ παροτρύνσεως εἰς στάσιν. *Α*

Ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου. Τὸ ἄτομον ἔχει τὸ δικαίωμα διὰ τοῦ τύπου (ἐφημερίδων, περιοδικῶν, συγγραμμάτων κλπ.) νὰ δημοσιεύῃ τοὺς στοχασμοὺς του, ἐφ' ὅσον δι' αὐτῶν δὲν διαταράσσεται ἡ κοινωνικὴ τάξις καὶ δὲν συκοφαντεῖται οὐδεὶς. *Υ*

Τιμὴ καὶ ὑπόληψις. Μεταξὺ τῶν ἄλλων προσωπικῶν δικαιωμάτων εἶναι καὶ τὸ δικαίωμα τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως. Ὁ ἄνθρωπος διὰ τῶν ἐναρέτων καὶ ἀμέπτων πράξεών του ὀφείλει νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ σέβεται τὸν πλησίον του, ἵνα καὶ οὗτος ἐκτιμᾶται παρὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Ἡ ἐπιδίωξις τῆς ἐκτιμήσεως παρὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εἶναι ἔμφυτος. Αὕτη εἶναι ἡ ὠραιότερα κοινωνικὴ ἀρετὴ, ἡ καλουμένη φιλοτιμία. Αὕτη ὅμως πρέπει νὰ ἀπορρέῃ ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀτόμου καὶ νὰ εἶναι εἰλικρινὴς καὶ πραγματικὴ καὶ οὐχὶ φαινομενικὴ καὶ ψευδής, ὅποτε λέγεται ψευδοφιλοτιμία ἢ κενοδοξία ἢ δοξομανία ἢ ἀλαζονεία.

Ἡ ὑπόληψις ἐκάστου ἀτόμου εἶναι ἡ ἠθικὴ βάσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ πρόοδος τοῦ ἀτόμου, τῆς οἰκογενείας, τῆς κοινωνίας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ προστατεύωμεν καὶ νὰ σεβώμεθα ὅχι μόνον τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν ἡμῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν μας, ἀλλὰ παντὸς ἀτόμου. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι δυνατὸν νὰ σταθεροποιηθῇ ἡθικὴ κοινωνία, μέλη τῆς ὁποίας εἶναι πάντες οἱ κάτοικοι τῆς χώρας μας. Ὑπάρχουν δυστυχῶς ἄνθρωποι εἰς ὅλας τὰς κοινωνίας, οἱ ὁποῖοι εἴτε ἐκ μίσους, εἴτε ἐκ χαιρεκακίας, εἴτε ἐξ ἰδιοσυγκρασίας, εἴτε καὶ διὰ λόγους ἐκδικήσεως, προσπαθοῦν

δι' ὑβρεων καὶ συκοφαντιῶν νὰ μειώσουν τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἄλλου, νομίζοντες ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ταπεινώνουν τοὺς ἄλλους καὶ ἀνυψοῦνται αὐτοί. Εἰς αὐτοὺς ἀξίζει μόνον περιφρόνησις. Ἐκτὸς ἐὰν θιγόμεθα δημοσίᾳ, ὁπότε εἴμεθα ὑποχρεωμένοι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεώς μας νὰ ἀξιόσωμεν, εἴτε διὰ τοῦ δικαστηρίου, εἴτε διὰ τοῦ τύπου, τὴν διευκρίνησιν καὶ ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ διὰ νὰ γνωσθῇ καὶ στιγματισθῇ εἰς τὴν κοινωνίαν ὁ κακοήθης συκοφάντης.

Προσωπικὴ ἐλευθερία. Τὸ δικαίωμα τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας εἶναι ὑπέρτερον παντὸς ἄλλου δικαιώματος. Ἄνευ αὐτοῦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοηθῇ ζωῇ. Ὁ Ἕλλην ποιητὴς Ρήγας Φερραῖος ἔλεγε : «**Καλλίτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωὴ παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιὰ καὶ φυλακὴ**».

Τὸ μεγαλείτερον τοῦτο δῶρον διὰ τὸν ἄνθρωπον, τὸ ἔχουν ἀναγνωρίσει πάντα τὰ πεπολιτισμένα κράτη, ὡς δικαίωμα φυσικόν. Διὰ τοῦτο προστατεύουν, ὅχι μόνον τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν των, ἀλλὰ καὶ τῶν κατοίκων τῶν ὑποδοῦλων χωρῶν καὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀκόμη ἐν καιρῷ πολέμου.

Ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία σύμφωνα πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῆς, τὴν ἱστορίαν τῆς καὶ τὴν θρησκείαν τῆς, εὐθὺς ὡς ἀπληλευθερώθη ἀπεκέρυξε τὴν δουλείαν καὶ ἐκήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ατόμου, ὡς δικαίωμα φυσικόν, ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον.

Διὰ τοῦ ἰσχύοντος συντάγματός μας προστατεύεται ἀπολύτως ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία παντὸς ατόμου. Ὅριζεται εἰς τοῦτο ὅτι : «**Οὐδεὶς καταδιώκεται, συλλαμβάνεται, φυλακίζεται, ἀπελαύνεται, ἐκτοπίζεται, εἰμὴ ὅποτεν καὶ ὅπως ὁ νόμος ὁρίζει**».

Ὁ νόμος ὁρίζει ὅτι, τὸ ἄτομον συλλαμβάνεται: α') **Ἐπ' αὐτοφώρῳ**, ἥτοι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς παρανόμου πράξεως. β') Κατόπιν ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ **ἐντάλματος προάξεως**. γ') Κατόπιν **ἀποφάσεως** τῶν δικαστηρίων, πολιτικῶν, ποινικῶν καὶ στρατιωτικῶν καὶ δ') Κατόπιν ἐκδόσεως **ἐντάλματος προσωπικῆς κρατήσεως** ὑπὸ δοικητικῶν ἀρχῶν, ὅπως εἶναι τὰ ταμεῖα, τὰ τελωνεῖα καὶ ἄλλαι ὑπηρεσίαι, ἔχουσαι ὑπὸ τοῦ νόμου τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως τοιούτων ἐνταλμάτων.

Τὸ ἄτομον ὅταν συλληφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ κατόπιν ἐντάλματος τοῦ ἀνακριτοῦ, προσάγεται ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς πολιτείας, τῶν ἐνεργησάντων τὴν σύλληψιν, ἐντὸς 24 ὥρῶν ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ, ὁ ὁποῖος ἐντὸς 48 ὥρῶν, ὑποχρεοῦται νὰ ἐκδώσῃ ἐντάλμα προφυλακίσεως ἢ νὰ ἀφήσῃ αὐτὸν ἐλεύθερον.

Ἡ προφυλάκισις ἄλλοτε διακόπτεται διὰ χρηματικῆς ἐγγυήσεως καὶ ἄλλοτε παρατείνεται μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς δίκης, ὅποτε ἐκδίδεται ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις φυλακίσεως ἢ ἀποφυλακίσεως τοῦ κατηγορουμένου.

Ἰσότης

Τὸ δικαίωμα τῆς ἰσότητος ἔχει καθιερωθῇ εἰς ὅλας τὰς πεπολιτισμένας χώρας. Ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ συντάγματος ὀρίζεται ὅτι: «**Πάντες οἱ Ἕλληνες εἶναι ἴσοι ἀπέναντι τοῦ νόμου**».

Τὴν ἀρχὴν τῆς ἰσότητος ἐκήρυξαν, πρὸ Χριστοῦ, πρῶτοι οἱ φιλόσοφοι πρόγονοί μας, οἵτινες διεκήρυττον ὅτι «**πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐσμὲν συγγενεῖς**», ἐν τούτοις εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας, ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἐπεκράτει τὸ σύστημα τῆς διακρίσεως τῶν τάξεων, τὸ ὁποῖον κατηργήθη ἀπὸ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἣτις διεκήρυξεν ὅτι πάντες οἱ πολῖται ἔχουν τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῆς πολιτείας καὶ ἀπέναντι ἀλλήλων.

Ἡ πολιτικὴ ἰσότης, ἡ ἰσοπέδωσις δηλαδὴ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων πάντων τῶν πολιτῶν εἶναι εὐκόλος, διότι τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν νόμων τῆς πολιτείας. Τοῦναντίον ἡ κοινωνικὴ ἰσότης, ἡ κατάργησις δηλαδὴ τῆς διακρίσεως τῶν κοινωνικῶν τάξεων εἶναι δύσκολος, διότι δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πολιτείαν ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν κοινωνίαν. Πρέπει δηλαδὴ ἕκαστος ἄνθρωπος νὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν πλησίον του καὶ ὅτι πάντες ἀνήκωμεν εἰς τὸ αὐτὸ κοινωνικὸν ἐπίπεδον.

Εἰς ἐκάστην κοινωνίαν οἱ ἄνθρωποι παρουσιάζουν τὰ αὐτὰ φυσικὰ γνωρίσματα, ὅπως εἶναι τὸ λογικόν, αἱ αἰσθήσεις κλπ. Παρουσιάζουν ἐπίσης καὶ τὰ αὐτὰ ἠθικὰ χαρακτηριστικά, ὅπως εἶναι ἡ θρησκεία, ἡ συνείδησις, οἱ διάφοροι πόθοι κλπ. Ταῦτα

εἶναι τὰ κοινὰ γνωρίσματα ὅλων τῶν πεπολιτισμένων ἀνθρώπων τῆς γῆς. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως διαφέρουν μεταξύ των, ἄλλοι εἶναι εὐφυέστεροι, ἄλλοι ἐργατικώτεροι, ἄλλοι εὐγενέστεροι κλπ. Ταῦτα ἐξαορτῶνται ἐκ τῆς φύσεως, ἐκ τῆς διαπαιδαγωγήσεως καὶ ἐκ τῆς κοινωνίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετράφησαν. Ἡ ποικιλία αὕτη τῶν χαρακτηρῶν δημιουργεῖ μόνον ποικιλίαν ἐπαγγελμάτων, ἄλλοι, λόγῳ τῆς κλίσεώς των, ἐπιδίδονται εἰς τὴν γεωργίαν, ἄλλοι εἰς τὸ ἐμπόριον, ἄλλοι εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἄλλοι εἰς τὰς τέχνας, ἄλλοι εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ ἄλλοι εἰς διαφόρους χειρωνακτικὰς ἐργασίας. Δὲν πρέπει ὅμως λόγῳ τῆς ποικιλίας τῶν ἐπαγγελμάτων νὰ ὑπάρχη διάκρισις καὶ ποικιλία κοινωνικῶν τάξεων. Πρέπει νὰ πεισθῶμεν ὅτι πάντα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι τῆς αὐτῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ ἐξ ἴσου παραγωγικὰ καὶ χρήσιμα διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅπως εἰς ἓνα κλειδοκύμβαλον ὑπάρχουν διάφορα πλήκτρα μὲ διαφόρους ἤχους καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ ἤχος τοῦ ἑνὸς πλήκτρου εἶναι καλλίτερος ἢ προτιμότερος τοῦ ἤχου τοῦ ἄλλου πλήκτρου, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς μίαν κοινωνίαν δὲν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν οὐδεμίαν διάκρισιν τῶν ἐπαγγελμάτων. Ὅπως ἡ μουσικὴ ἁρμονία ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν διαφορῶν χορδῶν τῶν ὀργάνων, τοιοῦτοτρόπως ἐπιτυγχάνεται καὶ ἡ κοινωνικὴ ἁρμονία τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἐξασκήσεως διαφορῶν ἐπαγγελμάτων. Ἀλλοίμονον εἰς τὴν κοινωνίαν μας, ἐὰν ἀποπειρώμεθα νὰ ἐξασκῶμεν πάντες τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα.

Ἰδιοκτησία

Ἰδιοκτησία καλεῖται τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἔχει τις νὰ διαθέτῃ ἐλευθέρως τὰ πράγματα, τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν νόμιμον αὐτοῦ κυριότητα.

Τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ατόμου. Τὸ ἄτομον δηλαδὴ εἶναι ἀπολύτως ἐλεύθερον νὰ διαθέτῃ τὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας του, ὅπως θέλῃ. Ἄλλοι τὰ δαπανοῦν πρὸς διατροφήν τῶν τέκνων των, ἄλλοι τὰ ἀποταμιεύουν, ἄλλοι τὰ δωρίζουν εἰς διάφορα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, ἄλλοι τὰ κληροδοτοῦν εἰς τοὺς κληρονόμους των καὶ ἄλλοι τὰ διαθέτουν κατ' ἄλλον τρόπον τῆς ἀπολύτου ἀρεσκείας των.

Τὸ ἄτομον γνωρίζει καλλίτερον παντὸς ἄλλου τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως τῶν προϊόντων τοῦ κόπου του.

Τὸ ἐλεύθερον καὶ φυσικὸν τοῦτο δικαίωμα τῆς διαθέσεως τῆς ιδιοκτησίας, εἶναι ἡ βάσις τῆς προόδου ἐκάστου ἀνθρώπου, ἐπομένως καὶ ὁλοκλήρου τῆς κοινωνίας.

Ὑπάρχουν ἐν τούτοις ἄνθρωποι εἰς διάφορα κράτη, καλούμενοι κομμουνισταί, οἱ ὅποιοι ἰσχυρίζονται ὅτι, τὰ ἄτομα διὰ νὰ ζήσουν εὐτυχισμένα, πρέπει νὰ καταργηθῇ ἡ ἀτομικὴ ιδιοκτησία καὶ ἡ οἰκογένεια καὶ τὰ πάντα νὰ καταστοῦν κοινά, ἥτοι χοήματα, οἰκίαι, ἐργοστάσια, πλοῖα, κτήματα καὶ τέκνα νὰ παραδοῦν εἰς τὸ κράτος, τὸ ὁποῖον θὰ κανονίζῃ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας καὶ διανομῆς τῶν ἀγαθῶν.

Ζητοῦν δηλαδὴ τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν στασιμότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφοῦ ὅλοι θὰ ἐργάζωνται καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὅλοι θὰ διανέμονται τὰ ἀγαθὰ ἐξ ἴσου, δὲν θὰ ὑπάρχῃ οὐδεὶς λόγος νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ ἀμιλλα τῶν ἀτόμων, ἥτις εἶναι ἡ μητέρα τῆς προόδου καὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν.

Διὰ τῆς καταργήσεως τῆς ιδιοκτησίας θὰ ἐξέλιπεν αὐτομάτως ὁ ἐνθουσιασμός πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ ὁ ἐλεύθερος συναγωνισμός τῶν ἐπαγγελμάτων. Συγχρόνως δέ, θὰ ἐξέλιπε καὶ ἡ οἰκογένεια, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ στερεὸν θεμέλιον τῆς κοινωνίας, τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κράτους.

Τὸ δικαίωμα τῆς ιδιοκτησίας ἀνεγνώρισαν πρῶτοι οἱ ἀθάνατοι πρόγονοί μας καὶ βραδύτερον οἱ ρωμαῖοι.

Τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα ὁρίζει ὅτι : *«Οὐδεὶς ἀποξενοῦται τῆς ιδιοκτησίας του, εἰμὴ μόνον διὰ λόγους κοινῆς ὠφελείας καὶ κατόπιν ἀποζημιώσεως»*. Ἐὰν λ. χ. πρόκειται νὰ χαραχθῇ δημόσιος δρόμος ἢ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἢ νὰ κατασκευασθῇ ἐκκλησία ἢ σχολεῖον κ.λ.π., δύναται τὸ κράτος νὰ διατάξῃ τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῶν κτημάτων, ἀφοῦ ὅμως ἀποζημιώσει τοὺς ιδιοκτῆτας αὐτῶν.

Κτηματολόγιον. Εἰς τὰ περισσότερα κράτη ὑπάρχει εἰδικὸν βιβλίον, καλούμενον κτηματολόγιον, εἰς τὸ ὁποῖον καταχωροῦνται κατ' αὖξοντα ἀριθμὸν πάντα τὰ κτήματα, ιδιωτικά, δημόσια, δημοτικά, κοινοτικά καὶ ἐκκλησιαστικά. Παρ' ἡμῖν τοιοῦτον βιβλίον δὲν κατηρτίσθη μέχρι σήμερον.

Βιβλίον Μεταγραφῶν. Εἰς τὴν ἔδραν ἐκάστου Εἰρηνοδικείου λειτουργεῖ κρατικὴ ὑπηρεσία, ἡ ὁποία τηρεῖ εἰδικὸν βιβλίον, καλούμενον Βιβλίον Μεταγραφῶν, εἰς τὸ ὁποῖον καταχωρεῖται πᾶσα μεταβολὴ τῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας, ἥτοι ἀγοραπωλησία ἀκινήτων, δωρεὰ ἀκινήτων κλπ.

Βιβλίον Ὑποθηκῶν. Εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκάστου Εἰρηνοδικείου ὑπάρχει ἐν ὑποθηκοφυλακεῖον, σκοπὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ τήρησις εἰδικοῦ βιβλίου, καλουμένου Βιβλίου Ὑποθηκῶν, εἰς τὸ ὁποῖον καταχωροῦνται πάντα τὰ δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων. Τὸ βιβλίον μεταγραφῶν καὶ τὸ βιβλίον ὑποθηκῶν ἢ καὶ ἄλλως καλούμενα τὸ μεταγραφοφυλακεῖον καὶ τὸ ὑποθηκοφυλακεῖον, ἐπειδὴ ἀφοροῦν συγγενεῖς δημοσίας ὑπηρεσίας λειτουργοῦν συνήθως ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ γραφείου.

II

Πολιτικὰ Δικαιώματα

Πολιτικὰ δικαιώματα λέγονται τὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα παρέχει ἡ πολιτεία εἰς τοὺς πολίτας, τοὺς κεκτημένους τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα προσόντα, πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν ὀργάνωσιν, διοίκησιν καὶ λειτουργίαν αὐτῆς.

Τὰ πολιτικὰ δικαιώματα παρ' ἡμῖν εἶναι :

- 1) Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι.
- 2) Τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ εἶναι τις ἔνορκος.
- 3) Τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζεσθαι δημόσιος ὑπάλληλος.
- 4) Τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς εἰς ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα, καὶ
- 5) Τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως ἑφημερίδος.

Τὸ κυριώτερον πάντων τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων εἶναι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι. Διὰ τῆς καλῆς χρήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου κυβερνᾶται ἡ χώρα ὑπὸ τῶν καλλιτέρων πολιτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ γαλήνη καὶ ἡ εὐτυχία ὅλοκλήρου τοῦ λαοῦ.

Ἡ ψήφος

Ψήφος καλεῖται τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἔχει τις νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ.

Δικαίωμα ψήφου ἔχουν οἱ Ἕλληνες, οἱ συμπληρώσαντες τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἐφ' ὅσον οὗτοι εἶναι ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος. Τοῦ δικαιώματος τούτου στεροῦνται 1) οἱ ὑπόδικοι δι' ἐγκληματικὴν πράξιν εἰς βαθμὸν κακουργήματος, 2) οἱ στερηθέντες διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαιώματος τούτου, 3) οἱ ἄσωτοι καὶ παράφροτες, ἐφ' ὅσον ἐχαρκτηρισθῇσαν ὡς τοιοῦτοι δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου, 4) οἱ κληρικοί, 5) οἱ προωχέσαντες ἔμποροι καὶ 6) οἱ ὑπηρετοῦντες ὡς στρατιῶται, ναῦται, ἀστυφύλακες καὶ χωροφύλακες πλὴν τῶν ἀξιωματικῶν.

Σκοπὸς τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου εἶναι ἡ ἐκλογή τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, ἥτοι τῶν βουλευτῶν καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ δήμου καὶ τῆς κοινότητος.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ψήφου ἐκάστου πολίτου ἐξαρτᾶται ἡ καλὴ διοίκησις τῆς χώρας, ἐξαρτᾶται δηλαδὴ ἡ ἐθνικὴ ἀκεραιότης, ἡ ἰσχὺς τοῦ κράτους, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀσφάλεια, ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ πρόοδος τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου, ἡ δημοσία ὑγεία καὶ ἄλλα, διὰ τοῦτο κάθε πολίτης ἔχει καθήκον καὶ ὑποχρέωσιν ἱερὰν, ὅχι μόνον νὰ ψηφίσῃ κατὰ τὰς ἐκλογάς, ἐγκαταλείπων κάθε ἄλλην ἐργασίαν, ἀλλὰ νὰ ἀναλογίζεται ἐκ τῶν προτέρων ἀνεπηρεάστως τὴν σπουδαιοτάτην σημασίαν τῆς ψήφου του.

Ὅφειλει τὴν στιγμὴν τῆς ἐξασκήσεως τοῦ κυριωτέρου δικαιώματος καὶ τοῦ ἱερωτέρου τούτου καθήκοντος νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν προσωποληψιῶν καὶ νὰ λησμονήσῃ κάθε ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν τυχὸν τοῦ ἔδωσαν οἱ ἀνίκανοι ὑποψήφιοι. Ὅφειλει νὰ ἐκτιμήσῃ κατὰ συνείδησιν τὴν ἠθικὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἰκανότητα τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα πρόκειται διὰ τῆς ψήφου του νὰ ἐκλέξῃ ὡς ἀντιπροσώπους του. Ἐκ τῶν προσώπων αὐτῶν ἐξαρτᾶται ὁ καλὸς ὑπολογισμὸς τῶν φορολογικῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ, ὁ δίκαιος καταλογισμὸς τῶν φόρων καὶ κυρίως ἡ καλὴ χρῆσις τούτων καὶ τῶν ἄλλων δημοσίων ἐσόδων.

Ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ ἑξαρτᾶται ἡ εὐτυχία καὶ ἡ πρόοδος τῆς πολιτείας, τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ αἵτομου.

Ταῦτα πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει του κάθε πολίτης, διὰ νὰ σταθμίῃ τὴν πραγματικὴν σημασίαν τῆς ψήφου του. Αὕτη δὲν πρέπει νὰ δίδεται οὔτε λόγῳ προσωπικῶν σχέσεων, οὔτε λόγῳ συμπαθείας, ἀλλὰ πρέπει νὰ δίδεται εἰς τοὺς ἐναρέτους, εἰς τοὺς ἱκανοὺς καὶ εἰς τοὺς δραστηρίους.

Ὅπως ὁ πατήρ, ὅταν ἀντιληφθῇ κίνδυνον τοῦ τέκνου του ἐξ ἀσθενείας, δὲν καλεῖ τὸν φίλον του ἢ τὸν κουμπάρον του ἱατρόν, ἀλλ' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐμπνέει ἐμπιστοσύνην, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἐκλεγόμενος βουλευτής, ὅστις θὰ διαχειρισθῇ τὴν τιμὴν, τὴν περιουσίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν ὁλοκλήρου τοῦ κράτους, πρέπει νὰ ἐμπνέη ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην.

Αἱ ὑποσχέσεις πρὸ τῶν ἐκλογῶν, φορολογικαὶ δῆθεν ἀπαλλαγαί ἢ ἀθώωσις κακούργων, ἢ ἀπόλυσις φυλακισμένων, ἀποτελοῦν ὕβριν κατὰ τῶν ἐκλογέων. Ἐὰν πρὸς στιγμὴν ὑποθέσωμεν ὅτι πᾶσαι αἱ ὑποσχέσεις αὗται ἐπραγματοποιοῦντο ὑπὸ πάντων τῶν βουλευτῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν δηλαδὴ ἀπηλλάσσοντο πάντες τοῦ φόρου, καὶ πάντες οἱ ἐγκληματῖαι ἡθωοῦντο καὶ οἱ κακούργοι ἀπεφυλακίζοντο, τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον θὰ ἐπροξενεῖτο καὶ εἰς τὴν πολιτείαν καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν λαὸν θὰ ἦτο μεγαλύτερον ἀπὸ κάθε ἄλλην συμφορὰν. Θὰ ἐπήρχετο παράλυσις τῆς κρατικῆς μηχανῆς, θὰ ἡπειλεῖτο ἡ ἀκεραιότης τῆς χώρας, καὶ θὰ διασαλεύετο ἡ ἐσωτερικὴ τάξις καὶ ἡ ἡσυχία τῶν κατοίκων. Θὰ ἔπανε νὰ λειτουργῇ ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ θὰ ἐκινδύνευε ἡ ἀσφάλεια τῆς τιμῆς, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς περιουσίας ὅλων τῶν πολιτῶν.

Τὴν ὑψηλὴν ἔννοιαν καὶ σημασίαν τῆς ψήφου δηλοῖ ὁ κατωτέρω ὅρκος, τὸν ὁποῖον ἔδιδον οἱ Ἕλληνες πολῖται ἐπὶ κυβερνήσεως Καποδίστρια, κρατοῦντες ἀνὰ χεῖρας τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον.

«Ἐν ὀνόματι τῆς Παναγίας καὶ τῆς ἀδιαιρέτου Τριάδος, ὀρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θεοῦ τῆς ἀληθείας, νὰ μὴ δώσω τὴν ψῆφον μου οὔτε διὰ φιλίαν, οὔτε διὰ φόβον ζημίας, οὔτε δι' ἐλπίδα προσωπικοῦ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἡ ψήφος

Ψήφος καλεῖται τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἔχει τις νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ.

Δικαίωμα ψήφου ἔχουν οἱ Ἕλληνες, οἱ συμπληρώσαντες τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἐφ' ὅσον οὗτοι εἶναι ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος. Τοῦ δικαιώματος τούτου στεροῦνται 1) οἱ ὑπόδικοι δι' ἐγκληματικὴν πράξιν εἰς βαθμὸν κακουργήματος, 2) οἱ στερηθέντες διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαιώματος τούτου, 3) οἱ ἄσωτοι καὶ παράφροτες, ἐφ' ὅσον ἐχαρκτηρίσθησαν ὡς τοιοῦτοι δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου, 4) οἱ κληρικοί, 5) οἱ προχεύσαντες ἔμποροι καὶ 6) οἱ ὑπηρετοῦντες ὡς στρατιῶται, ναῦται, ἀστυφύλακες καὶ χωροφύλακες πλὴν τῶν ἀξιωματικῶν.

Σκοπὸς τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου εἶναι ἡ ἐκλογή τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, ἥτοι τῶν βουλευτῶν καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ δήμου καὶ τῆς κοινότητος.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ψήφου ἐκάστου πολίτου ἐξαρτᾶται ἡ καλὴ διοίκησις τῆς χώρας, ἐξαρτᾶται δηλαδή ἡ ἐθνικὴ ἀκεραιότης, ἡ ἰσχὺς τοῦ κράτους, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀσφάλεια, ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ πρόοδος τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου, ἡ δημοσίαι ὑγείαι καὶ ἄλλα, διὰ τοῦτο κάθε πολίτης ἔχει καθήκον καὶ ὑποχρέωσιν ἱερὰν, ὅχι μόνον νὰ ψηφίῃ κατὰ τὰς ἐκλογάς, ἐγκαταλείπων κάθε ἄλλην ἐργασίαν, ἀλλὰ νὰ ἀναλογίζεται ἐκ τῶν προτέρων ἀνεπηρεάστως τὴν σπουδαιοτάτην σημασίαν τῆς ψήφου του.

Ὅφειλει τὴν στιγμὴν τῆς ἐξασκήσεως τοῦ κυριωτέρου δικαιώματος καὶ τοῦ ἱερωτέρου τούτου καθήκοντος νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν προσωποληψιῶν καὶ νὰ λησμονήσῃ κάθε ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν τυχὸν τοῦ ἔδωσαν οἱ ἀνίκανοι ὑποψήφιοι. Ὅφειλει νὰ ἐκτιμήσῃ κατὰ συνείδησιν τὴν ἠθικὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἰκανότητα τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα πρόκειται διὰ τῆς ψήφου του νὰ ἐκλέξῃ ὡς ἀντιπροσώπους του. Ἐκ τῶν προσώπων αὐτῶν ἐξαρτᾶται ὁ καλὸς ὑπολογισμὸς τῶν φορολογικῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ, ὁ δίκαιος καταλογισμὸς τῶν φόρων καὶ κυρίως ἡ καλὴ χρῆσις τούτων καὶ τῶν ἄλλων δημοσίων ἐσόδων.

Ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ ἐξαριτᾶται ἡ εὐτυχία καὶ ἡ πρόοδος τῆς πολιτείας, τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ αἵματος.

Ταῦτα πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει του κάθε πολίτης, διὰ νὰ σταθμιζῇ τὴν πραγματικὴν σημασίαν τῆς ψήφου του. Αὕτη δὲν πρέπει νὰ δίδεται οὔτε λόγῳ προσωπικῶν σχέσεων, οὔτε λόγῳ συμπαθείας, ἀλλὰ πρέπει νὰ δίδεται εἰς τοὺς ἐναρέτους, εἰς τοὺς ἱκανοὺς καὶ εἰς τοὺς δραστηρίους.

Ὅπως ὁ πατήρ, ὅταν ἀντιληφθῇ κίνδυνον τοῦ τέκνου του ἐξ ἀσθενείας, δὲν καλεῖ τὸν φίλον του ἢ τὸν κουμπάρον του ἱατρόν, ἀλλ' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐμπνέει ἐμπιστοσύνην, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἐκλεγόμενος βουλευτής, ὅστις θὰ διαχειρισθῇ τὴν τιμὴν, τὴν περιουσίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν ὁλοκλήρου τοῦ κράτους, πρέπει νὰ ἐμπνέῃ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην.

Αἱ ὑποσχέσεις πρὸ τῶν ἐκλογῶν, φορολογικαὶ δὴθεν ἀπαλλαγαί ἢ ἀθώωσις κακούργων, ἢ ἀπόλυσις φυλακισμένων, ἀποτελοῦν ὕβριν κατὰ τῶν ἐκλογέων. Ἐὰν πρὸς στιγμὴν ὑποθέσωμεν ὅτι πᾶσαι αἱ ὑποσχέσεις αὗται ἐπραγματοποιοῦντο ὑπὸ πάντων τῶν βουλευτῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν δηλαδὴ ἀπηλλάσσοντο πάντες τοῦ φόρου, καὶ πάντες οἱ ἐγκληματαῖοι ἠθωοῦντο καὶ οἱ κακούργοι ἀπεφυλακίζοντο, τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον θὰ ἐπροξενεῖτο καὶ εἰς τὴν πολιτείαν καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν λαὸν θὰ ἦτο μεγαλότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην συμφοράν. Θὰ ἐπήρχετο παράλυσις τῆς κρατικῆς μηχανῆς, θὰ ἠπειλεῖτο ἡ ἀκεραιότης τῆς χώρας, καὶ θὰ διεσαλεύετο ἡ ἐσωτερικὴ τάξις καὶ ἡ ἡσυχία τῶν κατοίκων. Θὰ ἔπανε νὰ λειτουργῇ ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ θὰ ἐκινδύνευε ἡ ἀσφάλεια τῆς τιμῆς, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς περιουσίας ὅλων τῶν πολιτῶν.

Τὴν ὑψηλὴν ἔννοιαν καὶ σημασίαν τῆς ψήφου δηλοῖ ὁ κατωτέρω ὅρκος, τὸν ὁποῖον ἔδιδον οἱ Ἕλληνες πολῖται ἐπὶ κυβερνήσεως Καποδίστρια, κρατοῦντες ἀνὰ χεῖρας τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον.

«Ἐν ὀνόματι τῆς Παναγίας καὶ τῆς ἀδαιρέτου Τριάδος, ὀρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θεοῦ τῆς ἀληθείας, νὰ μὴ δώσω τὴν ψῆφον μου οὔτε διὰ φιλίαν, οὔτε διὰ φόβον ζημίας, οὔτε δι' ἐλπίδα προσωπικοῦ

κέρδους, ἀλλὰ κατὰ τὴν συνείδησίν μου χωρὶς καμμίαν προσωποληψίαν».

Ἐπιζήμιον καὶ ἐπικίνδυνον εἶναι, ὅχι μόνον ἡ κακὴ χρῆσις τῆς ψήφου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποχή ἐκ τῶν ἐκλογῶν, ἡ μὴ ἐξάσκησις δηλαδὴ τοῦ δικαιώματος τούτου. Ἡ ἀποχή ἐκ τῶν ἐκλογῶν θεωρεῖται καὶ ὡς παράβασις καθήκοντος καὶ τιμωρεῖται διὰ χρηματικῆς ποινῆς.

Ἡ ἀποχή ἐκ τῶν ἐκλογῶν εἶναι ἐπικίνδυνος καὶ ἀντεθνική, διότι. Ἐὰν κάθε πολίτης ἀδιαφορήσῃ ἢ ἐμπιστευθῇ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ εἰς ἄλλους, εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῇ ἡ πολιτεία πρὸ ἀπροσδοκῆτων καὶ ἀνεπανορθώτων ἐκπλήξεων, εἶναι δηλαδὴ δυνατόν νὰ ἐκλεγοῦν ἀνίκανα ἢ ἀνατρεπτικὰ στοιχεῖα καὶ νὰ περιαγάγουν ὁλόκληρον τὴν πολιτείαν εἰς δυστυχίαν καὶ συμφοράν.

Ἡ ἔννοια καὶ ἡ σημασία τῆς ψήφου δὲν πρέπει νὰ ἐκτιμᾶται μόνον κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς δημοτικὰς καὶ κοινοτικὰς ἐκλογάς καὶ εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων μας.

Ἡ ἰδία δυσμενὴς κατάστασις παρουσιάζεται καὶ εἰς τοὺς δήμους καὶ εἰς τὰς κοινότητας, ὅταν οἱ ἐκλογεῖς δὲν φροντίζουν νὰ ἐκλέγουν τοὺς ἀρίστους πολίτας διὰ τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν αὐτῶν συμφερόντων.

Ἡ ψήφος τῶν γυναικῶν

Ἡ σύγχρονος γυνὴ ἀναπτυχθεῖσα ἐπαγγελματικῶς καὶ κοινωνικῶς ἐξῆλθε τῶν περιορισμένων ὁρίων τοῦ οἴκου καὶ τῆς οἰκογενείας καὶ ἀπὸ τὰς ἀρχάς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἤρχισε νὰ ἀναμιγνύεται εἰς ἀνδρικὰς ἐργασίας, νὰ ἰδρῇ σωματεῖα καὶ νὰ διεκδικῇ τὰ αὐτὰ πρὸς τὸν ἄνδρα δικαιώματα.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ γυνὴ ἐπέτυχε πρῆρη ἐξίσωσιν τῶν δικαιωμάτων. Παρ' ἡμῖν ἀπὸ τοῦ 1929 παρεχωρήθη εἰς τὴν γυναῖκα τὸ δικαίωμα μόνον τοῦ ἐκλέγειν εἰς τὰς δημοτικὰς καὶ κοινοτικὰς ἐκλογάς.

Διὰ νὰ ἀποκτήσῃ γυνὴ τις ἐν Ἑλλάδι δικαίωμα ψήφου πρέ-

πει 1) νὰ ἔχη ἡλικίαν 30 ἐτῶν, 2) νὰ γνωρίζῃ γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ 3) νὰ ἐγγραφῇ εἰς τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους.

Τοῦ δικαιώματος τούτου ἐλάχισται γυναῖκες κάμνουν χοῦσιν, ἐμπιστευόμεναι τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δημοτῶν εἰς τοὺς ἄνδρας τῆς οἰκογενείας τῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἡ ἑλληνὶς ἐκ παραδόσεως περιορίζεται εἰς τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα τῆς οἰκογενείας της, μεριμνῶσα πάντοτε διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ συζύγου της ἢ τῶν ἀδελφῶν της καὶ διὰ τὴν καλὴν διατροφήν καὶ ἐθνικὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων της.

III

ἙΑστικά Δικαιώματα

ἙΑστικά δικαιώματα καλοῦνται τὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν, ὄχι μόνον οἱ πολῖται, ἀλλὰ καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν χώραν μας μονίμως ἢ προσωρινῶς, ἀδιακρίτως ἰθαγενείας, θρησκείας καὶ φύλου.

ἙΑστικά δικαιώματα εἶναι αἱ διάφοροι δικαιοπραξίαι, ὅπως εἶναι τὸ δικαίωμα τῆς συνάψεως οἰασοδήποτε συμβάσεως, ἀγορᾶς, πωλήσεως, μισθώσεως, δανείου, ἐταιρείας, δωρεᾶς, κληρονομίας κλπ.

Ἐν Ἑλλάδι οἱ ἄλλοδαποὶ ἔχουν τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἁστικά δικαιώματα τὰ ὁποῖα ἔχουν καὶ οἱ Ἑλληνες πολῖται.

Ὁ νόμος ἀναγνωρίζει δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις εἰς κάθε πρόσωπον. Ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖται πρόσωπον ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, ἐπομένως ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἔχει ὑποχρεώσεις καὶ δικαιώματα. Διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ ὅμως ὁ ἴδιος διαφόρους πράξεις, πρέπει νὰ ἔχη πρὸς τοῦτο τὴν ἀπαιτουμένην ὑπὸ τοῦ νόμου ἱκανότητα.

Οἱ ἐνήλικες, οἱ συμπληρώσαντες τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν, ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ διενεργοῦν παντὸς εἵδους πράξεις, ἔχουν δηλαδὴ τὸ δικαίωμα νὰ ἀγοράζουν ἢ νὰ πωλοῦν κινητὰ ἢ ἀκίνητα πράγματα, νὰ συνάπτουν δάνεια, μισθώσεις, νὰ ὑπανδρεύωνται κλπ.

Στεροῦνται παντελῶς τῆς ἀνωτέρω ἱκανότητος τὰ νήπια, ἥτοι οἱ μὴ συμπληρώσαντες τὸ 7ον ἔτος τῆς ἡλικίας των.

Οἱ ἄγοντες ἡλικίαν 7—14 ἐτῶν, δύνανται νὰ ἐνεργοῦν πράξεις, ἐφ' ὅσον δι' αὐτῶν προέρχεται αὔξησις τῆς περιουσίας των, ὅπως εἶναι ἡ ἀξίωσις λαχνοῦ, ἡ ἀποδοχὴ πραγμάτων δωρηθέντων εἰς αὐτοὺς κλπ. Δὲν δύνανται οὗτοι νὰ ἀναλάβουν οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν ἀπέναντι ἄλλων ἢ νὰ ἀποξενωθοῦν τῆς περιουσίας των. Δὲν δύνανται δηλαδὴ νὰ κάμουν οὐδεμίαν δωρεὰν ἢ δάνειον ἢ πώλησιν ἢ νὰ ὑποχρεωθοῦν εἰς ἐπιστροφὴν πραγμάτων ἢ χρημάτων κλπ. Καὶ ἂν συνάψουν συμφωνίαν τινά, διὰ τῆς ὁποίας ἀναλαμβάνουν οἰανδήποτε ὑποχρέωσιν, ἡ συμφωνία αὕτη εἶναι ἀνίσχυρος καὶ ἄκυρος.

Οἱ ἄγοντες ἡλικίαν 14—21 ἐτῶν, ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργοῦν πράξεις ἐφ' ὅσον δι' αὐτῶν ὠφελοῦνται. Ἔχουν ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ διαχειρίζονται ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησαν οἱ ἴδιοι διὰ τῆς ἐργασίας των.

Ἐξαιρετικῶς διὰ τοὺς συμπληρώσαντας τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἐπιτρέπεται καὶ νὰ ἐμπορεύονται κατόπιν ἀδείας τοῦ πατρὸς των, ἢ μὴ ὑπάρχοντος πατρὸς, τῆς μητρὸς καὶ μὴ ὑπαρχούσης οὔτε μητρὸς, τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἀποτελεῖται ἐκ συγγενῶν ἢ φίλων τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀνηλίκου, ἡ δὲ ἀδεία ἣτις καλεῖται **χειραφεσία**, παρέχεται ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδικείου, δημοσίᾳ συνεδριάζοντος.

Ἀστικά δικαιώματα καθὼς καὶ πολιτικά δὲν ἔχουν οἱ καταδικασθέντες δι' ἐγκληματικὴν πράξιν καὶ οἱ χαρακτηρισθέντες διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ὥς παράφρονες ἢ ὥς βλάκες. Οὗτοι ἀνακτῶσι τὰ πολιτικά καὶ ἀστικά των δικαιώματα καὶ ἀποκαθίστανται, κατόπιν ἐκδόσεως ἄλλης δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἣτις θὰ ὀρίζη τοῦτο.

Περιορισμένην ἱκανότητα ἔχουν οἱ χαρακτηρισθέντες διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ὥς ἄσωτοι ἢ ὥς ἔχοντες διφορούμενας τὰς φρένας (δηλαδὴ ἄλλοτε εἶναι καλὰ καὶ ἄλλοτε παράφρονες). Οὗτοι δύνανται νὰ ἐνεργοῦν πράξεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐπέρχεται αὔξησις τῆς περιουσίας των, οὐχὶ ὅμως καὶ πράξεις, διὰ τῶν ὁποίων μειοῦται ἡ περιουσία των. Δι' αὐτοὺς ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ

δικαστηρίου κηδεμών, ὅστις καλεῖται *ἀντιλήπτωρ* καὶ παρακολουθεῖ ὅλας τὰς πράξεις των καὶ συνυπογράφει εἰς τὰς διαφόρους γραπτὰς συμφωνίας των.

IV

Δικαιοπραγίαι — Ἀδικοπραγίαι

Δικαιοπραγίαι καλοῦνται αἱ διάφοροι συμφωνίαι, αἱ ὁποῖαι γίνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νόμων μεταξὺ τῶν διαφόρων προσώπων. Αἱ δικαιοπραγίαι καλοῦνται καὶ *δικαιοπραξίαι*. Τοιαῦται εἶναι ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις, ἡ δωρεά, ἡ προικοδοότησις, ἡ κληροδοσία κλπ. Αὗται συνάπτονται μεταξὺ τῶν ἐχόντων τὸ δικαίωμα τοῦ δικαιοπραγεῖν (ἀστικὰ δικαιώματα).

Οἱ συνάπτοντες τὴν συμφωνίαν ὑποχρεοῦνται νὰ ἐκτελέσουν πάντας τοὺς ὅρους αὐτῆς. Ἐάν τις ἀθετήσῃ ὅρον τινὰ τῆς συμφωνίας, ἔχει εὐθύνην καὶ ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἄλλου. Ἡ εὐθύνη αὕτη καλεῖται *ἀστική εὐθύνη*.

Ἀδικοπραγίαι εἶναι αἱ παράνομοι πράξεις, αἱ ὁποῖαι διαπράττονται ὑπὸ διαφόρων ατόμων, εἰς βάρος ἄλων προσώπων. Αἱ ἀδικοπραγίαι καλοῦνται καὶ *ποινικαὶ πράξεις*. Τοιαῦται εἶναι ἡ ληστεία, ὁ φόνος, ἡ κλοπή, ἡ ὕβρις κλπ. Ἡ εὐθύνη τῶν ἐκτελούντων τὰς ἀδικοπραγίας καλεῖται *ποινικὴ εὐθύνη*. Οἱ νόμοι τιμωροῦν τοὺς ἀδικοπραγοῦντας διὰ προστίμου, τὸ ὅποῖον καλεῖται χρηματικὴ ποινὴ ἢ διὰ φυλακίσεως ἢ δι' ἀμφοτέρων τῶν ποινῶν. Συγχρόνως δὲ οἱ ἀδικοπραγοῦντες δημιουργοῦν καὶ ἀστικὴν εὐθύνην ἀπέναντι τῶν παθόντων.

Δὲν θεωροῦνται ἱκανοὶ νὰ διαπράξουν οὐδεμίαν ἀδικοπραγίαν, καὶ ἐπομένως δὲν τιμωροῦνται, οἱ μὴ συμπληρώσαντες τὸ 10ον ἔτος τῆς ἡλικίας των.

Οἱ ἄγοντες ἡλικίαν 10—14 ἐτῶν, ἄλλοτε μὲν θεωροῦνται ἱκανοὶ καὶ τιμωροῦνται, ἄλλοτε δὲ θεωροῦνται μὴ ἱκανοί, ὅποτε δὲν ἔχουν οὐδεμίαν εὐθύνην. Τὸ ἂν ἦσαν ἱκανοὶ ἢ ὄχι θὰ τὸ κρίνῃ τὸ δικαστήριον, τὸ ὅποῖον θὰ δικάσῃ τὴν ποινικὴν πράξιν. Καὶ ἐὰν ὁ ἐκτελέσας τὴν πράξιν ἐνήργησεν κατὰ συνείδησιν,

N. Ἀλικάκου : « Ἀγωγή τοῦ πολίτου », Ἐκδ. Β'

ἐὰν δηλαδὴ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἀντελαμβάνετο ὅτι ἐπροξένει βλάβην εἰς τὸν ἄλλον θὰ τιμωρηθῇ, ἄλλως ἀπαλλάσσεται τῆς ποινικῆς εὐθύνης. Ἐὰν λ. χ. εἰς παῖς ἡλικίας 10—14 ἐτῶν κλέψῃ, φονεύσῃ ἢ τραυματίσῃ οἰονδήποτε, θὰ ἐξετάσῃ ὁ δικαστὴς κατὰ πόσον ἐνήργησεν ὁ παῖς οὗτος ἐνσυνειδήτως ἢ ἄσυνειδήτως.

Θεωροῦνται ἱκανοὶ πρὸς διάπραξιν ἀδικοπραγίας, καὶ ἐπομένως τιμωροῦνται ἐὰν παρανομήσουν, πάντες οἱ συμπληρώσαντες τὸ 14ον ἔτος τῆς ἡλικίας των.

Ἡ πολιτεία φροντίζει διὰ τοῦ σχολείου καὶ διὰ τῆς ἐκκλησίας νὰ διαμορφώσῃ ἠθικοὺς χαρακτῆρας. Διὰ τῆς μορφώσεως καὶ καλλιιεργείας τῆς συνειδήσεως προλαμβάνονται αἱ ἀδικοπραγίαι καὶ αἱ κοινωνικαὶ προστριβαὶ μεταξὺ τῶν πολιτῶν.

Παραλλήλως ὅμως πρὸς τὰ σχολεῖα καὶ πρὸς τὰς ἐκκλησίας λειτουργοῦν καὶ τὰ δικαστήσια καὶ αἱ φυλακαὶ διὰ τοὺς ἀδιορθώτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

I

Καθήκοντα τοῦ Ἀνθρώπου

Ὁ ἄνθρωπος εἰς οἵανδήποτε κοινωνίαν καὶ εἰς οἵανδήποτε πολιτείαν καὶ ἂν εὐρίσκειται, εἴτε εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα εἴτε εἰς τὴν ξένην, ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ σέβεται τὴν ζωὴν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν περιουσίαν, τὴν οἰκογένειαν, τὴν ὑπόληψιν, τὴν ἐργασίαν, τὴν ἡσυχίαν, καὶ τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διὰ νὰ σέβωνται καὶ οἱ ἄλλοι τὰ ἰδικά του δικαιώματα. Ὁ ἄνθρωπος ὡς μέλος τῆς κοινωνίας ἔχει τόσας καὶ τοιαύτας ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῶν ἄλλων μελῶν, ὅσας ἀκριβῶς ἀξιώσεις ἔχει καὶ αὐτὸς παρ' αὐτῶν. Διὰ νὰ σεβασθοῦν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ὅ,τι ἀνήκει εἰς αὐτὸν καὶ ὅ,τι εἶναι δι' αὐτὸν ἡθικὸν καὶ δίκαιον, πρέπει αὐτὸς πρῶτος νὰ σεβασθῇ τὰ τῶν ἄλλων.

Ὁ ἄνθρωπος ἐκπληρῶν τὰς ὑποχρεώσεις του ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, δὲν ἐπισύρει μόνον τὴν ἀγάπην καὶ τὸν ἔπαινον αὐτῶν, ἀλλὰ γίνεται παράδειγμα εὐγενείας, ἀρετῆς καὶ καθήκοντος καὶ οὕτω βαθμηδὸν δημιουργοῦνται περίλαμπροι κοινωνίαὶ μὲ εὐγενεῖς καὶ ὑψηλοὺς χαρακτῆρας.

II

Καθήκοντα τοῦ Πολίτου

Ὁ ἄνθρωπος ὡς μέλος τῆς Πολιτείας ἀποτελεῖ μίαν μονάδα τοῦ ὅλου αὐτοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ Συγκροτήματος. Τὸ συγκρότημα τοῦτο, ὀργανωμένον ὡς εἶναι, ὑπὸ ὅλων τῶν πολιτῶν, ἀποτελεῖ τὸν ἰσχυρὸν προστάτην τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς, τῆς περιουσίας καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐκάστου ἀτόμου. Ὅσον ἰσχυρότερος εἶναι ὁ μέγας οὗτος προστάτης κατὰ τοσοῦτον προστατεύεται ἀποτελεσματικώτερον ἡ ἡθικὴ καὶ τὸ δίκαιον καὶ πατάσσεται ἡ ἀδικία καὶ ἡ βία. Ἐὰν πρὸς στιγμὴν φαντασθῶμεν τὴν δύναμιν

τοῦ κράτους ἀνίσχυρον καὶ τὰς ἐξουσίας αὐτοῦ νεκράς, ἀμέσως θὰ ἀντιληφθῶμεν ὅτι ἔπαισεν ἡ ἐξασφάλις τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς, τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐργασίας καὶ τῆς περιουσίας. Θὰ ἐπέλθῃ ἀναρχία, ὁ ἰσχυρότερος θὰ ἐπιβάλῃ τὰς θελήσεις του εἰς τὸν ἀσθενέστερον καὶ οὐδεὶς θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνακόψῃ τὰ ὄργια τῆς ληστείας, τῆς πειρατείας καὶ τῆς κακοηθείας. Μόνον προδότηι τῆς πατρίδος καὶ ἀναρχικὰ στοιχεῖα θὰ ἐπεθύμουν τοιαύτην ἐξαθλίωσιν καὶ ἀποσύνθεσιν τοῦ Κράτους.

Ὁ σὺμφρων πολίτης, ὁ πραγματικὸς πατριώτης, ὁ σεβόμενος τοὺς γονεῖς του, τὴν θρησκείαν του, καὶ τὰ ὅσα τῶν προγόνων του, ὁ τιμῶν τὴν ἐργασίαν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὸ δίκαιον καὶ ὁ ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν ἁρμονικὴν ζωὴν καὶ διὰ τὴν καλῶς ἐννοουμένην εὐτυχίαν αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του, ἀντιλαμβάνεται εὐκόλως πόσῃν σημασίαν ἔχει **ἡ ἰσχύς καὶ ἡ κανονικὴ λειτουργία τῆς πολιτείας**. Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων μας ἀπέναντι τῆς πολιτείας.

Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου εἶναι:

Ἡ Φιλοπατρία.

Ἡ Ὑποταγὴ εἰς τοὺς νόμους.

Ὁ Σεβασμὸς τῶν ἀρχαίων μνημείων.

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ ὑποχρέωσις.

Ἡ Στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις.

Ἡ Φορολογικὴ ὑποχρέωσις.

Ἡ Ἐργασία.

Φιλοπατρία

Τὴν ἐννοιαν καὶ τὴν σημασίαν τῆς πατρίδος καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς αὐτὴν τὴν ἀντιλαμβανόμεθα πλήρως ὅταν σκεφθῶμεν πόσον ἀξιολύπητοι εἶναι οἱ Ἑβραῖοι οἱ ἀπολέσαντες καὶ μὴ ἀνακτῆσαντες τὴν πατρίδα των καὶ πόσον περιφρονημένοι εἶναι οἱ ἄνευ πατρίδος εἰς ὁλόκληρον τὴν γῆν διεσπαρμένοι ἀτσίγγανοι. Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες ἀντιλαμβανόμεθα ἀκόμη πληρέστερον τὴν σημασίαν τοῦ ὑπερτάτου τούτου καθήκοντος, ὅταν ἀνατρέξωμεν εἰς οἰανδήποτε περίοδον τῆς ἱστορίας μας. Εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς θὰ παρατηρήσωμεν μὲ πόσον ἡρωϊσμὸν προσέφερον αἷμα καὶ περιουσίαν μέχρις ὀβρολοῦ χάριν τῆς πατρίδος οἱ ἀθάνατοι πρό-

γονοί μας. Θὰ θαυμάσωμεν προσέτι τὴν γενναιοψυχίαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν τῆς ἑλληνίδος μητρὸς, ἣτις παραδίδουσα τὴν ἀσπίδα εἰς τὸ τέκνον τῆς ἔλεγε «ἦ τὰν ἢ ἐπὶ τᾷς» καὶ ὅλα τὰ πολυθρόλητα ρητὰ τῶν σοφῶν καὶ ἐνδόξεων Ἑλλήνων «Μητρὸς τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερον ἐστὶν ἢ πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσιν». «Οὐδὲν γλύκιον πατρίδος». «Εἷς οἶωνός ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης» καὶ ἄλλα ἀναρίθμητα.

Οἱ ἀπελευθερωτικοὶ ἀγῶνες τῶν ἡρώων μας τοῦ 1821 καὶ οἱ πρόσφατοι νικηφόροι πόλεμοι τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων ἀπέδειξαν ὅτι *ἡ φιλοπατρία εἰς τὸν Ἕλληνα εἶναι ἔμφυτος* καὶ ὅτι θὰ παραμένῃ αἰώνια εἰς τὴν ψυχὴν ὅλων τῶν Ἑλλήνων ὡς κορωνὶς τῶν καθηκόντων μας.

Ἡ φιλοπατρία δὲν εἶναι μόνον ἀσπίς τῆς πατρίδος ὅταν κινδυνεύῃ ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸν ἐχθρόν, εἶναι ὁ μαγνίτης ὁ ὁποῖος συνδέει κάθε ἑλληνικὴν ψυχὴν, ὅταν ἀντιληφθῇ ἐσωτερικὸν ἐθνικὸν κίνδυνον. Ἀπωθεῖ τὰς ἐθνοκτόνους διχονοίας καὶ παρεμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ θέτῳμεν τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ὑπεράνω τοῦ γενικοῦ συμφέροντος.

Φορολογικὴ ὑποχρέωσις

Ἡ πολιτεία διὰ νὰ λειτουργήσῃ κανονικῶς καὶ διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ προστατεύσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ ἔχει ἀνάγκην χρημάτων. Τὰ ἀπαιτούμενα ταῦτα χρήματα ἐξευρίσκει ἡ πολιτεία ἐπιβάλλουσα φόρους εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς πολίτας.

Φόρος καλεῖται ἡ ἀναγκαστικὴ συνεισφορά, τὴν ὁποίαν ἕκαστος πολίτης καταβάλλει, δυνάμει νόμου, εἰς τὴν πολιτείαν, διὰ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν αὐτῆς.

Ὁ φόρος δὲν εἶναι ἀναγκαῖον κακόν, ὅπως τινὲς παραγνωρίζοντες τὴν σημασίαν του θέλουν νὰ τὸν χαρακτηρίσουν. Ἀναγκαῖον κακόν εἶναι ὅταν καταβάλλεται ἀπὸ τὸν ὑπόδουλον εἰς τὸν τύραννον κατακτητὴν διὰ τὴν ἐξεύρεσιν μέσων πρὸς ἐπιβολὴν τῆς δουλείας. Ὅταν ὅμως καταβάλλεται ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον πολίτην εἰς τὴν πολιτείαν διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ζωῆς του, τῆς

τιμῆς του καὶ τῆς ἐλευθερίας του, εἶναι ὑπέρτατον καθήκον αὐτοῦ. Ὁ φόρος ἀποτελεῖ τὸ κύριον ἔσοδον τῆς πολιτείας, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ πληρωθοῦν 1) Αἱ δαπάναι τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας μας, τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς κατασκευῆς καὶ συντηρήσεως ὁδῶν, σιδηροδρόμων, λιμένων, Τ.Τ.Τ. 2) Οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων καὶ αἱ συντάξεις ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀφιέρωσαν τὴν ζωὴν των εἰς τὴν πολιτείαν καὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐθυσιάσθησαν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ἀδελφῶν μας. 3) Τὰ βοηθήματα εἰς χήρας καὶ ὀρφανὰ πολέμου καὶ εἰς δεινοπαθοῦντας ἀδελφούς μας λόγῳ θεομηνιῶν, ναυαγίων ἢ ἄλλων ἀτυχημάτων καὶ 4) Οἱ τόκοι καὶ τὰ χρεωλύσια τῶν δανείων, τὰ ὁποῖα τὸ κράτος ἔλαβε δι' ἐθνικοὺς ἢ παραγωγικοὺς σκοποὺς.

Φόρον καταβάλλουν πάντες οἱ πολῖται. Τὸ σύνταγμά μας ὁρίζει ὅτι **«πάντες οἱ Ἕλληνες συνεισφέρουν ἀδιακρίτως εἰς τὰ δημόσια βάρη, ἀναλόγως τῶν δυνάμεών των»**.

Ὁ φόρος, ὅταν καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ πολίτου εἰς τὸ κράτος, ὡς ἀντάλλαγμα ὠρισμένης ὑπηρεσίας, καλεῖται **τέλος**, ὅπως εἶναι τὰ ταχυδρομικά, τηλεγραφικά καὶ τηλεφωνικά τέλη κλπ.

Οἱ φόροι διακρίνονται εἰς ἀμέσους καὶ ἐμμέσους.

Ἄμεσοι φόροι

Ἄμεσοι φόροι καλοῦνται οἱ φόροι, οἱ ὁποῖοι καταβάλλονται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ φορολογουμένου, ἐπὶ τῇ βάσει ὀνομαστικοῦ καταλόγου, εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ βαρύνουν ἀτομικῶς ἕκαστον πρόσωπον, ἀναλόγως τῶν εἰσοδημάτων του καὶ τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ καταστάσεως. Ἄμεσοι φόροι εἶναι:

1) **Ὁ φόρος μεταβιβάσεως κεφαλαίων**. Ὁ φόρος οὗτος καταβάλλεται α) εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀγοραπωλησίας παντὸς εἴδους ἀκινήτου καὶ β') εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς κληρονομίας, τῆς δωρεᾶς, τῆς προικὸς καὶ τοῦ κέρδους ἐκ λαχείων.

2) **Ὁ φόρος ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων προσόδων**. Ὁ φόρος οὗτος ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῶν ἀσφαλιστρῶν τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιρειῶν, ἐπὶ τοῦ ἐνοικίου τῶν λατομείων καὶ τῶν μεταλλείων, ἐπὶ τῶν σφαζομένων ζώων (αἰγοπροβάτων, χοίρων κλπ.) καὶ ἐπὶ

τῶν εἰσπράξεων τῶν κέντρων πολυτελείας καὶ τῶν κέντρων διασκεδάσεως.

3) **Ὁ φόρος ἐπὶ τῆς ἐγγείου παραγωγῆς.** Ἡ κατηγορία αὕτη περιλαμβάνει τὸν φόρον ἐπὶ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν δημητριακῶν, ὁ ὁποῖος πολλάκις πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας ἀναστέλλεται. Περιλαμβάνει ἐπίσης καὶ τὸν φόρον ἐπὶ τῶν σύκων, τῶν κουκουλίων, τῶν ἐλαιῶν, τοῦ ἐλαίου, τοῦ οἴνου, τοῦ σπορελαίου, τῆς σταφίδος, τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν δασικῶν προϊόντων.

4) **Ὁ φόρος κύκλου ἐργασιῶν.** Ὁ φόρος οὗτος ἐπιβάλλεται: α) Ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων εἰσπράξεων τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. β') Ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων κερδῶν τῶν τραπεζικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ γ') Ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ, ἀδιαφόρως ἂν ταῦτα προορίζονται πρὸς πώλησιν ἢ μὴ.

5) **Ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος.**

6) **Ὁ φόρος καθαρᾶς προσόδου.**

Φόρος ἐπιτηδεύματος

Φόρος ἐπιτηδεύματος καλεῖται ὁ φόρος, ὁ ἐπιβαλλόμενος εἰς τοὺς ἐξασκοῦντας ἐμπόριον, βιομηχανίαν ἢ οἰονδήποτε βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα. Τοῦ φόρου τούτου ἔξαιρῶνται οἱ δημόσιοι, οἱ δημοτικοὶ καὶ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ κληρικοὶ καὶ τινες μικποβιοπαλαισταὶ (ἄχθοφόροι, πλανόδιοι στιλβωταὶ κλπ.).

Ἐκαστος ἐπαγγελματίας ὑποχρεοῦται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐργασίας του, νὰ ὑποβάλῃ δήλωσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐφορίαν τῆς περιφερείας του.

Ἐντυπα δηλώσεων χορηγοῦν αἱ ἐφορίαι δερεὰν εἰς τοὺς φορολογουμένους πρὸς συμπλήρωσιν.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς δηλώσεως καταβάλλεται ὁ φόρος εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ κατόπιν ἐπιδίδεται αὕτη εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐφορίαν, ἣτις αὐτοστιγμὴ χορηγεῖ τὴν ἄδειαν ἐξασκήσεως ἐπαγγέλματος.

Μετὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς δηλώσεως εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐφορίαν συνέρχεται ἡ ἐπιτροπὴ κατατάξεως ἐπιτηδευματιῶν καὶ καθορίζει τὸν φόρον, τὸν ὁποῖον θὰ ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ

κατ' ἔτος ὁ ἐπιτηδευματίας. Ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος κυμαίνεται ἀπὸ 200 δραχμὰς μέχρι 39.000.

Οἱ ἐπιτηδευματῖαι ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ὑποβολὴν νέας δηλώσεως ἐπιτηδεύματος τὸν Ἀπρίλιον ἐκάστης φορολογικῆς περιόδου*, ἐξαιρέσει τῶν μικροεπιτηδευματιῶν**, οἱ ὅποιοι ὑποχρεοῦνται τὸν Ἀπρίλιον ἐκάστου ἔτους νὰ ὑποβάλουν δήλωσιν φόρου ἐπιτηδεύματος.

Ἐν περιπτώσει μὴ ὑποβολῆς δηλώσεως προβαίνει ἡ οἰκονομικὴ ἐφορὰ εἰς τὴν κατάταξιν τοῦ ἐπιτηδευματίου καὶ κοινοποιεῖ εἰς αὐτὸν τὴν ἀπόφασίν της.

Ἐν περιπτώσει διακοπῆς τοῦ ἐπαγγέλματος, ὑποχρεοῦται ὁ ἐπιτηδευματίας νὰ ὑποβάλλῃ δήλωσιν διακοπῆς ἐπιτηδεύματος, ἵνα διαγραφῇ τῶν φορολογικῶν καταλόγων, ἄλλως συνεχίζεται ἡ ὑποχρέωσις τῆς καταβολῆς τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος.

Φόρος καθαρᾶς προσόδου

Φόρος καθαρᾶς προσόδου καλεῖται ὁ φόρος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλεται ἐπὶ τοῦ πραγματοποιουμένου καθαροῦ εἰσοδήματος.

Αἱ κατηγορίαι τοῦ φόρου καθαρᾶς προσόδου εἶναι τόσαι, ὅσαι καὶ αἱ πηγαὶ ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται τὰ διάφορα εἰσοδήματα. Ὁ Νόμος διακρίνει τὰς ἑξῆς κατηγορίας εἰσοδημάτων.

Α' Εἰσοδήματα ἐξ οἰκοδομῶν.

Β' Εἰσοδήματα ἐκ γαιῶν.

Γ' Εἰσοδήματα ἐκ κινητῶν ἀξιῶν.

Δ' Κέρδη ἐξ ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ε' Κέρδη ἐκ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν ἐπιχειρήσεων***.

* Φορολογικὴ περίοδος, εἰς τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος, καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένη διάρκεια, κατὰ τὴν ὁποίαν ἰσχύει ἡ φορολογικὴ κατάταξις τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Αὕτη εἶναι διαρκείας 3 ἐτῶν, ἀλλὰ δύναται νὰ παραταθῇ ἐπὶ ἓν ἢ δύο ἢ καὶ περισσότερα ἔτη.

** Ὡς μικροεπιτηδευματῖαι χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου 1) οἱ πλανόδιοι, οἱ ξεναγοί, οἱ ἰδιοκτῆται ἐνὸς αὐτοκινήτου (οὐχὶ λεωφορείου), ἢ ἐνὸς κάρρου ἢ μιᾶς ἀμάξης ἢ μιᾶς λέμβου καὶ 2) οἱ ἐξασκουντες τὸ ἐπάγγελμά των εἰς ξύλινον παράπηγμα ἢ εἰς περίπτερον ἢ εἰς ἀπόκεντρον μέρος πόλεως, κωμοπόλεως ἢ χωρίου.

*** Ὁ φόρος τῆς Ε' κατηγορίας ἔχει ἀνασταλεῖ.

Ζ' Ἀμοιβαὶ ἐκ μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν.

Ζ' Ἀμοιβαὶ ἐξ ὑπηρεσιῶν ἐλευθέρων ἐπαγγελμάτων.

Εἰς τὸν φόρον καθαρᾶς προσόδου ὑπάγεται καὶ ὁ *συνθελικὸς φόρος συνολικῆς καθαρᾶς προσόδου*. Ὁ φόρος οὗτος ἐπιβάλλεται ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν εἰσοδημάτων ὧν τῶν κατηγοριῶν τῆς καθαρᾶς προσόδου, ἐφ' ὅσον τὸ ἄθροισμα τούτων ὑπερβαίνει τὰς 120.000 δραχμῶν ἐτησίως.

Οἱ πραγματοποιοῦντες εἰσόδημα ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν ὑποχρεοῦνται νὰ ὑποβάλουν δήλωσιν τὸν Ἀπρίλιον ἐκάστου ἔτους εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐφορίαν τῆς περιφερείας τῶν.

Δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν κατ' ἔτος ὑποβολὴν δηλώσεων οἱ πραγματοποιοῦντες εἰσόδημα ἐξ οἰκοδομῶν. Οὗτοι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχικῆς δηλώσεώς των φορολογοῦνται καὶ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη, ἐκτὸς, ἐὰν τὸ μίσθωμα ἔτους τινὸς ἀυξηθῇ ἢ μειωθῇ κατὰ 10%, ὁπότε ὑποχρεοῦνται ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς Ἀπριλίου νὰ ὑποβάλουν τροποποιητικὴν δήλωσιν, βάσει τῆς ὁποίας ἀυξάνεται ἢ μειοῦται καὶ ὁ φόρος ἀναλόγως.

Δι' ἐκάστην κατηγορίαν φόρου καθαρᾶς προσόδου ὑπάρχουν ἰδιαίτερα ἔντυπα δηλώσεων, τὰ ὁποῖα χορηγοῦν αἱ ἐφορίαι εἰς τοὺς φορολογουμένους πρὸς συμπλήρωσιν. Ἐκαστον ἔντυπον εἶναι διαγραμμισμένον κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ δύναται εὐχερῶς ὁ φορολογούμενος νὰ συμπληρώνη τοῦτο, ἀναγράφων τὴν πραγματοποιηθεῖσαν καθαρὰν πρόσδοτον κατὰ τὸ παρελθὸν οἰκονομικὸν ἔτος, ἥτοι ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου τοῦ παρελθόντος ἔτους μέχρι τῆς 31 Μαρτίου τοῦ ἐπομένου ἔτους, κατὰ τὸ ὁποῖον ὑποβάλλεται ἡ δήλωσις. Ὁ ἀρμόδιος ὑπαλλήλος τῆς ἐφορίας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκάστοτε ἰσχυόντων νόμων, ὑπολογίζει τὸν ἀναλογοῦντα φόρον, τὸν ὁποῖον καταβάλλει ὁ φορολογούμενος, εἴτε ἐφ' ἅπαξ εἴτε τμηματικῶς εἰς τέσσαρας τριμηνιαίας δόσεις.

Ἐν περιπτώσει μὴ ὑποβολῆς δηλώσεως ἐκ μέρους τοῦ ὑποχρέου, προβαίνει αὐτοδικαίως ἡ ἐφορία εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς καθαρᾶς προσόδου καὶ εἰς τὴν βεβαίωσιν τοῦ φόρου, ὑποχρεώουσα συγχρόνως τὸν φορολογούμενον καὶ εἰς πληρωμὴν προθέτου φόρου, λόγῳ μὴ ὑποβολῆς δηλώσεως. Πρόσθετος φόρος ἐπιβάλλεται καὶ εἰς περίπτωσιν ὑποβολῆς ἀνειλικρινοῦς φορολογικῆς δηλώσεως.

Φορολογική ἔνστασις

Φορολογικὴ ἔνστασις καλεῖται τὸ ἔγγραφον διὰ τοῦ ὁποίου διαμαρτύρεται ὁ φορολογούμενος διὰ τὸν ὑπερβολικὸν ἢ ἀδίκως ἐπιβληθέντα εἰς αὐτὸν φόρον.

Ἡ ἔνστασις ὑποβάλλεται εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐφορίαν ἐντὸς τῶν ὠρισμένων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τοῦ ἔγγραφου, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεκοινώθη εἰς τὸν φορολογούμενον ὁ καταβλητέος παρ' αὐτοῦ φόρος.

Αὕτη περιέχει τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ φορολογουμένου καὶ τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους νομίζει ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ φορολογηθῇ ἢ ὅτι ἐφορολογήθη ὑπερβολικά.

Ἡ ἔνστασις αὕτη ἐκδικάζεται ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ δύο δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῶν φορολογουμένων, ἀνήκοντος εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν ὁργάνωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει καὶ ὁ ἐνιστάμενος φορολογούμενος.

Ἐὰν καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐκδικαστικῆς ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων ἐπιτροπῆς, ἐξακολουθῇ ὁ φορολογούμενος νὰ νομίζῃ ὅτι ἀδικῇται, καὶ ἐφ' ὅσον ὁ ἀμφισβητούμενος καταλογισθεὶς φόρος ὑπερβαίνει τὰς 1000 δραχμάς, δύναται νὰ προσφύγῃ διὰ νέου ἔγγραφου, τὸ ὁποῖον καλεῖται ἔφεσις, εἰς τὴν Ἐκδικαστικὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ἐφέσεων.

Ἡ Ἐκδικαστικὴ αὕτη Ἐπιτροπὴ ἐξετάζει τοὺς λόγους τοῦ φορολογουμένου καὶ ἐφ' ὅσον εὗρῃ τούτους ὀρθοὺς καὶ νομίμους μειώνει τὸν φόρον ἢ καὶ ἐξαλείφει τοῦτον, ἄλλως ἀπορρίπτει τὴν ἔφεσιν.

Ἐὰν ὁ φόρος, τὸν ὁποῖον ἀμφισβητεῖ ὁ φορολογούμενος, ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τῶν 20.000 δραχμῶν, τότε ὁ φορολογούμενος δὲν προσφεύγει εἰς τὴν Ἐκδικαστικὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ἐφέσεων, ἀλλὰ εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον.

Ἑμμεσοὶ φόροι

Ἑμμεσοὶ φόροι καλοῦνται οἱ φόροι, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλονται ἐπὶ τῶν εἰδῶν καταναλώσεως.

Οἱ ἑμμεσοὶ φόροι, διαφέρουν τῶν ἀμέσων κατὰ τοῦτο, ὅτι οἱ μὲν ἄμεσοι προσδιορίζονται δι' ὀνομαστικῶν καταλόγων καὶ ἀνα-

φέρονται εἰς πρόσωπα, τὰ ὅποια καταβάλλουν ἀπ' εὐθείας τὸν φόρον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, οἱ δὲ ἔμμεσοι ἐπιβάλλονται ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ καταβάλλονται ὑπὸ τῶν κυρίων τούτων εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ κατὰ τὴν πώλησίν των (ἐὰν πωληθοῦν) εἰσπράττονται μαζὶ μὲ τὴν ἀξίαν των ἀπὸ τοὺς καταναλωτάς.

Ἐμμεσοὶ φόροι εἶναι οἱ εἰσαγωγικοὶ καὶ ἐξαγωγικοὶ δασμοί, τὰ τέλη χαρτοσήμου, ὁ φόρος καταναλώσεως καπνοῦ καὶ οἶνο-πνευματωδῶν ποτῶν, ὁ φόρος ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων τῶν ἀτμοπλοικῶν, σιδηροδρομικῶν, τροχιοδρομικῶν καὶ ἀεροπορικῶν ἐπιχειρήσεων, καθὼς καὶ ὁ φόρος ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων τῶν δημοσίων θεαμάτων καὶ τῶν μουσείων.

Μονοπώλια. Τὸ κράτος διὰ τὴν αὐξήσιν τῶν ἐσόδων του ἐκμεταλλεύεται μόνον του ὠρισμένα εἶδη ἢ παραχωρεῖ τὴν ἐκμετάλλευσιν τούτων εἰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, κατόπιν ἀποζημιώσεως.

Μονοπωλιακὰ εἶδη, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγή ἢ ἡ εἰσαγωγή ἐκ τοῦ ἑξωτερικοῦ γίνεται μόνον ὑπὸ τοῦ κράτους εἶναι 1) τὸ ἄλας, 2) τὸ πετρέλαιον, 3) τὰ πυρεῖα, 4) τὸ σιγαρόχαρτον καὶ 5) τὰ παιγνιόχαρτα.

Ἐκτὸς τῶν μονοπωλιακῶν τούτων εἰδῶν, τὸ κράτος ἐκμεταλλεύεται μονοπωλιακῶς καὶ ἄλλα εἶδη, οὐχὶ ὅμως μὲ τὸν σκοπὸν νὰ αὐξήσῃ τὰ δημόσια ἔσοδα, ἀλλὰ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ προστατεύσῃ τοὺς ὑπηκόους του ἀπὸ ὠρισμένους κινδύνους. Τοιαῦτα εἶναι ἡ κινίνη, ἡ σακχαρίνη, τὰ ναρκωτικά, τὰ T.T.T. καὶ ἄλλα.

Δημοτικὸς — Κοινοτικὸς φόρος

Δημοτικὸς ἢ κοινοτικὸς φόρος καλεῖται ἡ ὑποχρεωτικὴ εἰσφορά, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει ἡ δημοτικὴ ἢ ἡ κοινοτικὴ ἀρχὴ ἐπὶ τῶν δημοτῶν ἢ ἐπὶ τῶν καταναλισκομένων παρ' αὐτῶν ἀγαθῶν, διὰ τὴν κάλυψιν τῶν δαπανῶν τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος.

Καὶ οἱ δημοτικοὶ ἢ κοινοτικοὶ φόροι διακρίνονται εἰς ἀμέσους καὶ εἰς ἑμμέσους.

Ἄμεσοι καλοῦνται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι καταβάλλονται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν δημοτῶν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς κοινότητος ἢ τοῦ

δήμου, ὅπως εἶναι οἱ φόροι ἐπὶ τῶν σφαζομένων ζώων, ὁ φόρος ἐπὶ τῆς σταφίδος, ἐπὶ τῶν σύκων, ἐπὶ τῶν δασικῶν προϊόντων κλπ.

Ἐμμεσοὶ καλοῦνται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἰσπράττονται ὑπὸ τοῦ κράτους διὰ λογαριασμὸν τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος καὶ κατόπιν ἀποδίδονται εἰς τὸ ταμεῖον αὐτῶν. Οἱ ἔμμεσοι οὗτοι δημοτικοὶ ἢ κοινοτικοὶ φόροι εἰσπράττονται παρὰ τοῦ κράτους μαζὶ μὲ τὸν δημόσιον φόρον, ὅπως λ. χ. συμβαίνει εἰς τὸν φόρον καθαρᾶς προσόδου ἐξ οἰκοδομῶν, εἰς τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος, εἰς τὸν φόρον εἰσαγομένων καὶ ἔξαγομένων εἰδῶν κλπ.

Τοὺς ἀμέσους φόρους οἱ δῆμοι ἢ αἱ κοινότητες δύνανται νὰ ἐκμεταλλεύονται μόνοι τῶν ἢ νὰ τοὺς ἐνοικιάζουν διὰ πλειοδοτικοῦ διαγωνισμοῦ εἰς διάφορα πρόσωπα, τὰ ὅποια μετὰ τὴν ἐνοικίασιν ἀναλαμβάνουν αὐτὰ τὴν εἴσπραξιν τοῦ φόρου. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὸ κράτος, μὲ μερικοὺς ἀμέσους δημοσίους φόρους, ὅπως λ. χ. εἶναι ὁ φόρος τῶν δημοσίων θεαμάτων καὶ ἄλλοι.

Οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν φόρων τούτων καταβάλλουν ὠρισμένον ποσὸν καὶ ἀναλαμβάνουν ὑπ' εὐθύνην τῶν τὴν εἴσπραξιν τῶν φόρων, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοτε κερδίζουν καὶ ἄλλοτε ζημιώνουν.

Βεβαίωσις καὶ εἴσπραξις δημοσίων ἐσόδων

Διὰ νὰ εἰσπραχθῇ οἷονδήποτε ἔσοδον πρέπει προηγουμένως νὰ βεβαιωθῇ τοῦτο ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς.

Ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος λ. χ. βεβαιώνει τοὺς ἀμέσους φόρους συντάσσων φορολογικοὺς καταλόγους, βάσει τῶν ὁποίων ὁ δημόσιος ταμίας ἐνεργεῖ τὰς εἰσπράξεις. Ὁ τελώνης βεβαιώνει τὸν δασμὸν καὶ εἰσπράττει τοῦτον πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ ἐμπορεύματος, οἱ γραμματεῖς τῶν δικαστηρίων βεβαιώνουν τὰς χρηματικὰς ποινὰς καὶ κατόπιν ἐπακολουθεῖ εἴσπραξις τούτων.

Διὰ πᾶσαν εἴσπραξιν ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ δημοσίου εἰσπράκτορος ἀπόδειξις ἐκ διπλοτύπου βιβλίου, ἡ ὁποία παραδίδεται εἰς τὸν πληρωτὴν τοῦ φόρου. Ἡ διπλότυπος αὕτη ἀπόδειξις ἀναγράφει τὸ ὄνομα τοῦ πληρωτοῦ, τὴν αἰτίαν τῆς πληρωμῆς, τὸ

ποσὸν ὁλογράφως καὶ ἀριθμητικῶς καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἐνεργήσαντος τὴν εἴσπραξιν.

Τὰ ἔσοδα τοῦ Κράτους, καθὼς καὶ τὰ ἔξοδα αὐτοῦ καθορίζονται διὰ τοῦ **προϋπολογισμοῦ**.

Προϋπολογισμὸς

Προϋπολογισμὸς καλεῖται ὁ πίναξ ὅστις περιέχει τὰ ἐτήσια ἔσοδα καὶ ἔξοδα οἰουδήποτε φυσικοῦ ἢ νομικοῦ προσώπου *

Ἡ σύνεσις καὶ ἡ τάξις ἐπιβάλλουν ὅπως, εἰς πᾶσαν διαχείρισιν ἰδιωτικὴν ἢ δημοσίαν, προϋπολογίζωνται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς χρήσεως, τὰ πιθανὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα διὰ μίαν ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον.

Οἱ αὐτοδιοικούμενοι ὀργανισμοί, αἱ ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι, αἱ κοινότητες, οἱ δῆμοι, οἱ νομοί, ἡ πολιτεία, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους συντάσσουν ὑποχρεωτικῶς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ τῶν ἐξόδων των.

Κρατικὸς προϋπολογισμὸς: Κρατικὸς προϋπολογισμὸς καλεῖται ὁ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἐγκειμένος πίναξ, ὅστις περιέχει τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ κράτους ἑνὸς οἰκονομικοῦ ἔτους.

Οἰκονομικὸν ἔτος καλεῖται ἡ δωδεκάμηνος περίοδος, διὰ τὴν ὁποίαν προεβλέφθησαν ὑπὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ κράτους. Τὸ οἰκονομικὸν ἔτος ἄρχεται τὴν 1ην Ἀπριλίου καὶ λήγει τὴν 31ην Μαρτίου τοῦ ἐπομένου ἔτους.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν καθίσταται δυνατόν νὰ πραγματοποιηθοῦν κατὰ τὸ δωδεκάμηνον τοῦτο διάστημα τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα

* Φυσικά πρόσωπα εἶναι πάντες οἱ ἄνθρωποι. Νομικά πρόσωπα εἶναι τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν φυσικὴν ὑπαρξιν, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς ἔχοντα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις. Νομικά πρόσωπα εἶναι ἡ πολιτεία, οἱ δῆμοι, αἱ κοινότητες, αἱ ἐταιρεῖαι, τὰ σωματεῖα, οἱ συνεταιρισμοί, οἱ αὐτοδιοικούμενοι ὀργανισμοί κλπ.

Εἰς τὰ νομικά πρόσωπα ὁ νόμος ἀναγνωρίζει τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις καὶ τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἀναγνωρίζει καὶ εἰς τὰ φυσικά πρόσωπα.

τοῦ προϋπολογισμοῦ, διὰ τοῦτο παρατείνεται ἡ εἴσπραξις τῶν ἐσόδων τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους καὶ ἡ πληρωμὴ τῶν ἐξόδων ἐπὶ τετράμηνον, ἥτοι μέχρι τῆς 31ης Ἰουλίου. Ὀλόκληρος ἡ 16μηνος αὕτη περίοδος καλεῖται χρῆσις.

Χρῆσις λοιπὸν καλεῖται ἡ δεκαεξάμηνος χρονικὴ διάρκεια, ἐντὸς τῆς ὁποίας πραγματοποιοῦνται τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ κράτους καταρτίζει ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις Δημοσίου Λογιστικοῦ. Αὕτη συγκεντρώνει τὰ ἔξοδα τῶν διαφόρων Ὑπουργείων δι' ἓν οἰκονομικὸν ἔτος καὶ τὰ ἔσοδα τοῦ κράτους ἐκ τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων καὶ ἐκ τῶν δημοσίων κτημάτων.

Ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις Δημοσίου Λογιστικοῦ, μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὑποβάλλει τοῦτον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν καὶ κατόπιν ὑποβάλλεται εἰς τὴν βουλὴν πρὸς ψήφισιν. Ὄταν δὲν ὑπάρχῃ βουλὴ ἐγκρίνεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως.

Ἀφοῦ ψηφισθῇ ὑπὸ τῆς βουλῆς δημοσιεύεται ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος καὶ ἰσχύει ὡς νόμος τοῦ κράτους διὰ μίαν χρῆσιν.

Ὁ προϋπολογισμὸς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐξόδων. Ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐσόδων περιέχει τὰ φορολογικὰ βάρη τῶν πολιτῶν καὶ τὰ πιθανὰ ἔσοδα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ κράτους, ὃ δὲ προϋπολογισμὸς τῶν ἐξόδων περιέχει πάσας τὰς δαπάνας, τὰς ὁποίας δύναται ἡ κυβέρνησις νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὸ διάστημα τῆς οἰκονομικῆς χρήσεως, καθ' ἣν ἰσχύει ὁ προϋπολογισμός.

Τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ προϋπολογισμοῦ κατατάσσονται κατὰ κεφάλαια καὶ ἄρθρα.

Τὰ μὲν κεφάλαια περιλαμβάνουν περιληπτικῶς τὰς κατηγορίας τῶν ἐσόδων καὶ τῶν ἐξόδων τοῦ κράτους, τὰ δὲ ἄρθρα περιλαμβάνουν ἀναλυτικῶς τὰς ὑποδιαίρέσεις τῶν κατηγοριῶν τῶν ἐσόδων καὶ τῶν ἐξόδων. Εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων λ. χ. ὑπάρχει κεφάλαιον ἀναγράφον τὴν πιθανὴν συνολικὴν εἴσ-

πραξιν ἐξ ἀμέσων φόρων, κάτωθεν δὲ τοῦ κεφαλαίου τούτου ἐπακολουθοῦν ἀναλυτικῶς τὰ ἄρθρα τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἧτοι φόρος ἐπιτηδεύματος, φόρος ἐξ οἰκοδομῶν, μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν, κύκλου ἐργασιῶν, κληρονομιῶν κλπ. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰ ἔξοδα. Ταῦτα ὀρίζονται καθ' Ὑπουργεῖον.

Πραγματοποιήσεις δημοσίων ἐξόδων

Τὰ ἔξοδα τὰ ἀναγραφόμενα εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐξόδων καλοῦνται πιστώσεις. Αὗται ἀναφέρονται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐκάστου ὑπουργείου ἰδιαιτέρως.

Αἱ πιστώσεις διακρίνονται εἰς πέντε κατηγορίας 1) εἰς τακτικὰς 2) εἰς ἐκτάκτους 3) εἰς ἀναπληρωματικὰς 4) εἰς συμπληρωματικὰς, καὶ 5) εἰς εἰδικὰς.

Τακτικαὶ πιστώσεις καλοῦνται αἱ δαπάναι, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκ τῶν προτέρων γνωστῶν καὶ ὠρισμένων ὑποχρεώσεων τῆς πολιτείας, ὅπως εἶναι οἱ μισθοί, αἱ συντάξεις κλπ.

Ἐκτακτοὶ πιστώσεις καλοῦνται αἱ πιστώσεις ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι παρέχονται δι' ὑπηρεσίας ἀπροβλέπτους ἢ προμηθείας τοῦ κράτους, μὴ ἀναγραφείσας εἰς τὸν προϋπολογισμὸν, ὅπως εἶναι λ.χ. ἡ ἀγορὰ ἐνὸς ἀεροπλάνου, ἡ ἐνίσχυσις σεισμοπλήκτων κλπ.

Ἀναπληρωματικαὶ πιστώσεις καλοῦνται αἱ πιστώσεις, αἱ ὁποῖαι παρέχονται κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους συμπληρωματικῶς, ὅταν δὲν ἐπαρκέσουν αἱ τακτικαὶ πιστώσεις.

Συμπληρωματικαὶ πιστώσεις καλοῦνται αἱ ἐπικουρικαὶ πιστώσεις, αἱ παρεχόμεναι μετὰ τὴν λήξιν τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους, λόγῳ ἀνεπαρκείας τῶν τακτικῶν πιστώσεων τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Εἰδικαὶ πιστώσεις καλοῦνται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι παρέχονται ἐκτάκτως καὶ δι' εἰδικὸν σκοπὸν πρὸς ἐκτέλεσιν δημοσίων ἔργων, ὅπως εἶναι ἡ κατασκευὴ λιμένος τινος, γεφύρας κλπ.

Αἱ πιστώσεις αὗται χορηγοῦνται εἰς τοὺς δικαιούχους διὰ χρηματικῶν ἐνταλμάτων, τὰ ὁποῖα ἐκδίδουν οἱ ὑπουργοὶ ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι τούτων, ὅπως εἶναι οἱ γενικοὶ διοικηταὶ καὶ οἱ νομάρχαι.

Οἱ ὑπουργοί, καθὼς καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τούτων, δὲν δύ-
ναι νὰ ὑπερβοῦν τὰς ὑπὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ χορηγηθείσας
πιστώσεις. Ἐν περιπτώσει ὑπερβάσεως εὐθύνονται προσωπικῶς.

Ἀπολογισμὸς

Ἀπολογισμὸς καλεῖται ὁ πῖναξ, ὃ ὁποῖος περιέχει λεπτομερῶς
τὰ πραγματοποιηθέντα ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς παρελθούσης χρή-
σεως.

Ἀπολογισμὸν ὑποχρεοῦνται νὰ συντάσσουν πάντες οἱ ὀργα-
νισμοὶ οἱ συντάσσοντες καὶ προϋπολογισμὸν.

Ὁ ἀπολογισμὸς διαφέρει τοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ τοῦτο :
Ὁ μὲν προϋπολογισμὸς περιέχει πιθανὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα καὶ
συντάσσεται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς χρήσεως, ὃ δὲ ἀπολογισμὸς
περιέχει τὰ πραγματοποιηθέντα ἔσοδα καὶ ἔξοδα καὶ συντάσσε-
ται μετὰ τὴν λῆξιν τῆς χρήσεως.

Ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ κράτους συντάσσεται ὑπὸ τῆς Γενικῆς
Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς χρήσεως
καὶ ὑποβάλλεται διὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὴν
Βουλὴν πρὸς ἔγκρισιν.

Ὁ ἀπολογισμὸς σύγκειται ἐκ δύο πινάκων, τοῦ ἀπολογισμοῦ
τῶν ἐσόδων καὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων.

Ὁ ἀπολογισμὸς τῶν ἐσόδων περιέχει : α') τὰ προϋπολογι-
σθέντα ἔσοδα, β') τὰ βεβαιωθέντα ἔσοδα, γ') τὰ εἰσπραχθέντα
ἔσοδα καὶ δ') τὰ εἰσπρακτέα ἔσοδα. Ὁ δὲ ἀπολογισμὸς τῶν ἐξό-
δων περιέχει : α') τὰ προβλεφθείσας πιστώσεις, β') τὰ ἀναγνωρι-
σθέντα ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἔξοδα, γ') τὰ πληρωθέντα ἔξοδα
καὶ δ') τὰ πληρωτέα ἔξοδα.

Ὑπακοὴ εἰς τοὺς νόμους

Οἱ νόμοι εἶναι οἱ γραπτοὶ κανόνες τοῦ δικαίου, τοὺς ὁποῖους
ἔχει θέσει ἡ πολιτεία διὰ νὰ ρυθμίζωνται αἱ ὑποχρεώσεις καὶ τὰ
δικαιώματα τῶν πολιτῶν. Ἡ ὑποταγὴ εἰς τοὺς νόμους εἶναι τό-
σον ἐπιτακτικὸν καὶ ἀπαραίτητον καθήκον, ὅσον εἶναι βέβαιον,
ὅτι εὐθὺς ὥς θὰ χαλαρωθῇ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος τού-
του θὰ χαλαρωθῇ ἀμέσως καὶ ἡ ὀργάνωσις τῆς πολιτείας καὶ ἡ

κοινωνική ἁρμονία τῶν πολιτῶν. Ἐὰν δὲ ἐκλείψῃ ἡ ὑποχρέωσις τῆς ὑπακοῆς εἰς τοὺς νόμους, ἀμέσως θὰ δημιουργηθῇ χάος ἀναρχίας· ἡ ἠθική, ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμή, ἡ ἰδιοκτησία, καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ θὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἰσχυροτέρου.

Οἱ νόμοι ἐξασφαλίζουν καὶ καθορίζουν τὴν ἔκτασιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, προστατεύουν τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν, τὴν ἐργασίαν, τὴν ἰδιοκτησίαν, καὶ τιμωροῦν τὴν ἀνηθικότητα, τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν βίαν.

Ἡ ὑπακοή εἰς τοὺς νόμους τοῦ κράτους ἐπιφέρει τὴν ἁρμονίαν εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν προστασίαν τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν τῶν ἰδίων. Ὁ ἀπειθὼν εἰς τοὺς νόμους δημιουργεῖ παραφωνίαν μεταξὺ τῶν νομοταγῶν καὶ πλήττει διὰ τῆς πορανομίας τοῦ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν πολιτείαν. Ὅσον περισσότεροι εἶναι οἱ ἀπειθοῦντες εἰς τοὺς νόμους, κατὰ τοσοῦτον ἀναγκάζεται ἡ πολιτεία νὰ ἐνισχύῃ τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν καὶ νὰ ἰδρῇ φυλάκας καὶ δικαστήρια διὰ νὰ προλαμβάνῃ τὰ ἀδικήματα καὶ διὰ νὰ τιμωρῇ τοὺς παρανομοῦντας.

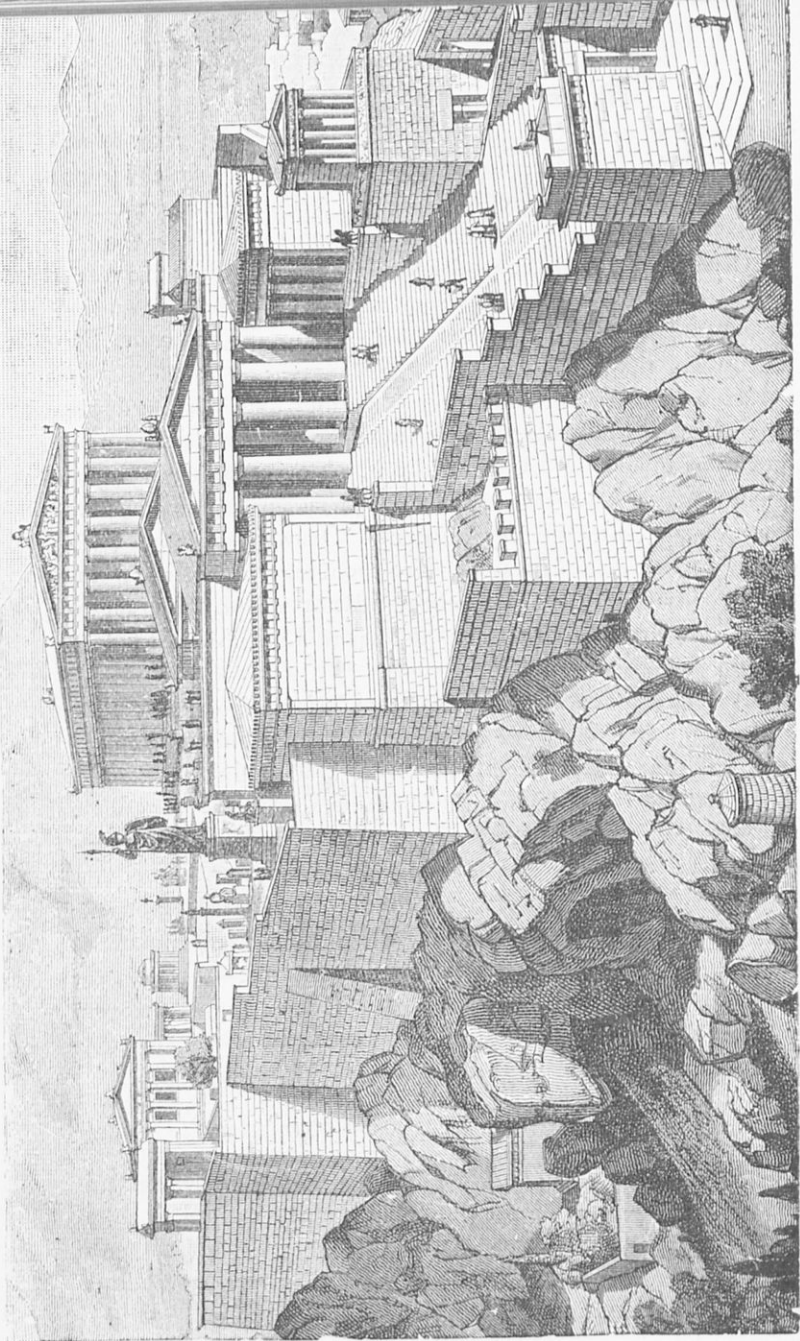
Ἀλλοίμονον ὅμως εἰς τὴν πολιτείαν ἐκείνην, ἡ ὁποία διαρκῶς θὰ ἐπιβάλλῃ τὰ κελεύσματά της εἰς τοὺς πολίτας διὰ τοῦ εἰσαγγελέως καὶ διὰ τοῦ χωροφύλακος. Αὐτὸ ἔχουσα ὑπ' ὄψει της ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία ὥρισεν εἰς τὸ σύνταγμα, εἰς τὸν θεμελιώδη τοῦ Ἑθνους νόμον ὅτι, *«ἡ τήρησις τοῦ συντάγματος ἀφιεροῦται εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων»*.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν λαμπράς παραδόσεις περὶ τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς πρὸς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Οἱ τριακόσιοι Σπαρτιᾶται μετὰ τοῦ Λεωνίδα «πειθόμενοι τοῖς ρήμασι» τῆς πατρίδος, περιεφρόνησαν τὸν θάνατον. Ὁ Σωκράτης ὑπήκουσεν εἰς τὸν νόμον τῆς πατρίδος καὶ ἔπιε τὸ κώνειον, ἐνῶ τοῦ παρ᾽ ἐσχέθησαν τὰ μέσα καὶ ἠδύνατο νὰ ἀποφύγῃ τὸν θάνατον.

Σεβασμὸς τῶν Ἀρχαίων Μνημείων

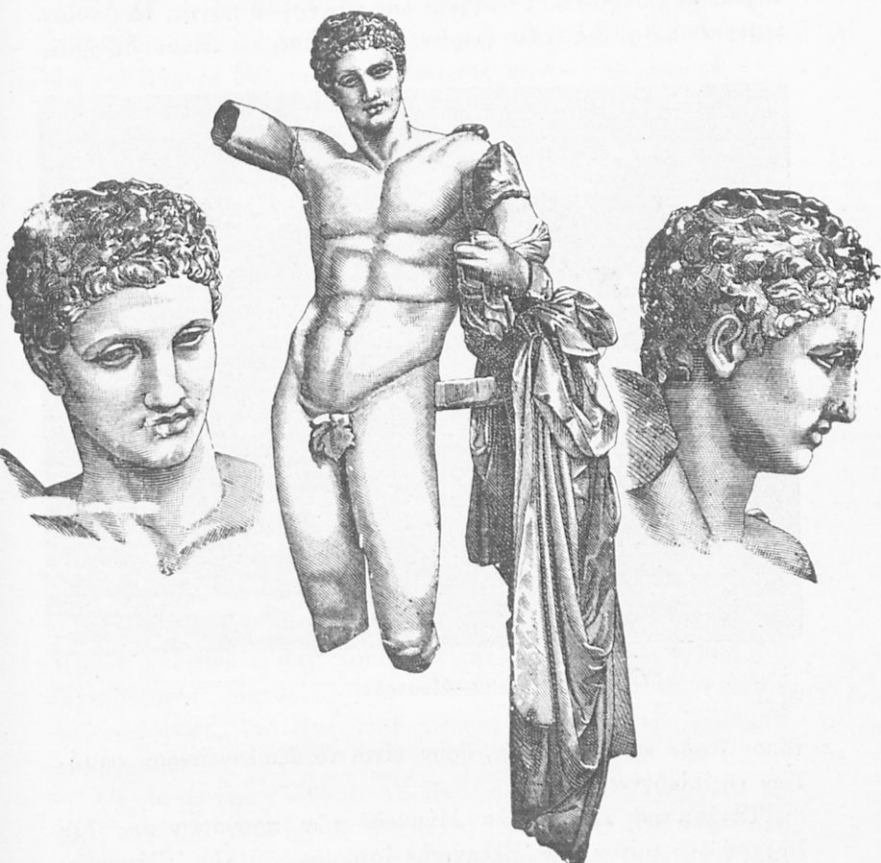
Ὁ σεβασμὸς τῶν Ἀρχαίων Μνημείων τῶν προγόνων μας εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας καθῆκον ἱερόν. Τὰ κειμήλια ταῦτα εἶναι αἱ μεγάλαι περγαμηναὶ τῆς Φυλῆς μας, αἱ θαυμαζόμεναι ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Ἡ ὠραιότης των καὶ ἡ τέχνη των ἀποτε-

N. Ἀλικάκου : « Ἀγωγή τοῦ πολίτου » Ἐκδ. Β'

Ἡ Ἀκρόπολις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους

λοῦν ἑξαιρετικὴν τιμὴν δι' ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα καὶ Ἑθνικὴν ὑπερηφάνειαν διὰ τοὺς Ἕλληνας. Ὅλαι αἱ προηγμέναι

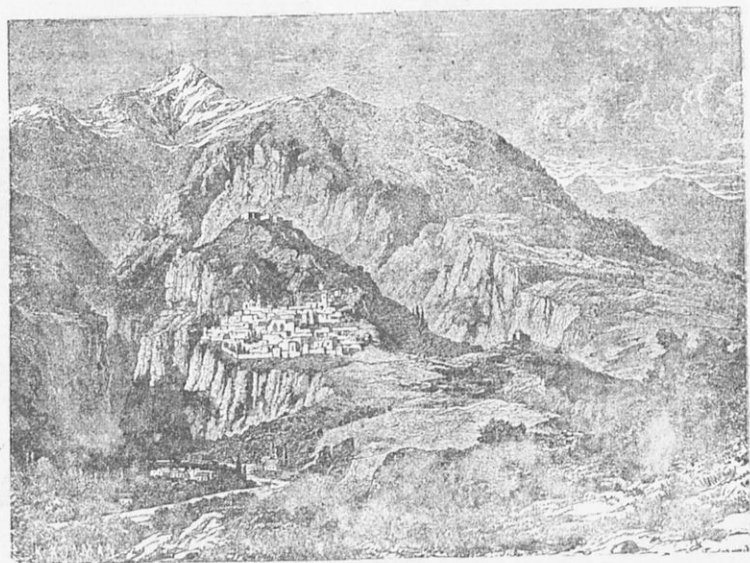

Ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους

χωραι, Γερμανία, Ἀγγλία, Γαλλία, Ἰταλία, Ἀμερικὴ καὶ ἄλλαι, ἐθεώρησαν καθήκον των νὰ ἀνασκάψουν εἰς τὴν χώραν μας ὅπου ὑπῆρχε πιθανότης νὰ εὑρεθοῦν ἀρχαῖα κειμήλια, ἵνα δι' αὐτῶν διαφωτίσουν τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν τῆς τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, διὰ νὰ πλουτίσουν τοὺς πολυτίμους θησαυροὺς τῶν

μουσείων καὶ διὰ νὰ ἀποκτήσουν οἱ σύγχρονοι τεχνῖται καλλιτεχνικά πρότυπα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Τέχνης.

Τὰ κειμήλια τῶν προγόνων μας, οἱ ναοί, τὰ ἀγάλματα, οἱ τάφοι, αἱ ἐπιγραφαί, τὰ ἀγγεῖα καὶ πᾶν ἔργον τέχνης, τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη διὰ τῶν χειρῶν των, πρέπει νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς

Ὁ Μυστράς

τόσον ἱερὸν καὶ προσφιλές, ὅσον εἶναι τὸ ἀξιολογώτερον κειμήλιον τῆς οἰκογενείας μας.

Τὰ λαμπρὰ καὶ ποικίλα Μνημεῖα τῶν προγόνων μας δὲν λαμπρύνουν μόνον τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα, ἀλλὰ μᾶς προστατεύουν καὶ μᾶς παρέχουν ἀσπίδα ἰσχυροτέραν τῶν ὅπλων μας καὶ τῆς ἀνδρείας μας. Ὁ παγκόσμιος θαυμασμός τοῦ Παρθενῶνος, τοῦ Μυστρά, τῆς Ὀλυμπίας, τῶν Δελφῶν καὶ τῶν ἄλλων μνημείων μας, συνεκίνησε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 τὰς Μεγάλας Δυνάμεις καὶ μᾶς ἐνίσχυσαν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος μας.

Τὰ μνημεῖα τῶν προγόνων μας τὰ σέβονται ὅλοι οἱ προηγ-

μένοι λαοί. Συρρέουν κατ' ἔτος περιγηταὶ ἐξ' ὅλων τῶν χωρῶν διὰ τὰ θαυμάσιον. Ἡμεῖς δὲ μὲ ὑπερηφάνειαν, εἵμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τὰ θαυμάσωμεν, νὰ τὰ σεβώμεθα καὶ νὰ τὰ προστατεύωμεν, ἐξ ἴσου, ἂν μὴ περισσότερον, ἀπὸ τὰς εἰκόνας τῶν Ἀγίων μας καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα τῶν προσφιλεστέρων μας προσώπων.

Ἑκπαιδευτικὴ ὑποχρέωσις

Τὸ σπουδαιότερον καθήκον τῶν γονέων εἶναι νὰ ἀπαλλάξουν τὰ τέκνα των ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀγραμματοσύνης. Τὸ καθήκον τοῦτο τοῦ πολίτου, τὸ ὁποῖον ἀπορρέει καὶ ἀπὸ πατρικὴν στοργήν, εἶναι καθήκον πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ πρὸς τὴν κοινωνίαν, τῆς ὁποίας βραδύτερον μέλη θὰ εἶναι ὅλοι οἱ νεαροὶ βλαστοί. Ὅταν βραδύτερον μεγαλώσουν καὶ τραποῦν εἰς οἰονδήποτε ἐπάγγελμα θὰ ἀντιληφθοῦν τὴν σημασίαν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς μορφώσεως. Καὶ ἐὰν μὲν γνωρίζουν γράμματα, θὰ βλέπουν τὴν διαφορὰν καὶ τὴν ὑπεροχὴν των μεταξὺ ἄλλων προσώπων ἀγραμμάτων. Ἐὰν δὲ εἶναι ἀγράμματοι, θὰ εὗρισκονται εἰς διαρκὲς σκότος καὶ διαρκῶς θὰ ὑστεροῦν κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των, οἰονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τοῦτο.

Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία πρώτη μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν καθιέρωσε ἀπὸ τοῦ 1834 τὴν ὑποχρεωτικὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν. Ἰδρυσεν δὲ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ εἰς τὰς μικροτέρας κοινότητας, ἵνα ἐξαλειφθῇ τελείως τὸ σκότος τῆς ἀγραμματοσύνης.

Οἱ γονεῖς ὑποχρεοῦνται νὰ ἀποστέλλουν τὰ τέκνα των, ἄρρενα καὶ θήλη, ἀπὸ τοῦ βου ἔτους τῆς ἡλικίας των συμπληρωμένου ἢ συμπληρουμένου, μέχρι πέρατος τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Οἱ μὴ συμμορφούμενοι πρὸς τὸν νόμον γονεῖς, καὶ ἐὰν δὲν ὑπάρχουν γονεῖς οἱ κηδεμόνες, τιμωροῦνται μὲ πρόστιμον ἀπὸ 50 δραχ. μέχρι 500 καὶ ἐν ὑποτροπῇ διπλασιάζεται.

Ὁ ἀγράμματος πολίτης εἶναι ἀνίκανος νὰ ἐννοήσῃ ἐπαρκῶς τὰς ὑποχρεώσεις του καὶ τὰ δικαιώματά του. Εἰς τὰ σχολεῖα ἐπὶ πλέον τίθενται αἱ ὑγιέστεραι καὶ σταθερώτεραι βάσεις τῆς πραγματικῆς ἰσότητος τῶν πολιτῶν. Εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ τέκνα τῶν εὐπόρων καὶ τῶν πτωχῶν, ὑπὸ κοινὴν στέγην καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς

ἀπολύτως διακρίσεως διδάσκονται ὁμοιομόρφως τὰ μαθήματά των καὶ τὰ καθήκοντά των πρὸς τὴν θρησκείαν, πρὸς τὴν πατρίδα, πρὸς τὴν κοινωνίαν, πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ πρὸς τὴν οἰκογένειαν.

Ἔργασία

Ἡ ἐργασία εἶναι δικαίωμα καὶ καθήκον εἰς τὸν ἄνθρωπον. Εἶναι δικαίωμα διότι δι' αὐτῆς θεραπεύει τὰς ποικίλας ἀνάγκας του. Εἶναι συγχρόνως καὶ καθήκον ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διότι ὅπως αὐτὸς ἐξυπηρετῆται παρὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οὕτω καὶ αὐτὸς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐξυπηρετῇ τοὺς ἄλλους. "Ανευ αὐτῆς θὰ ἦτο κηφὴν καὶ παράσιτον τῆς κοινωνίας.

Ἡ ἐργασία εἶναι ὁ σπουδαιότερος συντελεστὴς τῆς παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁ κυριώτερος παράγων τῆς διαμορφώσεως τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐργασία ἐξευγενίζει τὴν ψυχὴν, χαλυβδώνει τὴν θέλησιν καὶ ἀπομακρύνει τὸν νοῦν ἀπὸ κάθε κακὴν σκέψιν καὶ πρᾶξιν. Δὲν ἔχει σημασίαν ποίαν ἐργασίαν ἐκτελοῦμεν. Ὁ ἄνθρωπος, λέγει ὁ Γκαίτε, κρίνεται οὐχὶ ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας του, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ἐκτέλεσεως αὐτῆς.

Εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἶναι γνωστὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐργασίας, ὅπως ἐπίσης εἶναι γνωστὰ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ὀκνηρίας. «**Ἄεργία μῆτηρ πάσης κακίας**» ἔλεγον οἱ πρόγονοί μας. Ἡ σύγχρονος στατιστικὴ δεικνύει ὅτι τὰ 99% τῶν ἐγκλημάτων ὀφείλονται εἰς ἀνθρώπους ἀέργους ἢ εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν ἀγαποῦν τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ ἐκτελοῦν ταύτην μετὰ δυσφορίας, ὥσάν νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἀγγαρείας. Βλέπομεν δὲ εἰς τὴν σωρείαν τῶν ἐγκληματιῶν καὶ ἐγκληματίας πνευματικῶς μορφωμένους. Τοῦτο μᾶς πείθει ὅτι ἡ πνευματικὴ μόρφωσις, ἄνευ θελήσεως, ἄνευ ψυχικῆς μορφώσεως καὶ ἄνευ ἀγάπης πρὸς τὴν ἐργασίαν, ὄχι μόνον δὲν συντελεῖ εἰς τὴν διαμόρφωσιν καλοῦ χαρακτῆρος, ἀλλὰ τοῦναντίον, οἱ μορφωμένοι χρησιμοποιοῦν τὰ πνευματικὰ αὐτῶν προσόντα καὶ μηχανεύονται σχέδια καὶ συστήματα πρὸς ἐκτέλεσιν περισσοτέρων καὶ μεγαλειτέρων κακῶν.

Τὰ τοιαῦτα συμπεράσματα τῶν ἐγκληματολόγων ὠδήγησαν τὰς πολιτείας εἰς τὴν ἵδρυσιν μορφωτικῶν φυλακῶν μὲ σχολεῖα, μὲ ἀγροκήπια καὶ μὲ ἐργαστήρια διὰ νὰ ἐμπνεύσουν τὴν ἀγάπην

πρὸς τὴν ἐργασίαν εἰς τοὺς νεαροὺς ἐγκληματίας. Διότι ἡ ἐργασία καὶ μόνον ἡ ἐργασία εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐκριζώσῃ τὰ ἐγκληματικά τους ἔνστικτα καὶ νὰ διαμορφώσῃ τὸν χαρακτῆρα των.

Ὁ χαρακτῆρ τοῦ ἀνθρώπου διαμορφώνεται ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν εἶναι ἄγνὰ, λευκὰ καὶ ἄνευ ἐλαττωμάτων. Ἐὰν ἀπὸ τῆς ἡλικίας αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος ἐπιδοθῇ μὲ ἀγάπην εἰς τὴν ἐργασίαν, ἡ πρόοδος τοῦ εἶναι ἐξησφαλισμένη καὶ ἡ εὐτυχία αὐτοῦ, τῆς οἰκογενείας του καὶ τῆς κοινωνίας εἶναι βεβαία. Ἐὰν ὅμως ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐργασίαν ἢ δὲν ἀγαπήσῃ αὐτὴν θὰ ἀποκτήσῃ ἔξεις κακὰς καὶ πονηρὰς καὶ ὁ χαρακτῆρ του θὰ διαστραφῇ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θὰ ἀποκτήσουν ἀδιόρθωτα ἐλαττώματα καὶ θὰ εἶναι δυστυχεῖς εἰς ὅλην των τὴν ζωὴν, ἡ κοινωνία θὰ τοὺς μισῇ καὶ ἡ πολιτεία διαρκῶς διὰ τῶν ὀργάνων της θὰ ἀπασχολῇται μὲ αὐτοὺς καὶ διαρκῶς θὰ εἶναι ἠναγκασμένη νὰ ἀυξάνῃ τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα καὶ νὰ ἰδρῇ φυλακὰς.

Ὁ ἐργατικὸς, ὁ δραστήριος καὶ ὁ ἱκανὸς ἄνθρωπος δυσκόλως μένει ἄνευ ἐργασίας. Ἄλλ' ἂν πρὸς στιγμὴν μείνῃ ἀνεργὸς δὲν πρέπει νὰ ἀπελπισθῇ. Τοῦναντίον πρέπει νὰ εἶναι αἰσιόδοξος καὶ νὰ μὴ ὑποταχθῇ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἡ ὁποία πολλάκις κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀνεργίας θὰ τὸν ἐπισκεφθῇ καὶ θὰ κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ χαρακτῆρος του καὶ τῆς συνειδήσεώς του. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἀπαιτεῖται θέλησις, ἐγκράτεια καὶ σύνεσις. Τότε ἀκριβῶς δοκιμάζεται ἡ δύναμις τῆς θελήσεως καὶ ὁ χαρακτῆρ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἂν μὲν νικήσῃ θὰ ἔχῃ τὴν συνειδήσιν του ἐλευθέραν καὶ ἱκανοποιημένην, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ παρέλθῃ ἢ δοκιμασία αὕτη καὶ σύντομα θὰ ἀνεύρῃ ἐργασίαν καὶ θὰ διατηρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς τὴν κοινωνίαν, δεδομένου ὅτι, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἄνθρωποι θὰ ὑπάρχουν καὶ ἀνθρώπιναι ἀνάγκαι καὶ διαρκῶς θὰ χρειάζονται ἄνθρωποι διὰ τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Ἐὰν ὅμως κατὰ τὴν πάλιν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἁμαρτίας, υποχωρήσῃ ἢ θέλῃσις καὶ ὑποταχθῇ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἀμέσως θὰ αἰσθανθῇ τὴν τύψιν τῆς συνειδήσεως καὶ θὰ ἀντιληφθῇ τὸν ἑαυτόν του νικημένον καὶ ταπεινωμένον. Σιγὰ σιγὰ δὲ διὰ τῆς ἐξασθενήσεως τοῦ χαρακτῆρος του θὰ συνηθίσῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ εἰς τὴν διαφθοράν καὶ θὰ πισύρῃ τὴν ἀνυποληψίαν

καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν φίλων του, τῶν συγγενῶν του καὶ ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς θὰ χαρακτηρίζεται πλέον ὡς «παληοχαρακτήρ» καὶ θὰ ἀποτελῇ μέλος τῆς κοινωνίας σαθρὸν καὶ ἐπικίνδυνον.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, οἱ αἰσθανόμενοι τόσῃν ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν ἐργατηκότητα τῶν προγόνων μας, ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ τιμῶμεν ἰδιαιτέρως τὴν ἐργασίαν καὶ οὐδέποτε νὰ τὴν ἀποχωρίζομεθα, οἷονδῆποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ εἶδος αὐτῆς. Πᾶσα ἐργασία εἶναι ἀξίεπαινος καὶ μόνον *ἡ ἀεργία εἶναι ὄνειδος*, εἶπεν ὁ Ἡσίοδος. Εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν προγόνων μας ὀφείλονται τὰ θαυμαζόμενα ἀπὸ ὅλον τὸ κόσμον ἀρχαῖα μνημεῖα μας. Ἡ ἐργατικότης τῶν προγόνων μας ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν τελειοποίησιν ὄλων τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν γνωρίζομεν εἰς ποῖον καθυστερημένον σημεῖον θὰ εὗρίσκετο σήμερον ἡ ἀνθρωπότης.

Ἡ ἐργασία προάγει τὸ ἄτομον, τὴν κοινωνίαν, τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν καὶ διατηρεῖ ἀκεραίαν τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν υἱείαν.

Εἰς τὴν ἐργασίαν ὀφείλονται αἱ ἐφευρέσεις, αἱ ἀνακαλύψεις, αἱ τελειοποιήσεις καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἔχει ἡ ἀνθρωπότης. Διὰ τῆς ἐργασίας θὰ πραγματοποιηθῇ βαθμηδὸν πᾶν ὅ,τι θεωρεῖται οὐτοπία καὶ ὄνειρον. Μόνον *θανάτου ἀποφυγεῖν* ἐπίστευσεν ἀδύνατον ὁ Σοφοκλῆς, ὅταν ἔψαλεν εἰς τὴν Ἀντιγόνην του τὰ ἀνθρώπινα κατορθώματα.

Στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις

Ἡ στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις εἶναι ἡ εὐγενεστέρα, ἡ τιμιώτερα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ βαρυτέρα ὑποχρέωσις. Πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες οἱ συμπληρώνοντες τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των ὑποχρεοῦνται νὰ προσέλθουν πρὸς ἐκγύμνασιν εἰς τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς, τῆς θαλάσσης ἢ τοῦ ἀέρος. Εἰς τὸ ναυτικὸν κατατάσσονται οἱ καταγόμενοι ἐκ ναυτικῶν περιφερειῶν καὶ ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι ἐπεδόθησαν εἰς τὰ ναυτικὰ ἐπαγγέλματα πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ 21ου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Εἰς τὴν ἀεροπορίαν κατατάσσονται ἐθελονταὶ καὶ εἰς τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς κατατάσσονται πάντες οἱ ἄλλοι.

Κατὰ τὴν παλαιότεραν ἐποχὴν δὲν ὑπεχρεοῦντο πάντες εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν στρατιωτικῆς θητείας. Ἐκαστος Δῆμος ὑπεχρεοῦτο νὰ ἀποστέλλῃ εἰς τὸν στρατὸν κατ' ἔτος ὠρισμένους ἄνδρας. Τὴν 1ην Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους ἐτίθεντο ὑπὸ τοῦ Δημάρχου εἰς μίαν κληρωτίδα τὰ ὀνόματα πάντων τῶν συμπληρωσάντων μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Ἐκ τῆς κληρωτίδος αὐτῆς ἐξήγοντο τόσα ὀνόματα, ὅσα καὶ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ὑπεχρεοῦτο ὁ Δῆμος νὰ ἀποστέλλῃ. Οἱ κληρούμενοι μόνον ὑπεῖχον στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἠδύναντο, καταβάλλοντες ὠρισμένον ποσὸν χρημάτων, νὰ ἐξαγοράσουν τὴν ὑποχρέωσίν των ταύτην. Τὸ μέτρον τοῦτο ἀπεδείχθη οὐχὶ ἀπλῶς ἐσφαλμένον, ἀλλὰ ὀλέθριον. Ἐν καιρῷ εἰρήνης ὑπηρετοῦν τὴν πατρίδα πένητες, ἡμερόβιοι καὶ πολλάκις ἀνίκανοι καὶ ἄεργοι. Ἐν καιρῷ δὲ πολέμου, οἱ προσερχόμενοι ὑπὸ τὰ ὄπλα Ἕλληνες νὰ ὑποστηρίξουν τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα, ἦσαν τελείως ἀγύμναστοι καὶ ἀρροπαρασκεύαστοι εἰς τὴν πειθαρχίαν καὶ εἰς τὴν κακουχίαν. Ἀπεδεκατίζοντο ὥς ἐκ τούτου ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, χωρὶς συγχρόνως νὰ δύνανται νὰ προσφέρουν σοβαρὰς ὑπηρεσίας πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ μεγαλειτέρου τῶν κινδύνων.

Σήμερον δὲν γίνεται οὐδεμία διάκρισις, δὲν ἀπαλλάσσεται οὐδεὶς πολίτης τῆς θητείας ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ τῆς ἐπιστρατεύσεως ἐν καιρῷ πολέμου, ἐξαιρέσει τῶν πασχόντων σωματικῶς ἢ πνευματικῶς. Πάντες ἔχουμεν ἱεράν ὑποχρέωσιν νὰ καταρτιζώμεθα στρατιωτικῶς ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ νὰ προσερχώμεθα προθύμως εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος ἐν καιρῷ πολέμου. Τοῦτο εἶναι τὸ ἐπέρτατον καθήκον πρὸς τὴν Πατρίδα, πρὸς τοὺς γονεῖς μας, πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας, πρὸς τὰ ὅσα τῶν προγόνων μας, πρὸς τὴν τιμὴν μας, πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ζωὴν ἡμῶν τῶν ἰδίων.

Οἱ ἡρωϊκοὶ πρόγονοί μας χάριν αὐτῶν καὶ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἔθνους μας, χωρὶς νὰ ἀναμένουν στρατιωτικὸς νόμος καὶ προσκλήσεις στρατολογικῶν γραφείων, προσῆλθον εἰς τὴν ἄφωνον πρόσκλησιν τῆς δουλωμένης πατρίδος καὶ ἐπὶ ἑννέα ἔτη ἐμάχοντο ὥσάν θηρία, καὶ ἀντίκουζαν καρτερικώτατα τὰ σκληρότερα βασανιστήρια.

Ἀνάλογον ἀνδρείαν καὶ αὐταπάρνησιν ἔδειξεν ἐπὶ δεκαετίαν

ὁ σύγχρονος ἐθνικὸς στρατός, ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, κατὰ τοὺς τελευταίους νικηφόρους πολέμους.

Καθήκοντα τοῦ στρατιώτου. Ὁ στρατευόμενος ποιίτης, εἴτε ἐν καιρῷ πολέμου εἴτε ἐν καιρῷ εἰρήνης, ὀφείλει ἀπόλυτον αὐταπάρνησιν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων του. Ἡ πειθαρχία αὕτη πρέπει νὰ φθάνῃ μέχρι τοιούτου βαθμοῦ, ὥστε οὐδέποτε νὰ θέσῃ ὁ στρατιώτης ὑπὸ τὴν κρίσιν του τὰς διαταγὰς ἢ τὰς ὁδηγίας τὰς ὁποίας θὰ λάβῃ, ὅσονδήποτε παράξενοι ἢ παράλογοι καὶ ἂν φαίνωνται. Ἐὰν ὁ στρατιώτης συζητῇ τὰς λαμβανομένας διαταγὰς καὶ ἐὰν τὰς ὑποβάλλῃ εἰς τὴν κρίσιν του κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἔνοπλον ἔθνος, ἀλλὰ ἀνθρωπομάζωμα, ἔτοιμον νὰ διασκορπισθῇ εἰς πρώτην στιγμήν. Ὁ στρατός πρέπει νὰ εἶναι συμπαγὲς σῶμα μὲ ἐνιαίαν ὀργάνωσιν. Πρέπει νὰ κινῆται ὁλόκληρος ὡς μηχανή, τῆς ὁποίας πάντα τὰ ἔξαρτήματα ὑπακούουν καὶ κινοῦνται ταχύτατα, ἄνευ οὐδενὸς ἐμποδίου καὶ προσκόμματος.

Ἡ ἀπόλυτος πειθαρχία καὶ τυφλὴ ὑπακοή, εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν, πλὴν τοῦ στρατοῦ, θὰ ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ταπεινωτικὴ καὶ δουλοπρεπής, διὰ τὸν στρατιώτην ὅμως εἶναι μεγίστη ὑψηλοφροσύνη, διότι ἔχει τὴν συνείδησιν ὅτι, ἡ ὑποταγὴ αὕτη ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς τῆς πατρίδος. Τὸ καθάρισμα λ. χ. τῶν στρατώνων, τῶν πλοίων, καὶ τῶν ἀεροπλάνων δὲν ἀποτελοῦν διὰ τὸν στρατιώτην ταπεινωτικὰς ἐργασίας, διότι δὲν προσφέρονται εἰς ἄτομα, ἀλλὰ εἰς τὸ ἔθνος, εἰς τὴν τιμὴν καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, τῶν γονέων του, τῶν ἀδελφῶν του καὶ τῶν τέκνων του.

Ὁ στρατιώτης ὀφείλει νὰ παρακολουθῇ μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος ὅλας τὰς διδασκαλίας καὶ τὰς ὑποδείξεις τῶν ἀνωτέρων του. Πάντα ὅσα διδάσκονται εἰς τὸν στρατὸν εἶναι χρήσιμα καὶ ἀπαραίτητα διὰ τὴν στρατιωτικὴν του κατάρτισιν, πολὺ δὲ περισσότερο σήμερον πού ἡ πολεμικὴ τέχνη, αἱ νέαι ἐφευρέσεις καὶ αἱ τελειοποιήσεις τῶν παλαιῶν πολεμικῶν μέσων, εἶναι ἐπιστήμη ὁλόκληρος.

Ἀλλοίμονον εἰς τὴν Πατρίδα, ἂν παραστῇ ἀνάγκη νὰ ἐφαρμόσουν τὰ τέκνα τῆς, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐδιδάχθησαν εἰς τὸν στρατὸν ἐν καιρῷ εἰρήνης, καὶ τὰ ἀγνοοῦν. Ὅπως εἶναι ἡ ἀνανδρεία

καὶ ἡ προδοσία, ἡ λιποταξία καὶ ἡ ἀνυποταξία, τὸ ἴδιον καὶ πολλάκις χειρότερον εἶναι ἢ ἄγνοια τοῦ καλοῦ χειρισμοῦ τῶν πολεμικῶν μέσων, ἐν ὧρα κινδύνου τῆς Πατρίδος. Εἶναι ἐπιζήμιος εἰς τὸ πολεμικὸν ὕλικὸν καὶ ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς συμπολεμιστάς του ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει ἐμπιστεθῇ ἡ Πατρίς ἕνα οἰονδήποτε πολεμικὸν μέσον καὶ δὲν γνωρίζει νὰ τὸ χρησιμοποιεῖ ἢ τὸ χρησιμοποιεῖ ἀσκόπως, ἐνῶ ἡ πατρίς ἡσυχάζει μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι διὰ τῆς καλῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐπιτίθεται ἢ ἀμύνεται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Διὰ τὸν Ἕλληνα θὰ ἀπετέλει ὕβριν ἐὰν ἐτολμοῦσε κανεὶς νὰ τοῦ εἴπῃ ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἀνδρεῖος, καὶ ὅτι ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ προσέρχεται μὲ χαρὰν καὶ προθυμίαν εἰς τὴν πρώτην κραυγὴν τῆς Πατρίδος. Ἄξιοι περιφρονήσεως καὶ στιγματισμοῦ εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι εἴτε ἐν καιρῷ εἰρήνης, εἴτε ἐν ὧρα κινδύνου τῆς Πατρίδος, μηχανεύονται καὶ προφασίζονται διαφόρους ψευδεῖς λόγους ἀπαλλαγῆς τῶν ἐκ τῆς ἱερωτάτης ὑποχρεώσεώς των καὶ ἐκ τοῦ ὑψίστου τῶν καθηκόντων των. Αὐτοὶ εἶναι ἀνάνδρτοι, δειλοὶ καὶ προδότες τῆς Πατρίδος των. Ὁμοιάζουν, τὸ ὀλιγώτερον, πρὸς τέκνον εὐρισκόμενον μετὰ τῆς μητρὸς του εἰς τὴν Ζούγκλαν, καὶ σκεπτόμενον πρὸς στιγμὴν τὰ ἄγρια θηρία, παραλαμβάνει τὸ ὄπλον του καὶ ἀποσύρεται ἐκ τοῦ ἀγρίου μέρους μὲ μίαν οἰανδήποτε πρόφασιν, ἐγκαταλείπον μόνην καὶ ἀνυπεράσπιστον τὴν μητέρα του, ἀδιαφοροῦν ἂν θὰ κατασπαρχθῇ ἀπὸ τὰ αἰμοβόρα καὶ ἄγρια θηρία.

Εἶναι ὑπέρτατον καθῆκον τοῦ πολίτου πρὸς τὴν Πατρίδα ἡ περιφρόνησις πρὸς τὸν λιποτάκτην* καὶ πρὸς τὸν ἀνυπότακτον**. Ἡ περιφρόνησις αὕτη καὶ ἡ ἀνυποληψία ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν του κατὰ τοῦ ἀρνούμενου τὴν συνδρομὴν του εἰς τὴν μητέρα Πατρίδα θὰ ἐξαφανίσῃ καὶ ἀπὸ τοὺς πλέον δειλοὺς ἀφιλοπάτριδας τὸ αἰσχρὸν στίγμα τῆς ἀνανδρείας καὶ τοῦ ψεύδους πρὸς τὴν μητέρα Πατρίδα. Τότε θὰ ἐννοηθῇ καὶ ἀπὸ τοὺς πλέον

* Λιποτάκτης καλεῖται ἐκεῖνος ὅστις ἐγκαταλείπει αὐθαιρέτως τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ.

** Ἀνυπότακτος καλεῖται ἐκεῖνος ὅστις προσκαλούμενος δὲν προσέρχεται εἰς τὸν στρατόν.

ἀνάνδρους καὶ δειλούς, τὸ μέγεθος τῆς ἀτιμίας, τὴν ὁποίαν διαπράττουν κατὰ τῆς Πατρίδος, κατὰ τοῦ συνόλου τῶν ἀδελφῶν των, ζώντων καὶ νεκρῶν, κατὰ τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν τῶν ἰδίων, καὶ τότε ἀσφαλῶς καὶ αὐτοὶ θὰ περιφρονοῦν τὸν θάνατον καὶ τὸ σαρκίον των καὶ θὰ ἠλεκτρίζονται ἀπὸ τὴν τιμημένην σημαίαν τῆς Πατρίδος καὶ δὲν θὰ θελήσουν ποτὲ νὰ ἀφήσουν αὐτὴν ἀνυπεράσπιστον καὶ ἐκτεθειμένην οὔτε εἰς τὸν ἐλάχιστον κίνδυνον.

Αἱ πρὸς τὴν Δικαιοσύνην ὑποχρεώσεις τοῦ Πολίτου

Ἡ Δικαιοσύνη εἶναι ἡ βάσις τῆς κοινωνικῆς ἁρμονίας. Διὰ νὰ ἀπονέμεται ἀκριβοδικαίως ἡ δικαιοσύνη ὑπὸ τῆς Δικαστικῆς Ἐξουσίας εἰς τοὺς πολίτας, ἔχει ὑποχρεώσιν κάθε πολίτης προσκαλούμενος ὑπ' αὐτῆς, νὰ προσέρχεται ἐγκαίρως καὶ νὰ καταθέτῃ μετ' ἄκρας φιλαληθείας καὶ ἀνεπηρεάστως ἐκεῖνο τὸ ὅποιον γνωρίζει.

Ἡ δικαιοσύνη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ στήριγμα τῆς τιμῆς, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς περιουσίας, ὅταν δὲν διαφωτίζεται εἰς τὸ ἔργον της ὑπὸ ἐντίμων πολιτῶν, δὲν δύναται νὰ προστατεύσῃ τὰ δικαιώματα τῶν ἀδικουμένων καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἰερότητα τῶν συναλλαγῶν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἠθικῶν πολιτῶν.

Ὅσονδήποτε μορφωμένοι, ἀμερόληπτοι, ἠθικοὶ καὶ ἀδέκαστοι καὶ ἂν εἶναι οἱ δικασταὶ καὶ ὅσονδήποτε τέλει οἱ νόμοι, εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ ἀπονεμηθῇ τὸ δίκαιον, ἐὰν δὲν συνδράμωσιν τὴν Δικαστικὴν Ἐξουσίαν καὶ τὴν Ἀστυνομίαν οἱ πολῖται. Ἡ Δικαιοσύνη κρίνει πάντοτε ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων τῶν πολιτῶν, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία «δύο μαρτυρᾶνε καὶ ἕνα νε κρεμᾶνε». Τὸ μέγεθος τῆς κακοηθείας, τὴν ὁποίαν διαπράττει ὁ ψευδόμενος εἰς τὴν Δικαιοσύνην πολίτης, τὸ ἀντιλαμβανόμεθα ἐὰν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀδικουμένου. Ὁ ψευδόμενος διαπράττει διπλοῦν ἔγκλημα. Ἀφ' ἐνὸς μὲν δὲν σέβεται τὴν ἰερότητα τοῦ ὅρκου, ἀφ' ἑτέρου δὲ στραγγαλίζει τὸ δίκαιον τοῦ ἀδικουμένου καὶ παρασύρει τὴν δικαιοσύνην εἰς πλάνην. Ἡ θρησκεία ἀφορίζει τοὺς ψευδορκοῦντας, ἡ

πολιτεία χαρακτηρίζει τὴν προᾶξιν των ὡς ἀτιμωτικὴν καὶ τὴν τιμωρεῖ αὐστηρότατα, ἥ δὲ κοινωνία τοὺς περιφρονεῖ μέχρι βαθμοῦ χλευασμοῦ.

Ἡ ἱερότης τῶν συναλλαγῶν εἶναι σεβαστή, ἡ δημοσία τάξις εἶναι ἀκλόνητος καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται δικαιοτάτα, ὅχι ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀστυνομία καὶ ἡ χωροφυλακὴ γνωρίζουν καὶ ἐκπληροῦν προθύμως καὶ εὐσυνειδήτως τὸ καθήκον των, οἱ δὲ λειτουργοὶ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας εὐρίσκονται εἰς τὸ ὕψος τῆς μεγάλης αὐτῶν ἀποστολῆς, ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου προσέτι κάθε πολίτης εἶναι πρόθυμος καὶ θεωρεῖ καθήκον του νὰ παρέχῃ τὴν συνδρομὴν του εἰς τὰ Δικαστικὰ καὶ εἰς τὰς ἄλλας Διοικητικὰς Ἀρχάς.

Εἰς τὸν βίον μας εἶναι δυνατόν νὰ συναντήσωμεν ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἀπὸ συμπάθειαν δῆθεν πρὸς τὸν μέλλοντα νὰ ὑποστῇ τὰς συνεπείας τοῦ νόμου, προσπαθοῦν νὰ συγκαλήψουν ἢ νὰ ἀποσιωπήσουν τὸ ἔγκλημα, καὶ ὅχι μόνον δὲν ὀδηγοῦν καὶ δὲν ὑποδεικνύουν εἰς τὰ καταδικωτικὰ ὄργανα τὸν κακοποιόν, ἀλλὰ παραπλανοῦν τὴν δικαιοσύνην ἢ τὰ ὄργανα τῆς χωροφυλακῆς διὰ νὰ ἀποκρύψουν τὸν ἐγκληματίαν. Συμμαχοῦν δηλαδὴ μὲ τὸν ἐγκληματίαν καὶ στρέφονται ἐναντίον τοῦ θύματος καὶ ἐναντίον τῆς Ἐξουσίας, ἡ ὁποία διὰ τῶν ὀργάνων τῆς προσπαθεῖ νὰ προστατεύσῃ τοὺς ἠθικοὺς καὶ ἐντίμους πολίτας.

Πρὸς στιγμὴν, ἡ αὐστηρότης τοῦ νόμου καθιστᾷ συμπαθητικὴν τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου ἢ τοῦ καταδικωμένου. Ἐὰν ὅμως οἱ συμπαθοῦντες αὐτὸν σκεφθοῦν ὅτι ἐφόνευσε ἢ ὅτι ἔκλειψε ἢ ὅτι προσέβαλε τὴν τιμὴν τοῦ ἄλλου καὶ ὅτι, ἥτο δυνατόν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ ἦσαν εἰς τὴν θέσιν τοῦ θύματος, ἀσφαλῶς τότε οὐδεὶς τίμιος πολίτης θὰ ἐθεώρει προδοσίαν τὴν καταγγελίαν καὶ τὴν δίωξιν τοῦ ἐγκληματίου, οὐδεὶς ἠθικὸς καὶ φιλότιμος πολίτης θὰ ἐδέχετο νὰ συμμαχήσῃ μὲ τὸν φονέα ἢ μὲ τὸν κλέπτην ἢ μὲ οἷονδήποτε ἄλλον ἀνήθικον.

Οἱ ἀθάνατοι πρόγονοί μας ἔδωσαν διὰ τῆς ἀφθάστου σοφίας των τὸν ἀκριβῆ χαρακτηρισμὸν τοῦ καθήκοντος τούτου τῶν πολιτῶν, λέγοντες ὅτι «ἄριστα διοικεῖται ἡ πόλις ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ μὴ ἀδικούμενοι συμπονοῦν ἐξ ἴσου τοὺς ἀδικουμένους, ὥς ἐὰν ἡ ἀδικία ἐστρέφετο κατ' αὐτῶν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΕΠΙΔΡΩΝΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

I

Ἐλαττώματα καὶ συνέπειαι αὐτῶν

Ἰσχυρὰ Πολιτεία καὶ ἁρμονικὴ κοινωνία εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ πολίτας σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ὑγιεῖς. Ὁ πολίτης ἔχει καθήκον ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τῆς οἰκογενείας του, καὶ ἀπέναντι τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας νὰ ἀποφεύγῃ νὰ ἐλαττώματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιφέρουν ἐξασθένεισιν τῆς σωματικῆς του καὶ πνευματικῆς του ὑγείας καὶ θὰ ὀδηγήσουν εἰς διαφθοράν, ἐξευτελισμὸν καὶ δυστυχίαν. Ὅταν τὸ ἐλάττωμα διαφθείρῃ τοὺς πολίτας καὶ ταπεινῶνῃ καὶ ἐξευτελίξῃ τὸ ἦθος αὐτῶν, ὅταν φθείρῃ τὴν ὑγείαν των καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς πένητας, καχεκτικοὺς καὶ δυστυχεῖς ἀπὸ διαφόρους νόσους, τὰς ὁποίας κληροδοτοῦν εἰς τὰ τέκνα των καὶ τὰ τέκνα των εἰς τοὺς ἀπογόνους των, τότε καὶ ἡ Πολιτεία, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται μαστίζονται ἀπὸ δυστυχίαν καὶ ἐξευτελισμὸν, γίνεται πτωχὴ, ἀνίσχυρος καὶ ἐξηυτελισμένη, διότι στηρίζεται ἐπὶ λαοῦ ἐξηυτελισμένου καὶ δυστυχισμένου.

Τὰ ἐπικινδυνότερα ἐλαττώματα δι' ἓνα λαὸν εἶναι ὁ ἀλκοολισμὸς, ἡ ἀσωτία καὶ τὰ τυχερὰ παίγνια. Ἐθνος τοῦ ὁποίου ὁ λαὸς μαστίζεται ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, ὁμοιάζει πρὸς οἰκογένειαν τῆς ὁποίας τὰ μέλη εἶναι ἀλκοολικά καὶ ἄσωτα ἢ ἀναμένουν νὰ ζήσουν οὐχὶ ἐκ τῆς ἐντίμου ἐργασίας των, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πιθανὴν εὖνοιαν τῆς ἁμαρτωλῆς τύχης των. Ὅπως θὰ διαρρεύσῃ καὶ θὰ ἀποσυντεθῇ ἡ οἰκογένεια αὐτή, οὕτω καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἀποτελούμενον ἀπὸ τοιαύτας οἰκογενείας θὰ καταρρεύσῃ, θὰ ἀποσυντεθῇ καὶ θὰ ὑποδουλωθῇ εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα.

Ἀλκοολισμός.

Ἡ μέθη, ἡ κατάχρησις πνευματωδῶν ποτῶν, ἐπιφέρει τὸν

ἀλκοολισμόν, ὅστις εἶναι τὸ τρομερώτερον ἐλάττωμα. Ὁ ἀλκοολισμὸς διαστρέφει τὸν χαρακτῆρα, καταστρέφει τὴν ὑγείαν τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν ἠθικὴν, καὶ τελικῶς ἐπιφέρει παράλυσιν καὶ παραφροσύνην. Εἰς μερικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, τὰς ὁποίας μαστίζει ἡ κατάχρησις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ἔλαβε τρομακτικὰς διαστάσεις ὁ ἀλκοολισμὸς. Ἡ στατιστικὴ τῶν ψυχιατρείων τῶν ἀπέδειξεν ὅτι, μεταξὺ τῶν εἰσερχομένων εἰς τὰ φρενοκομεῖα τὰ 50—55 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν παραφρόνων, ἦσαν προσβεβλημένοι ἀπὸ ἀλκοολισμόν. Ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ φθάνοντες μέχρι τοῦ φρενοκομείου ἐκ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, δὲν δύνανται νὰ ἀποτελοῦν λαὸν ὑγιᾶ, διότι ἡ πνευματοποισία κατὰ διαφόρους βαθμοὺς ἐκφυλίζει πάντας τοὺς κατὰ συνήθειαν πίνοντας πνευματώδη ποτά. Ὁ ἀλκοολισμὸς ἐξασθενίζει ὁλόκληρον τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ὁδηγεῖ πρὸς τὸ ἔγκλημα καὶ πρὸς τὴν ἀνηθικότητα.

Φιλόσοφος πατὴρ πληροφορηθεὶς περὶ τοῦ διαμένοντος εἰς ἄλλην πόλιν υἱοῦ του, ὅτι διὰ τῆς κακῆς συναναστροφῆς ἀπέκτησε διάφορα ἐλαττώματα, δὲν ἀπηλπίσθη, πιστεύσας ὅτι ἴσως ἐπανήρχετο εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Ὅταν ὅμως ἐπληροφορήθη ὅτι ἐσυνήθισεν εἰς τὴν πνευματοποισίαν, ἀπηλπίσθη καὶ περίλυπος ἀπήντησε «δὲν ἔχω πλέον παιδί».

Ἡ κοινωνία θεωρεῖ τὸν μεθυσμένον ἐπικιδυνοδέστερον τοῦ παράφρονος, χαρακτηριστικώτατα δὲ λέγει «ὁ τρελλὸς εἶδε τὸν μεθυσμένον καὶ ἐφοβήθη». Ἡ πολιτεία ἀμύνεται συστηματικώτατα κατὰ τῆς νόσου ταύτης. Ἀλλαι πολιτεῖαι, ὅπως ἡ Ἀμερικὴ εἰς τὸ πρόσφατον παρελθόν, ἀπαγορεύουν τὴν χρῆσιν πνευματωδῶν ποτῶν, ἄλλαι δὲ φορολογοῦν βαρύντατα τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προϊόντα, ὅχι διὰ νὰ αὐξήσουν τὰ δημόσια ἔσοδα, ἀλλὰ διὰ νὰ περιορίσουν τὴν εὐρεῖαν χρῆσιν αὐτῶν καὶ νὰ προλάβουν τοὺς ἀναριθμήτους κινδύνους τοῦ ἀλκοολισμοῦ.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, κατ' ἐξοχὴν λιτοδίαιτος καὶ ἐγκρατής, οὐδέποτε παρουσίασε φαινόμενα ἀλκοολικῆς δηλητηριάσεως, τοὺς δὲ ἔλαχίστους μεθύσκοντας ἔβλεπε πάντοτε καὶ βλέπει μὲ αἰσθημα οἴκτου, ἀποστροφῆς καὶ περιφρονήσεως.

Τυχερὰ παίγνια

Τὰ τυχερὰ παίγνια, ἐπιφέροντα καὶ αὐτὰ καταστροφὴν τῆς περιουσίας, φθορὰν τῆς ὑγείας καὶ διαστροφὴν τοῦ χαρακτῆρος θεωροῦνται ὡς ἐπικίνδυνον κοινωνικὸν ἐλάττωμα. Εἶναι καὶ τοῦτο ἐλάττωμα παρατηρούμενον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν σέβονται τὴν ἐργασίαν, δὲν ἐκτιμοῦν τὸν ἰδρωτὰ των καὶ δὲν ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ὑγείαν των, διὰ τὴν ἀξιοπρέπειάν των καὶ διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς οἰκογενείας των. Ὁ παίκτης δὲν δύναται νὰ ἔχη ποτὲ χαρακτῆρα ἀκέραιον καὶ κῦρος εἰς τὴν κοινωνίαν. Καὶ ὁ ἰσχυρότερος χαρακτήρ θὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀγωνίαν καὶ εἰς τὴν συγκίνησιν τὴν ὁποίαν διαρκῶς δοκιμάζει ἐνώπιον τοῦ ρυπαροῦ βωμοῦ τῆς Τύχης. Θὰ παρασυρθῇ ἀσφαλῶς ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τοῦ εὐκόλου πλουτισμοῦ καὶ δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ καταστρέψῃ τὴν περιουσίαν του ἢ νὰ καταχρασθῇ περιουσίας ἄλλων. Οὐδεὶς δίδει εἰς αὐτὸν πίστιν καὶ οὐδεὶς ἀναθέτει εἰς αὐτὸν τὴν μικροτέραν ὑπόθεσιν ἢ τὴν ἐλαχίστην διαχείρισιν.

Ἡ ἀγωνία τὴν ὁποίαν δοκιμάζει ὁ παίκτης τοῦ παραλύει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Ἡ ἐξεύρεσις χρημάτων καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ κέρδους τὸν ἐξωθοῦν εἰς παντὸς εἴδους ταπεινωτικὰς σκέψεις καὶ ἐξευτελιστικὰς καὶ ἐγκληματικὰς πράξεις. Τὸ τρομερὸν τοῦτο πάθος ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ παίκτη καθεὺθεν εὐγενὲς καὶ ἠθικὸν συναίσθημα, ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν ὑγείαν του, διὰ τὴν οἰκογενείαν του, διὰ τὴν κοινωνίαν, διὰ τὴν πολιτείαν. Ἐὰν μὲν συμβῇ νὰ χάσῃ, ὁ νοῦς του συσκοτίζεται καὶ τὸ σῶμα του παραλύει, ἐὰν δὲ συμβῇ νὰ κερδίσῃ, μεθύσκει ἀπὸ τὴν χαρὰν καὶ ἐξωθεῖται εἰς τὰς πλέον κατεξευτελιστικὰς καὶ καταστρεπτικὰς ἀσωτίας, μὲ τὴν μωρὰν ἐλπίδα ὅτι, τὴν ἐπομένην θὰ ἀνακτήσῃ εὐκόλως καὶ ἀκόπως ὅσα ἐσπατάλησεν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀπώλεια εἶναι συνηθεστέρα τοῦ κέρδους, συντρίβεται ψυχικῶς καὶ σωματικῶς καὶ ἐγκαθίστανται εἰς τὴν οἰκογένειαν ἡ πενία καὶ ἡ δυστυχία καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν Ἔρις καὶ Διχόνοια. Ἐξηντλημένος ὁ παίκτης ἀπὸ τὴν ὀλονύκτιον ἀγρυπνίαν καὶ συντετριμμένος ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν, λησμονεῖ πᾶσαν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν, ἀδιαφορεῖ καὶ διὰ τὰς ἱερωτέρας ἀνάγκας τῶν πλέον προσφιλῶν του προσώπων καὶ δὲν σκέπτεται τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον κατὰ ποῖον

ταπεινωτικὸν τρόπον θὰ ἐξεύρη ἐκ νέου χρήματα διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ πάθος του καὶ τὴν μωρὰν ἐλπίδα τῆς ἀνακτήσεως τῶν χρημάτων του. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς, ἕως ὅτου καταστρέψῃ τὴν περιουσίαν του, καὶ ἐξαντλήσῃ κάθε δυνατόν τρόπον ἐξευρέσεως χρημάτων ἀπὸ τοὺς γνωστούς του, ἀπὸ τοὺς φίλους του καὶ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του. Θὰ τοὺς συναντᾷ βραδύτερον καὶ θὰ τοὺς ἐντρέπεται, θὰ τοὺς προβάλλῃ διαφόρους ταπεινωτικὰς προφάσεις καὶ τέλος θὰ καταστῇ ῥακος καὶ περίεργος τῆς κοινωνίας. Πόσοι ἐξ αὐτῶν δὲν γίνονται καταχρασταὶ καὶ πόσοι δὲν καταλήγουν εἰς τὴν φυλακὴν ἢ εἰς τὴν αὐτοκτονίαν.

Αἱ Πολιτεῖαι καταπολεμοῦν καὶ τιμωροῦν ἀμειλίκτως τοὺς ἔχοντας κέντρα τυχηρῶν παιγνίων, ὅπως εἶναι τὰ χαρτοπαίγνια, αἱ ρουλέται κτλ., ἄλλοτε δὲ ἐπιβάλλουν εἰς αὐτὰ φόρους βαρυτάτους καὶ περιορισμοὺς αὐστηροὺς, διὰ νὰ ἀποφεύγεται τὸ ὀλέθριον τοῦτο πάθος καὶ νὰ περιορίζωνται τὰ κοινωνικὰ συντρίμματα καὶ αἱ οἰκογενειακαὶ συμφοραί.

Ἀσωτία

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διατηρῇ πάντοτε τὰς ἀνάγκας του εἰς μικρότερον ἐπίπεδον τῶν εἰσοδημάτων του. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δαπανᾷ ὅ,τι κερδίζει ἐκ τῆς ἐργασίας του, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ ἐξησφαλισμένην τὴν ἀξιοπρέπειάν του καὶ τὴν ἡσυχίαν του· ἡ μικροτέρα ἀσθένεια, ἡ πλέον ὀλιγοήμερος ἀνεργία καὶ ἡ ἐλαχίστη ζημία τῆς κατοικίας του θὰ ἐπιφέρῃ δυστυχίαν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς θὰ ἀναμένῃ τὴν σωτηρίαν ἀπὸ ξένην βοήθειαν, θὰ ταπεινωθῇ, θὰ ἐξευτελισθῇ. Ὅσοι θυσιάζουν τὰς ἀνάγκας τῆς αὔριον διὰ τὴν σπατάλην, διὰ τὰς ἀπολαύσεις καὶ διὰ τὰς ματαιότητας τῆς σήμερον, θυσιάζουν τὴν ἀξιοπρέπειάν των καὶ τὴν ὑγίαν τοῦ σώματός των καὶ τοῦ πνεύματός των. Ἡ χυδαία ματαιότης των θὰ ἐξαγορασθῇ αὔριον παρὰ τῶν ἰδίων μὲ μεγάλην στέρησιν καὶ πολὺν ἐξευτελισμόν. Ἐνῷ ἀντιθέτως διὰ μικρᾶς οἰκονομίας καὶ διὰ περιορισμοῦ τῶν περιττῶν δαπανῶν ἐξασφαλίζομεν

N. Ἀλικάκου : « Ἀγωγή τοῦ πολίτου », Ἐκδ. Β'

10

τὴν αὐριον καὶ ἐξαγοράζομεν τὴν ἀξιοπρέπειάν μας καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν μας.

Ἔστε οἰκονόμοι, ἔλεγεν ὁ Ἀμερικανὸς Φραγκλῖνος «διότι, ἐὰν εἰσθε οἰκονόμοι, θὰ ἀποκτῆσετε τὸν ἀδιάτρητον θώρακα τῆς ἀνεξαρτησίας, τότε θὰ βαδίζετε μὲ τὸ μέτωπον ὑψωμένον, χωρὶς νὰ εἰσθε ἠναγκασμένοι νὰ κάμπτεσθε καὶ νὰ κύπτετε ἐνώπιον οἰουδὴποτε χυδαίου, ὁ ὁποῖος ἔχει μόνον κεφάλαιον τὰ πλούτη του, χωρὶς νὰ τείνετε ταπεινῶς τὴν παλάμην πρὸς τὴν χεῖρα, τὴν ὁποίαν κοσμοῦν ἀδάμαντες». Ὁ ἴδιος ὁ Φραγκλῖνος περιγράφων τοὺς ἀσώτους καὶ τοὺς σπατάλους, τοὺς δημιουργοῦντας χρέη, οὐχὶ δι' ἐργασίαν καὶ παραγωγὴν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὰ ἐλαττώματα τῆς ματαιοδοξίας των ἔλεγεν. «Ὅστις βαδίζει πρὸς τὸ χρηματοκιβώτιον τοῦ δανειστοῦ, βαδίζει πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ ἐξευτελισμοῦ. Ἀλλοίμονον! Ἐσκέφθης τί πράττεις ὅταν χρεώνεσαι; Δίδεις εἰς ἓνα ξένον, εἰς ἓνα ἄνθρωπον ἀδιάφορον, δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἀξιοπρεπείας σου καὶ τῆς ἐλευθερίας σου. Ἐὰν δὲν κατορθώσης νὰ τὸν πληρώσης κατὰ τὴν προθεσμίαν, τὴν ὁποίαν συνεφωνήσατε, θὰ ἐντρέπῃσαι νὰ βλέπῃς τὸν δανειστήν σου, θὰ στενοχωρῇσαι ὁμιλῶν πρὸς αὐτόν, θὰ ταπεινώνῃσαι οἰκτρῶς μὲ διαφόρους δικαιολογίας καὶ προφάσεις. Κατὰ μικρὸν θὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ παρρησία, καὶ θὰ ἐξευτελίζῃσαι μὲ τὰ ποταπώτερα ψεύδη, τὰ ὁποῖα θὰ σοῦ ὑπαγορεύῃ ἡ ἀνάγκη. Ἡ πτώχεια καὶ ἡ στέρησις ἐξαλείφουν καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸν καὶ τὸ θάρρος. Εἰς σάκκος κενὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ σταθῇ ὄρθιος». Ἄλλος ἐπίσης σοφὸς ἔλεγεν. «Ἡ Ματαιοδοξία καὶ ἡ Σπατάλη προγευματίζουν μὲ τὴν Ἀφθονίαν, γευματίζουν μὲ τὴν Πτωχείαν, καὶ δειπνοῦν μὲ τὸν Ἐξευτελισμόν».

Οἱ σπάταλοι καὶ οἱ ἄσωτοι γίνονται πρόξενοι οἰκογενειακῶν συμφορῶν. Ἐξαντλοῦν καὶ καταστρέφουν καὶ τὰς πλέον μεγαλειτέρας περιουσίας καὶ μαζὶ μὲ αὐτὰς τὴν ἀξιοπρέπειάν των, τὴν γαλήνην των, τὴν ὑγείαν των, καὶ τὴν ἠθικὴν των.

Οἱ Ἕλληνες εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς ἦσαν οἰκονόμοι καὶ λιτοδίαιτοι. Οἱ Σπαρτιᾶται ἠρκοῦντο εἰς τὸ νὰ τρέφονται μὲ μέλανα ζωμόν καὶ νὰ ἐνδύωνται καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους μὲ τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα. Οἱ Ἡπειρῶται, οἱ Κεφαλλῆνες, οἱ Ὑδραῖοι, οἱ Χῖοι καὶ ἄλλοι ἐθνικοὶ εὐεργέται τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἐκ τοῦ

μηδενὸς ἐδημιούργησαν εἰς τὴν Ξένην περιουσίαν καὶ ἐκόσμησαν τὰς Ἀθήνας καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος μὲ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, μὲ λεωφόρους, νοσοκομεῖα, βιβλιοθήκας κλπ. κλπ.

Σκαιότης — Θυμὸς

Ἡ σκαιότης καὶ ὁ θυμὸς εἶναι ἰδιότητες ἀντίθετοι τῆς εὐγενείας καὶ τῆς εὐπρεπείας. Εἶναι ἐκδηλώσεις τῶν νευρικῶν καὶ ἀπολιτίστων ἀνθρώπων. Εἶναι χονδροειδῆ καὶ ἐπιζήμια ἐλαττώματα καταλήγοντα πάντοτε εἰς βάρος τῶν σκαιῶς συμπεριφερομένων αὐτόμων. Ὁ πεπολιτισμένος ἄνθρωπος δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἑαυτὸν του νὰ ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς εὐπρεπείας εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἔχῃ ἀπόλυτον δίκαιον, ὑπάρχει ἐν ὅριον στοιχειώδους εὐπρεπείας, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ τὸ ὑπερβαίνωμεν ποτέ. Οἱ παραιρεζόμενοι γίνονται σκαιοὶ καὶ αὐθάδεις καὶ προφέρουν ἢ γράφουν φράσεις, διὰ τὰς ὁποίας πολλάκις μετανοοῦν, ἀλλὰ εἶναι ἄργά.

Ἐὰν εἴμεθα στενοχωρημένοι καὶ εὐρισκώμεθα ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀργῆς, δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ λογικευώμεθα, διότι ὅλα τὰ βλέπομεν διὰ μέσου τοῦ κατέχοντος ἡμᾶς αἰσθήματος. Ὅφειλομεν εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ ἀναμείνωμεν, ἕως ὅτου κατευασθῇ ἡ ὀργή μας καὶ ἔλθῃ ἡ διαύγεια τοῦ πνεύματος, ἥτις μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀντικρύσωμεν τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν πραγματικὴν καὶ συμφέρουσιν ὄψιν των.

Τέλος πρέπει νὰ κρίνωμεν τὰ πρόσωπα, μετὰ τῶν ὁποίων ἐρχόμεθα εἰς ἐπαφήν, μετ' ἐπεικειάς καὶ νὰ μὴ ἔχωμεν τὴν ἀξίωσιν νὰ εἶναι ὅπως ἡμεῖς τὰ θέλομεν, διότι καὶ ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ὅπως μᾶς θέλουν οἱ ἄλλοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΗΤΗΣ
ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ - ΕΡΓΑΤΩΝ

I

Αυτόνομοι Ὀργανισμοί

Ἡ Πολιτεία ἔχει ιδρύσει διαφόρους ὁργανισμούς, τὴν διοίκησιν τῶν ὁποίων ἔχει ἀναθέσει εἰς τὰ μέλη τὰ ἀποτελοῦντα αὐτούς, δι' ὃ καὶ αὐτόνομοι ἢ αὐτοδιοικούμενοι ὁργανισμοὶ καλοῦνται. Οἱ ὁργανισμοὶ οὗτοι ἐπιδιώκουν ἄλλοι μὲν τὴν προστασίαν καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς παραγωγῆς διαφόρων προϊόντων, ὅπως εἶναι ὁ Αὐτόνομος Σταφιδικὸς Ὀργανισμὸς, τὸ Ἰνστιτοῦτο Βάμβακος, ὁ Αὐτόνομος Ταπητουργικὸς Ὀργανισμὸς κλπ. Ἄλλοι δὲ ἐπιδιώκουν τὴν προστασίαν τῶν συμφερόντων τῶν μελῶν των καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ κλάδου των, ὅπως εἶναι τὰ διάφορα Ἐπιμελητήρια.

Ἐμπορικὰ καὶ Βιομηχανικὰ Ἐπιμελητήρια. Τὰ Ἐμπορικὰ καὶ Βιομηχανικὰ Ἐπιμελητήρια σκοπὸν ἔχουν νὰ προάγουν τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν καὶ νὰ προστατεύουν τὰ συμφέροντα τῶν μελῶν των. Ἐπὶ πλεον δὲ ἔχουν τὰς ἑξῆς ὑποχρεώσεις :

1) Νὰ μελετοῦν τὴν ἐν γένει ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κατάστασιν τῆς χώρας καὶ νὰ ὑποβάλουν εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους τὰ πορίσματά των εἰς τὴν κυβέρνησιν.

2) Νὰ συλλέγουν καὶ νὰ ἀναθεωροῦν κατὰ πενταετίαν τὰς ἐπιτοπίους ἐμπορικὰς συνηθείας καὶ τὰ ἐμπορικὰ ἔθιμα, καὶ νὰ ἀναγράφουν ταῦτα εἰς εἰδικὸν βιβλίον.

3) Νὰ ἐκλέγουν κατὰ διετίαν ἐκ τῶν μελῶν των τὰ κατάλληλα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα θὰ χρησιμεύσουν ὡς διαιτηταὶ τῶν διαφορῶν ἐμπορικῶν διαφορῶν τῶν μελῶν των ἢ ὡς πραγματογνώμονες ἢ ὡς δειγματοληπται.

4) Νὰ γνωμοδοτοῦν περὶ νομοσχεδίων ἢ διαταγμάτων, ἀφορώντων τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν συγκοινωνίαν, ὅπως εἶναι αἱ ἐμπορικαὶ συμβάσεις μετὰ τῶν ξένων χωρῶν, τὸ

δασμολόγιον, τὸ ναυτολόγιον, ἢ ὀργάνωσις ἐκθέσεων, οἱ φόροι οἱ ἀφορῶντες τὸν ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, καὶ τὴν συγκοινωνίαν κλπ.

5) Νὰ ἰδρῶσιν καὶ νὰ συντηροῦν ἐμπορικὰς ἢ ἄλλας ἐπαγγελματικὰς σχολάς, νὰ διοργανῶσιν ἐκθέσεις, ἐμπορευματολογικὰ μουσεῖα, καὶ ἐν γένει νὰ φροντίζουσιν διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων καὶ νὰ συμβουλεύουσιν τὴν κυβέρνησιν πρὸς λήψιν μέτρων, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς συγκοινωνίας τῆς χώρας μας.

Μέλη τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιμελητηρίων εἶναι οἱ ἔμποροι τοῦ χονδρικοῦ ἐμπορίου, οἱ παραγγελιοδόχοι, οἱ βιομήχανοι, οἱ ἐφοπλισταί, αἱ τράπεζαι καὶ αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρεῖαι.

Ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ ἐπιμελητήρια ὑπάρχουσιν εἰς τὰς κυριωτέρας ἐμποροβιομηχανικὰς πόλεις τῆς χώρας μας, ὡς καὶ εἰς τὰς χώρας ἐκείνας, μετὰ τῶν ὁποίων ἔχομεν ἀνεπτυγμένας ἐμπορικὰς σχέσεις. Ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια ἐν τῷ ἔξωτερικῷ λειτουργοῦν ἐν Παρισίοις, Μασσαλίᾳ, Βερολίνῳ, Τεργέστη, Γαλαζίῳ καὶ Καίρῳ.

Ἐπαγγελματικὰ καὶ Βιοτεχνικὰ Ἐπιμελητήρια. Τὰ Ἐπαγγελματικὰ καὶ Βιοτεχνικὰ Ἐπιμελητήρια, μέλη τῶν ὁποίων εἶναι οἱ μικροῦ ἐμποροὶ καὶ οἱ βιοτέχναι, ἀπεχωρίσθησαν τῶν Ἐμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων, ἵνα ἐξυληρευθῶσιν ἐπωφελέστερον τὰ συμφέροντα τῶν μελῶν των.

Τὰ Ἐπαγγελματικὰ καὶ Βιοτεχνικὰ Ἐπιμελητήρια ἔχουν τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν καὶ τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ἔχουν καὶ τὰ Ἐμπορικὰ καὶ Βιομηχανικὰ Ἐπιμελητήρια, ἀλλὰ εἰς τὸν κύκλον τοῦ μικρομπορίου καὶ τῆς βιοτεχνίας.

Τοιαῦτα ἐπιμελητήρια ὑπάρχουσιν ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Θεσσαλονίκῃ, Πάτραις, Βόλῳ, Κερκύρᾳ, Καλάμαις, Ἡρακλείῳ καὶ Ἰωαννίνοις.

Γεωργικὰ Ἐπιμελητήρια. Σκοπὸς τῶν Γεωργικῶν Ἐπιμελητηρίων εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας καὶ ἡ προστασία τῶν συμφερόντων τῶν μελῶν των.

Τὰ γεωργικὰ ἐπιμελητήρια μελετοῦν ἰδιαίτερώς τὰς τοπικὰς

ἀνάγκας τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας καὶ ὑποβάλλουν τὰ πορίσματά των εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἥ ὁποία λαμβάνει τὰ ἐνδείκνυόμενα μέτρα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατ' ἐξοχὴν παραγωγικῶν τούτων κλάδων τῆς χώρας μας.

Γεωργικὰ ἐπιμελητήρια ὑπάρχουν εἰς τὰς πρωτεύουσας ὅλων τῶν νομῶν, πλὴν τοῦ νομοῦ Κυκλάδων.

Μέλη τῶν Γεωργικῶν Ἐπιμελητηρίων εἶναι οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ κτηνοτρόφοι τῆς περιφερείας ἐκάστου νομοῦ.

Τεχνικὰ Ἐπιμελητήρια. Σκοπὸς τῶν τεχνικῶν ἐπιμελητηρίων εἶναι ἡ μελέτη καὶ ἡ προαγωγή τῶν ἐπιστημονικῶν τεχνῶν, ἥτοι τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς μηχανικῆς, τῆς χημείας καὶ τῆς ἠλεκτρολογίας.

Μέλη τῶν τεχνικῶν ἐπιμελητηρίων εἶναι οἱ πολιτικοὶ μηχανικοί, οἱ ἀρχιτέκτονες, οἱ μηχανολόγοι, οἱ χημικοὶ μηχανικοί, καὶ οἱ ἠλεκτρολόγοι.

Ἐν Ἑλλάδι τοιοῦτον ἐπιμελητήριον λειτουργεῖ ἐν Ἀθήναις.

Διεθνῇ Ἐπιμελητήρια. Οἱ ἐμποροβιομήχανοι διαφόρων κρατῶν, διὰ τὴν ὁμαλωτέραν διεξαγωγὴν τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν, ἵδρυσαν τὸ Διεθνὲς Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητήριον, τοῦ ὁποίου ἡ ἕδρα εἶναι ἐν Παρισίοις καὶ ἔχει διακλαδώσεις εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ πεπολιτισμένα κράτη. Ἡ Ἑλλὰς συμμετέχει τοῦ Διεθνoῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1926.

Κύριος σκοπὸς τοῦ Διεθνoῦς Ἐπιμελητηρίου εἶναι ἡ διευκόλυνσις τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν καὶ ἡ ὁμοιόμορφος ἐνέργεια ὅλων τῶν διεθνῶν ζητημάτων, τῶν ἀφορώντων τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰς τραπέζας.

II

Ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα

Σωματεῖον γενικῶς καλεῖται ἡ ἐνώσις πολλῶν φυσικῶν προσώπων σκοποῦντων τὴν ὑποστήριξιν τῶν συμφερόντων αὐτῶν ἢ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν βελτίωσιν.

Διὰ νὰ ἰδρυθῇ σωματεῖον πρέπει νὰ εἶναι τοῦλάχιστον 7

πρόσωπα, νὰ συντάξουν καταστατικὸν καὶ νὰ τὸ ὑποβάλουν πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον τοῦ τόπου των. Τὸ σωματεῖον μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ καταστατικοῦ του καλεῖται **ἀνεγνωρισμένον**. Δύναται ὅμως νὰ λειτουργήσῃ τὸ σωματεῖον καὶ ἄνευ ὑποβολῆς τοῦ καταστατικοῦ του εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον, ἀρκεῖ ὁ σκοπὸς του νὰ μὴ ἀντιβαίνει εἰς τοὺς νόμους.

Ἀπαγορεύεται εἰς τὸ σωματεῖον νὰ ἔχῃ ὡς σκοπὸν τὴν πραγματοποίησιν κέρδους εἰς ὄφελος τῶν μελῶν του. Τὰ σωματεῖα ἀποβλέπουν εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μελῶν των, εἰς τὴν ψυχαγωγίαν αὐτῶν, εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἀπόρων, εἰς τὴν προστασίαν τῶν ἀνηλίκων κλπ., τὰ δὲ ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα ἀποβλέπουν εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῶν συμφερόντων τῶν μελῶν των καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἐνίσχυσιν.

Τὰ ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα ἰδρύονται μετὰ ἐργατῶν ἢ ἐργοδοτῶν τῆς αὐτῆς ἐπαγγελματικῆς τάξεως. Τὰ μέλη ἐκάστου σωματείου πρέπει νὰ ἔχουν ὅλα τὴν αὐτὴν ἐπαγγελματικὴν ιδιότητα. Οἱ ἐργοδοτοὶ δὲν δύνανται νὰ εἶναι μέλη τῶν ἐργατικῶν σωματείων καὶ τὰνάπαλιν. Τὰ ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα διακρίνονται εἰς ἐργατικά καὶ εἰς ἐργοδοτικά.

Ἐργατικὰ σωματεῖα

Τὰ ἐργατικὰ σωματεῖα ἰδρύονται ὑπὸ ἐργατῶν ἢ ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων ἀσκούντων τὸ αὐτὸ ἢ συναφὲς ἐπάγγελμα. Οἱ ἐργάται ἢ οἱ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι ἐκάστης πόλεως, ἐνοῦνται καὶ ἰδρύουν σωματεῖα μὲ τὸν σκοπὸν νὰ προστατεύσουν τὰ ἐπαγγελματικά των συμφέροντα ἢ νὰ βελτιώσουν τὴν μόρφωσίν των ἢ τὸ ἐπάγγελμά των. Τοιαῦτα σωματεῖα ὑπάρχουν εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὅπως εἶναι λ. χ. ὁ σύλλογος τῶν ἐμποροῦ-παλλήλων Ἀθηνῶν, ὁ σύλλογος τῶν ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων Πειραιῶς, ἡ ἔνωσις τῶν ἐργατῶν λιμένος Καλαμῶν, τὸ σωματεῖον καπνεργατῶν Καβάλλας καὶ ἄλλα.

Πάντες οἱ ἐργάται καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῆς βιομηχανίας, τῶν τραπεζῶν, τῆς συγκοινωνίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας ἀνήκουν εἰς τὰ σωματεῖα των.

Οἱ ἐργάται διὰ τῶν σωματείων των εὐχερῶς συγκεντροῦνται

πρὸς διεκδίκησιν τῶν δικαιωμάτων των· ἰδρύουν ἡμερήσια ἢ νυκτερινὰ ἐπαγγελματικὰ σχολεῖα, ἰδρύουν μεταξὺ τῶν μελῶν των ταμεῖα ἀλληλοβοηθείας καὶ γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας. διαπραγματεύονται ὁμαδικῶς διὰ τῶν ἀντιπροσώπων των τὸν διακανονισμόν τῆς ἀμοιβῆς των μετὰ τῶν ἐργοδοτῶ των.

Διὰ τὴν πληρεστέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων των, ἐνοῦνται πάντα τὰ ἐργατικὰ σωματεῖα καὶ ἀποτελοῦν μίαν μεγαλειτέραν ὁργάνωσιν μὲ μεγαλειτέραν δύναμιν. Ἡ ἔνωσις αὕτη τῶν σωματείων, ἄλλοτε μὲν περιλαμβάνει πάντα τὰ ἐργατικὰ σωματεῖα τῆς αὐτῆς πόλεως καὶ καλεῖται **ἐργατικὸν κέντρον**, ὅπως εἶναι τὸ Ἐργατικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν, Πειραιῶς κλπ., ἄλλοτε δὲ περιλαμβάνει τὰ ὁμοιογενῆ ἢ συγγενῆ σωματεῖα ὁλοκλήρου τῆς χώρας καὶ καλεῖται **ὁμοσπονδία**, ὅπως εἶναι ἡ Ὁμοσπονδία Ἐργατῶν Θαλάσσης, ἡ Καπνεργατικὴ Ὁμοσπονδία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλαι.

Αἱ ὁμοσπονδίαι τῶν διαφόρων ἐργατικῶν σωματείων ἔχουσιν ἔνωθῇ καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἐνιαίαν ὁργάνωσιν, τὴν **Γενικὴν Συνομοσπονδίαν τῆς Ἑλλάδος**.

Ἐργοδοτικὰ σωματεῖα

Ὅπως ἐνοῦνται οἱ ἐργάται, καθ' ὅμοιον τρόπον ἐνοῦνται καὶ οἱ ἐργοδότες, ἦτοι οἱ ἔμποροι, οἱ βιομήχανοι, οἱ τραπέζιται, οἱ ἐφοπλισταὶ κλπ. μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ὑποστηρίξουν τὰ συμφέροντα τῶν ἐπιχειρήσεών των. Τὰ σωματεῖα τῶν ἐργοδοτῶν ἔχουν διαφόρους ὀνομασίας, ἦτοι Ἐμπορικὸι Σύλλογοι, Σύνδεσμοι Ἐμπόρων καὶ Βιομηχάνων, Ἐνώσεις Ἐφοπλιστῶν κλπ. Οἱ ἀνδρήποτε ὀνομασίαν καὶ ἂν ἔχουν διέπονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νόμου «περὶ σωματείων», ὅπως καὶ τὰ ἄλλα σωματεῖα.

Οἱ ἐργοδότες διὰ τῶν σωματείων των ἀντιμετωπίζουν τὰς ἐκάστοτε ἐγειρομένας ἀξιώσεις τῶν ἐργατῶν ἢ τῶν ὑπαλλήλων των· εἰσηγοῦνται εἰς τὴν κυβέρνησιν διάφορα μέτρα ἀποβλέποντα εἰς τὴν δικαιοτέραν κατανομήν των φόρων, ἢ εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς· ἰδρύουν καὶ συντηροῦν ἡμερήσια ἢ νυκτερινὰ ἐπαγγελματικὰ σχολεῖα κλπ.

III

Σχέσις Κεφαλαίου καὶ Ἑργασίας

Ἡ παραγωγή τῶν χρησιμοποιουμένων ἀγαθῶν διὰ τὴν θεωρείαν τῶν ἀναγκῶν μας ὀφείλεται εἰς τὴν Ἑργασίαν καὶ τὸ Κεφάλαιον. Τὸ Κεφάλαιον ἄνευ τῆς Ἑργασίας εἶναι νεκρὸν καὶ ἡ Ἑργασία ἄνευ τοῦ Κεφαλαίου δὲν ἀποδίδει. Μεταξὺ τῶν ἐπιχειρηματιῶν, τῶν διαθετόντων τὸ κεφάλαιον καὶ τῶν ἐργατῶν τῶν προσφερόντων τὴν ἐργασίαν τῶν δημιουργεῖται πάλη καὶ διαμάχη ὥς πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς συνεισφορᾶς ἑνὸς ἑκάστου εἰς τὴν παραγωγήν τῶν ἀγαθῶν καὶ εἰς τὴν διανομὴν τούτων. Οἱ ἐπιχειρηματίαι ἰσχυρίζονται ὅτι αὐτοὶ διέθεσαν τὰ κεφάλαια διὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ὅτι αὐτοὶ διατρέχουν τὸν κίνδυνον τῆς ἀπωλείας αὐτῶν καὶ τῆς πτωχεύσεως, ἐπομένως αὐτοὶ δικαιοῦνται τὴν μεγαλειτέραν μερίδα τῶν ἀγαθῶν, οἱ δὲ ἐργαταὶ διατείνονται ὅτι τὰ κεφάλαια τὰ ὅποια διέθεσαν οἱ ἐπιχειρηματίαι διὰ τὴν ἰδρυσιν τῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι ἐντελῶς ἀνίκανα νὰ παραγάγουν ἄνευ τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπομένως εἰς αὐτοὺς ἀνήκει ἡ μεγαλειτέρα μερίς τῶν ἀγαθῶν. Ἡ διαμάχη αὕτη ἔχει ὥς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπεργίαν τῶν ἐργατῶν καὶ τὴν ἀνταπεργίαν (lock-out) τῶν ἐργοδοτῶν. Ἐχει δηλαδὴ ὥς ἀποτέλεσμα τὴν διακοπὴν τῆς παραγωγῆς καὶ τὸν διαπληκτισμὸν τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τῶν ἐργατῶν. Εἰς τὴν χώραν μας, τὸν τελευταῖον καιρὸν, αἱ συγκρούσεις αὗται εἶχον προσλάβει μορφήν ἐμφυλίου πολέμου. Ἡ ἀστυνομία καθημερινῶς ἦτο ἐν ἐπιφυλακῇ καὶ διαρκῶς συνεκρούετο μὲ τοὺς ἀπεργοὺς. Ἡ ὀξύτης μετοξὺ ἀπεργῶν καὶ ἀπεργοσπαστῶν ἐλάμβανεν αἵματηρὰ διαστάσεις, οἱ μὲν ἐπετίθεντο κατὰ τῶν δὲ ἢ κατὰ τῶν ἐργοστασίων καὶ τῶν ἐργοστασιαρχῶν καὶ οἱ ἀστυνομικοὶ ἐπενέβαινον μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των. Τὸ κακὸν εἶχεν ἀπογίνει. Ἡ ἔννοια τῆς ἀπεργίας εἶχεν ἐπεκταθῇ μέχρι τῶν νηπίων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου καὶ μέχρι τῶν λειτουργῶν τοῦ Κράτους. Ἡ κατάστασις ἦτο τοιαύτη ὥστε ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι θὰ ἀπεργήσῃ καὶ αὕτη ἡ ἀστυνομία καὶ οἱ δεσμοφύλακες τῶν φυλακῶν.

Οἱ ἀπεργοί, οἱ ἀνταπεργοί, οἱ ἀπεργοσπάσται καὶ ἡ κοινω-
νία ὁλόκληρος ἐζήτουν τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ

Κράτους. Ἡ ἀσύδοτος ὁμως ἐλευθερία τῶν ταραχοποιῶν καὶ τῶν ἀναρχικῶν καὶ παραλλήλως ἡ ἀχαλίνωτος ἀντεθνικὴ δραῖσις τοῦ τύπου, εἶχον καταστήσει τελείως ἀνίσχυρα τὰ ὄργανα τοῦ Κράτους, τὰ ὁποῖα μόνον θύματα τοῦ καθήκοντος εἰς πᾶσαν συμπλοκὴν ἐσημείωναν, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ ἐπιβάλουν τὴν τάξιν.

Εἰς τὴν ἀξιοθρήνητον αὐτὴν κατάστασιν τοῦ Ἑθνους ἔθεσεν ὀριστικὸν τέρμα ἡ Ἑθνικὴ Κυβέρνησις τῆς 4ης Αὐγούστου 1936. Διὰ τῶν φιλεργατικῶν νόμων καὶ τῶν **συλλογικῶν συμβάσεων** ἐπῆλθε συμφιλίωσις καὶ συνεργασία μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν, καὶ διὰ τῆς φορολογίας τοῦ κεφαλαίου ἐτέθησαν εἰς ἐφαρμογὴν **αἱ κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις**, ἐνισχύθησαν οἱ πενόμενοι καὶ οἱ μαστιζόμενοι ὑπὸ ἀσθενειῶν, ἐξηφανίσθησαν τὰ ἀναρχικὰ καὶ ἀνατρεπτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἐξώθουν τοὺς φιλοτίμους καὶ φιλοπόνους ἐργάτας εἰς ἀντεθνικὰς καὶ ἀντικοινωνικὰς ἐπαναστάσεις, ἐξέλιπον τὰ παντὸς εἶδους μίση καὶ πάθη καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ ἐργασία, ἡ ἀσφάλεια, ἡ γαλήνη καὶ ἰδίως ἡ ἔθνικὴ συνείδησις εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν μας

IV

Συλλογικαὶ Συμβάσεις Ἑργασίας

Ἡ Πολιτεία διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ ἐργοδότη καθιέρωσεν εἰς ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις τὸ ὀκτώωρον καὶ καθώρισε διὰ νόμου τὸ κατώτατον ὄριον τῶν μισθῶν τῶν ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων ὥς καὶ τῶν ἡμερομισθίων τῶν ἐργατῶν τῆς βιομηχανίας, συγχρόνως δὲ ἀπηγόρευσε τὴν ἀπεργίαν καὶ ἐπέβαλε τὴν ὑποχρεωτικὴν διαιτησίαν μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν εἰς τὰς ἐκάστοτε διενέξεις των, τὰς ἀπορροεύσας ἀπὸ τὴν σύμβασιν τῆς ἐργασίας.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν τάξεων ὑπέγραψαν συμβάσεις* διὰ τῶν ὁποίων καθώρισαν τὴν ἐλαχίστην

* Αἱ συμβάσεις αὗται ἔχουσιν ὥς ἐξῆς :

Συλλογικὴ Σύμβασις Ἑργασίας (Ὑπαλλήλων).

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τῇ 12ῃ Αὐγούστου 1936 ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ἐξωτερικῶν καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνή.

ἀμοιβὴν τῶν ἐργαζομένων, καὶ διὰ νόμου διεργουθίσθη ὁ τρόπος τῆς συνάψεως τῶν ἐργατικῶν συμβάσεων μεταξὺ ἐργοδοτι-

σεως κ. Ι. Μεταξῶ, τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Α. Δημητράτου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ Ἑργασίας κ. Π. Παυλάκη, οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι: 1) Κλέαρχος Μανέας Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορ. καὶ Βιομ. Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, 2) Παν. Κάντζιας Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορ. καὶ Βιομ. Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς, 3) Ζήσης Βέρος Πρόεδρος Ἐμπορ. καὶ Βιομ. Ἐπιμελητηρίου Θεσσαλονίκης, 4) Ἀνδρέας Χατζηκυριαῖκος Πρόεδρος Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων, 5) Γ. Χαριτάκης Καθηγητὴς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, Ἀντιπρόσωπος Ἑλληνικῶν Τραπεζῶν, 6) Σοφ. Βαρκούτας Πρόεδρος Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, 7) Χρῆστος Καραμανῶφ Πρόεδρος Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Πειραιῶς, ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ ἐργοδοτικοῦ κόσμου ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου οἱ 1) Νικ. Καλύβας Πρόεδρος Ἐργατικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, 2) Θ. Κουρετζῆς ἀντιπρόσωπος Ἐργατικοῦ Κέντρου Πειραιῶς, 3) Ἀναστάσιος Βουλόδημος ἀντιπρόσωπος ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτικῶν, 4) Κων. Μαραγκάκης Πρόεδρος Συλλόγου Ἐμποροῦπαλλήλων Ἀθηνῶν, 5) Π. Ματορίκος Πρόεδρος Πανελληνίου Ἐνώσεως Μηχανικῶν Βιομηχανικῶν ἐργοστασίων, ὡς ἐκπρόσωποι τῆς ὑπαλληλικῆς τάξεως ἀφ' ἑτέρου, συνεφώνησαν τὰ ἑξῆς:

1) Τὰ συμβαλλόμενα μέρη καθορίζουν ὡς κατώτατα ὅρια μηνιαίων μισθῶν διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῶν Ἐμπορικῶν Καταστημάτων, Γραφείων, Ἀνωνύμων Ἑταιριῶν καὶ Ἰδιωτικῶν Ὑπαλλήλων ἐν γένει τὰ ἑξῆς ποσά:

Ὑπάλληλοι	Μηνιαίως μισθὸς	
	Ἄνδρες	Γυναῖκες
α) 14—15 ἐτῶν	Δραχ. 550	Δραχ. 550
β) 16—17 »	» 750	» 750
γ) 18—21 »	» 1000	» 1000
δ) 22—24 »	» 1500	» 1150
ε) 25— » καὶ ἄνω	» 1800	» 1300

Πρόσθετοι ὅροι καὶ διευκρινίσεις.

Α'. 1. Εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς α' κλάσεως καὶ τῶν δύο κατηγοριῶν παρέχεται μετὰ δωδεκάμηνον ὑπηρεσίαν θεωρουμένης ὡς μαθητείας, ὁ μισθὸς τῆς ἀμέσως ἀνωτέρας κλάσεως.

2. Ὑπάλληλοι διοριζόμενοι τὸ πρῶτον ἐφ' ὅσον κέκτηνται προϋπηρεσίαν ἑνὸς τοῦλάχιστον ἔτους λαμβάνουν τὰς ἀποδοχὰς

κῶν καὶ ἐργατικῶν ὀργανώσεων, ὥς καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐπιλύσεως τῶν μεταξύ των διαφορῶν.

τῆς κλάσεως τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἄλλως τὰς ἀποδοχὰς τῆς ἀμέσως προηγούμενης κλάσεως καὶ ἐπὶ ἓν ἔτος, κατατασσόμενοι μετὰ παρέλευσιν ἔτους αὐτοδικαίως εἰς τὴν κλάσιν τῆς ἡλικίας των.

Ὡς προϋπηρεσία θεωρεῖται ἡ προηγούμενη τοιαύτη εἰς θέσιν καὶ εἰδικότητα παρεμφερῇ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀνάλογον τῆς ἤδη κατεχομένης. Ἡ προϋπηρεσία ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφου πιστοποιήσεως τοῦ οικείου ἐργοδότη, ὑποβαλλομένης ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσλήψεως τοῦ ὑπαλλήλου.

3. Ἐπιχειρήσεις ἐν γένει καὶ ἐργοδοταὶ παρ' οἷς οἱ παρεχόμενοι κατὰ τὴν σύναψιν τῆς παρούσης μισθοὶ εἶναι κατώτεροι τῶν ἀνωτέρω ὀριζομένων ὀρίων ὑποχρεοῦνται ἐντὸς τριμήνου καὶ εἰς τρεῖς διαδοχικὰς ἀυξήσεις, νὰ προσαρμόσωσι τὰ μισθολόγια αὐτῶν πρὸς τὰς διατάξεις καὶ τὰ ὅρια τῆς παρούσης συμβάσεως.

Β'. 1. Ὑπάλληλος κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς παρούσης συμβάσεως θεωρεῖται πᾶν πρόσωπον κατὰ κύριον ἐπάγγελμα ἀσχολούμενον ἐπ' ἀντιμισθίᾳ εἰς ὑπαλληλικὴν ὑπηρεσίαν ἰδιωτικοῦ καταστήματος, γραφείου ἢ ἐν γένει ἐπιχειρήσεως καὶ παρέχον ἐργασίαν ἀποκλειστικῶς ἢ κατὰ κύριον χαρακτήρα μὴ σωματικὴν. Τοιοῦτοι δὲ εἶναι: α) οἱ καταγινόμενοι εἰς πνευματικὴν ἐργασίαν κατὰ κύριον λόγον ἥτοι γραφεῖς, γραμματεῖς, διπλωματοῦχοι, πρακτικοὶ μηχανικοὶ ἐφ' ὅσον ἐπιβλέπουν καὶ συντηροῦν μηχανολογικὰς ἐγκαταστάσεις, ταμίαι, τηλεφωνηταί, λογισταί, ἀλληλογράφοι καθὼς καὶ βοηθοὶ αὐτῶν, προϊστάμενοι τμημάτων καὶ β) οἱ ὑπάλληλοι ἐμπορικῶν ἐν γένει καταστημάτων οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν πώλησιν καὶ ἐναποθήκευσιν τῶν εἰδῶν ἐμπορίου ἥτοι, πωληταί, παραληῖται, ἐπόπται καὶ ἀποθηκάριοι.

Γ'. Δὲν περιλαμβάνεται εἰς τοὺς ὅρους τῆς παρούσης συμβάσεως καὶ δὲν ἀφορᾷ αὕτη τοὺς α) σωματικῶς ἐργαζομένους ἔστω καὶ ἂν ἀμείβωνται κατὰ μῆνα καὶ ἡ ὑπηρεσία των παρουσιάζει μονιμώτερον χαρακτήρα ἥτοι, κλητῆρας, θυρωροὺς, φύλακας, νυκτοφύλακας, καὶ βοηθοὺς αὐτῶν, ὥς καὶ τοὺς μέσους τεχνικοὺς τοὺς ἀρχιτεχνίτας καὶ προϊσταμένους ὁμάδων.

Δ'. Δὲν περιλαμβάνονται τῇ παρούσῃ συμφωνίᾳ ὑπάλληλοι παντοπωλείων, ξενοδοχείων ὕπνου, ἐστιατορίων, καφφενείων, ζαχαροπλαστείων καὶ γαλακτοπωλείων.

Ε'. Πᾶσα πρόσθετος παροχὴ εἰς χρῆμα ἢ εἶδος (τροφή, κατοικία, ποσοστά, δῶρα κλπ.) διδομένη εἴτε κατὰ συνήθειαν εἴτε λόγῳ τοῦ εἵδους τῆς ὑπηρεσίας τοῦ τόπου παροχῆς αὐτῆς ἢ καὶ λόγῳ ἰδιαιτέρας συμφωνίας θεωρεῖται ὡς τμῆμα τοῦ μισθοῦ καὶ συνυ-

Ἡ συλλογικὴ σύμβασις ἐργασίας καταρτίζεται μεταξύ ἐνὸς ἢ περισσοτέρων ἐργοδοτῶν ἢ μιᾶς ἢ περισσοτέρων ἐργοδοτικῶν

πόλογίζεται εἰς τὰ διὰ τῆς παρούσης τιθέμενα ὅρια, ἐφ' ὅσον ἡ ἀξία αὐτῆς καθωρίσθῃ ἐν τῇ συμβάσει προσλήψεως τοῦ ὑπαλλήλου.

Πᾶσαν διαφορὰν ἐν προκειμένῳ ἐπιλύει ὁ ἀρμόδιος Ἐπιθεώρητις ἢ Ἐπόπτης Ἑργασίας.

Δύναται οὐχ' ἦττον δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθν. Οἰκονομίας νὰ καθορισθῇ διατίμησις τῶν παροχῶν τούτων κατὰ κατηγορίας τῶν ἐπαγγελμάτων καὶ εἶδος παροχῆς.

ΣΤ'. Ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ κατωτάτου ὀρίου μισθοῦ, ὡς ὀρίζεται ἀνωτέρῳ ἐξυπακούεται ὅτι, ἐφ' ὅσον οἱ σήμερον παρεχόμενοι μισθοὶ εἶναι ἀνώτεροι τῶν ὀριζομένων διὰ τῆς παρούσης, ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὰ σημερινὰ τῶν ἐπίπεδα.

Ἡ παροῦσα σύμβασις εἶναι ἡ ἐπικρατεστέρα πάσης ἄλλης καθορίζουσης δυσμενέστερα διὰ τοὺς ὑπαλλήλους κατώτερα ὅρια μισθῶν. Τούναντίον ἐπικρατοῦν τῆς παρούσης συμβάσεως ἰσχύουσαι τυχόν ἢ καταρτιθισόμεναι ἄλλαι τοιαῦται, καθορίζουσαι εὐνοϊκώτερα διὰ τοὺς ὑπαλλήλους ὅρια.

Ζ'. Ἡ παροῦσα σύμβασις ἰσχύει διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ, διὰ δὲ τὴν Θεσσαλονίκην τὰ τιθέμενα ὅρια ἰσχύουν μειωμένα κατὰ 50%.

Διὰ πᾶσαν ἄλλην πόλιν ἄνω τῶν 10,000 κατοίκων, τὰ ὅρια ταῦτα ὀρίζονται μειωμένα κατὰ 10%, διὰ δὲ τὰς λοιπὰς πόλεις, τὰς κάτω τῶν 10,000 κατοίκων εἰς 20%.

Η'. Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ὀρίζεται ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς αὐτῆς καὶ ἄρχεται ἀπὸ τῆς 20ῆς Αὐγούστου ἐ. ἔ. καὶ λήγει τὴν 19ην Αὐγούστου 1937.

Μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς ἐξαμήνου ἀπὸ τῆς ἰσχύος αὐτῆς δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἀναπροσαρμογὴ τῶν κατωτάτων ὀρίων μισθῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κινήσεως τοῦ τιμαρίθμου ἀκριβείας τῆς ζωῆς. Ὁ τιμαριθμὸς οὗτος καθορίζεται ἐντὸς διμήνου ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης συμβάσεως δι' ἀποφάσεως ἐπιτροπῆς, συγκροτουμένης διὰ πράξεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐξ ἐνὸς ἀνωτέρου ὑπαλλήλου τοῦ Ὑπουργείου τούτου, δύο μελῶν τῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομολογικοῦ Συμβουλίου, ἐνὸς ἐργοδοτικοῦ καὶ ἐνὸς ἐργατικοῦ μέλους.

Ἡ αὕτῃ Ἐπιτροπῇ ἀποφαίνεται κατὰ τὸν πέμπτον μῆνα ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης συμβάσεως, περὶ τῆς κινήσεως τοῦ τιμαρίθμου ἀκριβείας τῆς ζωῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τῆς Γενικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους.

Ἡ παροῦσα σύμβασις συνετάγη εἰς τρία πρωτότυπα, ὑπογραφέντα πάντα παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Ὑφυ-

ὀργανώσεων ἀφ' ἑνὸς καὶ μιᾶς ἢ περισσοτέρων ὀργανώσεων μισθωτῶν ἀφ' ἑτέρου. Ἐκάστη συλλογικὴ σύμβασις καθορίζει τοὺς

πουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, τοῦ Διευθυντοῦ Ἑργασίας καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν συμβαλλομένων Σωματείων, ἐξ ὧν ἓν μὲν θὰ κατατεθῇ παρὰ τῷ Γραμματεῖ τοῦ Εἰρηνοδικείου Ἀθηνῶν, τὰ δὲ ἄλλα ἐλήφθησαν παρὰ τῶν δύο συμβαλλομένων μερῶν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ

ὁ Ὑφυπουργὸς τῆς Ἐθν. Οἰκον.

ΑΡ. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΣ

ὁ Διευθυντὴς Ἑργασίας

Π. ΠΑΥΛΑΚΗΣ

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν μελῶν)

Συλλογικὴ Σύμβασις Ἑργασίας (Ἑργατῶν).

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τῇ 12 Αὐγούστου 1936 ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Ι. Μεταξᾶ, τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Ἀρ. Δημητράτου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἑργασίας κ. Π. Παυλάκη, οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι 1) Κλέσρχος Μανέας, Πρόεδρος Ἐμπορ. καὶ Βιομ. Ἐπιμελητ. Ἀθηνῶν, 2) Παναγιώτης Κάντζιας, Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορ. καὶ Βιομ. Ἐπιμελητ. Πειραιῶς, 3) Ζήσης Βέρος, Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορ. καὶ Βιομηχ. Ἐπιμελητ. Θεσσαλονίκης, 4) Ἀν. Χατζηκυριάκος, Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων, 5) Κων. Κων. Νέγρης, Μηχανικὸς Μεταλλεῶν μέλος τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου, ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ ἐργοδοτικοῦ κόσμου ἀφ' ἑνός, καὶ 1) Νικόλαος Καλύβας, Πρόεδρος τοῦ Ἑργατικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, 2) Θ. Κουρετζῆς, ἀντιπρόσωπος Ἑργατικοῦ Κέντρου Πειραιῶς, 3) Ἐμμανουὴλ Κανακουσάκης, Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως Φορτοεκφορτωτῶν Λιμενὸς Πειραιῶς, 4) Παναγιώτης Ματορίκος, Πρόεδρος τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Μηχαν. Βιομηχ. Ἐργοστασίων, 5) Ἀναστάσιος Χατζόπουλος, Πρόεδρος Ὑφαντουργῶν Ἀθηνῶν, ὡς ἐκπρόσωποι τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἀφ' ἑτέρου, συνεφώνησαν τὰ κάτωθι.

Τὰ συμβαλλόμενα μέρη καθορίζουν ὡς κατώτατα ὄρια ἡμερομισθοῦ διὰ τοὺς βιομηχανικοὺς ἐργάτας τὰ κάτωθι ποσά:

1. Διὰ τοὺς ἐργάτας.— Διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειριᾶ δρχ. 55, διὰ τὴν Θεσσαλονίκην δρχ. 52, διὰ τὰς λοιπὰς πόλεις δρχ. 50.

2. Διὰ τοὺς μαθητευομένους (ἄρρενας).— Διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειριᾶ δρχ. 25, διὰ τὴν Θεσσαλονίκην δρχ. 24, διὰ τὰς λοιπὰς πόλεις δρχ. 22.

ὄρους τῆς ἐργασίας δι' ἕκαστον ἐπάγγελμα ἰδιαιτέρως, καὶ ἰδιαιτέρως δι' ἑκάστην περιφέρειαν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἰσχύῃ ἡ συλλογικὴ αὕτη σύμβασις.

3. Μετὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον ἐργασίας.—Διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ δρχ. 30, διὰ τὴν Θεσσαλονίκην δρχ. 28, διὰ τὰς λοιπὰς πόλεις δρχ. 27.

4. Διὰ τὰς ἐργατρίδας.—Διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ δρχ. 25, διὰ τὴν Θεσσαλονίκην δρχ. 24, διὰ τὰς λοιπὰς πόλεις δρχ. 22.

5. Μετὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον ἐργασίας τῶν ἐργατριῶν, ἐφ' ὅσον συνεπλήρωσαν τὸ 16ον ἔτος τῆς ἡλικίας των.—Διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ δρχ. 30, διὰ τὴν Θεσσαλονίκην δρχ. 28, διὰ τὰς λοιπὰς πόλεις 27.

Πρόσθετοι ὅροι καὶ διευκρινίσεις.

Α'. Πρὸς ἀποφυγὴν ἀμφισβητήσεων γίνονται αἱ κάτωθι διευκρινίσεις :

1. Μαθητευόμενος νοεῖται ὁ πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἐργασίας ἢ τέχνης προσλαμβανόμενος καὶ ἐργαζόμενος μισθωτός. Καὶ διὰ μὲν τοὺς κάτω τοῦ 18ου ἔτους μαθητευομένους δὲν ὀρίζεται κατ' ἀρχὴν ἀνώτατον ὄριον χρόνου μαθητεύσεως, διὰ τοὺς συμπληρώσαντας ὁμῶς τὸ 18ον ἔτος ὀρίζεται ὅτι ὁ χρόνος τῆς μαθητεύσεως δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ ἔτος μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ὁποίου οὗτοι θεωροῦνται ἐργάται. Ἐξαιρετικῶς διὰ τοὺς ἀποφοίτους τεχνικῶν Σχολῶν τὸ ἐνιαύσιον τοῦτο ὄριον μαθητεύσεως ἰσχύει ἀνεξαρτήτως ἡλικίας.

2. Ἡ προϋπηρεσία ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφου πιστοποιήσεως τοῦ οἰκείου ἐργοδότη, ὑποβαλλομένη ἐνὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσλήψεως τοῦ ὑπαλλήλου.

3. Ἐπιχειρήσεις ἐν γένει καὶ ἐργοδοταί, παρ' οἷς ὑπηρετοῦσι γυναῖκες καὶ μαθητευόμενοι, ὑποχρεοῦνται ὅπως ἐντὸς διμήνου καὶ εἰς δύο διαδοχικάς ἰσοπόσους αὐξήσεις, νὰ προσαρμόσωσι τὰ ἡμερομίσθια αὐτῶν πρὸς τὰς διατάξεις καὶ τὰ ὅρια τῆς παρούσης συμβάσεως.

4. Ἐπιχειρήσεις λιγνιτωρυχείων ὑποχρεοῦνται ὅπως ἐντὸς τριμήνου καὶ εἰς τρεῖς διαδοχικάς ἰσοπόσους αὐξήσεις νὰ προσαρμόσωσι τὰ ἡμερομίσθια αὐτῶν πρὸς τὰς διατάξεις καὶ τὰ ὅρια τῆς παρούσης συμβάσεως.

5. Ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ κατωτάτου ὁρίου ἡμερομισθίου, καθόριζομένου ὡς ἀνωτέρω, προϋποτίθεται περιλαμβανομένη ἡ ἀρχὴ ὅτι, τὰ σήμερον κρατοῦντα ἡμερομίσθια, ἐφόσον μὲν εἶναι κατώ-

Διὰ τὴν ὑπογραφὴν συλλογικῆς συμβάσεως ἢ τὴν προσχώρησιν εἰς αὐτὴν ἐπαγγελματικῆς ὁργανώσεως (ἐργοδοτικῆς ἢ ἐρ-

τερα τοῦ ὁρίου τούτου, αὐξάνονται αὐτοδικαίως μέχρις αὐτοῦ, ἐφόσον δὲ εἶναι ἀνώτερα, ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὸ σημερινόν των ἐπίπεδον.

Ἡ παρούσα σύμβασις εἶνε ἐπικρατεστέρα πάσης ἄλλης, καθορίζουσης δυσμενέστερα διὰ τοὺς ἐργάτας κατώτερα ὅρια ἡμερομισθίων.

Τοῦναντίον ἐπικρατοῦν τῆς παρούσης συμβάσεως ἰσχύουσαι τυχόν ἢ καταρτιθισόμεναι ἄλλαι τοιαῦται, καθορίζουσαι διὰ τοὺς ἐργάτας εὐνοϊκώτερα ὅρια.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης συμβάσεως ἐκτείνεται εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα ἀρχομένη ἀπὸ τῆς 20ῆς Αὐγούστου ἐ.ἐ. καὶ λήγουσα τὴν 19ην Αὐγούστου 1937. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως ἑξαμήνου ἀπὸ τῆς ἰσχύος αὐτῆς δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἀναπροσαρμογὴ τῶν κατωτάτων ὁρίων ἡμερομισθίων, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κινήσεως τοῦ τιμαρίθμου τῆς ζωῆς ἐργατικῆς οἰκογενείας. Ὁ τιμάριθμος οὗτος καθορίζεται ἐντὸς διμήνου ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης συμβάσεως δι' ἀποφάσεως Ἐπιτροπῆς συγκροτουμένης διὰ πράξεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας, ἐξ ἑνὸς ἀνωτέρου ὑπαλλήλου τοῦ ὑπουργείου, δύο μελῶν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου, ἑνὸς ἐργοδοτικοῦ καὶ ἑνὸς ἐργατικοῦ μέλους.

Ἡ αὕτῃ Ἐπιτροπῇ ἀποφαίνεται κατὰ τὸν πέμπτον μῆνα ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης συμβάσεως περὶ τῆς κινήσεως τοῦ τιμαρίθμου τῆς ζωῆς ἐργατικῆς οἰκογενείας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τῆς Γεν. Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους.

Ἡ παρούσα σύμβασις συνετάγη εἰς τρία πρωτότυπα, ὑπογράφεντα πάντα παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας, τοῦ Διευθυντοῦ Ἐργασίας, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν συμβαλλομένων δύο μερῶν, ἐξ ὧν ἓν μὲν θὰ κατατεθῇ παρὰ τῷ Γραμματεῖ τοῦ Εἰρηνοδικείου Ἀθηνῶν, τὰ δὲ ἄλλα ἐλήφθησαν παρὰ τῶν συμβαλλομένων ἀνὰ ἓν.

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαί)

Συλλογικὴ σύμβασις ἐργασίας ἐργατῶν σιδηροβιομηχανίας

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1936 ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ἐξωτερικῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἰ. Μεταξᾶ, τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῆς Ἐργασίας κ. Α. Δημητράτου

γατικῆς) ἀπαιτεῖται ἔγκρισις τῆς Γενικῆς αὐτῆς Συνελεύσεως, διὰ πλειοψηφίας τῶν $\frac{2}{3}$ τῶν μελῶν τῆς, τῶν ἐχόντων δικαίωμα

τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Ἑργασίας κ. Π. Παυλάκη καὶ Α. Βουλοδήμου Δ) τοῦ τῆς Σχολῆς Μηχανικῶν ὁ Ἀρχιμήδης, οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι Ν. Δρίτσας Πρόεδρος καὶ Τζῶν Γκλαβάνης Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Σιδηροβιομηχάνων ἀφ' ἑνὸς καὶ Θ. Κουρετζῆς Γεν. Γραμμ. τῆς Ἑνώσεως Λεβητοποιῶν, Π. Ματορίκος Πρόεδρος Παν. Ἑνώσεως, Μιχ. Ξηρᾶς καὶ Ε. Κουριέρης Γεν. Γραμμ. Σωματείου Χυτῶν, ἀφ' ἑτέρου, ἀπεφασίσανεν τὴν ὑπογραφὴν τῆς παρούσης συλλογικῆς συμβάσεως Ἑργασίας, δι' ἧς ἐπέρχεται μερικὴ τροποποίησις τῶν διὰ τῆς ἀπὸ 1)8)36 συλλογικῆς συμβάσεως ἐργασίας, τῆς κυρωθείσης διὰ τοῦ ἀπὸ 26)8)36 Ἀναγκ. Νόμου, καθορισθέντων κατωτάτων ὁρίων ἡμερομισθίων τῶν ἐργατῶν, τοῦθ' ὕπερ παρ' ἀμφοτέρων τῶν συμβάλλομένων ἐκρίθη ἀναγκαῖον, λόγῳ τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν, αἵτινες διέπουν τὴν εἰδίκευσιν ἐν τῷ τεχνικῷ κλάδῳ τῆς σιδηροβιομηχανίας.

Τὰ συμβαλλόμενα μέρη καθορίζουν κατώτατα ὅρια ἡμερομισθίων.

Διὰ τοὺς μηχανοτεχνίτας τὰ κάτωθι ποσά.

Διὰ τοὺς ἔχοντας ἐν συνόλῳ ἐργασίαν ἐν τῷ κλάδῳ.

1) Μέχρι 6 μηνῶν	1)2	Δραχ.	τὴν ὥραν
2) 6 μηνῶν μέχρι 2 1)2 ἐτῶν	2	»	»
3) 2 1)2 ἐτῶν μέχρι 4 »	4	»	»
4) 4 ἐτῶν μέχρι 5	6	»	»
5) 5 » καὶ ἄνω	8	»	»

Κατ' ἐξαίρεσιν τῶν ἀνωτέρω καθορίζεται κατώτατον ὅριον ἡμερομισθίων διὰ τοὺς κλάδους χυτηρίων καὶ λεβητοποιείων ὡς ἑξῆς :

Α'. Διὰ τοὺς χύτας τὰ κάτωθι ποσά.

Διὰ τοὺς ἔχοντας ἐν συνόλῳ ἐργασίαν ἐν τῷ κλάδῳ.

1) Μέχρι 3 μηνῶν	2	Δραχ.	τὴν ὥραν
2) 3 μηνῶν μέχρις 6 μηνῶν	3	»	»
3) 6 » » 1 ἔτους	3,50	»	»
4) 1 ἔτους » 2 ἐτῶν	4,50	»	»
5) 2 ἐτῶν » 3 »	5,50	»	»
6) 3 » » 4 »	6,50	»	»
7) 4 » καὶ ἄνω	8	»	»

Β'. Διὰ τοὺς λεβητοποιοὺς ναυπηγούς ὡς καθωρίσθησαν ἐν τῇ συλλογικῇ συμβάσει τῆς 12)8)36

Γ'. Καὶ διὰ τοὺς λεβητοποιοὺς ἐργοστασίων ξηρᾶς (οὐχὶ ναυπηγείων) ὡς καὶ διὰ τοὺς σιδηρουργοὺς τὰ κάτωθι ποσά

Ν. Ἀλικάκου : « Ἀγωγή τοῦ πολίτου » Ἐκδ. Β'

ψήφου. Ἐπίσης ἐὰν ἐργοδότηι, ἀπασχολοῦντες τὰ $\frac{1}{5}$ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν ἀσχολουμένων μισθωτῶν ὥρισμένου ἐπαγγέλμα-

Διὰ τοὺς ἔχοντας ἐν συνόλῳ ἐργασίαν ἐν τῷ κλάδῳ:

1) Μέχρι 6 μηνῶν	2	Δραχ. τὴν ὥραν
2) 6 μηνῶν μέχρι 1 ἔτους	3	» »
3) 1 ἔτους » 2 ἐτῶν	4	» »
4) 2 ἐτῶν » 3 »	6	» »
5) 3 » » καὶ ἄνω	7	» »

Πρόσθεται ὅροι καὶ διευκρινίσεις

Α'. 1) Ἐργάται συμπληρώσαντες τὸ 20ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν δὲν δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἡμερομίσθια κατώτερα τῶν ὑπὸ τῆς συλλογικῆς συμβάσεως τῆς 12)8)36 καθορισθέντων.

2) Ἐπὶ ἡμερομισθίων τῶν ὑπερβαίνοντων τὰς 30 δραχ. καθορίζεται κατώτατον ὅριον μειωμένον διὰ μὲν τὴν Θεσσαλονίκην κατὰ 2 δραχ. διὰ δὲ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος κατὰ 3 δραχ.

3) Ἡ προϋπηρεσία ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφου πιστοποιήσεως τοῦ οἰκείου ἐργοδότη, ὑποβαλλομένης ἐντὸς 15 ἡμερῶν τὸ ἀργότερον ἀπὸ τῆς προσλήψεως τοῦ ἐργάτου.

4) Ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ κατωτάτου ὁρίου ἡμερομισθίου καθοριζομένου ὡς ἄνωτέρω, προϋποτίθεται περιλαμβανομένη ἡ ἀρχὴ ὅτι τὰ πρὸς τῆς 20 Αὐγούστου κρατοῦντα ἡμερομίσθια, ἐφ' ὅσον μὲν εἶναι κατώτερα τοῦ ὁρίου τούτου, αὐξάνονται αὐτοδικαίως μέχρις αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον δὲ εἶναι ἄνωτερα ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον χωρὶς ὅπωςδήποτε νὰ δύνανται νὰ ἐπιστραφοῦν τὰ τυχόν ἐν τῷ μεταξύ καθ' ὑπέρβασιν βάσει τῆς ἀπὸ 12)8)36 συλλογικῆς συμβάσεως καταβληθέντα.

Ἡ παρούσα σύμβασις εἶναι ἐπικρατεστέρα πάσης ἄλλης καθοριζούσης δυσμενέστερα διὰ τοὺς ἐργάτας κατώτερα ὅρια ἡμερομισθίων. Τοῦναντίον ἐπικρατοῦν τῆς παρούσης συμβάσεως ἰσχύουσαι τυχόν ἢ καταρτιθισόμεναι ἄλλαι τοιαῦται, καθορίζουσαι διὰ τοὺς ἐργάτας εὐνοϊκώτερα ὅρια.

Κατ' ἐξαιρέσιν ἡ παρούσα σύμβασις εἶναι ἐπικρατεστέρα τῆς ἀπὸ 12)8)36 συλλογικῆς συμβάσεως καὶ ἂν διὰ τῆς τελευταίας ταύτης ἐξασφαλίζωνται εὐνοϊκώτεροι ὅροι εἰς ὠρισμένας κατηγορίας μαθητευομένων.

Ἐπὶ σκοπῷ προστασίας τῆς νεανικῆς ἡλικίας μαθητευόμενοι ἡλικίας μέχρι 18 ἐτῶν συμπεριλαμβανομένων δικαιοῦνται ἐφ' ὅσον ἔχουν συμπληρώσει ἡμηνον ὑπηρεσίαν ἐν τῷ αὐτῷ ἐργοστασίῳ 15 ἡμέρου κανονικῆς ἀδείας κατ' ἔτος μετὰ τοῦ ἡμίσεος τῶν ἀπο-

τος ἀποδεχθῶν συλλογικὴν τινα σύμβασιν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν μισθωτῶν των, καθίσταται αὕτη ὑποχρεωτικὴ κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῆς Ἑργασίας, δι' ὅλους τοὺς ἐργοδότας καὶ τοὺς μισθωτοὺς τῆς περιφερείας των.

Ἡ συλλογικὴ σύμβασις καταρτίζεται διὰ δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου καὶ κατατίθεται εἰς τὸν γραμματέα τοῦ Εἰρηνοδικείου τοῦ τόπου τῆς καταρτίσεως αὐτῆς, ὁ δὲ γραμματεὺς τοῦ Εἰρηνοδικείου ἀποστέλλει ἀντίγραφον τῆς συμβάσεως εἰς τὴν Διεύθυνσιν Ἑργασίας τοῦ Ὑφυπουργείου Ἑργασίας.

Ἡ σύμβασις δὲν δύναται νὰ εἶναι διαρκείας πλέον τῶν δύο ἐτῶν. Ἐν περιπτώσει ὅμως μεταβολῆς τοῦ τιμαρίθμου τῆς ζῶης δύναται νὰ γίνῃ ἀναπροσαρμογὴ τῶν ἀποδοχῶν τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἡμερομισθίων τῶν ἐργατῶν καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς ταχθείσης ὑπὸ τῆς συμβάσεως προθεσμίας.

Πάντες οἱ ἐργοδοταὶ οἱ ὑπογράψαντες τὴν σύμβασιν ἢ οἱ προσχωρήσαντες βραδύτερον εἰς αὐτὴν εἶναι ὑπόχρεοι εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὅρων αὐτῆς. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη μεταβιβάζεται

δοχῶν των, κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον καὶ κατὰ σειρὰν καθοριζομένην ὑπὸ τοῦ ἐργοδότου.

Ὡς πρὸς τὰ χρονικὰ καὶ τοπικὰ ὅρια τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης, ὡς καὶ τὰς μελλοντικὰς ἀναπροσαρμογὰς τῶν ὡς ἄνω καθοριζομένων κατωτάτων ὁρίων ἡμερομισθίων ἰσχύουσι κατ' ἀναλογίαν τὰ ἐν τῷ Β', κεφαλαίῳ τῶν προσθέτων ὅρων τῆς ἀπὸ 12)8)36 συλλογικῆς συμβάσεως καθορισθέντα.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν συμβαλλομένων ὑποχρεοῦνται ὅπως ἐντὸς 10ημέρου προσκομίσωσι τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀν. Νόμου «περὶ συλλογικῶν συμβάσεων ἐργασίας» αἰτουμένας εἰδικὰς ἐγκρίσεις τῶν Γεν. Συνελεύσεων ἀπασῶν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπαγγελματικῶν (ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν) ὁργανώσεων μετ' ἀκριβοῦς πίνακος τῶν μελῶν αὐτῶν, ἵνα κατατεθῶσι μετὰ τῆς παρούσης εἰς τὸ ἐνταῦθα Εἰρηνοδικεῖον. Ἡ παρούσα συλλογικὴ σύμβασις ἐργασίας συνετάγη εἰς τρία πρωτότυπα ὑπογραφέντα πάντα παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ὑφυπουργοῦ Ἑργασίας τοῦ Γεν. Δ)τοῦ Ἑργασίας καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν συμβαλλομένων, ἐξ ὧν ἓν μὲν θὰ κατατεθῇ παρὰ τῷ Γραμματεῖ τοῦ Εἰρηνοδικείου Ἀθηνῶν, τὰ δὲ ἄλλα ἐλήφθησαν παρὰ τῶν συμβαλλομένων ἀνὰ ἓν.

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν σύναψιν τῆς ἀνωτέρω συμβάσεως).

καὶ εἰς ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ μεταβιβασθῇ ἡ ἐπιχείρησις, εἴτε λόγῳ κληρονομίας εἴτε λόγῳ ἀγοραπωλησίας εἴτε λόγῳ ἄλλης αἰτίας.

V

Διαιτησία τοῦ Κράτους

Διαιτησία γενικῶς καλεῖται ὁ ἐξώδικος * διακανονισμὸς διαφορᾶς τινος ὑπὸ τρίτων προσώπων.

Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν διαφωνιῶν, τῶν ὀξυτήτων καὶ τῶν διπληκτισμῶν μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας, τὸ Κράτος ἀπηγόρευσε τὴν κήρυξιν ἀπεργίας ἢ ἀνταπεργίας καὶ ἐπέβαλε διὰ νόμου τὴν ὑποχρεωτικὴν διαιτησίαν μεταξὺ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν.

Ἡ διαιτησία εἶναι ὑποχρεωτικὴ, οὐχὶ εἰς μεμονωμένην διαφοράν, ἡ ὁποία εἶναι δυνατόν νὰ παρουσιασθῇ μεταξὺ ἑνὸς ἐργοδότη καὶ ἑνὸς ἐργάτου, ἀλλὰ *εἰς τὰς συλλογικὰς διαφοράς*. Συλλογικὴ δὲ διαφορὰ καλεῖται πᾶσα ἐργατικὴ διένεξις, ἡ ὁποία εἶναι δυνατόν νὰ παρουσιασθῇ μεταξὺ δέκα τοῦλάχιστον μισθωτῶν καὶ ἑνὸς ἢ περισσοτέρων ἐργοδοτῶν, ἀπασχολούντων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἄνω τῶν δέκα μισθωτῶν.

Διαδικασία τῆς ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας. Ὅταν θὰ ἐκδηλωθῇ μία οἰαδήποτε διένεξις μεταξὺ 10 τοῦλάχιστον ἐργατῶν ἢ ὑπαλλήλων καὶ ἑνὸς ἢ περισσοτέρων ἐργοδοτῶν, ἀποστέλλεται εἰς ὑπάλληλος τοῦ Ὑφυπουργείου Ἐργασίας** ὁ ὁποῖος προβαίνει εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἐξακριβῶσιν τῶν αἰτίων τῶν προκαλεσάντων τὴν διένεξιν καὶ συγχρόνως καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ συμβιβάσῃ τὰς ἀντιτιθεμένας ἀπόψεις τῶν διαφωνούντων. Καὶ ἐὰν μὲν ἐπιτύχῃ τοῦτο συντάσσεται ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου πρακτικόν, τὸ ὁποῖον ὑπογράφεται ὑπὸ πάντων τῶν ἐνδιαφερο-

* Ὁ καθ' οἷονδήποτε τρόπον συμβιβασμὸς ἢ διακανονισμὸς διαφορᾶς τινός, ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας καλεῖται ἐξώδικος.

** Ὁ ἀρμόδιος ὑπάλληλος τῆς Ὑφυπουργείου Ἐργασίας μεταβαίνει εἴτε αὐτεπαγγέλτως εἴτε τῇ αἰτήσει τοῦ ἐργοδότη καὶ τῆς διοικήσεως τοῦ σωματείου τοῦ ἐργοδότη, εἴτε τῇ αἰτήσει πέντε ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων ἢ τῆς διοικήσεως τοῦ σωματείου τῶν.

μένων, καὶ κατατίθεται εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον τῆς περιφερείας των. Ἐὰν δὲ ἡ ἀπόπειρα συμβιβασμοῦ ἀποτύχη, συντάσσει ὁ ὑπάλληλος ἑκθεσιν καὶ παραπέμπει τὴν διαφορὰν των εἰς τὴν **Πρωτοβάθμιον Διαιτητικὴν Ἐπιτροπὴν.**

Ἡ Πρωτοβάθμιος Διαιτητικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν, ἀπὸ ἓνα ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἐμπορικοῦ ἢ Ἐπαγγελματικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ἀπὸ ἓνα ἀντιπρόσωπον τοῦ σωματείου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι μισθωτοὶ καὶ ἀπὸ ἓνα ἕξ ἐκάστου τῶν διαφωνούντων μερῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη συνέρχεται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἀποπειραθέντος πρὸς συμβιβασμὸν ὑπαλλήλου καὶ ἐντὸς τριημέρου ἀπὸ τῆς συνεδριάσεως ὑποχρεοῦται νὰ ἐκδώσῃ αὕτη τὴν ἀπόφασίν της, ἡ ὁποία κοινοποιεῖται πρὸς πάντας τοὺς ἐνδιαφερομένους.

Ἡ Ἐπιτροπὴ κρίνει τὴν οὐσίαν τῆς διαφορᾶς, χωρὶς νὰ δεσμεύεται ἀπὸ κανένα τύπον καὶ ἐκδίδει τὰς ἀποφάσεις της κατὰ πλειοψηφίαν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ὑποχρεωτικαὶ καὶ διὰ τοὺς ἐργοδότης καὶ διὰ τοὺς μισθωτοὺς. Αἱ ἀποφάσεις αὗται κηρύσσονται ἐκτελεσταὶ ὑπὸ τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῆς Ἐργασίας καὶ δὲν ὑπόκεινται εἰς οὐδὲν ἐνδίκον μέσον δυνάμενον νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ διενέξεων μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων, γενικωτέρου κοινωνικοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐφ' ὅσον αὗται ἀπασχολοῦν ἄνω τῶν 200 μισθωτῶν, ὅπως εἶναι οἱ σιδηρόδρομοι, οἱ κυλινδρόμυλοι, αἱ ἐπιχειρήσεις ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἄλλαι ἢ ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν διαφωνούντων μισθωτῶν ὑπερβαῖνῃ τοὺς χιλίους, τότε δύνανται οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐργοδότης ἢ οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐργάται νὰ προσφύγουν ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως, εἰς τὴν **Δευτεροβάθμιον Ἐπιτροπὴν Διαιτησίας** τῆς περιφερείας των.

Δευτεροβάθμιοι Ἐπιτροπαὶ Διαιτησίας Συλλογικῶν Διαφορῶν ὑπάρχουν τέσσαρες, ἐν Ἀθήναις, ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν Πειραιεῖ καὶ ἐν Πάτραις. Αὗται εἶναι μόνιμοι καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἀνωτάτους δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ ἀπὸ ἀντιπροσώπων τῶν Ἐμποροβιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων καὶ τῶν Ἐργατο-

ὑπαλλήλικων Ὅμοσπονδιῶν. Αἱ ἀποφάσεις τῶν ἐπιτροπῶν τούτων εἶναι ὀριστικαὶ καὶ ὑποχρεωτικῶς ἐκτελεσταὶ ὑπὸ πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων. Κατὰ τὴν ἐκδίκασιν ἐκάστης διαφορᾶς ἐρευνῶνται καὶ σταθμίζονται ὑπὸ τῶν Ἐπιτροπῶν τούτων, τὰ αἷτια τὰ προκαλέσαντα τὴν διαφορὰν, αἱ συνθῆκαι τῆς ζωῆς καὶ εἰδικώτερον ὁ τιμᾶριθμος τῆς ζωῆς καὶ αἱ κοινωνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ ἀνάγκαι ὅλων τῶν ἐργατικῶν καὶ ἐργοδοτικῶν τάξεων. Αἱ ἀποφάσεις τῶν ἐπιτροπῶν τούτων δύνανται νὰ τροποποιοῦν ὅρους ἐργασίας, νὰ μεταρρυθμίζουν ὑφισταμένας συλλογικὰς συμβάσεις ἐργασίας, καὶ νὰ ἐπεκτείνουν τοὺς ὅρους αὐτῶν καὶ ἐπὶ ἄλλων συλλογικῶν συμβάσεων συναφῶν ἐπιχειρήσεων.

Σοβαραὶ ἐργατικαὶ διαφοραί, δυνάμεναι νὰ ἐπιφέρουν κλονισμόν εἰς τὴν Βιομηχανίαν, εἰς τὸ Ἐμπόριον, εἰς τὴν Συγκοινωνίαν, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν παραγωγὴν ἢ εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, δύναται ὁ Ὑφυπουργὸς τῆς Ἐργασίας νὰ τὰς παραπέμπῃ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Δευτεροβάθμιον Ἐπιτροπὴν Διαιτησίας.

Ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἐπιτροπῶν. Μετὰ τὴν κατάρτισιν τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἀρμοδίου ὑπαλλήλου τῆς Διευθύνσεως Ἐργασίας, διὰ τῆς ὁποίας διεπιστώθη ἡ ἀποτυχία τοῦ συμβιβασμοῦ, ἀπαγορεύεται πᾶσα προσπάθεια τῶν ἐνδιαφερομένων πρὸς ἐκβιασμόν εὐνοϊκῆς ὑπὲρ αὐτῶν λύσεως. Θὰ ἀναμένουν ἀμφότεραι αἱ ἀντιμαχόμεναι τάξεις τὴν ἀπόφασιν τῆς Πρωτοβαθμίου ἢ τῆς Δευτεροβαθμίου Ἐπιτροπῆς, τὴν ὁποίαν ὑποχρεωτικῶς θὰ ἐκτελέσουν πάντες οἱ ἐνδιαφερόμενοι. Οἱ ἀρνούμενοι τὴν ἐκτέλεσιν τιμωροῦνται μὲ φυλάκισιν μέχρις ἑνὸς ἔτους καὶ μὲ πρόστιμον μέχρι 50.000 δραχμῶν. Τὴν αὐτὴν εὐθύνην ὑπέχουν καὶ οἱ ὑποκινοῦντες ἐργάτας ἢ ἐργοδότας εἰς διακοπὴν ἐργασίας. Ὅταν μάλιστα ἡ διακοπὴ τῆς ἐργασίας ἐπέφερε διασάλευσιν τῆς δημοσίας τάξεως, ἡ ποινὴ διπλασιάζεται.

VI

Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις

Ἡ κοινωνία εὐρίσκεται ἐν ἁρμονίᾳ, ὅταν πάντα τὰ ἄτομα, τὰ ἀποτελοῦντα αὐτήν, κατορθώσων διὰ τῆς ἐργασίας των νὰ θεραπεύουν τὰς ἀνάγκας των. Πολλάκις ὅμως ὁ ἄνθρωπος, παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸς τὴν ἐργασίαν, δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ, εἴτε λόγῳ ἀσθενείας εἴτε λόγῳ ἀνεργίας. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν τινὲς ἀποφύγουν ἀμφοτέρας τὰς δυσμενεῖς ταύτας περιπτώσεις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς των, δὲν θὰ κατορθώσῃ ὅμως οὐδεὶς νὰ διαφύγῃ τὸ γῆρας, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιφέρῃ διακοπὴν τῆς ἐργασίας.

Ταῦτα ἔχοντες ὑπ' ὄψιν των πάντες οἱ ἄνθρωποι, φροντίζουν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐργασίας νὰ διατηροῦν τὸ ἔξοδά των εἰς μικρότερον ἐπίπεδον τῶν ἐσόδων των, εἰς τρόπον ὥστε διὰ τοῦ περισσεύματός των νὰ δημιουργήσουν κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμοποιήσουν εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀσθενείας, τῆς ἀνεργίας ἢ τοῦ γήρατος.

Εἰς πολλοὺς ὅμως συμβαίνει τὸ εἰσόδημά των νὰ εἶναι ἀνεπαρκὲς διὰ τὴν θεραπείαν τῶν καθημερινῶν ἀναγκῶν καὶ συγχρόνως διὰ τὴν δημιουργίαν κεφαλαίου. Εἰς ἄλλους πάλι συμβαίνει νὰ μὴ ἔχουν ἀνεπτυγμένον τὸ συναίσθημα τῆς φειδοῦς καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως. Οἱ ἄνθρωποι αὗτοὶ ἐπομένως ὅταν θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπίσουν ἀσθένειαν ἢ ἀνεργίαν ἢ τὸ ἀναπόφευκτον γῆρας, θὰ εὗρεθῶν μοιραίως πρὸ τοῦ κινδύνου τῆς δυστυχίας καὶ τῆς συμφορᾶς. Ἡ δυστυχία δὲ αὕτη δὲν ἐντοπίζεται εἰς τοὺς δυστυχοῦντας ἀσθενεῖς, ἀνέργους καὶ γέροντας, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἐξαπλοῦται λόγῳ τοῦ μιστρίασμοῦ τῆς καταναλώσεως εἰς τὸ ἐμπόριον, εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὴν συγκοινωνίαν, ἐπομένως εἰς ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν πολιτείαν.

Ἡ πολιτεία λαμβάνουσα ταῦτα ὑπ' ὄψει της καὶ ἔχουσα τὴν γενικὴν ἀντίληψιν ἕφ' ὁλοκλήρῳ τῆς κοινωνίας, ἵδρυσεν ταμεῖα προνοίας ἢ ἐβοήθησε διὰ νόμων τὰ ἄτομα, τὰ ἀπειλούμενα ὑπὸ τῶν διαφόρων κινδύνων, εἰς τὴν ἵδρυσιν τοιούτων ἀσφαλιστικῶν ταμείων.

Ταμεῖα Προνοίας

Τὰ ταμεῖα προνοίας ἔχουν σκοπὸν νὰ ἐνισχύσουν τὰ μέλη των εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ γήρατος, τῆς ἀσθενείας, τῆς ἀναπηρίας καὶ σπανιώτερον τῆς ἀνεργίας. Εἰς τὰ ταμεῖα ταῦτα ὑποχρεωτικῶς συνεισφέρουν ἐκ τῶν ἀποδοχῶν των πάντα τὰ μέλη των, εἰς δὲ τὰ ἐργατικά συνεισφέρουν καὶ οἱ ἐργοδότες τῶν ἐργατῶν ἢ τῶν ὑπαλλήλων. Αἱ εἰσφοραὶ τῶν ἐργαζομένων καὶ τῶν ἐργοδοτῶν ὀρίζονται διὰ νόμου. Ταμεῖα προνοίας ἔχουν ἰδρυθῇ πλεον τῶν 50, τὰ κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι :

Τὸ Μετοχικὸν Ταμεῖον τοῦ κατὰ Γῆν Στρατοῦ.

Τὸ Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν Ταμεῖον.

Τὸ Μετοχικὸν Ταμεῖον τῶν Πολιτικῶν ὑπαλλήλων.

Τὸ Ταμεῖον Προνοίας Δημοσίων ὑπαλλήλων.

Τὸ Ταμεῖον Προνοίας Ἀξιοματικῶν τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ.

Τὸ Ταμεῖον Προνοίας Ὑπαλλήλων Ὁργανισμοῦ Λιμένος Πειραιῶς.

Τὸ Ταμεῖον Ἀποδοχῶν καὶ ἀσφαλίσεως τοῦ ὀρθοδόξου ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Ταμεῖον Νομικῶν.

Τὸ Ταμεῖον Ὑγειονομικῶν.

Τὰ διάφορα Ταμεῖα τῶν Τραπεζικῶν ὑπαλλήλων.

Τὸ Ταμεῖον ἀσφαλίσεως Ἐμπόρων.

Τὸ Ταμεῖον ἀσφαλίσεως Ἐπαγγελματιῶν καὶ Βιοτεχνῶν.

Τὸ Ταμεῖον ἀσφαλίσεως Δημάρχων καὶ Προέδρων Κοινοτήτων.

Τὸ Ταμεῖον Προνοίας τοῦ προσωπικοῦ τῶν Ἐμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων.

Τὰ Ταμεῖα Καπνεργατῶν, Μυλεργατῶν, Ἀρτεργατῶν, Τυπογράφων, Προσωπικοῦ ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ τύπου καὶ ἄλλα.

Τὰ ταμεῖα ταῦτα ὑπὸ οἵανδήποτε ὀνομασίαν καὶ ἂν φέρονται, εἴτε ἀπλῶς ὥς ταμεῖα προνοίας, εἴτε ὥς ταμεῖα συντάξεως, εἴτε ὥς ταμεῖα ἀλληλοβοηθείας ἢ ἀλληλοασφαλείας, ἔχουν ὥς σκοπὸν τὴν ἐνίσχυσιν τῶν μελῶν των ἐν περιπτώσει ἀσθενείας,

ἀναπηρίας, ἀνεργίας καὶ τὴν παροχὴν βοηθήματος ἢ συντάξεως κατὰ τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν.

Ἰδρυμα Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων

Ἡ πολιτεία ἐκτὸς τῶν εἰδικῶν ταμείων προνοίας, ἵδρυσεν γενικὸν ταμεῖον ἀσφαλίσεως τῶν ἐργαζομένων ἀρρένων καὶ θηλέων κατὰ τῆς ἀσθενείας, ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου. Τὸ γενικὸν τοῦτο ταμεῖον καλεῖται Ἰδρυμα Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων. Ὑπάγεται εἰς τὸ Ὑφυπουργεῖον Ἐργασίας καὶ διοικεῖται ὑπὸ συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατῶν, τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τοῦ κράτους.

Διὰ τοῦ Ἰδρύματος τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ἀσφαλίζονται πάντες οἱ μισθωτοὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς βιομηχανίας, τῆς ναυτιλίας τῆς συγκοινωνίας καὶ ἐν γένει οἱ ἐργαζόμενοι, εἰς οἵανδήποτε ἐπιχείρησιν φυσικοῦ ἢ νομικοῦ προσώπου ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ γεωργικοὶ ἐργάται οἱ διαμένοντες εἰς ἀστικά κέντρα.

Εἰς τὸ Ἰδρυμα Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων δὲν ὑπάγονται οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ ἐργάται ἢ ὑπάλληλοι οἱ ἡσφαλισμένοι εἰς ἄλλα ταμεῖα προνοίας. Διὰ τοῦ νόμου, τοῦ ἱδρύσαντος τὸ Ἰδρυμα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, προβλέπεται ὅτι, ἐὰν τὰ διάφορα εἰδικὰ ταμεῖα προνοίας δὲν δύνανται νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν μελῶν των θὰ καταργοῦνται, ἢ δὲ περικοπῇ τῶν θὰ περιέρχεται εἰς τὸ Ἰδρυμα Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, τὸ ὅποῖον θὰ ἀναλαμβάνη καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν μελῶν των.

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων εἶναι αἱ εἰσφοραὶ τῶν ἐργατῶν, τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἐργοδοτῶν αὐτῶν.

Τὸ Ἰδρυμα Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων παρέχει εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ ἡσφαλισμένους:

1) *Ἰατρικὴν, φαρμακευτικὴν καὶ νοσοκομικὴν περίθαλψιν.*

2) *Ἡμερήσιον χρηματικὸν ἐπίδομα, κατὰ τὰς ἡμέρας κατὰ τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἐργάζεται ὁ ἐργάτης ἢ ὁ ὑπάλληλος λόγῳ*

ἀσθενείας. Εἰς δὲ τὰς ἡσφαλισμένας ἐργάτιδας παρέχεται ἐπίδομα ἐφ' ὅσον χρόνον πρὸ τοῦ τοκετοῦ ἢ μετὰ τὸν τοκετὸν ἀπέχουν τῆς ἐργασίας των. Τὸ ἐπίδομα τοῦτο συνεχίζεται λόγῳ θηλάσεως ἐπὶ τρίμηνον ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ.

Τὸ χορηγούμενον ἐπίδομα ἀσθενείας εἰς τοὺς ἡσφαλισμένους καὶ εἰς τὰς ἡσφαλισμένας παρέχεται ἀπὸ τῆς ἑκτῆς ἡμέρας, ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ ἀτυχήματος, ὁπότε ἄρχεται ἡ παροχὴ ἀπὸ τῆς 4ης ἡμέρας. Τὸ ἐπίδομα ἀσθενείας παρέχεται συνεχῶς ἐπὶ 180 ἡμέρας τὸ πολὺ, ἐφ' ὅσον ὁ ἡσφαλισμένος εἶναι ἀσθενὴς καὶ ἀπέχει τῆς ἐργασίας του. Τὸ ποσὸν τοῦ παρεχομένου ἐπιδόματος ποικίλλει ἀπὸ 6 δραχμὰς ἕως 108, ἀναλόγως τῆς ἀσφαλιστικῆς κλάσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἡσφαλισμένος. Ἐὰν ἡ διακοπὴ τῆς ἐργασίας ὀφείλεται εἰς ἀτύχημα παρέχεται καὶ πρόσθετον ποσόν, ἴσον πρὸς τὰ 50% τοῦ ἐπιδόματος καὶ εἰς διάστημα οὐχὶ μεγαλειότερον τῶν 750 ἡμερῶν.

3) **Ἑξοδα μετακινήσεως** τοῦ ἡσφαλισμένου ἀσθενοῦς καὶ **ἑξοδα κηδείας** εἰς περίπτωσιν θανάτου τοῦ ἡσφαλισμένου.

4) **Σύνταξιν.** Ἡ σύνταξις παρέχεται μηνιαίως α) λόγῳ ἀναπηρίας, σωματικῆς ἢ πνευματικῆς, β) λόγῳ γήρατος, διὰ μὲν τοὺς ἡσφαλισμένους ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 65ου ἔτους τῆς ἡλικίας των, διὰ δὲ τὰς ἡσφαλισμένας ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 60ου ἔτους καὶ γ) λόγῳ θανάτου. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ θανάτου ἡ σύνταξις παρέχεται εἰς τὴν χήραν, εἰς τὰ ὄρφανὰ καὶ εἰς τοὺς γονεῖς τοῦ ἡσφαλισμένου. Ἡ σύνταξις εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις καθορίζεται ἀναλόγως τοῦ μισθοῦ τοῦ ἡσφαλισμένου καὶ ἀναλόγως τῶν εἰσφορῶν, τὰς ὁποίας ἐπραγματοποίησεν ὁ ἡσφαλισμένος εἰς τὸ Ἴδρυμα.

Τὸ Ἴδρυμα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων διοικεῖται ὑπὸ συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἀπὸ ἀντιπροσώπους τοῦ κράτους, τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τῶν μισθωτῶν. Διὰ τὴν πληρεστέραν καὶ ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν αὐτοῦ ἰδρύθησαν παραρτήματα εἰς τὰς κεντρικωτέρας πόλεις τῆς χώρας μας καὶ παρ' αὐτοῖς δικαστήρια, καλούμενα ἀσφαλιστικά, τὰ ὁποῖα θὰ ἐκδικάζουν τὰς παραβάσεις καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ἡσφαλισμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

I

Σκοπὸς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ ἡ ἐν αὐτῇ θέσις τῆς Ἑλλάδος

Τὰ πεπολιτισμένα Κράτη, μετὰ τὸν μεγάλον πόλεμον, ἐπέσθησαν ὅτι ὁ καλλίτερος τρόπος τῆς ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν τῶν δὲν εἶναι ὁ διὰ τῆς λόγχης καὶ διὰ τοῦ πολυβόλου, ἀλλὰ διὰ τῆς λογικῆς καὶ τῆς συνεννοήσεως. Ἐπείσθησαν ὅτι αἱ διὰ τῶν πολέμων ἐπισωρευόμεναι καταστροφαὶ καὶ συμφοραὶ εἶναι τόσαι διὰ τοὺς νικητὰς ὅσαι καὶ διὰ τοὺς ἡττημένους, πολλάκις μάλιστα οἱ νικηταὶ ἐσημείωσαν μεγαλειτέρας ἀπωλείας τῶν ἡττημένων. Ἡ Εὐρώπη, ἡ ὁποία πρώτη ἐχρησιμοποίησε τὴν πυρίτιδα διὰ πολεμικοὺς σκοπούς, μετεβάλλετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς ἀνθρωποεξωντικὸν θέατρον. Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία χώρα εἰς τὴν Εὐρώπην πού νὰ μὴ ἔδοκίμασεν ἐπανειλημμένως τὴν φρίκην καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ πολέμου. Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία εὐρωπαϊκὴ οἰκογένεια πού νὰ μὴ ἐπλήρωσε μὲ αἷμα τὸ εἰσιτήριο τῆς ἀνθρωποκτόνου θεατρικῆς σκηνῆς τοῦ πολέμου.

Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἑξαντλητικοῦ καὶ πολυνέκρου παγκοσμίου πολέμου καὶ πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων χωρῶν, ἀπεφασίσθη, τῇ προτάσει τοῦ τότε Προέδρου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν Οὐίλσονος, ἡ ἵδρυσις διεθνoῦς ὀργανισμοῦ, διὰ τὴν εἰρηνικὴν ἐπίλυσιν ὑπ' αὐτοῦ ὄλων τῶν ἀναφυομένων διαφορῶν μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων Κρατῶν *. Ἡ

* Αἰτή, Αὐστραλία, Ν. Ἀφρικὴ, Βέλγιον, Βολιβία, Βραζιλία (ἀπεχώρησε βραδύτερον), Μεγ. Βρετανία, Γαλλία, Γουατεμάλα, Ἑλλάς, Νέα Ζηλανδία, Ἰαπωνία (ἀπεχώρησε), Ἰνδαί, Ἰταλία, Καναδᾶς, Κίνα, Κοῦβα, Λιβερία, Νικαράγουα, Νοτιοσλαβία, Ὀνδούρα, Οὐραγουάη, Παναμᾶς, Περού, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σιάμ, Τσεχοσλοβακία. Προσῆλθον συγχρόνως κατόπιν προσκλήσεως ἡ Ἀργεντινὴ, Βενεζουέλα, Δανία, Ἑλβετία, Ἰσπανία, Κολομβία, Νορβηγία, Ὀλλανδία, Παραγουάη, Περσία, Σάν Σαλβαδόρ, Σουηδία καὶ Χιλή. Βραδύ-

πρότασις αὐτὴ ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ ἰδρῦθη ἡ Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν ὑπὸ τῶν μεγάλων συμμάχων δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἰταλίας καὶ τῶν μετ' αὐτῶν συμπραξάντων Κρατῶν, ἐκτὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, αἱ ὁποῖαι ἠρνήθησαν νὰ ἐπικυρώσουν τὴν εἰρήνην. Βραδύτερον προσεχώρησαν καὶ ἄλλα Κράτη.

Μέλη τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν εἶναι ὅλα τὰ Κράτη, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς ἢ βραδύτερον ἀπεδέχθησαν τὸ σύμφωνον τῆς Κ. Τ. Ε.

Σκοπός. Ἀναγράφει ἐν ἀρχῇ τὸ Καταστατικὸν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ὅτι αὕτη ἰδρύεται μὲ τὸν σκοπὸν 1) Νὰ ἀναπτύξῃ τὴν διεθνῇ συνεργασίαν καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν διεθνῇ εἰρήνην. 2) Νὰ μὴ προσφεύγῃ οὐδεὶς εἰς πόλεμον ἐναντίον ἄλλου, ἀλλὰ νὰ εὐρίσκωνται εἰς ἀγαθὰς σχέσεις στηριζομένας εἰς τὴν τιμὴν καὶ εἰς τὴν δικαιοσύνην. καὶ 3) Νὰ τηρῶνται αὐστηρῶς αἱ διατάξεις τοῦ διεθνοῦς δικαίου καὶ νὰ εἶναι σεβασταὶ αἱ συνθῆκαι καὶ τὰ δίκαια ὅλων τῶν ὀργανωμένων λαῶν.

Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ὑποχρεοῦνται νὰ φέρωσιν ἐνώπιον αὐτῆς πᾶσαν διαφορὰν δυναμένην νὰ φέρῃ ρῆξιν ἢ νὰ προκαλέσῃ οἰανδήποτε ταραχὴν μεταξὺ τῶν Ἑθνῶν. Τὰ μὴ προσφεύγοντα εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν Κράτη καὶ τὰ μὴ συμμορφούμενα πρὸς τὰς συστάσεις αὐτῆς θεωροῦνται ὡς διαπράξαντα ἐχθρικὴν πρᾶξιν καὶ ἐπιβάλλονται ἐναντίον των διάφορα οἰκονομικὰ καὶ στρατιωτικὰ μέτρα *.

τερον προσεχώρησαν τὰ ἑξῆς Κράτη: Ἀβυσσηνία, Ἀλβανία, Αὐστρία, Βουλγαρία, Γερμανία (ἀπεχώρησε), Δομινικανὴ Δημοκρατία, Ἑσθονία, Ἱρλανδία, Κόστα Ρίκα (ἀπεχώρησε), Λεττονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργον, Οὐγγαρία, Φιλλανδία, Τουρκία καὶ τελευταίως ἡ Ρωσία.

* Ὑπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι, ἐξ ἀφορμῆς μεμονωμένων καὶ ἐλαχίστων ἐπεισοδίων μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, θεωροῦν μετριασμένον τὸ κῦρος τῆς καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς τυπικῆς. Οὗτοι ἐπιζήνουν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν ἡδυνήθη νὰ προλάβῃ ἢ νὰ καταστείλῃ ὁ μέγιστος οὗτος Διεθνὴς Θεσμός, λησμονοῦν ὅμως ὅτι οὐδέποτε πρὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ αὐτοῦ εἶχε παραμείνῃ ἡ Εὐρώπη ἐπὶ τόσα ἔτη ἐν εἰρήνῃ. Τίς οἶδε πόσαι συγκρούσεις, πόσαι ἀδικίαι καὶ πόσαι ἐθνικαὶ συμφοραὶ θὰ εἶχον γίνεαι ἐάν δὲν ὑπῆρχεν ὁ εὐεργετικώτατος διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὀργανισμὸς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν.

Ὁργανα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Ὁργανα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εἶναι ἡ Συνέλευσις καὶ τὸ Συμβούλιον.

Ἡ Συνέλευσις ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν Κρατῶν, τῶν μετεχόντων εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν. Ἐκαστον Κράτος δύναται νὰ ἔχη τρεῖς τὸ πολὺ ἀντιπροσώπους.

Ἐκαστον Κράτος ἔχει μίαν μόνον ψήφον, ἀδιαφόρως ἀριθμοῦ ἀντιπροσώπων. Ἡ Συνέλευσις συνέρχεται τὴν πρώτην Δευτέραν ἐκάστου μηνὸς Σεπτεμβρίου εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ τῆς Ἑλβετίας ἔδραν τῆς Κ.Τ.Ε.

Ἡ Συνέλευσις κατὰ τὴν συνεδρίασιν αὐτῆς λαμβάνει γνῶσιν πάντων τῶν ζητημάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν εἰρήνην τῶν Ἐθνῶν. Συζητεῖ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν συναφθεισῶν συνθηκῶν καὶ λαμβάνει πρωτοβουλίαν διὰ τὴν ἀναθεώρησιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων ἐξ αὐτῶν, εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν κατέστη δύσκολος ἢ ἀδύνατος ἡ ἐφαρμογὴ των.

Τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἀπετελέσθη ἀρχικῶς ἐξ 8 ἔδρων, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 4 ὠρίσθησαν ὡς μόνιμοι καὶ ἐδόθησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Ἰαπωνίαν καὶ Ἰταλίαν καὶ αἱ ὑπόλοιποι μὴ μόνιμοι 4 ἐδόθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, Βέλγιον, Βραζιλίαν καὶ Ἰσπανίαν. Βραδύτερον, τὸ 1926, προσεχώρησε καὶ ἡ Γερμανία εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν καὶ ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἡ 5ῃ μόνιμος ἔδρα, συγχρόνως δὲ αἱ μὴ μόνιμοι ἔδραι ὑψέξθησαν εἰς 9 καὶ καταλαμβάνονται ὑπὸ μελῶν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἐκλεγομένων κατὰ τριετίαν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως αὐτῆς.

Τὸ Συμβούλιον συνεδριάζει τακτικῶς μὲν τρεῖς τοῦ ἔτους καὶ ἐκτάκτως ὡσάκις παρίσταται ἀνάγκη.

Τὸ Συμβούλιον διορίζει τὸ προσωπικὸν τῆς Κ.Τ.Ε., καταρτίζει σχέδια περιορισμοῦ ἢ αὐξήσεως τῶν ἐξοπλισμῶν, αὐξάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν μὴ μονίμων μελῶν τοῦ συμβουλίου, ἐξετάζει τὰς διεθνεῖς διαφορὰς καὶ συνιστᾷ διαφόρους ἐπιτροπὰς διὰ τὴν μελέτην διαφορῶν ζητημάτων, οἰκονομικῶν, δημοσιονομικῶν, κοινωνικῶν, συγκοινωνιακῶν, ἐργατικῶν κλπ.

Τὸ ἔργον τῆς Συνελεύσεως καὶ τοῦ Συμβουλίου ὑποβοηθεῖται ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως. Οὗτος διορίζεται ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Συνελεύσεως.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς προπαρασκευάζει τὰς συνεδριάσεις τῶν δύο ὀργάνων τῆς Κ.Τ.Ε. καὶ προΐσταται τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς. Τὸ προσωπικὸν διορίζεται ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Συμβουλίου. Τοῦτο ἀποτελεῖται ἐξ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὅλων τῶν Ἑθνῶν.

Ἡ Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν προσέφερε πολιτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἐπρόλαβε πολέμους, ἐμεσολάβησεν εἰς τὴν σύναψιν διαφόρων μεγάλων δανείων, εἰσηγήθη τὴν καθιέρωσιν διεθνῶν νόμων διευκολυνόντων τὰς διεθνεῖς συναλλαγάς, ἐπιλύει διὰ τοῦ παρ' αὐτῆς ἱδρυθέντος Διαρκοῦς Δικαστηρίου Διεθνούς Δικαιοσύνης σπουδαιότητας διαφορὰς μεταξὺ τῶν Κρατῶν, ἐλπίζεται δὲ ὅτι διὰ τοῦ ἀγαθωτάτου καὶ ὑπερτάτου αὐτοῦ θεσμοῦ θὰ ἱκανοποιηθοῦν τὰ δίκαια τῶν ἀδικουμένων, θὰ προστατευθῇ ὁ πολιτισμὸς καὶ θὰ ἀναδειχθῇ ἡ ἐλευθερία ὥς κοινὸν κτῆμα τῆς ἀνθρωπότητος.

Οἱ φωτεινοὶ καταγανυστῆρες τῆς ἀνθρωπότητος ἀθάνατοι πρόγονοί μας εἶχον πλήρη συναισθήσιν τοῦ δικαιώματος τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πλήρη ἐπίγνωσιν τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ δικαίου μεταξὺ ὅλων τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς· διὰ τοῦτο πρῶτοι διεκήρυξαν ὅτι **«πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐσμὲν συγγενεῖς»**, ἡ δὲ ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἡμῶν διαρκῶς εὔχεται **«ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τοῦ σύμπαντος κόσμου»**.

ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1935 ψηφίσματος τῆς Ε΄ Συντακτικῆς Συνελεύσεως κατηργήθη τὸ σύνταγμα τοῦ 1927 καὶ ἐπανῆλθεν ἐν ἰσχύϊ τὸ τοῦ 1911 ἔχον οὕτω :

Περὶ θρησκείας

1.—Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἡ τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας· πᾶσα δὲ ἄλλη γνωστὴ θρησκεία εἶνε ἀνεκτὴ καὶ τὰ τῆς λατρείας αὐτῆς τελοῦνται ἀκωλύτως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων, ἀπαγορευομένου τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ πάσης ἄλλης ἐπεμβάσεως κατὰ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας.

2.—Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπᾶστως ἡνωμένη δογματικῶς καὶ μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης καὶ πάσης ἄλλης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρσαλεύτως, ὡς ἐκεῖναι, τοὺς τε ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις· εἶνε δὲ αὐτοκέφαλος, ἐνεργοῦσα ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα, καὶ διοικεῖται ὑπὸ ἱερᾶς συνόδου ἀρχιερέων. Οἱ λειτουργοὶ ὄλων τῶν ἀνεγνωρισμένων θρησκειῶν ὑπόκεινται εἰς τὴν αὐτὴν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἐπιτήρῃσιν, εἰς ἣν καὶ οἱ λειτουργοὶ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας.

Τὸ κείμενον τῶν ἁγίων γραφῶν τηρεῖται ἀναλλοίωτον· ἡ εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον ἀπόδοσις τούτου, ἄνευ τῆς προηγουμένης ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἀπαγορεύεται ἀπολύτως.

Περὶ τοῦ δημοσίου δικαίου τῶν Ἑλλήνων.

3.—Οἱ Ἕλληνες εἶνε ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου καὶ συνεισφέρουσιν ἀδιακρίτως εἰς τὰ δημόσια βάρη ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τῶν· μόνον δὲ πολῖται Ἕλληνες εἶνε δεκτοὶ εἰς ὅλας τὰς δημοσίας λειτουργίας πλὴν τῶν δι' εἰδικῶν νόμων εἰσαγομένων εἰδικῶν ἐξαιρέσεων. Πολῖται εἶνε ὅσοι ἀπέκτησαν ἢ ἀποκτήσουσι τὰ προσόντα τοῦ πολίτου κατὰ τοὺς νόμους τοῦ κράτους. Εἰς πολίτας Ἕλληνας τίτλοι εὐγενείας ἢ διακρίσεως οὔτε ἀπονέμονται, οὔτε ἀναγνωρίζονται.

Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία εἶνε ἀπαραβίαστος· οὐδεὶς καταδιώκεται, συλλαμβάνεται, φυλακίζεται ἢ ἄλλως πῶς περιορίζεται, εἰμὴ ὁπόταν καὶ ὅπως ὁ νόμος ὁρίζει.

5.—Ἐξαιρουμένου τοῦ αὐτοφώρου ἐγκλήματος, οὐδεὶς συλλαμβάνεται, οὐδὲ φυλακίζεται ἄνευ ἡτιολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ κοινοποιηθῇ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συλλήψεως ἢ προφυλακίσεως. Ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ δι' ἐντάλματος συλλήψεως κρατηθεὶς προσάγεται εἰς τὸν ἀρμόδιον ἀνακριτὴν ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς, τὸ βραδύτερον δὲ ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὥρων ἀπὸ τῆς συλλήψεως, ἂν δὲ ἡ σύλληψις ἐγένετο ἐκτὸς τῆς ἔδρας τοῦ ἀνακριτοῦ, ἐντὸς τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου πρὸς μεταγωγὴν χρόνου. Ὁ ἀνακριτὴς ὀφείλει ἐντὸς τριῶν τὸ πολὺ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσαγωγῆς, εἴτε νὰ ἀπολύσῃ τὸν συλληφθέντα εἴτε νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτοῦ ἐνταλμα φυλακίσεως. Παρελθούσης ἀπράκτου ἐκατέρας τῶν προθεσμιῶν τούτων, πᾶς δεσμοφύλαξ ἢ ἄλλως ἐπιτετραμμένος τὴν κράτησιν τοῦ συλληφθέντος, εἴτε πολιτικὸς ὑπάλληλος εἴτε στρατιωτικὸς, ὀφείλει νὰ ἀπολύσῃ αὐτὸν παραχρῆμα. Οἱ παραβάται τῶν ἀνωτέρω διατάξεων τιμωροῦνται ἐπὶ παρανόμῳ κατακρατῇ, ὑποχρεοῦνται δὲν εἰς τὴν ἀνόρθωσιν πάσης ζημίας προσγενομένης εἰς τὸν παθόντα καὶ προσέτι εἰς ἱκανοποίησιν αὐτοῦ διὰ χρηματικοῦ ποσοῦ, ὀριζομένου κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, οὐδέποτε δὲ κατωτέρω τῶν δραχμῶν δέκα καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

6.—Ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων δύναται πάντοτε τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν, τῇ αἰτήσῃ τοῦ προφυλακισθέντος, νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀπόλυσιν τούτου ἐπὶ ἐγγυήσει, ὀριζομένη διὰ δικαστικοῦ βουλεύματος, καθ' οὗ ἐπιτρέπεται ἀνακοπὴ. Οὐδέποτε ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τούτων ἢ προφυλάκισις δύναται νὰ παραταθῇ πέραν τῶν τριῶν μηνῶν.

7.—Ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου, ὀρίζοντος προηγουμένως αὐτήν.

8.—Οὐδεὶς ἀφαιρεῖται ἄκων τοῦ παρὰ τοῦ νόμου ὠρισμένου εἰς αὐτὸν δικαστοῦ.

9.—Ἐκαστος ἢ καὶ πολλοὶ ὁμοῦ ἔχουσι τὸ δικαίωμα, τηροῦντες τοὺς νόμους τοῦ κράτους, νὰ ἀναφέρωνται ἐγγράφως εἰς τὰς ἀρχάς, ὑποχρεουμένας εἰς ταχεῖαν ἐνέργειαν καὶ ἐγγραφὸν ἀπάντησιν πρὸς τὸν ἀναφερόμενον, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Μόνον μετὰ τὴν τελικὴν ἀπόφασιν τῆς πρὸς ἣν ἡ ἀναφορὰ ἀρχῆς καὶ τῇ ἀδείᾳ ταύτης ἐπιτρέπεται ἡ ζήτησις εὐθυνῶν παρὰ τοῦ ὑποβαλόντος τὴν ἀναφορὰν διὰ παραβάσεις ἐν αὐτῇ ὑπαρχούσας.

10.—Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ἡσυχῶς καὶ ἀόπλως μόνον εἰς τὰς δημοσίας συναθροίσεις δύναται νὰ παρίσταται ἀστυνομία. Αἱ ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεις δύναται νὰ

ἀπαγορευθῶσιν, ἂν ὥς ἐκ τούτων ἐπικεῖται κίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν.

11.—Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τηροῦντες τοὺς νόμους τοῦ κράτους, οἵτινες ὁμῶς οὐδέποτε δύνανται νὰ ὑπαγάγωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς προηγουμένην τῆς κυβερνήσεως ἄδειαν.

Συνεταιρισμός τις δὲν δύναται νὰ διαλυθῇ ἔνεκα παραβάσεως τῶν διατάξεων τῶν νόμων, εἰμὴ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως.

12.—Ἡ κατοικία ἐκάστου εἶνε ὄσουλον. Οὐδεμία κατ' οἶκον ἔρευνα ἐνεργεῖται. εἰμὴ ὅτε καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσσει.

Οἱ παραβάται τῶν διατάξεων τούτων τιμωροῦνται ἐπὶ καταγρήσει τῆς ἐξουσίας τῆς ἀρχῆς, ὑποχρεοῦνται δὲ εἰς πλήρη ἀποζημίωσιν τοῦ παθόντος καὶ προσέτι εἰς ἱκανοποίησιν αὐτοῦ διὰ χρηματικοῦ ποσοῦ ὀριζομένου κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου, οὐδέποτε δὲ κατωτέρω τῶν δραχμῶν ἑκατόν.

13.—Ἐν Ἑλλάδι οὔτε πωλεῖται οὔτε ἀγοράζεται ἄνθρωπος. ἀργυρώνητος ἢ δοῦλος παντὸς γένους καὶ πάσης θρησκείας εἶνε ἐλεύθερος, ἅμα πατήσῃ ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

14.—Ἐκαστος δύναται νὰ δημοσιεύῃ προφορικῶς, ἐγγράφως καὶ διὰ τοῦ τύπου τοὺς στοχασμούς του, τηρῶν τοὺς νόμους τοῦ κράτους. Ὁ τύπος εἶνε ἐλεύθερος. Ἡ λογοκρισία, ὥς καὶ πᾶν ἄλλο προληπτικὸν μέτρον, ἀπαγορεύεται. Ἀπαγορεύεται ὡσαύτως ἡ κατάσχεσις ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐντύπων διατριβῶν, εἴτε πρὸ τῆς δημοσιεύσεως εἴτε μετ' αὐτήν. Ἐπιτρέπεται δὲ κατ' ἐξάφρῃσιν ἡ κατάσχεσις μετὰ τὴν δημοσίευσιν, ἔνεκα προσβολῆς κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἢ κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως ἢ, κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένας περιστάσεις, ἔνεκεν ἀσέμνων δημοσιευμάτων προσβαλλόντων καταφανῶς τὴν δημοσίαν αἰδῶ· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὥρων ἀπὸ τῆς κατασχέσεως ὀφείλουσι καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς νὰ ὑποβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστικὸν συμβούλιον καὶ τοῦτο νὰ ἀποφανθῇ περὶ τῆς διατηρήσεως ἢ τῆς ἄρσεως τῆς κατασχέσεως· ἄλλως ἢ κατάσχεσις αἴρεται αὐτοδικαίως. Ἀνακοπὴ κατὰ τοῦ βουλευματος ἐπιτρέπεται εἰς μόνον τὸν δημοσιεύσαντα τὸ κατασχεθὲν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸν εἰσαγγελέα.

Δύναται, καθ' ὃν τρόπον ὁ νόμος ἤθελεν ὀρίσει, νὰ ἀπαγορευθῇ, ἐπὶ ἀπειλῇ κατασχέσεως καὶ ποινικῆς καταδιώξεως, ἡ δημοσίευσις εἰδήσεων ἢ ἀνακοινώσεων ἀναγομένων εἰς στρατιωτικὰς κινήσεις ἢ εἰς ἔργα ὀχυρώσεως τῆς χώρας. Εἰς τὴν κατάσχεσιν ἐφαρμόζονται αἱ ἀνωτέρω διατάξεις.

Ὁ τε ἐκδότης ἐφημερίδος καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐπιληψίμου δημοσιεύματος ἀναφερομένου εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, πλὴν τῆς κατὰ

τοὺς ὄρους τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐπιβαλλομένης ποινῆς, εἰσὶν ἀστικῶς καὶ ἀλληλεγγύως ὑπεύθυνοι εἰς πλήρη ἀνόρθωσιν πάσης προσγενομένης ζημίας καὶ εἰς ἱκανοποίησιν τοῦ παθόντος διὰ χρηματικοῦ ποσοῦ, ὀριζομένου κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, οὐδέποτε δ' ἐλάσσονος τῶν δραχμῶν διακοσίων.

Εἰς μόνον πολίτας Ἑλλήνας ἐπιτρέπεται ἡ ἔκδοσις ἐφημερίδων.

15.—Οὐδεὶς ὄρκος ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου ὀρίζοντος καὶ τὸν τύπον αὐτοῦ.

16.—Ἡ ἐκπαίδευσις διατελοῦσα ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν τοῦ κράτους ἐνεργεῖται δαπάνῃ αὐτοῦ.

Ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις εἶνε δι' ἅπαντας ὑποχρεωτικῇ, παρέχεται δὲ δωρεὰν ὑπὸ τοῦ κράτους.

Ἐπιτρέπεται εἰς ἰδιώτας καὶ εἰς νομικὰ πρόσωπα ἡ ἰδρύσις ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων, λειτουργούντων κατὰ τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ κράτους.

17.—Οὐδεὶς στερεῖται τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ, εἰμὴ διὰ δημοσίαν ὠφέλειαν προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ὅτε καὶ ὁ νόμος διατάσσει, πάντοτε δὲ προηγουμένης ἀποζημιώσεως. Ἡ ἀποζημιώσις ὀρίζεται πάντοτε διὰ τῆς δικαστικῆς ὁδοῦ. Ἐν περιπτώσει δ' ἐπείγουσῃ δύναται καὶ προσωρινῶς νὰ ὀρισθῇ δικαστικῶς μετ' ἀκρόασιν ἢ πρόσκλησιν τοῦ δικαιούχου, ὅστις δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, εἰς παροχὴν ἀναλόγου ἐγγυήσεως, καθ' ὃν τρόπον ὀρίσῃ ὁ νόμος. Πρὸ τῆς καταβολῆς τῆς ὀριστικῆς ἢ προσωρινῶς ὀρισθείσης ἀποζημιώσεως διατηροῦνται ἀκέραια πάντα τὰ δικαιώματα τοῦ ἰδιοκτῆτου, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς καταλήψεως.

Εἰδικοί νόμοι κανονίζουν τὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ διαθέσεως τῶν μεταλλείων, ὀρυχείων, ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν καὶ λαματικών καὶ ρεόντων ὑδάτων.

Ἐπίσης διὰ νόμου ρυθμίζονται τὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ ἰχθυοτροφικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν λιμνοθαλασσῶν καὶ μεγάλων λιμνῶν.

18.—Αἱ βάσανοι καὶ ἡ γενικὴ δήμευσις ἀπαγορεύονται. Ὁ πολιτικὸς θάνατος καταργεῖται. Ἡ θανατικὴ ποινὴ ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων, ἐκτὸς τῶν συνθέτων, καταργεῖται.

19.—Οὐδεμία προηγουμένη ἄδεια τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς ἀπαιτεῖται πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς δίκην τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων διὰ τὰς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀξιοποίνους πράξεις αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν περὶ ὑπουργῶν εἰδικῶς διατεταγμένων.

20.—Τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν εἶνε ἀπολύτως ἀπαρβίαστον.

Περὶ συντάξεως τῆς πολιτείας.

21.—Ἀπασαι αἱ ἐξουσίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐνερ-
γούνται δὲ καθ' ὃν τρόπον ὀρίζει τὸ σύνταγμα.

22.—Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ
τῆς βουλῆς.

23.—Τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῶν νόμων ἀνήκει εἰς τὴν
βουλήν καὶ τὸν βασιλέα, ὅστις ἐνασκεῖ τοῦτο διὰ τῶν ὑπουργῶν.

24.—Πᾶσα πρότασις νόμου, ὑποβαλλομένη ἀπὸ τὴν κυβέρνη-
σιν καὶ συνεπαγομένην δαπάνην ἢ ἐλάττωσιν ἐσόδων τοῦ προϋπο-
λογισμοῦ, πρέπει νὰ συνοδεύηται ἀπὸ ἑκθεσιν περὶ τοῦ τρόπου
τῆς καλύψεώς της, ὑπογεγραμμένην ἀπὸ τὸν ἀρμόδιον ὑπουργὸν
καὶ τὸν ὑπουργὸν τῶν οἰκονομικῶν.

Οὐδεμία πρότασις, ἀφορώσα αὐξησιν τῶν ἐξόδων τοῦ προϋ-
πολογισμοῦ διὰ μισθοδοσίαν ἢ σύνταξιν ἢ ἐν γένει πρὸς ὄφελος
προσώπου, προέρχεται ἐκ τῆς βουλῆς.

25.—Πρότασις νόμου, ἀποκρουθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν πα-
ραγόντων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, δὲν εἰσάγεται ἐκ νέου εἰς
τὴν αὐτὴν βουλευτικὴν σύνοδον.

26.—Ἡ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τῶν νόμων ἀνήκει εἰς τὴν νομοθε-
τικὴν ἐξουσίαν.

27.—Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα, ἐνεργεῖται
δὲ διὰ τῶν παρ' αὐτοῦ διοριζομένων ὑπευθύνων ὑπουργῶν.

28.—Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἐνεργεῖται διὰ τῶν δικαστηρίων, αἱ
δὲ δικαστικαὶ ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως.

Περὶ τοῦ βασιλέως

29.—Τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως εἶνε ἀνεύθυνον καὶ ἀπαραβία-
στον, οἱ δὲ ὑπουργοὶ αὐτοῦ εἶνε ὑπεύθυνοι.

30.—Οὐδεμία πρᾶξις τοῦ βασιλέως ἰσχύει, οὐδ' ἐκτελεῖται ἂν
δὲν εἶνε προσυπογεγραμμένη παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ, ὅστις
διὰ μόνης τῆς ὑπογραφῆς του καθίσταται ὑπεύθυνος· ἐν περιπτώ-
σει δὲ ἀλλαγῆς ὁλοκλήρῳ τοῦ ὑπουργείου, ἂν οὐδεὶς τῶν παυθέν-
των ὑπουργῶν συγκατατεθῇ εἰς τὸ νὰ προσυπογράψῃ τὸ τῆς ἀπο-
λύσεως τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ νέου ὑπουργείου διά-
ταγμα, ὑπογράφονται ταῦτα παρὰ τοῦ προέδρου τοῦ νέου ὑπουρ-
γείου, ἀφοῦ οὗτος, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, δώσῃ τὸν ὄρκον.

31.—Ὁ βασιλεὺς διορίζει καὶ παύει τοὺς ὑπουργοὺς αὐτοῦ.

32.—Ὁ βασιλεὺς εἶνε ὁ ἀνώτατος ἄρχων τοῦ κράτους, ἄρχει
τῶν κατὰ ξηράν, θάλασσαν καὶ ἀέρα δυνάμεων, κηρύττει πόλε-
μον, συνομολογεῖ συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας καὶ ἐμπορίας,

ἀνακοινώνει δ' αὐτὰς εἰς τὴν βουλὴν μετὰ τῶν ἀναγκαίων διασαφήσεων, ἅμα τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀσφάλεια τοῦ κράτους τὸ ἐπιτρέψωσιν. Αἱ περὶ ἐμπορίας ὁμῶς συνθήκαι καὶ ὅσαι ἄλλαι περιέχουσι παραχωρήσεις, περὶ τῶν ὁποίων κατ' ἄλλας διατάξεις τοῦ παρόντος συντάγματος δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ τι ἄνευ νόμου, ἢ ἐπιβαρύνουσιν ἀτομικῶς τοὺς Ἕλληνας, δὲν ἔχουσιν ἰσχὺν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς βουλῆς.

33.—Οὐδεμία παραχώρησις ἢ ἀνταλλαγή χώρας δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ νόμου. Οὐδέποτε τὰ μυστικά ἄρθρα συνθήκης τινὸς δύνανται νὰ ἀνατρέψωσι τὰ φανερά.

34.—Ὁ βασιλεὺς ἀπονέμει κατὰ τὸν νόμον τοὺς στρατιωτικούς καὶ ναυτικούς βαθμούς, διορίζει καὶ παύει ὡσαύτως κατὰ τὸν νόμον τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένων ἐξαιρέσεων, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ὑπάλληλον εἰς μὴ νενομοθετημένην θέσιν.

35.—Ὁ βασιλεὺς ἐκδίδει τὰ ἀναγκαῖα διατάγματα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων· οὐδέποτε δὲ δύναται νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἐνέργειαν, οὐδὲ νὰ ἐξαίρεσῃ τινὰ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νόμου.

36.—Ὁ βασιλεὺς κυροῖ καὶ δημοσιεύει τοὺς ὑπὸ τῆς βουλῆς ψηφισθέντας νόμους. Νόμος μὴ δημοσιευθεὶς ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς συνόδου εἶνε ἄκυρος.

37.—Ὁ βασιλεὺς συγκαλεῖ τακτικῶς ἅπαξ τοῦ ἔτους τὴν βουλὴν, ἐκτάκτως δὲ ὅσakis τὸ κρίνει εὐλόγον· κηρύττει αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου τὴν ἔναρξιν καὶ λήξιν ἐκάστης βουλευτικῆς συνόδου καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαλύῃ τὴν βουλὴν· ἀλλὰ τὸ περὶ διαλύσεως διάταγμα, προσυπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου, πρέπει νὰ διαλαμβάνῃ συγχρόνως καὶ τὴν σύγκλησιν τῶν μὲν ἐκλογέων ἐντὸς τεσσαράκοντα πέντε ἡμερῶν, τῆς δὲ βουλῆς ἐντὸς τριῶν μηνῶν.

38.—Ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα ἅπαξ μόνον νὰ ἀναστέλλῃ τὰς ἐργασίας τῆς βουλευτικῆς συνόδου, εἴτε ἀναβάλλων τὴν ἔναρξιν εἴτε διακόπτων τὴν ἐξακολούθησιν αὐτῶν.

Ἡ ἀναστολὴ τῶν ἐργασιῶν δὲν δύναται νὰ διαρκέσῃ ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἡμέρας, οὐδὲ νὰ ἐπαναληφθῇ κατὰ τὴν βουλευτικὴν σύνοδον ἄνευ τῆς συναίνεσεως τῆς βουλῆς.

39.—Ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ χαρίξῃ, μεταβάλλῃ καὶ ἐλαττώνῃ τὰς παρὰ τῶν δικαστηρίων καταγινωσκομένας ποινάς, ἐξαιρουμένων τῶν περὶ ὑπουργῶν διατεταγμένων, πρὸς δέ, καὶ νὰ χορηγῇ ἄμνηστειαν μόνον ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων, ἐπὶ τῇ εὐθύνῃ τοῦ ὑπουργείου.

40.—Ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀπονέμῃ τὰ κανονισμένα παράρρημα κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ αὐτῶν νόμου.

41.—Ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κόπῃ νομίσματα κατὰ τὸν νόμον.

42.—Ἡ βασιλικὴ χορηγία προσδιορίζεται διὰ νόμου, ἡ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα **Γεώργιον Α'** ἐτησίᾳ χορηγία, ἐν ᾗ συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ παρὰ τῆς πρώην ἰονίας βουλῆς ψηφισθὲν ποσόν, ὀρίζεται εἰς δραχμάς ἐν ἑκατομμύριον καὶ ἑκατὸν εἴκοσι πέντε χιλιάδας. Τὸ ποσὸν τοῦτο δύναται νὰ αὐξηθῇ μετὰ δεκαετίαν διὰ νόμου.

43.—Ὁ βασιλεὺς **Γεώργιος** μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ παρόντος συντάγματος θέλει δώσει ἐνώπιον τῆς παρούσης ἐθνικῆς συνελεύσεως τὸν ἀκόλουθον ὅρκον·

«Ὁμνῶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαίρετου > Τριάδος νὰ προστατεύω τὴν ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων, νὰ φυλάττω τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ ἑλληνικοῦ > ἔθνους καὶ νὰ διατηρῶ καὶ ὑπερασπίζω τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτη-> σίαν καὶ ἀκεραιότητα τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους».

44.—Ὁ βασιλεὺς δὲν ἔχει ἄλλας ἐξουσίας, εἰμὴ ὅσας τῷ ἀπονεμῶσι ρητῶς τὸ σύνταγμα καὶ οἱ συνάδοντες πρὸς αὐτὸ ἰδιαίτεροι νόμοι.

Περὶ διαδοχῆς καὶ ἀντιβασιλείας

45.—Τὸ ἑλληνικὸν στέμμα καὶ τὰ συνταγματικὰ αὐτοῦ δικαιώματα εἶνε διαδοχικά καὶ περιέρχονται εἰς τοὺς κατ' εὐθείαν γραμμὴν γνησίους καὶ νομίμους ἀπογόνους τοῦ βασιλέως **Γεωργίου** τοῦ **Α'** κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας, προτιμωμένων τῶν ἀρρένων.

46.—Μὴ ὑπάρχοντος διαδόχου κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὠρισμένα, ὁ βασιλεὺς διορίζει αὐτὸν μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς βουλῆς, ἐπὶ τούτῳ συγκαλουμένης, διὰ τῆς ψήφου τῶν δύο τρίτων τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν καὶ διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας.

47.—Πᾶς διάδοχος τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου ἀπαιτεῖται νὰ πρεσβεύῃ τὴν θρησκείαν τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

48.—Οὐδέποτε τὰ στέμματα τῆς Ἑλλάδος ἢ ἄλλης οἰασοδήποτε ἐπικρατείας δύνανται νὰ συνενωθῶσιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεφαλῆς.

49.—Ὁ βασιλεὺς καθίσταται ἐνήλιξ κατὰ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ συμπεπληρωμένον. Πρὶν ἢ ἀναβῇ τὸν θρόνον, ὁμνῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ὑπουργῶν, τῆς ἱερᾶς συνόδου, τῶν ἐν τῇ πρωτευσούσῃ βουλευτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀνωτέρων ἀρχῶν, τὸν ἐν τῷ ἄρθρῳ 43 διαλαμβανόμενον ὅρκον. Ὁ βασιλεὺς συγκαλεῖ τὸ πολὺ ἐντὸς δύο μηνῶν τὴν βουλὴν καὶ ἐπαναλαμβάνει τὸν ὅρκον ἐνώπιον τῶν βουλευτῶν.

50.—Ἐν περιπτώσει ἀποβιώσεως τοῦ βασιλέως, ἐὰν ὁ διάδοχος εἶνε ἀνήλικος ἢ ἀπὼν καὶ δὲν ὑπάρχῃ ἀντιβασιλεὺς ἡδη ὠρι-

σμένος, ἡ βουλή, καὶ ἂν ἔληξεν ἡ περίοδος αὐτῆς ἢ διελύθη, συνέρχεται ἄνευ συγκαλέσεως τὴν δεκάτην τὸ βραδύτερον ἡμέραν μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ βασιλέως· ἡ δὲ συνταγματικὴ βασιλικὴ ἐξουσία ἐνεργεῖται παρὰ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ὑπὸ τὴν εὐθύνην αὐτοῦ μέχρι τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ ἀντιβασιλέως, ἢ τῆς ἀφίξεως τοῦ διαδόχου. Ἰδιαιτέρος νόμος θέλει κανονίσει τὰ περὶ τῆς ἀντιβασιλείας.

51.—Ἐάν, ἀποβιώσαντος τοῦ βασιλέως, ὁ διάδοχος αὐτοῦ εἶνε ἀνήλικος, ἡ βουλή, καὶ ἂν ἔληξεν ἡ περίοδος αὐτῆς ἢ διελύθη, συνέρχεται διὰ νὰ ἐκλέξῃ ἐπίτροπον· ἐπίτροπος δὲ τότε μόνον ἐκλέγεται, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ τοιοῦτος ἐκ διαθήκης τοῦ ἀποβιώσαντος βασιλέως, ἢ ὅταν ὁ ἀνήλικος διάδοχος δὲν ἔχῃ μητέρα μένουσαν εἰς τὴν χρεῖαν τῆς, ἥτις καλεῖται τότε εἰς τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ τέκνου τῆς αὐτοδικαίως. Ὁ ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου βασιλέως, εἴτε διορισθῇ διὰ διαθήκης, εἴτε ἐκλεχθῇ ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἀπαιτεῖται νὰ εἶνε πολίτης Ἑλλήν τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος.

52.—Ἐν περιπτώσει χρεῖας τοῦ θρόνου, ἡ βουλή, καὶ ἂν ἔληξεν ἡ περίοδος αὐτῆς ἢ διελύθη, ἐκλέγει προσωρινῶς διὰ φανεράς ψηφοφορίας ἀντιβασιλέα πολίτην Ἑλληνα τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, τὸ δὲ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐνεργεῖ ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ ἐν ὀνόματι τοῦ ἔθνους τὴν συνταγματικὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν μέχρι τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ ἀντιβασιλέως· ἐντὸς δύο μηνῶν τὸ βραδύτερον ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἰσάριθμοι τῶν βουλευτῶν ἀντιπρόσωποι, οἵτινες εἰς ἕν μετὰ τῆς βουλῆς συνερχόμενοι, ἐκλέγουσι τὸν βασιλέα διὰ τῆς πλειοψηφίας τῶν δύο τρίτων τοῦ ὅλου διὰ φανεράς ψηφοφορίας.

53.—Ἐάν ὁ βασιλεὺς ἕνεκα νόσου κρίνῃ ἀναγκαίαν τὴν σύστασιν ἀντιβασιλείας, συγκαλεῖ πρὸς τοῦτο τὴν βουλήν καὶ προκαλεῖ διὰ τοῦ ὑπουργείου περὶ τούτου εἰδικὸν νόμον. Ἐάν ὁ βασιλεὺς δὲν εἶνε εἰς κατὰστασιν νὰ βασιλεύῃ, τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον συγκαλεῖ τὴν βουλήν, ἡ δὲ βουλή, συνερχομένη, ἐάν διὰ τῆς πλειονοψηφίας τῶν τριῶν τετάρτων τῶν ψηφοφορησάντων, ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀνάγκην, ἐκλέγει ἀντιβασιλέα καί, χρεῖας καλούσης, διὰ φανεράς ψηφοφορίας.

Ἰδιαιτέρος νόμος θέλει κανονίσει τὰ περὶ ἀντιβασιλείας ἕνεκεν ἀποδημίας τοῦ βασιλέως ἐκτὸς τοῦ κράτους.

Περὶ τῆς βουλῆς.

54.—Ἡ βουλή συνέρχεται αὐτοδικαίως κατ' ἔτος τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου εἰς τακτικὴν σύνοδον διὰ τὰ ἐτήσια ἔργα, ἐκτὸς ἂν διὰ τὰ ἔργα ταῦτα ὁ βασιλεὺς συγκαλέσῃ αὐτὴν πρότερον συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 37.

Ἡ διάρκεια ἐκάστης τακτικῆς συνόδου δὲν δύναται νὰ εἶνε βραχυτέρα τῶν τριῶν μηνῶν, εἰς οὓς λογίζεται ὁ χρόνος τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 38 ἀναστολῆς.

55.—Ἡ βουλὴ συνεδριάζει δημοσίᾳ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ δύναται ὁμως νὰ διασκεφθῇ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν κατ' αἵτησιν δέκα ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἂν τοῦτο ἀποφασιοθῇ ἐν μυστικῇ συνεδριάσει κατὰ πλειονοψηφίαν, μετὰ ταῦτα δὲ ἀποφασίζεται, ἂν περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος συζητήσις πρέπη νὰ ἐπαναληφθῇ εἰς δημοσίαν συνεδρίαν.

56.—Ἡ βουλὴ δὲν δύναται νὰ συζητήσῃ ἄνευ τῆς παρουσίας τοῦλάχιστον τοῦ ἐνὸς τρίτου τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτῆς, μηδὲ νὰ ἀποφασίσῃ τι ἄνευ ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν παρόντων μελῶν, ἡτις ὁμως οὐδέποτε δύναται νὰ εἶνε μικρότερα τῶν τεσσάρων πέμπτων τοῦ κατωτάτου ὁρίου τῆς ἀπαρτίας.

Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ἡ πρότασις ἀπορρίπτεται.

57.—Πᾶσα πρότασις νόμου συνοδεύεται ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως, παραπέμπεται δὲ εἰς βουλευτικὴν ἐπιτροπὴν καί, ἄφοῦ ἐξετασθῇ ὑπ' αὐτῆς ἢ παρέλθῃ ἢ ταχθεῖσα προθεσμία, εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν, μετὰ προφορικὴν εἰσήγησιν τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ ἢ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἐπιτροπῆς, ἐφόσον δὲ ἔγινε τοιαύτη κατὰ τὴν κατάθεσιν τῆς προτάσεως.

Πρότασις νόμου, συνεπαγομένη ἐπιβάρυνσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐφόσον μὲν ὑποβάλλεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, δὲν εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν, ἂν δὲν συνοδεύηται ἀπὸ ἑκθεσιν τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου καθορίζουσας τὴν συνεπαγομένην δαπάνην, ἐφόσον δὲ ὑποβάλλεται ὑπὸ τῆς βουλῆς, πρὸ πάσης συζητήσεως διαβιβάζεται εἰς τὸ γενικὸν λογιστήριον, ὑποχρεούμενον νὰ ὑποβάλῃ τὴν σχετικὴν ἑκθεσιν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν.

Προτάσεις σκοποῦσαι τὴν τροποποίησιν τῶν περὶ συντάξεων νόμων ἢ ἀπονομὴν συντάξεως, ὡς καὶ τὴν ἀναγνώρισιν ὑπηρεσίας ὡς παρεχούσης τοιοῦτον δικαίωμα, ὑποβάλλονται μόνον παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν, μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου. Τοιαῦται περὶ συντάξεων προτάσεις πρέπει νὰ εἶνε εἰδικαί, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ἀναγραφῆς διατάξεων περὶ συντάξεως εἰς νόμους σκοποῦντας τὴν ρύθμισιν ἄλλων θεμάτων.

Οὐδεμία πρότασις νόμου γίνεται δεκτὴ, ἐὰν δὲν συζητηθῇ καὶ ψηφισθῇ ὑπὸ τῆς βουλῆς δις καὶ εἰς δύο διαφόρους συνεδρίας, ἀπέχουσας ἀλλήλων δύο τοῦλάχιστον ἡμέρας, κατ' ἀρχὴν μὲν καὶ κατ' ἄρθρον κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν, κατ' ἄρθρον δὲ καὶ σύνολον κατὰ τὴν δευτέραν.

Ἄν καὶ κατὰ τὴν δευτέραν συζήτησιν ἐγένοντο δεκταὶ προσηκταὶ ἢ τροπολογίαι, ἢ τοῦ συνόλου ψήφισις ἀναβάλλεται ἐπὶ εἰκοσιτετράωρον ἀπὸ τῆς διανομῆς τοῦ τροπολογηθέντος σχεδίου.

Οὐδεμία προσθήκη εἰς πρότασιν νόμου ἢ τροπολογία αὐτῆς γίνεται δεκτὴ, ἂν δὲν σχετίζεται ἀμέσως πρὸς τὸ κύριον περιεχόμενον τῆς προτάσεως.

Ἐξαιρετικῶς ἐπιτρέπεται ἡ εἰς μίαν μόνην κατ' ἀρχὴν καὶ κατ' ἄρθρον συζήτησιν ψήφισις ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἐὰν τοῦτο ἐζητήθῃ ἀπὸ τὸν ὑποβάλλοντα τὴν πρότασιν περὶ τῆς παραπομπῆς αὐτῆς εἰς τὴν κατὰ τὸ ἐδάφ. 1 τοῦ ἄρθρου τοῦτου ἐπιτροπὴν καὶ ἐφόσον ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀπεδέχθῃ τὴν αἴτησιν ταύτην τοῦ ὑποβάλλοντος καὶ δὲν ἡγέρθῃ, ἀφ' ἧς ἡ πρότασις ὑπεβλήθῃ καὶ μέχρι τοῦ τερματισμοῦ τῆς συζητήσεως, ἀντίρρησις ἐκ μέρους εἴκοσι τούλάχι στον βουλευτῶν.

Πρότασις νόμου, σκοποῦσα τὴν τροποποίησιν διατάξεων προηγουμένου νόμου, δὲν εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν, ἐὰν εἰς μὲν τὴν αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν δὲν καταχωρίζεται ὁλόκληρον τὸ κείμενον τῆς τροποποιουμένης διατάξεως, εἰς δὲ τὸ κείμενον τῆς προτάσεως ὁλόκληρος ἡ νέα διάταξις, καθὼς διαμορφώνεται μετὰ τὴν τροποποίησιν.

Ἡ ἐπιψήφισις δικαστικῶν ἢ διοικητικῶν κωδίκων, τοὺς ὁποίους σνέταξαν εἰδικαὶ ἐπιτροπαὶ συσταθεῖσαι δι' εἰδικῶν νόμων, δύναται νὰ γίνῃ δι' ἰδιαιτέρου νόμου, κυροῦντος τοὺς εἰρημένους κώδικας ἐν ὅλῳ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δύναται νὰ γίνῃ κωδικοποίησις ὑφισταμένων διατάξεων δι' ἀπλῆς ταξινομήσεως ἢ ἐν ὅλῳ ἐπαναφορὰ καταργηθέντων νόμων, πλὴν τῶν φορολογικῶν.

58.—Οὐδεὶς αὐτόκλητος ἐμφανίζεται ἐνώπιον τῆς βουλῆς διὰ νὰ ἀναφέρῃ τι προφορικῶς ἢ ἐγγράφως· ἀναφοραὶ ὅμως παρουσιάζονται διὰ τινος βουλευτοῦ ἢ παραδίδονται εἰς τὸ γραφεῖον. Ἡ βουλὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποστέλλῃ εἰς τοὺς ὑπουργοὺς τὰς διευθυνομένας πρὸς αὐτὴν ἀναφοράς, οἵτινες εἶνε ὑπόχρεοι νὰ δίδωσι διασαφήσεις, ὡσάκις ζητηθῶσι, καὶ δύναται νὰ διορίζῃ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐξεταστικὰς τῶν πραγμάτων ἐπιτροπὰς.

59.—Οὐδεὶς φόρος ἐπιβάλλεται, οὐδ' εἰσπράττεται ἄνευ νόμου. Ἐξαιρετικῶς, ἐπὶ ἐπιβολῆς ἢ αὐξήσεως εἰσαγωγικοῦ δασμοῦ, ἢ εἴσπραξις αὐτοῦ ἐπιτρέπεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς εἰς τὴν βουλὴν καταθέσεως τῆς περὶ αὐτοῦ προτάσεως νόμου, ὑπὸ τὸν ρητὸν ὅρον τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου τὸ βραδύτερον ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς βουλευτικῆς συνόδου.

60.—Ἐν τῇ ἐτησίᾳ τακτικῇ συνόδῳ ἡ βουλὴ ψηφίζει διὰ τὸ ἐπόμενον οἰκονομικὸν ἔτος τὸν προσδιορισμὸν τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως, τὴν στρατολογίαν καὶ ναυτολογίαν καὶ τὸν προϋπολογισμὸν καὶ ἀποφασίζει ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ. Ὅλα τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ κράτους πρέπει νὰ σημειῶνται εἰς τὸν προϋπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν.

Ὁ προϋπολογισμὸς εἰσάγεται εἰς τὴν βουλὴν ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν τῆς συνόδου, ἀφ' οὗ δ' ἐξετασθῇ ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς βουλευτῶν, ψηφίζεται ἅπαξ κατὰ κεφάλαια καὶ ἄρθρα, εἰς τμήματα ἐν τῷ κανονισμῷ τῆς βουλῆς ὁριστέα, καὶ εἰς τέσσαρας διαφόρους ἡμέρας, καθ' ὑπουργεῖον δέ δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως.

Ἐντὸς ἔτους τὸ βραδύτερον ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς οἰκονομικῆς χρήσεως εἰσάγεται ὁ ἀπολογισμὸς αὐτῆς εἰς τὴν βουλὴν. Ἐξετάζεται δέ ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς βουλευτῶν καὶ ψηφίζεται ὑπὸ τῆς βουλῆς κατὰ τὰ ἐν τῷ κανονισμῷ αὐτῆς ὁρισθησόμενα.

61.—Μισθός, σύνταξις, χορηγία ἢ ἀμοιβή οὔτε ἐγγράφεται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ κράτους, οὔτε παρέχεται ἄνευ ὀργανικοῦ ἢ ἄλλου εἰδικοῦ νόμου.

62.—Βουλευτὴς δὲν καταδιώκεται, οὐδ' ὅπωςδήποτε ἐξετάζεται ἕνεκα γνώμης ἢ ψήφου δοθείσης παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν βουλευτικῶν του καθηκόντων.

63.—Βουλευτὴς, διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς συνόδου, δὲν καταδιώκεται οὐδέ συλλαμβάνεται ἢ φυλακίζεται ἄνευ ἀδείας τοῦ σώματος· τοιαύτη ἀδεία δὲν ἀπαιτεῖται εἰς τὰ ἐπ' αὐτοφῶρῳ κακουργήματα. Προσωπικὴ κράτησις δὲν ἐνεργεῖται κατὰ βουλευτοῦ, διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς συνόδου, τέσσαρας ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ τρεῖς μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτῆς.

Ἐὰν ὁ βουλευτὴς τύχῃ διατελὼν ὑπὸ προσωπικὴν κράτησιν, ἀπολύεται ἀνυπερθέτως τέσσαρας ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συνόδου.

64.—Οἱ βουλευταὶ ὁμνύουσι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ καὶ εἰς δημοσίαν συνεδρίαν τὸν ἐξῆς ὅρκον.

«Ὁμνύω εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὸν συνταγματικὸν βασιλέα, ὑπακοὴν εἰς τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ κράτους καὶ νὰ ἐκπληρώσω εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά μου».

Ἀλλόθρησκοι βουλευταὶ ἀντὶ τῆς ἐπικλήσεως «ὁμνύω εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος» ὀρκίζονται κατὰ τὸν τύπον τῆς ἰδίας αὐτῶν θρησκείας.

65.—Ἡ βουλὴ προσδιορίζει διὰ κανονισμοῦ πῶς θέλει ἐκπληροῖ τὰ καθήκοντά της.

66.—Ἡ βουλὴ σύγκειται ἐκ βουλευτῶν, ἐκλεγομένων κατὰ νόμον ὑπὸ τῶν ἐχόντων δικαίωμα πρὸς τοῦτο πολιτῶν δι' ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας.

Αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ διατάσσονται καὶ ἐνεργοῦνται ταυτοχρόνως καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν.

67.—Οἱ βουλευταὶ ἀντιπροσωπεύουσι τὸ ἔθνος καὶ οὐχὶ μόνον τὴν ἐκλογικὴν περιφέρειαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐκλέγονται.

68.—Ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν ἐκάστης ἐκλογικῆς περιφέρειας προσδιορίζεται διὰ τοῦ νόμου ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς. Οὐδέποτε ὅμως ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν δύναται νὰ ᾖ ἐλάσσων τῶν ἐκατὸν πενήκοντα.

69.—Οἱ βουλευταὶ ἐκλέγονται διὰ τέσσαρα σοναπτά ἔτη, ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν γενικῶν ἐκλογῶν· ἅμα δὲ τῇ λήξει τῆς τετραετοῦς βουλευτικῆς περιόδου, διατάσσεται ἡ ἐνέργεια γενικῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Ἐντὸς τεσσαράκοντα πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν ἐκλογῶν τούτων συγκαλεῖται ὑποχρεωτικῶς ἡ νέα βουλὴ εἰς τακτικὴν σύνοδον, μόνον ἂν ὑπὸ τῆς ἀπελθούσης βουλῆς δὲν ἐξεπληρώθησαν, διὰ τὸ ἔτος τῆς ἐνεργείας τῶν ἐκλογῶν, τὰ ἐν ἄρθρῳ 60 ὀριζόμενα.

Ἐδρα βουλευτικῇ, κενωθεῖσα κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς περιόδου δὲν συμπληροῦται, ἐφ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλιπόντων δὲν ὑπερβαίνει τὸ τέταρτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

70.—Ὅπως ἐκλεγῇ τις βουλευτὴς, ἀπαιτεῖται νὰ εἶνε πολίτης Ἑλλήν, ἔχων συμπεπληρωμένον τὸ εἴκοστόν πέμπτον ἔτος καὶ τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν.

Βουλευτὴς, στερηθεὶς τῶν προσόντων τούτων, ἐκπίπτει αὐτοδικαίως τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος. Ἐγειρομένων περὶ τούτου ἀμφισβητήσεων, ἀποφασίζει ἡ βουλὴ.

71.—Ἐμμισθοὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι, στρατιωτικοὶ ἐν ἐνεργείᾳ, δήμαρχοι, συμβολαιογράφοι, φύλακες ὑποθηκῶν καὶ μεταγραφῶν καὶ δικαστικοὶ κλητῆρες δὲν δύνανται νὰ ἐκλεχθῶσι βουλευταί, ἐὰν μὴ παραιτηθῶσι πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀνακηρύξεως τῶν ὑποψηφίων.

Τὰ καθήκοντα τοῦ βουλευτοῦ εἶνε ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ ἔργα τοῦ διευθυντοῦ ἢ ἄλλου ἀντιπροσώπου διοικητικοῦ ἢ ἐμμίσθου νομικοῦ συμβούλου καὶ ὑπαλλήλου ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν ἢ ἐπιχειρήσεων, ἀπολαυσουσῶν εἰδικῶν προνομίων ἢ τακτικῆς ἐπιχορηγήσεως δυνάμει εἰδικοῦ νόμου. Οἱ διατελοῦντες εἰς τινὰ τῶν κατηγοριῶν τούτων ὀφείλουσιν, ἐντὸς ὅκτῳ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν, νὰ δηλώσωσιν ἐπιλογὴν μεταξὺ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος καὶ τῶν ὡς ἄνω ἔργων. Ἐν παραλείψει δὲ τῆς τοιαύτης δηλώσεως ἐκπίπτουσιν αὐτοδικαίως τοῦ ἀξιώματος τοῦ βουλευτοῦ.

Νόμος δύναται νὰ καθιερώσῃ τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος καὶ πρὸς ἕτερα ἔργα.

Βουλευταὶ δὲν δύνανται νὰ ἐνοικιάζουσι ἀγροτικὰ κτήματα τοῦ δημοσίου ἢ νὰ ἀναλαμβάνουσι κρατικὰς προμηθείας, ἐργολαβικὰς ἐκτελέσεις δημοσίων ἔργων ἢ ἐνοικιάσεις δημοσίων φόρων ἢ νὰ δέχωνται παραχωρήσεις ἐπὶ δημοσίων κτημάτων. Ἡ παρὰ

βασίς τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ἐπιφέρει πάντως ἀκυρότητα τῆς πράξεως.

72.—Βουλευταί, ἀποδεχόμενοι οἷονδήποτε τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένων καθηκόντων ἢ ἔργων, ἐκπίπτουσιν αὐτοδικαίως τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος.

73.—Ἡ ἐξέλεγκις καὶ ἐκδίκασις τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, κατὰ τοῦ κύρους τῶν ὁποίων ἐγείρονται ἐνστάσεις, ἀναφερόμεναι εἴτε εἰς ἐκλογικὰς παραβάσεις περὶ τὴν ἐνέργειαν τούτων εἴτε εἰς ἔλλειψιν προσόντων, ἀνατίθεται εἰς εἰδικὸν δικαστήριον, συγκροτούμενον διὰ κληρώσεως μεταξὺ πάντων τῶν μελῶν τοῦ ἀρείου πάγου ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, τὴν προεδρίαν δὲ τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου λαμβάνει ὁ ἐκ τῶν κληρωθέντων κατὰ βαθμὸν ἢ ἀρχαιότητα προηγούμενος. Κατὰ τὰ λοιπὰ, τὰ τῆς λειτουργίας καὶ τῆς ὅλης διαδικασίας αὐτοῦ ὁρισθῆσονται διὰ νόμου.

Ἡ ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος παραίτησις εἶνε δικαίωμα τοῦ βουλευτοῦ.

74.—Ἡ βουλὴ ἐκλέγει ἐκ τῶν βουλευτῶν κατὰ τὴν ἑναρξιν ἐκάστης βουλευτικῆς συνόδου τὸν πρόεδρον, τοὺς ἀντιπροέδρους καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτῆς.

75.—Οἱ βουλευταὶ λαμβάνουν ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον ἀποζηζίωσιν, ὀριζομένην ἐκάστοτε διὰ νόμου, καὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα ἐλευθέρας κυκλοφορίας εἰς τὰς σιδηροδρομικὰς, καὶ τροχιοδρομικὰς, καθὼς καὶ εἰς τὰς ὑπὸ ἐλληνικὴν σημαίαν ἀτμοπλοϊκὰς συγκοινωνίας.

Εἰς τὸν τακτικὸν πρόεδρον τῆς βουλῆς παρέχονται ἔξοδα παραστάσεως ἴσα μὲ τὰς ἀποδοχὰς τοῦ προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου.

Οὐδεμίᾳ ἄλλῃ ἀποζημίωσις παρέχεται εἰς τοὺς βουλευτὰς ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῶν.

76.—Ἐν ἀπουσίᾳ βουλευτοῦ ἐπὶ πλείονας τῶν πέντε συνεδριάσεων κατὰ μῆνα, ἄνευ ἀδείας τῆς βουλῆς, ἐν τακτικῇ ἢ ἐκτάκτῳ συνόδῳ, κρατοῦνται ἐκ τῆς ἄνω ἀποζημιώσεως δραχμαὶ εἴκοσι δι' ἐκάστην συνεδρίαν.

Περὶ τῶν ὑπουργῶν.

77.—Οὐδεὶς ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας δύναται νὰ διορισθῇ ὑπουργός.

78.—Οἱ ὑπουργοὶ ἔχουσιν εἴσοδον ἐλευθέραν εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς βουλῆς καὶ ἀκούονται ὡς ἂν ζητήσωσι τὸν λόγον· ψηφοφοροῦσι δὲ μόνον, ἂν εἶνε μέλη αὐτῆς. Ἡ βουλὴ δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν παρουσίαν τῶν ὑπουργῶν.

Ειδικὸς νόμος δύναται νὰ κανονίσῃ τὰ τοῦ θεσμοῦ τῶν ὑφυπουργῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀποτελοῦν μέλη τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Αἱ διατάξεις (τῆς προηγουμένης παραγράφου) ἰσχύουν καὶ διὰ τοὺς ὑφυπουργούς.

79.—Ποτὲ διαταγὴ τοῦ βασιλέως ἔγγραφος ἢ προφορικὴ δὲν ἀπαλλάσσει τῆς εὐθύνης τοὺς ὑπουργούς.

80.—Ἡ βουλὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κατηγορῇ τοὺς ὑπουργούς κατὰ τοὺς περὶ εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν νόμους ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τούτῳ δικαστηρίου, ὅπερ, προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ ἀρείου πάγου, συγκροτεῖται ἐκ δώδεκα δικαστῶν, κληρουμένων ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς βουλῆς, ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἐξ ἀπάντων τῶν πρὸ τῆς κατηγορίας διωρισμένων ἀρεοπαγιδῶν, ἐφετῶν καὶ προέδρων αὐτῶν κατὰ τὰ εἰδικώτερον διὰ νόμου ὀριζόμενα.

81.—Ὁ βασιλεὺς δύναται ν' ἀπονεύμῃ χάριν εἰς ὑπουργόν, καταδικασθέντα κατὰ τὰς ἀνωτέρω διατάξεις, μόνον ἐπὶ τῇ συγκαταθέσει τῆς βουλῆς.

Περὶ συμβουλίου ἐπικρατείας.

82.—Εἰς τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας ἀνήκουσιν ἰδίως: α) ἡ ἐπεξεργασία τῶν κανονιστικῶν διαταγμάτων, β) ἡ ἐκδίκασις τῶν κατὰ τοὺς νόμους ὑποβαλλομένων εἰς αὐτὸ διαφορῶν ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ, γ) ἡ κατ' αἴτησιν ἀκύρωσις πράξεων τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν δι' ὑπέρβασιν ἐξουσίας ἢ κατὰ παράβασιν νόμου, κατὰ τὰ εἰδικώτερον διὰ νόμου ὀριζόμενα.

Κατὰ τὰς ὑπὸ στοιχεῖα β' καὶ γ' περιπτώσεις ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 92 καὶ 93 τοῦ συντάγματος.

83.—Τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ὀρίζει τὰς προτάσεις νόμων, ὧν ἡ ἐπεξεργασία ἀνατίθεται εἰς τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας πρὶν ἢ εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν βουλὴν. Ἡ βουλὴ δύναται νὰ παραπέμψῃ εἰς τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας τὰς εἰς αὐτὴν ὑποβαλλομένας προτάσεις.

Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους οὐδέποτε παραπέμπεται εἰς τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας.

84.—Τὰ κανονιστικὰ διατάγματα ἐκδίδονται μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας, ἀποφαινομένου ἐντὸς ἀναλόγου προθεσμίας τασσομένης ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ, ἥς παρερχομένης ἀπράκτου ἐκδίδεται τὸ διάταγμα καὶ ἄνευ γνωμοδοτήσεως. Ἡ γνώμη τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας δὲν εἶνε ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν ὑπουργόν.

85.—Ὁ ἀριθμὸς τῶν συμβούλων τῆς ἐπικρατείας ὀρίζεται διὰ νόμου, δὲν δύναται ὅμως νὰ εἶνε μεγαλύτερος τῶν εἴκοσι καὶ ἑνός.

86.—Οἱ σύμβουλοι τῆς ἐπικρατείας διορίζονται διὰ διατάγματος προτάσει τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας, εἶνε δὲ ἰσόβιοι, προστατευομένης τῆς ἰσοβιότητος αὐτῶν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 88, εἰδικώτερον δὲ κατὰ τὰς περὶ τῶν μελῶν τοῦ ἀρείου πάγου.

Τὰ καθήκοντα τῶν συμβούλων τῆς ἐπικρατείας εἶνε ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ καθήκοντα οἰουδὴποτε δημοσίου, δημοτικοῦ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ ὑπαλλήλου, ἐκτὸς τῶν καθηκόντων τοῦ καθηγητοῦ τῆς νομικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τοῦ καθηγητοῦ τῶν νομικῶν ἢ οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν ἀνωτάτων ἰσοτίμων σχολῶν.

Ἰδιαίτερος νόμος κανονίζει τὰ προσόντα τῶν συμβούλων τῆς ἐπικρατείας, τὰ περὶ ἀποχωρήσεως αὐτῶν, διαρκούσης τῆς ὑπηρεσίας των, τὰ περὶ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ καὶ πάντα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας.

Περὶ δικαστικῆς ἐξουσίας.

87.—Ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ δικαστῶν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὸν νόμον.

88.—Οἱ ἄρεοπαγῖται, ἐφέται καὶ πρωτοδίκαι εἰσὶν ἰσόβιοι, οἱ δὲ εἰσαγγελεῖς, ἀντεισαγγελεῖς, εἰρηνοδίκαι, εἰδικοί πταισματοδίκαι, γραμματεῖς καὶ ὑπογραμματεῖς τῶν δικαστηρίων καὶ εἰσαγγελιῶν, συμβολαιογράφοι, φύλακες ὑποθηκῶν καὶ μεταγραφῶν εἰσὶ μόνιμοι, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται αἱ σχετικαὶ ὑπηρεσίαι. Οἱ ἰσοβιότητος ἢ μονιμότητος ἀπολαύοντες δικαστικοὶ ὑπάλληλοι δὲν δύνανται νὰ παυθῶσιν ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως εἴτε κατ' ἀκολουθίαν ποινικῆς καταδίκης εἴτε ἔνεκα πειθαρχικῶν παραπτωμάτων ἢ νόσου ἢ ἀνεπαρκείας, βεβαιουμένων, καθ' ὃν τρόπον ὁ νόμος ὀρίζει, τηρουμένων τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 92 καὶ 93.

Ἀποχωροῦσι δὲ ὑποχρεωτικῶς τῆς ὑπηρεσίας κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου κανονιζομένου ὁρίου ἡλικίας, ὅπερ δὲν δύναται νὰ εἶνε διὰ μὲν τὰ μέλη τοῦ ἀρείου πάγου ἀνώτερον τοῦ ἑβδομηκοστοῦ πέμπτου ἔτους, μηδὲ κατώτερον τοῦ ἐξηκοστοῦ πέμπτου, διὰ πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς ἐμμίσθους δικαστικοὺς ὑπαλλήλους ἀνώτερον τοῦ ἑβδομηκοστοῦ, μηδὲ κατώτερον τοῦ ἐξηκοστοῦ.

Μέχρι τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νέου εἰδικοῦ νόμου περὶ ὁρίου ἡλικίας πάντες οἱ ἀνωτέρω ἐμμισθοὶ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι ἀποχωροῦσι κατὰ τὸ ἐξηκοστὸν πέμπτον ἔτος συμπληρωμένον.

89.—Τὰ προσόντα τῶν δικαστικῶν ἐν γένει ὑπαλλήλων ὀρίζονται διὰ νόμου.

90.—Δικαστικοὶ ὑπάλληλοι, ἀπολαύοντες ἰσοβιότητος ἢ μονιμότητος, ἐκτὸς τῶν ὑπογραμματέων, τοποθετοῦνται, μετατίθενται καὶ προάγονται δι' ἀνωτάτου δικαστικοῦ συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἐκ μελῶν τοῦ ἀρείου πάγου, καθ' ὃν τρόπον νόμος ὁρίζει.

Ἡ εἰς τὰς θέσεις τοῦ προέδρου, ἀντιπροέδρου καὶ εἰσαγγελέως τοῦ ἀρείου πάγου προαγωγή δὲν ὑπάγεται εἰς τὸ ἀνώτατον δικαστικὸν συμβούλιον.

91.—Δικαστικαὶ ἐπιτροπαὶ καὶ ἑκτακτα δικαστήρια ὅφ' οἷονδῆποτε ὄνομα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συσταθῶσιν.

Εἰδικὸς νόμος θέλει κανονίσει, διὰ τὴν περίπτωσιν ἐμπολέμου καταστάσεως ἢ γενικῆς, ἔνεκεν ἐξωτερικῶν κινδύνων, ἐπιστρατεύσεως, τὰ τῆς προσωρινῆς, ἐν μέρει ἀναστολῆς τῆς ἰσχύος τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων, 5, 6, 10, 11, 12, 14, 20 καὶ 59 τοῦ συντάγματος, τὰ τῆς κηρύξεως τῆς καταστάσεως πολιορκίας καὶ τὰ τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας ἐξαιρετικῶν δικαστηρίων. Ὁ νόμος οὗτος δὲν δύναται νὰ μεταρρυθμισθῇ κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐργασιῶν τῆς πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦτου συγκαλουμένης βουλῆς. Τίθεται δὲ κατὰ πάσας ἢ τινας μόνον αὐτοῦ διατάξεις εἰς ἐφαρμογὴν καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν ἢ μέρος αὐτῆς διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, ἀδείας τῆς βουλῆς ἐκδιδομένου.

Ἐν ἀπουσίᾳ τῆς βουλῆς ὁ νόμος δύναται νὰ τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν καὶ ἄνευ ἀδείας αὐτῆς διὰ βασιλικοῦ διατάγματος προσυπογεγραμμένου ὅφ' ὀλοκλήρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Διὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλικοῦ διατάγματος καὶ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος αὐτοῦ συγκαλεῖται ἡ βουλὴ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, καὶ ἂν ἔτι ἔλξηεν ἡ περίοδος αὐτῆς ἢ διελύθη, ὅπως διὰ πράξεως αὐτῆς ἀποφασίσῃ τὴν διατήρησιν ἢ ἄρσιν τῶν ὁρισμῶν τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος. Ἡ βουλευτικὴ ἀσυλία τοῦ ἄρθρου 63 ἰσχύει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος.

Ἡ ἰσχύς τῶν ἀνωτέρω βασιλικῶν διαταγμάτων, προκειμένου μὲν περὶ πολέμου, δὲν ἐκτείνεται πέραν τῆς λήξεως αὐτοῦ, προκειμένου δὲ περὶ ἐπιστρατεύσεως, αἴρεται αὐτοδικαίως μετὰ δέμηνον, ἐὰν ἐν τῷ μεταξύ δὲν παραταθῇ ἡ ἰσχύς αὐτῶν ἀδείας πάλιν τῆς βουλῆς.

92.—Αἱ συνεδριάσεις τῶν δικαστηρίων εἶνε δημόσιαι, ἐκτὸς ὅταν ἡ δημοσιότης ἤθελεν εἶσθαι ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ χρηστά ἤθη ἢ τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἀλλὰ τότε τὰ δικαστήρια ὀφείλουσι νὰ ἐκδίδωσι περὶ τούτου ἀπόφασιν.

93.—Πᾶσα ἀπόφασις πρέπει νὰ εἶνε εἰδικῶς ἠτιολογημένη καὶ νὰ ἀπαγγέλληται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει.

94.—Τὸ ὀρκωτικὸν σύστημα διατηρεῖται. Ὑπὸ τῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων δικάζονται καὶ τὰ πολιτικὰ πλημμελήματα.

95.—Τὰ ἀδικήματα τοῦ τύπου, ὅσάκις ἀφορῶσιν εἰς τὸν δημόσιον βίον προσώπου ἀσκοῦντος δημοσίαν λειτουργίαν εἴτε διαρκῶς εἴτε προσκαίρως, δικάζονται ὑπὸ μικτοῦ δικαστηρίου, ἐκ τακτικῶν δικαστῶν καὶ ἐνόρκων συγκροτουμένου καθ' ὃν τρόπον νόμος θέλει ὀρίσει.

Ἡ συγκρότησις τοῦ δικαστηρίου τούτου πρέπει νὰ εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἡ πλειοψηφία νὰ ἀποτελῇται ἐξ ἐνόρκων δικαστῶν.

96.—Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ δεχθῇ καὶ ἄλλην ἔμμισθον ὑπηρεσίαν, ἐκτὸς τοῦ καθηγητοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ.

97.—Τὰ περὶ στρατοδικείων, ναυτοδικείων, πειρατείας, ναυταπάτης καὶ δικαστηρίων λειῶν κανονίζονται δι' εἰδικῶν νόμων.

Περὶ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου.

98.—Οἱ ἐλεγκταὶ καὶ πάρεδροι τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου εἰσὶν ἰσοῦοι καὶ δὲν παύονται εἰμὴ κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθρου 88, ἀποχωροῦσι δὲ ὑποχρεωτικῶς τῆς ὑπηρεσίας κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου κανονιζομένου ὁρίου ἡλικίας, ὅπερ δὲν δύναται νὰ εἶνε ἀνώτερον τοῦ ἐβδομηκοστοῦ πέμπτου, μηδὲ κατώτερον τοῦ ἐξηκοστοῦ πέμπτου ἔτους. Τὰ προσόντα τῶν ἐλεγκτῶν καὶ παρέδρων ὀρίζονται διὰ νόμου.

Περὶ διοικήσεως τοῦ Ἀγίου ὄρους.

Ἡ χερσόνησος τοῦ Ἀθῶ. ἀπὸ τῆς μεγάλης Βίγλας καὶ ἐξῆς, ἀποτελοῦσα τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀγίου ὄρους, εἶνε κατὰ τὸ ἀρχαῖον τούτου προνομιακὸν καθεστῶς αὐτοδιοίκητον τμήμα τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, τοῦ ὁποῖου ἡ κυριαρχία παραμένει ἄθικτος ἐπ' αὐτοῦ. Ἐξ ἀπόψεως πνευματικῆς διατελεῖ τὸ Ἅγιον ὄρος ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου. Ὅλοι οἱ μονάζοντες εἰς αὐτὸ ἀποκτοῦν τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν ἅμα τῇ προσλήψει αὐτῶν ὡς δοκίμων ἢ μοναχῶν χωρὶς ἄλλην διατύπωσιν.

Τὸ Ἅγιον ὄρος διοικεῖται κατὰ τὸ καθεστῶς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν εἴκοσι ἱερῶν μονῶν του, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶνε κατανεμημένη ὁλόκληρος ἡ χερσόνησος τοῦ Ἀθῶ, καὶ διατελεῖ ἀναπαλλοτρίωτον τὸ ἔδαφος αὐτῆς. Ἡ διοίκησις ἀσκεῖται δι' ἀντιπροσώπων τῶν ἱερῶν μονῶν του, ἀποτελούντων τὴν ἱερὰν κοινότητα. Οὐδεμία ἀπολύτως μεταβολὴ ἐπιτρέπεται τοῦ διοικητικοῦ συστήματος ἢ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μονῶν τοῦ Ἀγίου ὄρους, οὐδὲ τῆς ἱεραρχικῆς τάξεως καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὰ ὑποτελῆ των ἐξαρτήματα, ἀπαγορεύεται δὲ ἡ ἐγκαταβίωσις ἐν αὐτῷ ἑτεροδόξων ἢ σχισματικῶν.

Ὁ λεπτομερὴς καθορισμὸς τῶν ἀγιορειτικῶν καθεστώτων καὶ τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας αὐτῶν γίνεσθαι διὰ καταστατικοῦ χάρτου τοῦ Ἀγίου ὄρους, τὸ ὁποῖον συμπράττοντος τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ κράτους, συντάσσουσιν μὲν καὶ ψηφίζουν αἱ εἴκοσιν ἱεραὶ μοναί, ἐπικυρώνουν δὲ τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον καὶ ἡ βουλὴ τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἀκριβὴς τήρησις τῶν ἀγιορειτικῶν καθεστώτων τελεῖ, ὡς πρὸς μὲν τὸ πνευματικὸν μέρος, ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ὡς πρὸς δὲ τὸ διοικητικόν, ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ κράτους, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει ἀποκλειστικῶς καὶ ἡ διαφύλαξις τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας.

Αἱ εἰς τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα 109 καὶ 111 ἐξουσίαι τοῦ κράτους ἀσκοῦνται διὰ διοικητοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα, καθὼς καὶ ἡ ὑπὸ τῶν μοναστηριακῶν ἀρχῶν τῆς ἱερᾶς κοινότητος ἀσκουμένη δικαστικὴ ἐξουσία, καὶ τέλος τὰ τελωνειακὰ καὶ φορολογικὰ πλεονεκτήματα τοῦ Ἀγίου ὄρους καθορίζονται διὰ νόμου.

Γενικαὶ διατάξεις.

99.—Ἄνευ νόμου στρατὸς ξένος δὲν εἶνε δεκτὸς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπηρεσίαν, οὐδὲ δύναται νὰ διαμῆνῃ εἰς τὸ κράτος ἢ νὰ διέλθῃ δι' αὐτοῦ.

100.—Μόνον ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσσει οἱ στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοὶ στεροῦνται τοῦ βαθμοῦ, τῶν τιμῶν καὶ τῶν συντάξεων τῶν.

101.—Αἱ ὑποθέσεις τοῦ ἀμφιοβητουμένου διοικητικοῦ ἐξακολουθοῦν ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ὑπάγονται εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια, ὑπὸ τῶν ὁποίων δικάζονται ὡς νόμῳ προτετιμημένοι, πλὴν ἐκείνων, δι' ἃς εἰδικοὶ νόμοι συνιστοῦν διοικητικὰ δικαστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα τηροῦνται αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 92 καὶ 93 τοῦ συντάγματος. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως εἰδικῶν νόμων ἰσχύουν οἱ ὑφιστάμενοι περὶ διοικητικῆς δικαιοδοσίας. Διὰ νόμου δύναται νὰ ὑπαχθοῦν ὑποθέσεις τοῦ ἀμφιοβητουμένου διοικητικοῦ εἰς τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας καὶ κατὰ πρῶτον βαθμόν.

Αἱ αἰτήσεις ἀναίρέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων ὑπάγονται ἀπὸ τῆς λειτουργίας τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ.

Ἡ ἄρσις τῶν συγκρούσεων α) μεταξὺ δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν β) μεταξὺ συμβουλίου ἐπικρατείας καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν γ) μεταξὺ διοικητικῶν καὶ κοινῶν δικαστηρίων δικάζεται ὑπὸ τοῦ ἀρείου πάγου, μέχρις οὗ ἰδιαιτερός νόμος συστήσῃ πρὸς ἐκδίκασιν ταύτης μικτὸν δικαστήριον, ἀποτελούμενον ἐξ ἴσου

ἀριθμοῦ ἀρεοπαγιτῶν καὶ συμβούλων τῆς ἐπικρατείας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης ἢ τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ.

Τὰ προσόντα τῶν διοικητικῶν ἐν γένει ὑπαλλήλων ὀρίζονται διὰ νόμου. Οἱ τακτικοὶ ὑπάλληλοι ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν εἶναι μόνιμοι, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται αἱ σχετικαὶ ὑπηρεσίαι καὶ αἱ θέσεις, πλὴν δὲ τῶν περιπτώσεων τῆς παύσεως, δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως, οὔτε μετατίθενται ἄνευ γνωμοδοτήσεως οὔτε ἀπολύονται οὔτε ὑποβιβάζονται ἄνευ εἰδικῆς ἀποφάσεως κατὰ νόμον ὀργανωμένου συμβουλίου καὶ ἀποτελουμένου κατὰ τὰ δύο τρίτα τοῦλάχιστον ἀπὸ μόνιμους ὑπαλλήλους. Κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐπιτρέπεται προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας, καθὼς εἰδικώτερος νόμος ὀρίζει.

Αἱ ἀνωτέρω διατάξεις ἰσχύουν καὶ διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς βουλῆς, οἱ ὅποιοι ὑπόκεινται ὡς πρὸς τὴν ἀπόλυσιν καὶ τὸν ὑποβιβασμὸν εἰς συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἀπὸ δέκα βουλευτὰς κληρουμένους ἀπὸ τὸν πρόεδρον τοῦ νομοθετικοῦ σώματος εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης βουλευτικῆς περιόδου.

Τῶν προσόντων τῆς μονιμότητος δύνανται νὰ ἐξαίρῳνται διὰ νόμου οἱ πρέσβεις καὶ οἱ διπλωματικοὶ πράκτορες, οἱ γενικοὶ διοικηταί, γενικοὶ γραμματεῖς καὶ γενικοὶ διευθυνταὶ τῶν ὑπουργείων, οἱ νομάρχαι, ὁ ἐπίτροπος τοῦ δημοσίου παρὰ τῇ Ἱερᾷ συνόδῳ, οἱ ὑπάλληλοι τοῦ πολιτικοῦ γραφείου καὶ τῶν ἰδιαιτέρων γραφείων τῶν ὑπουργῶν καὶ τοῦ προέδρου τῆς βουλῆς.

103.—Ἀγωγαὶ κακοδικίας κατ' ἀρεοπαγιτῶν, ἰσοβίων μελῶν τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου καὶ τακτικῶν συμβούλων τῆς ἐπικρατείας δικάζονται ὑπὸ πενταμελοῦς εἰδικοῦ δικαστηρίου, συγκροτουμένου καθ' ὃν ὁ νόμος ὀρίσει τρόπον διὰ κληρώσεως ἐκ τῶν τριῶν τούτων σωμάτων, τῶν ἐκ δικηγόρων μελῶν τοῦ ἀνωτάτου πειθαρχικοῦ συμβουλίου καὶ τῶν καθηγητῶν τῆς νομικῆς σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου, λαμβανομένου ἑνὸς μέλους ἐξ ἐκάστου σώματος. Εἰς τὸ δικαστήριον τοῦτο ὑπάγεται καὶ πᾶσα προπαρασκευαστικὴ διαδικασίᾳ· οὐδεμία δ' ἄλλη ἄδεια ἀπαιτεῖται.

Εἰς τὸ αὐτὸ δικαστήριον δύνανται νὰ ὑπαχθῶσι διὰ νόμου καὶ αἱ ἀγωγαὶ κακοδικίας κατὰ πρωτοδικῶν, ἐφετῶν καὶ εἰσαγγελέων.

104.—Ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐπὶ τῶν μελῶν τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου, τοῦ ἀρείου πάγου καὶ τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας ἀσκεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ συμβουλίου συγκειμένου ἐκ δύο μελῶν ἐξ ἐκάστου τῶν σωμάτων τούτων καὶ δύο καθηγητῶν τῆς νομικῆς σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου, ὀριζομένων πάντων διὰ κλήρου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης. Ἐκ τῶν μελῶν τοῦ

συμβουλίου ἐξαιροῦνται ἐκάστοτε τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ σῶμα ἐκεῖνο, ἐπὶ ἐνεργείας τοῦ ὁποίου, εἴτε ὁλοκλήρου εἴτε μελῶν αὐτοῦ, καλεῖται νὰ ἀποφανθῇ τὸ συμβούλιον.

105.—Ἡ ἐκλογή τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν γίνεται διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας.

106.— Πᾶς Ἕλλην, δυνάμενος φέρειν ὄπλα ὑποχρεοῦται νὰ συντελῇ εἰς τὴν ὑπὲρ πατρίδος ἄμυναν κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν νόμων.

107.—Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ κράτους εἶνε ἐκεῖνη, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται τὸ πολίτευμα καὶ τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας τὰ κείμενα· πᾶσα πρὸς παραφθορὰν ταύτης ἐπέμβασις ἀπαγορεύεται.

108.—Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀναθεώρησις ὁλοκλήρου τοῦ συντάγματος.

Μετὰ δεκαετίαν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς διατάξεως ταύτης ἐπιτρέπεται ἀναθεώρησις τῶν μὴ θεμελιωδῶν διατάξεων αὐτοῦ, ὡς αἱ βουλὴ διὰ τῶν δύο τρίτων τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτῆς ζητήσῃ ταύτην δι' ἰδίας πράξεως ὁριζούσης εἰδικῶς τὰς ἀναθεωρητέας διατάξεις καὶ ψηφίζομένης εἰς δύο ψηφοφορίας, ἀφισταμένης ἀλλήλων κατὰ ἓνα τοῦλάχιστον μῆνα.

Ἀποφασισθείσης τῆς ἀναθεωρήσεως διαλύεται αὐτοδικαίως ἡ ὑφιστάμενη βουλὴ καὶ συγκαλεῖται νέα, ἥτις κατὰ τὴν πρώτην σύνοδον αὐτῆς ἀποφασίζει ἐπὶ τῶν ἀναθεωρητέων διατάξεων δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτῆς.

109.—Ὅλοι οἱ νόμοι καὶ τὰ διατάγματα, καθ' ὅσον ἀντιβαίνουν εἰς τὸ παρὸν σύνταγμα, καταργοῦνται.

110.—Τὸ παρὸν σύνταγμα ἐμβαίνει εἰς ἐνέργειαν, ἅμα ὑπογραφῇ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, τὸ δὲ ὑπουργικὸν συμβούλιον ὀφείλει νὰ δημοσιεύσῃ αὐτὸ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς κυβερνήσεως ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὥρων μετὰ τὴν ὑπογραφήν.

Πᾶσα ψηφίζομένη ἀναθεώρησις μὴ θεμελιωδῶν διατάξεων τοῦ συντάγματος ἐκδίδεται καὶ δημοσιεύεται διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς κυβερνήσεως ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπιψηφίσεως τῆς βουλῆς, τίθεται δ' εἰς ἐνέργειαν δι' εἰδικοῦ ταύτης ψηφίσματος.

111.—Ἡ τήρησις τοῦ παρόντος συντάγματος ἀφιεροῦται εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων.

Δ' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΠΡΑΞΙΣ

Περὶ ρυθμίσεως τῶν μετὰ τὴν διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1935 ψηφίσματος τῆς Ε' Συντακτικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως κατάργησιν τοῦ ἀπὸ 3 Ἰουνίου 1927 συντάγματος καὶ ἐπαναφορὰν ἐν ἰσχύϊ τοῦ συντάγματος τοῦ 1911 ἀνακυψάντων ζητημάτων.

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑφισταμένην ἀνάγκην πρὸς ρύθμισιν τῶν μετὰ τὴν διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1935 ψηφίσματος τῆς Ε' Συντακτικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως κατάργησιν τοῦ ἀπὸ 3 Ἰουνίου 1927 συντάγματος καὶ ἐπαναφορὰν ἐν ἰσχύϊ τοῦ συντάγματος τοῦ 1911 ἀνακυψάντων ζητημάτων.

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἀποφασίζομεν :

1. Κακουργήματα ὑπαχθέντα μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1935 ψηφίσματος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως δι' εἰδικῶν νόμων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐφετείων θέλουν ἐξακολουθήσει δικαζόμενα ὑπὸ τῶν δικαστηρίων τούτων, ἐφ' ὅσον ὁ νόμος δὲν ἤθελεν ἐπαναφέρει ταῦτα εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων. Οἱ εἰδικοὶ οὗτοι νόμοι παραμένουσιν ἐν ἰσχύϊ καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς διατάξεις. Ὑπάρχοντα ἐπίσης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐφετείων, ἀνακρινόμενα καὶ ἐκδικαζόμενα κατὰ τὴν διαδικασία τοῦ ψηφίσματος τῆς 16ης Δεκεμβρίου 1924, ὡς συνεπληρώθη καὶ ἰσχύει σήμερον, καὶ τὰ ἀδικήματα τῆς δολίας χρεωκοπίας τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν καὶ τραπεζῶν.

2. Νόμοι καὶ ἐκτελεστικὰ τούτων διατάγματα, ἀναθέσαντες τὴν ἐκδίκασιν ἀστυνομικῶν παραβάσεων, τιμωρουμένων διὰ προσίμου, εἰς ἀρχὰς ἀσκούσας τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα, κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 94 τοῦ καταργηθέντος συντάγματος τοῦ 1927, τηροῦνται προσωρινῶς ἐν ἰσχύϊ.

3. Νόμοι καὶ ἐκτελεστικὰ τούτων διατάγματα ἐκδοθέντα κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 119 τοῦ καταργηθέντος ὡς ἄνω συντάγματος διατηροῦσι τὴν ἰσχὺν αὐτῶν προσωρινῶς μέχρι τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νέου συντάγματος.

4. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1935 διαγγέλματος τοῦ προέδρου τῆς κυβερνήσεως διαταχθείσης ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 4, 5, 6, 7, 8, 9 καὶ 10 τοῦ νόμου ΔΞΘ' περὶ καταστάσεως πολιτορκίας ἀναστέλλεται ἡ ἰσχὺς τῶν ἄρθρων 5, 6, 10, 11, 12, 14, 20, 63, 91, 94 καὶ 87 τοῦ ἐν ἰσχύϊ συντάγματος τοῦ 1911.

5. Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ μεταβολὴ τοῦ περιεχομένου ἢ τῶν ὄρων διαθήκης ἢ δωρεᾶς κατὰ τὰς ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ἢ κοινωφελούς

σκοποῦ διατάξεις αὐτῆς. Ἐξαιρετικῶς ἐπιτρέπεται διὰ νόμου, ὅταν ἡ θέλησις τοῦ δωρητοῦ ἢ διαθέτου ἀποβαίνει ἀπολύτως ἀπραγματοποίητος, ἢ διάθεσις τοῦ διατιθεμένου ἢ δωρουμένου πρὸς ἄλλον παρεμφερῆ σκοπόν.

6. Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ κοινωνικὸν καθεστῶς ἀδικήματα, τὰ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ νόμου 4229 τοῦ ἔτους 1929 καὶ ὑπὸ τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἀρθροῦ 2 τῆς ΚΗ' συντακτικῆς πράξεως τῆς 16/17 Μαΐου 1935, ὑπάγονται ἐφεξῆς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν στρατοδικείων, ἐφ' ὅσον νόμος δὲν ἤθελεν ἐπαναφέρει ταῦτα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν πενταμελῶν ἐφετείων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Ὀκτωβρίου 1935.

ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

Τὰ ὑψηλὰ συμβαλλόμενα μέρη θεωροῦντα ὅτι πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διεθνoῦς συνεργασίας καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς διεθνoῦς εἰρήνης καὶ συνεργασίας ἐπιβάλλεται :

Νὰ ἀναλάβωσιν ὑποχρεώσεις περὶ μὴ προσφυγῆς εἰς πόλεμον,

Νὰ διατηρῶσι φανεράς σχέσεις διεθνεῖς, ἐρειδομένας ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς τιμῆς,

Νὰ τηρῶσιν αὐστηρῶς τὰς διατάξεις τοῦ διεθνoῦς δικαίου, αἵτινες τοῦ λοιποῦ θὰ ἀποτελῶσι κανόνα τῆς ἐπιβαλλομένης διαγωγῆς τῶν κυβερνήσεων,

Νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἄκρου σεβασμοῦ πασῶν τῶν ἐκ τῶν συνθηκῶν ὑποχρεώσεων κατὰ τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις τῶν ὀργανωμένων λαῶν,

Ἀποδέχονται τὸ παρὸν σύμφωνον ἰδρυτικὸν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

Ἀρθρον 1.— 1. Πρώταρχα * μέλη τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εἶναι τὰ ἐκ τῶν ὑπογραψάντων δηλούμενα ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ παρόντος συμφώνου, ὡς καὶ τὰ ἐκ τῶν κρατῶν τῶν ἀναγραφόμενων ὡσαύτως ἐν τῷ παραρτήματι, ἅτινα θὰ προσχωρήσωσιν ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὸ παρὸν σύμφωνον διὰ δηλώσεως, κατατιθεμένης παρὰ τῇ γραμματείᾳ ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ συμφώνου καὶ γνωστοποιουμένης εἰς τὰ λοιπὰ τῆς Κοινωνίας μέλη.

2. Κράτος, κτῆσις ἢ ἀποικία ἐλευθέρως κυβερνώμενα καὶ ὧν τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρεται ἐν τῷ παραρτήματι, δύνανται νὰ ἀποβῶσι μέλη τῆς Κοινωνίας, ἂν γίνωσι δεκτὰ ὑπὸ τῶν δύο τρίτων τῆς συνελεύσεως, ἀφοῦ παράσχωσι θετικὰς ἐγγυήσεις περὶ τῆς εἰλικρινοῦς προθέσεώς των ὅτι θὰ τηρῶσι τὰς διεθνεῖς ὑποχρεώσεις των καὶ ὅτι ἀποδέχονται τὸν ὑπὸ τῆς Κοινωνίας καταρτισθέντα κανονισμόν ὡς πρὸς τὰς στρατιωτικὰς, ναυτικὰς καὶ ἐναερίους δυνάμεις καὶ τοὺς ἐξοπλισμούς των.

3. Πᾶν μέλος τῆς Κοινωνίας δύναται, ἀφοῦ δύο ἔτη πρότερον καταστήσῃ τοῦτο γνωστόν, νὰ ἀποχωρήσῃ ταύτης, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀποχωρήσεώς του θὰ ἔχη ἐκπλη-

* Πρώταρχα μέλη καλοῦνται τὰ ἰδρυτικὰ μέλη τῆς Κ.Τ.Ε.

ρώσει πάσας τὰς διεθνεῖς ὑποχρεώσεις του, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐκ τοῦ παρόντος συμφώνου.

Ἀρθρον 2.— Τὸ ἔργον τῆς Κοινωνίας, τὸ διαγραφόμενον διὰ τοῦ παρόντος συμφώνου, ἀσκεῖται ὑπὸ συνελεύσεως καὶ συμβουλίου βοηθούμενων ὑπὸ διαρκοῦς γραμματείας.

Ἀρθρον 3.— 1. Ἡ συνέλευσις ἀποτελεῖται ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας.

2. Συνέρχεται κατὰ ὠρισμένας χρονικὰς περιόδους καὶ κατὰ πᾶσαν δ' ἄλλην στιγμήν, ὡσάκις αἱ περιστάσεις θὰ ἀπαιτήσωσι τοῦτο ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Κοινωνίας ἢ ὅπου δῆποτε ἀλλαχοῦ θὰ ὠρίζετο.

3. Ἡ συνέλευσις ἐπιλαμβάνεται παντὸς ζητήματος ἀναγομένου εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας τῆς Κοινωνίας ἢ ἐπηρεάζοντος τὴν παγκόσμιον εἰρήνην.

4. Ἐκαστον μέλος τῆς Κοινωνίας δὲν δικαιούται νὰ ἔχη πλείονας τῶν τριῶν ἀντιπροσώπων ἐν τῇ συνελεύσει καὶ δὲν διαθέτει εἰμὴ μίαν μόνον ψήφον.

Ἀρθρον 4.— 1. Τὸ συμβούλιον ἀποτελεῖται ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν κυριωτάτων συμμάχων καὶ συνησπισμένων δυνάμεων καὶ ἐξ ἀντιπροσώπων τεσσάρων ἄλλων μελῶν τῆς Κοινωνίας. Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέλη τῆς Κοινωνίας ὀρίζονται ἐλευθέρως ὑπὸ τῆς συνελεύσεως κατὰ χρονικὰς περιόδους τῆς προαιρέσεώς της. Μέχρι τῆς πρώτης ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ἐκλογῆς (τῶν τεσσάρων τούτων μελῶν) οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Βελγίου, τῆς Βραζιλίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶναι μέλη τοῦ συμβουλίου.

2. Τῇ ἐγκρίσει τῆς πλειοψηφίας τῆς συνελεύσεως τὸ συμβούλιον δύναται νὰ καθορίσῃ καὶ ἄλλα μέλη τῆς Κοινωνίας, ὧν οἱ ἀντιπρόσωποι θὰ παρακάθηνται τοῦ λοιποῦ διαρκῶς ἐν τῷ συμβουλίῳ. Δι' ὁμοίας ἐγκρίσεως τὸ συμβούλιον δύναται νὰ αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ἐκλεγομένων μελῶν, ἵνα ἀντιπροσωπεύωνται ἐν τῷ συμβουλίῳ.

3. Ἡ συνέλευσις διὰ πλειοψηφίας τῶν δύο τρίτων καθορίζει τοὺς κανόνας τοὺς ἀφορῶντας εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μὴ διαρκῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου καὶ ἰδιαιτέρως τοὺς σχετικούς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς θητείας των καὶ τοὺς ὅρους τῆς ἐπανεκλογῆς.

4. Τὸ συμβούλιον συνέρχεται, ὅταν αἱ περιστάσεις ἀπαιτῶσι τοῦτο, τοῦλάχιστον δ' ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Κοινωνίας ἢ ἐν οἴῳδῇποτε ἄλλῳ ὑποδεικνυμένῳ τόπῳ.

5. Τὸ συμβούλιον ἐπιλαμβάνεται παντὸς ζητήματος ἀναγομένου εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας τῆς Κοινωνίας ἢ ἐπηρεάζοντος τὴν παγκόσμιον εἰρήνην.

6. Πᾶν μέλος τῆς Κοινωνίας μὴ ἐκπροσωπούμενον ἐν τῷ συμβουλίῳ, προσκαλεῖται ὅπως πέμψῃ ἀντιπρόσωπον, ἵνα συμπαρα-

καθίστη ἐν αὐτῷ, ὅταν ὑπόθεσις, ἰδίᾳ ἐνδιαφέρουσα τοῦτο, ἀχθῇ ἐνὸς τοῦ συμβουλίου.

7. Ἐκαστον μέλος τῆς Κοινωνίας, ἐκπροσωπούμενον ἐν τῷ συμβουλίῳ, διαθέτει μίαν μόνην ψήφον καὶ δὲν δύναται νὰ ἔχη πλείονας τοῦ ἑνὸς ἀντιπροσώπους.

Ἀρθρον 5 — 1. Ἐκτὸς ἀντιθέτου ρητῆς διατάξεως τοῦ παρόντος σομφώνου ἢ τῶν ὄρων τῆς παρούσης συνθήκης, αἱ ἀποφάσεις τῆς συνελεύσεως ἢ τοῦ συμβουλίου τῆς Κοινωνίας λαμβάνονται ἐν ὁμοφωνίᾳ τῶν ἐκπροσωπούμενων ἐν τῇ συνεδρίᾳ μελῶν τῆς Κοινωνίας.

2. Πάντα τὰ κατὰ τῆς συνεδρίας τῆς συνελεύσεως ἢ τοῦ συμβουλίου τιθέμενα πρὸς ἐξέτασιν ζητήματα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἐπιτροπειῶν τῶν ἐπιφορτιζομένων τὴν ἐξέτασιν ἰδιαιτέρων θεμάτων, κανονίζονται ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ἢ τοῦ συμβουλίου καὶ ἀποφασίζονται κατὰ πλειοψηφίαν τῶν ἐν τῇ συνεδρίᾳ ἐκπροσωπούμενων μελῶν τῆς Κοινωνίας.

3. Ἡ πρώτη συνεδρίασις τῆς συνελεύσεως καὶ ἡ πρώτη τοῦ συμβουλίου θὰ γίνωσι τῇ προσκλήσει τοῦ προέδρου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀρθρον 6. — 1. Ἡ διαρκὴς γραμματεία εὐρίσκεται ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Κοινωνίας. Περιλαμβάνει δὲ γενικὸν γραμματέα, ὡς καὶ τοὺς ἀναγκαιοῦντας γραμματεῖς καὶ τὸ ἀναγκαιοῦν προσωπικόν.

2. Ὁ τὸ πρῶτον διορισθησόμενος γενικὸς γραμματεὺς θὰ ὀρίσθῃ ἐν τῷ παραρτήματι. Τοῦ λοιποῦ ὁ γενικὸς γραμματεὺς θὰ διορίζεται ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῇ ἐγκρίσει τῆς πλειοψηφίας τῆς συνελεύσεως.

3. Οἱ γραμματεῖς καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς γραμματείας διορίζονται ὑπὸ τοῦ γενικοῦ γραμματέως τῇ ἐγκρίσει τοῦ συμβουλίου.

4. Ὁ γενικὸς γραμματεὺς τῆς Κοινωνίας εἶναι καὶ γενικὸς γραμματεὺς τῆς συνελεύσεως καὶ τοῦ συμβουλίου.

5. Αἱ δαπάναι τῆς Κοινωνίας βαρύνουσι τὰ μέλη αὐτῆς κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ὀρισθεῖσαν ἀναλογίαν.

6. Αἱ δαπάναι τῆς γραμματείας καταβάλλονται ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἀναλογίαν διὰ τὸ διεθνὲς γραφεῖον τῆς παγκοσμίου ταχυδρομικῆς ἐνώσεως.

Ἀρθρον 7. — 1. Ἐδρα τῆς Κοινωνίας ὀρίζεται ἡ Γενεύη.

2. Τὸ συμβούλιον δύναται ἐν πάσῃ στιγμῇ νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῆς καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ τόπῳ.

3. Ἐν πάσαις ταῖς λειτουργίαις τῆς Κοινωνίας ἢ τῶν συναφῶν πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσιῶν, περιλαμβανομένης καὶ τῆς γραμματείας, δύνανται νὰ διορισθῶσιν ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

4. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας καὶ οἱ ἀξιωματοῦχοι αὐτῆς ἀπολαύουσιν ἐν τῇ ἐνάσκησει τῶν καθηκόντων τῶν διπλωματικῶν προνομίων καὶ ἀτελειῶν.

5. Τὰ οἰκοδομήματα καὶ τὰ γήπεδα, τὰ κατεχόμενα ὑπὸ τῆς Κοινωνίας διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν ἢ τῶν συνεδριῶν αὐτῆς, εἶναι ἀπαράβιαστα.

Ἀρθρον 8 — 1. Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ἀναγνωρίζουσιν ὅτι ἡ διατήρησις τῆς εἰρήνης ἀπαιτεῖ τὴν μείωσιν τῶν ἐθνικῶν ἐξοπλισμῶν εἰς τὸ ἐλάχιστον ὅριον, τὸ ἐπιτρεπόμενον ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς ἀσφαλείας καὶ συμβιβαζόμενον πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διεθνῶν ὑποχρεώσεων, τῶν ἐπιβαλλομένων διὰ κοινῆς ἐνεργείας.

2. Τὸ συμβούλιον, λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὴν γεωγραφικὴν θέσιν καὶ τὰς εἰδικὰς περιστάσεις ἐκάστου κράτους, παρασκευάζει τὰ σχέδια τῆς μείωσης ταύτης τῶν ἐξοπλισμῶν πρὸς ἐξέτασιν καὶ λήψιν ἀποφάσεων ὑπὸ τῶν διαφόρων κυβερνήσεων.

3. Τὰ σχέδια ταῦτα ὀφείλουσιν ἀνὰ δεκαετίαν τοῦλάχιστον νὰ ὑποβάλλωνται εἰς ἐπανεξέτασιν καί, ἂν ὑπάρξῃ ἀνάγκη εἰς ἀναθεώρησιν.

4. Μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τούτων ὑπὸ τῶν διαφόρων κυβερνήσεων τὸ οὕτω καθορισθέν ὅριον τῶν ἐξοπλισμῶν δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ κυβέρνησις τις ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ συμβουλίου.

5. Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, θεωροῦντα ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ κατασκευὴ πυρομαχικῶν καὶ ὕλικῶν πολέμου προκαλεῖ σπουδαίας ἀντιρρήσεις, ἐπιφορτίζουν τὸ συμβούλιον νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῶν καταλλήλων μέτρων πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐξ αὐτῆς δυσαρέστων ἀποτελεσμάτων, λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὰς ἀνάγκας τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας, τῶν μὴ δυναμένων νὰ κατασκευάζωσι τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἀσφάλειάν των πυρομαχικά καὶ πολεμικὸν ὕλικόν.

Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ὑποχρεοῦνται νὰ ἀνταλλάσσωσιν ἐν ἀπολύτῳ εἰλικρινείᾳ καὶ πληρέστατα πᾶσαν πληροφορίαν σχετικὴν πρὸς τὴν κλίμακα τῶν ἐξοπλισμῶν των, τὰ στρατιωτικά, ναυτικά καὶ ἀεροπορικά προγράμματα των καὶ τὴν κατάστασιν τῶν βιομηχανιῶν των, τῶν δυναμένων νὰ χρησιμοποιηθῶσι διὰ τὸν πόλεμον.

Ἀρθρον 9.—Θὰ καταρτισθῇ διαρκὴς ἐπιτροπὴ, ἵνα παρέχῃ εἰς τὸ συμβούλιον τὴν γνώμην τῆς περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 1 καὶ 8 καὶ ἐν γένει περὶ τῶν στρατιωτικῶν, ναυτικῶν καὶ ἀεροπορικῶν ζητημάτων.

Ἀρθρον 10.—Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ὑποχρεοῦνται νὰ σέβωνται καὶ διατηρῶσι κατὰ πάσης ἐπιθέσεως ἐξωτερικῆς τὴν ἐδαφικὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν παροῦσαν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν πάντων τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας. Ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως, ἀπειλῆς ἢ κινδύνου ἐπιθέσεως τὸ συμβούλιον γνωμοδοτεῖ περὶ τῶν μέσων, δι' ὧν θὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης.

Ἀρθρον 11.—1. Δηλοῦται ρητῶς ὅτι πᾶς πόλεμος ἢ ἀπειλὴ πολέμου, ἐπηρεάζοντος ἀμέσως ἢ μὴ μέλος τι τῆς Κοινωνίας, ἐνδιαφέρει ὁλόκληρον τὴν Κοινωνίαν καὶ ὅτι αὕτη ὀφείλει νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἀποτελεσματικὴν περιφρούρησιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ γενικὸς γραμματεὺς, τῇ αἰτῇ οἰουδήποτε μέλους τῆς Κοινωνίας, συγκαλεῖ ἀμέσως τὸ συμβούλιον.

2. Ἐκτὸς τούτου δηλοῦται ὅτι πᾶν μέλος τῆς Κοινωνίας διακαίουται νὰ ἐφελκυσθῇ φιλικῶς τὴν προσοχὴν τῆς συνελεύσεως ἢ τοῦ συμβουλίου ἐπὶ πάσης περιπτώσεως, δυναμένης νὰ ἐπηρεάσῃ τὰς διεθνεῖς σχέσεις καὶ ἀπειλούσης κατ' ἀκολουθίαν νὰ διαταράξῃ τὴν εἰρήνην ἢ τὴν μεταξύ τῶν ἐθνῶν σύμπνοιαν, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ εἰρήνη.

Ἀρθρον 12.— Πάντα τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ἀποδέχονται ὅτι, ἐὰν ἐγερθῇ μεταξύ αὐτῶν διαφορά δυνάμενη νὰ προκαλέσῃ ρῆξιν, θὰ ὑποβάλλωσι ταύτην εἴτε εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς διαιτησίας ἢ εἰς δικαστικὸν διακανονισμόν εἴτε εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ συμβουλίου. Ἀποδέχονται ὡσαύτως ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ὀφείλουσι νὰ προσφύγωσιν εἰς πόλεμον πρὸ τῆς παρελεύσεως τριμήνου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως τῆς διαιτητικῆς ἢ δικαστικῆς ἢ τῆς ἐκθέσεως τοῦ συμβουλίου.

2. Κατὰ πάσας τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου τούτου προβλεπομένας περιπτώσεις ἢ ἀπόφαισις ὀφείλει νὰ ἐκδίδηται ἐντὸς λογικῆς προθεσμίας, ἢ δὲ ἔκθεσις τοῦ συμβουλίου πρέπει νὰ συντάσσεται ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν τοῦτο ἐπελήφθη τῆς διαφοράς.

Ἀρθρον 13.— 1. Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ἀποδέχονται ὅτι, ἐὰν ἀναφυῇ μεταξύ αὐτῶν διαφορά ἐπιδεκτικὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, διαιτητικῆς ἢ δικαστικῆς λύσεως καὶ ἐὰν ἡ διαφορά αὕτη δὲν δύναται νὰ διευθετηθῇ ἱκανοποιητικῶς διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ, ἢ ὑπὸθεσις θὰ ὑποβάλληται ἐς ὁλοκλήρου εἰς διαιτητικὸν ἢ δικαστικὸν διακανονισμόν.

2. Μεταξύ τῶν ἐν γένει ἐπιδεκτικῶν διαιτητικῆς ἢ δικαστικῆς λύσεως διαφορῶν καταλέγονται αἱ διαφοραὶ αἱ σχετικαὶ πρὸς τὴν ἑρμηνείαν συνθήκης, πρὸς πᾶν ζήτημα διεθνοῦς δικαίου, πρὸς τὴν πραγματικότητα παντὸς γεγονότος, ὅπερ ἂν ἀπεδεικνύετο, θὰ ἀπετέλει ἀθέτησιν διεθνοῦς ὑποχρεώσεως, ἢ πρὸς τὴν ἑκτασιν ἢ πρὸς τὸ εἶδος τῆς ὀφειλομένης διὰ τὴν τοιαύτην ἀθέτησιν ἐπανορθώσεως.

3. Ἡ ὑπόθεσις θὰ ὑποβάλληται εἰς τὸ διαρκὲς δικαστήριον τῆς διεθνοῦς δικαιοσύνης, ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην δικαστικὴν ἐξουσίαν ἢ δικαστήριον ὑποδεικνυόμενον ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν ἢ προβλεπόμενον διὰ τῶν προγενεστέρων μεταξύ των συμφωνιῶν.

4. Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ὑποχρεοῦνται νὰ ἐκτελῶσι καλῇ τῇ πίστει τὰς ἐκδιδομένας ἀποφάσεις καὶ νὰ μὴ προσφεύγωσιν εἰς πόλεμον καθ' οἷουδήποτε μέλους τῆς Κοινωνίας συμμορφουμένου πρὸς ταύτας. Ἐν περιπτώσει μὴ ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως τὸ συμβούλιον προτείνει τὰ μέτρα τὰ ἐξασφαλίζοντα τὴν ἐκτέλεσιν.

Ἀρθρον 14.— Τὸ συμβούλιον ἐπιφορτίζεται νὰ παρασκευάσῃ σχέδιον διαρκoῦς δικαστηρίου διεθνoῦς δικαιοσύνης καὶ νὰ ὑποβάλῃ τοῦτο εἰς τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας. Τὸ δικαστήριον τοῦτο θὰ ἐξετάσῃ πᾶσαν διεθνoῦς χαρακτηῖρος διαφορὰν, ἣν τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη θὰ ὑποβάλωσιν εἰς αὐτό. Θὰ γνωμοδοτῇ ὡσαύτως συμβουλευτικῶς περὶ πάσης διαφορᾶς ἢ παντὸς ζητήματος ὑποβαλλομένου εἰς αὐτὸ ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ἢ τῆς συνελεύσεως.

Ἀρθρον 15.— 1. Ἐὰν ἀναφυῇ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας διαφορὰ, δυναμένη νὰ ἀγάγῃ εἰς ρῆξιν, καὶ ἂν ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν ὑπεβλήθῃ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 13 προβλεπομένην διαιτητικὴν ἢ δικαστικὴν λύσιν, τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ἀποδέχονται νὰ εἰσαγάγωσιν αὐτὴν πρὸ τοῦ συμβουλίου. Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ ἓν τούτων νὰ πληροφορήσῃ περὶ τῆς διαφορᾶς ταύτης τὸν γενικὸν γραμματέα, ὅστις λαμβάνει πάντα τὰ πρόσφορα μέτρα πρὸς πλήρη πραγματογνωμοσύνην καὶ ἐξέτασιν.

2. Τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη ὀφείλουσιν ὡς τάχιστα νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς αὐτὸν τὴν ἔκθεσιν τοῦ ζητήματός των μεθ' ὧν τῶν οὐσιωδῶν γεγονότων καὶ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων. Τὸ συμβούλιον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν ἄμεσον δημοσίευσιν τούτων.

3. Τὸ συμβούλιον καταβάλλει προσπάθειαν, ὅπως ἐπιτύχῃ τὸν διακανονισμόν τῆς διαφορᾶς. Ἐὰν δὲ κατορθώσῃ τοῦτο, δημοσιεύει, ἐν ᾧ μέτρῳ κρίνει ὠφέλιμον, ἔκθεσιν, ἀναφέρονσαν τὰ γεγονότα, τὰς συναφεῖς πρὸς αὐτὰ ἐξηγήσεις καὶ τοὺς ὅρους τοῦ διακανονισμοῦ τούτου.

4. Ἐὰν ἡ διευθέτησις τῆς διαφορᾶς δὲν καταστῇ δυνατὴ, τὸ συμβούλιον συντάσσει καὶ δημοσιεύει ἔκθεσιν ψηφισθεῖσαν εἴτε ὁμοφώνως εἴτε κατὰ πλειοψηφίαν, ἵνα καταστήσῃ γνωστὰς τὰς περιστάσεις τῆς διαφορᾶς καὶ τὰς λύσεις, ἅς συνιστᾷ ἐν τῷ προκειμένῳ ζητήματι ὡς δικαιοτάτας καὶ προσφορωτάτας.

5. Πᾶν μέλος τῆς Κοινωνίας, ἀντιπροσωπευόμενον ἐν τῷ συμβουλίῳ, δύναται ὡσαύτως νὰ δημοσιεύῃ ἔκθεσιν τῶν γεγονότων τῆς διαφορᾶς καὶ τὰ συμπεράσματά του.

6. Ἐὰν ἡ ἔκθεσις τοῦ συμβουλίου γίνῃ δεκτὴ ὁμοφώνως, τῆς ψήφου τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν μὴ ἀριθμουμένης ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τῆς ὁμοφωνίας ταύτης, τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ὑποχρεοῦνται νὰ μὴ προσφύγωσιν εἰς πόλεμον κατ' οὐδενὸς μέρους συμμορφουμένου πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἐκθέσεως.

7. Ἐν ἣ περιπτώσει τὸ συμβούλιον δὲν κατορθώνει νὰ καταστήσῃ δεκτὴν ὑφ' ὧλων τῶν μελῶν του, πλὴν τῶν ἀντιπροσώπων οἰουδήποτε τῶν ἐν τῇ διαφορᾷ μερῶν, τὴν ἔκθεσίν του, τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ἐπιφυλάττουσιν εἰς ἑαυτὰ τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργήσωσι καθ' ὃν τρόπον θὰ κρίνωσιν ἀναγκαῖον διὰ τὴν τήρησιν τοῦ δικαίου καὶ τῆς δικαιοσύνης.

8. Ἐὰν τὸ ἕτερον τῶν διαφερομένων μερῶν δυσχυρίζεται καὶ ἐὰν τὸ συμβούλιον ἀναγνwrίζει ὅτι ἡ διαφορὰ ἀνάγεται εἰς ζητήματα ὅπερ τὸ διεθνὲς δίκαιον ἀφήνει εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τοῦ μέρους τούτου, τὸ συμβούλιον θὰ πιστοποιήσῃ τοῦτο ἐν ἐκθέσει, ἐν ἣ ὅμως οὐδεμίαν θὰ συνιστᾷ λύσιν.

9. Τὸ συμβούλιον δύναται καθ' ὅλας τὰς ὑπὸ τοῦ παρόντος ἄρθρου προβλεπομένας περιστάσεις νὰ εἰσαγάγῃ τὴν διαφορὰν ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως. Ἡ συνέλευσις ὡσαύτως ὀφείλει νὰ ἐπιληφθῇ τῆς διαφορᾶς τῇ αἰτήσει τοῦ ἐτέρου τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν, ἢ αἰτησίς αὕτη ὀφείλει νὰ ὑποβληθῇ ἐντὸς δέκα τεσσάρων ἡμερῶν, ἀφ' ἧς ἡ διαφορὰ ἤχθη ἐνώπιον τοῦ συμβουλίου.

10. Ἐν πάσῃ ὑποθέσει, ὑποβαλλομένη εἰς τὴν συνέλευσιν, αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου καὶ τοῦ ἄρθρου 12, αἱ σχετικαὶ πρὸς τὴν ἐνέργειαν καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ συμβουλίου, ἐφαρμόζονται ὡσαύτως εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ τὰς ἐξουσίας τῆς συνελεύσεως. Ἐννοεῖται ὅτι ἔκθεσις γινομένη ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῇ ἐγκρίσει τῶν ἀντιπροσώπων τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας, τῶν ἀντιπροσωπευομένων ἐν τῷ συμβουλίῳ, καὶ τῆς πλειοψηφίας τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας, ἀποκλειομένων ἐν ἐκάστη περιπτώσει τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν, ἔχει τὴν αὐτὴν ἀποτελεσματικότητα, ἣν καὶ ἡ ἔκθεσις τοῦ συμβουλίου, ὁμοφώνως γενομένη δεκτὴ ὑπὸ τῶν ἄλλων μελῶν του πλὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν.

Ἄρθρον 16.— 1. Ἐὰν μέλος τῆς Κοινωνίας προσφύγῃ εἰς πόλεμον παρὰ τὰς ἀναληφθείσας διὰ τῶν ἄρθρων 12, 13 ἢ 15 ὑποχρεώσεις, θεωρεῖται αὐτοδικαίως ὡς ἐνεργήσαν πρᾶξιν πολεμικὴν ἐναντίον πάντων τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Κοινωνίας. Ταῦτα ὑποχρεοῦνται νὰ διακόψωσιν ἀμέσως πάσας τὰς μετ' αὐτοῦ ἐμπορικὰς ἢ οἰκονομικὰς σχέσεις, νὰ ἀπαγορεύσωσι πάσας τὰς σχέσεις τὰς μεταξὺ τῶν ὑπηκόων των καὶ τῶν τοῦ παραβιάσαντος τὸ σύμφωνον κράτους καὶ νὰ παρεμποδίσωσι πᾶσαν οἰκονομικὴν, ἐμπορικὴν ἢ προσωπικὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους τούτου μετὰ τῶν ὑπηκόων οἰουδήποτε ἄλλου κράτους, μέλους ἢ μὴ τῆς Κοινωνίας.

2. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ συμβούλιον ὀφείλει νὰ συστήσῃ εἰς τὰς διαφόρους ἐνδιαφερομένας κυβερνήσεις ποίαν πραγματικὴν στρατιωτικὴν, ναυτικὴν ἢ ἀεροπορικὴν δύναμιν ἑκαστον

των μελών της Κοινωνίας νά παράσχη πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῶν προωρισμένων νά καταστήσωσι σεβαστάς τὰς ἐπιβαλλομένας ὑπὸ τῆς Κοινωνίας ὑποχρεώσεις.

3. Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ἀποδέχονται πρὸς τοῦτοις νά παρέχουσιν εἰς ἀλληλα ἀμοιβαίαν ὑποστήριξιν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ληφθησομένων διὰ τοῦ παρόντος ἄρθρου οἰκονομικῶν καὶ δημοσιονομικῶν μέτρων πρὸς περιορισμὸν εἰς τὸ ἐλάχιστον τῶν δυνάμενων νά προέλθωσιν ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς ταύτης ζημιῶν καὶ δυσαρέστων ἐπακολούθων. Παρέχουσιν ὡσαύτως ἀμοιβαίαν ὑποστήριξιν, ἵνα ἀντιστῶσι κατὰ παντὸς εἰδικοῦ μέτρου, στρεφομένου κατὰ τινος ἐξ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ διαρρηξάντος τὸ συμφωνον κράτους, καὶ λαμβάνουσι τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ἵνα διευκολύνωσι τὴν διὰ τοῦ ἐδάφους των διάβασιν στρατιωτικῶν δυνάμεων οἰουδήποτε μέλους τῆς Κοινωνίας, συμμετέχοντος κοινῆς ἐνεργείας, σκοπούσης νά καταστήσῃ σεβαστάς τὰς ἐπιβαλλομένας ὑπὸ τῆς Κοινωνίας ὑποχρεώσεις.

4. Πᾶν μέλος, καταστὰν ἔνοχον παραβιάσεως ὑποχρεώσεώς τινος, ἀπορρεούσης ἐκ τοῦ συμφώνου, δύναται νά ἀποκλεισθῇ τῆς Κοινωνίας. Ὁ ἀποκλεισμὸς ἀποφασίζεται διὰ τῆς ψήφου ὅλων τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Κοινωνίας, τῶν ἐκπροσωπουμένων ἐν τῷ συμβουλίῳ.

Ἄρθρον 17.— 1. Ἐν περιπτώσει διαφορᾶς μεταξὺ δύο κρατῶν, ὦν μόνον τὸ ἕτερον εἶναι μέλος τῆς Κοινωνίας ἢ ὦν οὐδέτερον μετέχει ταύτης, τὸ κράτος ἢ τὰ κράτη τὰ ἐκτὸς τῆς Κοινωνίας καλοῦνται, ὅπως ὑποβληθῶσιν εἰς τὰς ἐπιβαλλομένας εἰς τὰ μέλη αὐτῆς ὑποχρεώσεις διὰ τὸν διακανονισμὸν τῆς διαφορᾶς κατὰ τοὺς κρινομένους ὡς δικαίους ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ὅρους. Ἐὰν ἡ πρόσκλησις αὕτη γίνῃ δεκτὴ, ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 12 μέχρι 16 ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν κριθησομένων ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ἀναγκαίων τροποποιήσεων.

2. Ἄμα τῇ ἀποστολῇ τῆς προσκλήσεως ταύτης τὸ συμβούλιον προβαίνει εἰς τὴν ἔρευναν τῶν περιστατικῶν τῆς διαφορᾶς καὶ προτείνει πᾶν μέτρον νομιζόμενον ὑπ' αὐτοῦ ἄριστον καὶ ἀποτελεσματικώτατον ἐν τῇ εἰδικῇ ταύτῃ περιπτώσει.

3. Ἄν τὸ προσκαλούμενον κράτος ἀρνηθῇ νά ἀποδεχθῇ τὰς ἐπιβαλλομένας ὑποχρεώσεις εἰς μέλος τῆς Κοινωνίας πρὸς διακανονισμὸν τῆς διαφορᾶς καὶ προσφύγῃ εἰς πόλεμον ἐναντίον μέλους τῆς Κοινωνίας, αἱ διατάξεις τοῦ ἁρθροῦ 16 ἐφαρμόζονται ἐναντίον αὐτοῦ.

4. Ἄν ἀμφότερα τὰ προσκληθέντα μέρη ἀρνηθῶσι νά ἀποδεχθῶσι τὰς ὑποχρεώσεις τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας πρὸς διακανονισμὸν τῆς διαφορᾶς, τὸ συμβούλιον δύναται νά λάβῃ πάντα τὰ μέτρα καὶ νά προβῇ εἰς πᾶσαν πρότασιν σκοποῦσαν τὴν πρόληψιν τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ ἐπίλυσιν τῆς ἔριδος.

Ἀρθρον 18.— Πᾶσα συνθήκη ἢ διεθνὴς σύμβασις, συνομολογούμενη ἐν τῷ μέλλοντι ὑπὸ μέλους τῆς Κοινωνίας, πρέπει νὰ κατατίθεται ἀμέσως παρὰ τῇ γενικῇ γραμματείᾳ καὶ νὰ δημοσιεύηται ὡς τάχιστα ὑπὸ ταύτης. Οὐδεμία τῶν συνθηκῶν ἢ τῶν διεθνῶν τούτων συμβάσεων θὰ εἶναι ὑποχρεωτικὴ πρὸ τῆς καταθέσεως ταύτης.

Ἀρθρον 19.— Ἡ συνέλευσις δύναται κατὰ χρονικὰς περιόδους νὰ καλῇ τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας, ἵνα ἐπιλαμβάνωνται τῆς ἐπανεξετάσεως τῶν συνθηκῶν, αἵτινες κατέστησαν ἀνεφάρμοστοι, ὡς καὶ τῆς ἐξετάσεως πάσης διεθνοῦς καταστάσεως, ἥς ἡ παράτασις θὰ ἠδύνατο νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου.

Ἀρθρον 20.— 1. Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ἀναγνωρίζουσι τὸ ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι τὸ παρὸν σύμφωνον καταργεῖ πᾶσαν μεταξὺ αὐτῶν ὑποχρέωσιν ἢ συνεννόησιν μὴ συμβιβασομένην πρὸς τοὺς ὅρους τούτου καὶ ὑποχρεοῦνται ἐπισήμως νὰ μὴ συνάπτωσι παρομοίας ἐν τῷ μέλλοντι.

2. Ἄν μέλος τῆς Κοινωνίας ἀνέλαβε πρὸ τῆς εἰς αὐτὴν εἰσόδου τοῦ ὑποχρεώσεως ἀσυμβιβάστους πρὸς τοὺς ὅρους τοῦ συμφώνου, ὀφείλει νὰ λάβῃ ἄμεσα μέτρα πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀπὸ τῶν ὑποχρεώσεων τούτων.

Ἀρθρον 21.— Αἱ διεθνεῖς συμφωνίαι, οἷαι αἱ περὶ διαιτησίας συμβάσεις, καὶ αἱ τοπικαὶ συνεννοήσεις, ὡς τὸ δόγμα τοῦ Μονρώ, αἵτινες ἐξασφαλίζουν τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης, δὲν θεωροῦνται ἀσυμβίβαστοι πρὸς οὐδεμίαν τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος συμφώνου.

Ἀρθρον 22.— 1. Ἐπὶ τῶν ἀποικίων καὶ τῶν χωρῶν, αἵτινες ἐκ τῆς ἐκβάσεως τοῦ τελευταίου πολέμου ἔπαυσαν νὰ διατελῶσιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν πρότερον κυβερνώντων αὐτὰς κρατῶν καὶ κατοικοῦνται ὑπὸ λαῶν, μὴ ἱκανῶν εἰσεῖτι νὰ διοικῶσιν ἑαυτοὺς ὑπὸ τὰς ὅλως δυσχερεῖς συνθήκας τοῦ συγχρόνου κόσμου, ἐφαρμόζεται ἡ ἀκόλουθος ἀρχή :

Ἡ εὐημερία καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν λαῶν τούτων ἀποτελοῦσιν ἱερὰν ἐκπολιτιστικὴν ἀποστολὴν ἀρμόζει νὰ περιληφθῶσιν ἐν τῷ παρόντι συμφώνῳ ἐγγυήσεις διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς ταύτης.

2. Ἀρίστη μέθοδος πρὸς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶνε ν' ἀνατεθῇ ἡ κηδεμονία τῶν λαῶν τούτων εἰς τὰ προηγμένα ἔθνη, ἅτινα ἔνεκα τῶν πόρων, τῆς πείρας καὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς των δύνανται κάλλιστα νὰ ἀναλάβωσι τὴν εὐθύνην ταύτην καὶ συναινοῦσιν εἰς τὴν ἀποδοχὴν ταύτης, θὰ ἀσκήσωσι δὲ τὴν κηδεμονίαν ταύτην ὡς ἐντολοδόχοι τῆς Κοινωνίας καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῆς.

3. Ὁ χαρακτήρ τῆς ἐντολῆς ὀφείλει νὰ διαφέρῃ ἀναλόγως

τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ λαοῦ, τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς χώρας, τῶν οἰκονομικῶν τῆς συνθηκῶν καὶ πάσης ἄλλης τοιαύτης περιστάσεως.

4. Κοινότητές τινες, ἀνήκουσαι πρότερον εἰς τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν, ἔφθασαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀναπτύξεως, ὥστε ἡ ὑπαρξὶς αὐτῶν ὡς ἀνεξαρτήτων ἐθνῶν δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ προσωρινῶς ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως αἱ συμβουλευαὶ καὶ ἡ βοήθεια ἐντολοδόχου τινὸς καθοδηγῶσι τὴν διοίκησιν αὐτῶν μέχρις οὗ θὰ καταστῶσιν ἱκαναὶ πρὸς αὐτοδιοίκησιν. Ἐν τῇ ἐκλογῇ δὲ τοῦ ἐντολοδόχου πρέπει νὰ ληφθῶσι κατὰ πρῶτον ὑπ' ὄψιν οἱ πόθοι τῶν κοινοτήτων τούτων.

5. Ὁ βαθμὸς τῆς ἀναπτύξεως, ἐν ᾧ εὐρίσκονται ἕτεροι λαοί, ἰδίᾳ δὲ οἱ τῆς κεντρῴας Ἀφρικῆς, ἀπαιτεῖ, ἵνα ὁ ἐντολοδόχος ἀναλάβῃ παρὰ τῆς Κοινωνίας τὴν διοίκησιν τῆς χώρας ἐπὶ ὅροις, οἵτινες ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἀπαγορεύσεως καταχρήσεων, ὡς τῆς ἐμπορίας τῶν δούλων, τῶν ὀπλῶν καὶ τοῦ οἰνοπνεύματος, θὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς θρησκείας, ἄνευ ἄλλων περιορισμῶν πλὴν ἐκείνων, οὓς δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ ἡ τήρησις τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τῶν χρηστῶν ἠθῶν καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀνεγέρσεως ὀχυρωμάτων ἢ στρατιωτικῶν ἢ ναυτικῶν βάσεων καὶ τῆς παροχῆς εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐκτὸς τῆς ἀναγκαιότητος διὰ τὴν ἀστυνομίαν ἢ τὴν ἄμυναν τῆς χώρας, καὶ οἵτινες θὰ ἐξασφαλίσωσιν ὡσαύτως εἰς τὰ ἄλλα μέλη τῆς Κοινωνίας ἰσότητά ὡς πρὸς τὰς συναλλαγὰς καὶ τὸ ἐμπόριον.

6. Ἐν τέλει ὑπάρχουσι χώραι, ὡς ἡ Ν. Δ. Ἀφρικὴ καὶ τινες νῆσοι τοῦ νοτίου Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, αἵτινες ἔνεκα τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῶν, τῆς περιορισμένης ἐπιφανείας τῶν, τῆς ἀποστάσεως τῶν ἀπὸ τῶν κέντρων τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς γεωγραφικῆς γεινιάσεως πρὸς τὴν χώραν τοῦ ἐντολοδόχου ἢ ἔνεκα ἄλλων περιστάσεων θὰ ἠδύναντο κάλλιον νὰ διοικῶνται ὑπὸ τοὺς νόμους τοῦ ἐντολοδόχου ὡς μέρος ἀναπόσπαστον τῆς χώρας του, ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν ἀνωτέρω προβλεπομένων ἐγγυήσεων ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ.

7. Ὅπωςδὴποτε ὁ ἐντολοδόχος ὀφείλει νὰ ἀποστέλλῃ εἰς τὸ συμβούλιον ἐτησίαν ἔκθεσιν περὶ τῶν χωρῶν τῶν ἐμπιστευθεισῶν εἰς αὐτόν.

8. Ἄν περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐξουσίας, τοῦ ἐλέγχου ἢ τῆς διοικήσεως τῶν ἐνασκηθισομένων ὑπὸ τοῦ ἐντολοδόχου, δὲν ἐπετεύχθη προηγουμένη σύμβασις μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας, τὸ συμβούλιον σαφῶς θὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῶν θεμάτων τούτων.

9. Διάρκῃς ἐπιτροπὴ θὰ ἐπιφορτισθῇ, ὅπως δέχεται καὶ ἐξετάζῃ τὰς ἐτησίας ἐκθέσεις τῶν ἐντολοδόχων καὶ παρέχῃ εἰς τὸ

συμβούλιον γνωμοδοτήσεις περί πάντων τῶν ζητημάτων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐντολῶν.

Ἄρθρον 23.— Ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν καὶ συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν διεθνῶν συμβάσεων, τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἢ βραδύτερον συναφθησομένων, τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας :

α') Θὰ προσπαθῶσιν, ὅπως ἐξασφαλίσωσι καὶ διατηρῶσιν ὅρους ἐργασίας δικαίους καὶ φιλανθρώπους διὰ τοὺς ἄνδρας, τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιὰ ἐν ταῖς ἰδίαις τῶν χώραις, ὡς καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ, ἐφ' ἧς ἐκτείνονται αἱ ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ τῶν σχέσεις καὶ ὅπως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδρῦσωσι καὶ διατηρήσωσι τὰς ἀναγκαῖας διεθνεῖς ὁργανώσεις.

β') Ὑποχρεοῦνται νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν δικαίαν μεταχείρισιν τῶν ἰθαγενῶν πληθυσμῶν τῶν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν χωρῶν.

γ') Ἀναθέτουσιν εἰς τὴν Κοινωνίαν τὸν γενικὸν ἔλεγχον τῶν συμφωνιῶν τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν σωματεμπορίαν γυναικῶν καὶ παιδίων, τὸ ἐμπόριον τοῦ ὀπίου καὶ ἄλλων ἐπιβλαβῶν φαρμάκων.

δ') Ἀναθέτουσιν εἰς τὴν Κοινωνίαν τὸν γενικὸν ἔλεγχον τοῦ ἐμπορίου τῶν ὀπλῶν καὶ τῶν πολεμοφοδίων, τοῦ διεξαγομένου μετὰ τῶν χωρῶν, ἐν αἷς ὁ ἔλεγχος τοῦ ἐμπορίου τούτου εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον.

ε') Θὰ λάβωσι τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὴν ἐγγύησιν καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας τῶν συγκοινωνιῶν καὶ τῆς διαμετακομίσεως, ὡς καὶ τὴν δικαίαν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου ὑφ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας, ἐξυπακουομένου ὅτι αἱ εἰδικαὶ ἀνάγκαι τῶν ἐπὶ τοῦ πολέμου 1914—1918 ἐρημωθεῖσων χωρῶν θὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὅψιν.

στ') Θὰ προσπαθῶσιν νὰ λάβωσι διεθνῇ μέτρα πρὸς πρόληψιν καὶ καταπολέμησιν τῶν ἀσθενειῶν.

Ἄρθρον 24.— 1. Πάντα τὰ διεθνῇ γραφεῖα, τὰ προηγουμένως διὰ κοινῶν συνθηκῶν ἰδρυθέντα, θὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κοινωνίας, ἀλλ' ἐπιφυλαττομένης τῆς συναινέσεως τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν. Πᾶν ἄλλο διεθνὲς γραφεῖον καὶ πᾶσα ἐπιτροπεία διακανονισμοῦ ὑποθέσεων διεθνοῦς συμφέροντος, ἅτινα θὰ ἰδρυθῶσι βραδύτερον, θὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κοινωνίας.

2. Περὶ πάντων τῶν διεθνοῦς συμφέροντος ζητημάτων, τῶν διακανονιζομένων ὑπὸ γενικῶν συμβάσεων, ἀλλὰ μὴ ὑπαγομένων εἰς τὸν ἔλεγχον ἐπιτροπειῶν ἢ διεθνῶν γραφείων, ἢ γραμματείας τῆς Κοινωνίας ὀφείλει, ἂν τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη ζητήσωσι τοῦτο, συναινέσῃ δὲ εἰς τοῦτο καὶ τὸ συμβούλιον, νὰ συλλέγῃ καὶ παρέχῃ πᾶσαν χρήσιμον πληροφορίαν καὶ νὰ χορηγῇ πᾶσαν ἀναγκαίαν ἢ ἐπιθυμητὴν συνδρομήν.

3. Τὸ συμβούλιον δύναται νὰ ἀποφασίσῃ, ὅπως συμπεριληφθῶσιν εἰς τὰς δαπάνας τῆς γραμματείας καὶ τὰ ἔξοδα παντός

γραφείου ἢ ἐπιτροπείας, ἅτινα ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κοινωνίας.

Ἄρθρον 25.— Τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ὑποχρεοῦνται νὰ ἐνισχύωσι καὶ προάγωσι τὴν ἰδρυσιν καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν ἀγνωρισμένων διεθνῶν ἐθελοντικῶν ὀργανώσεων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὧν σκοπὸς εἶνε ἡ βελτίωσις τῆς υἰείας, ἡ προληπτικὴ ἄμυνα κατὰ τῶν ἀσθενειῶν καὶ ὁ μετριασμὸς τοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον πόνου.

Ἄρθρον 26.— 1. Τροποποιήσεις τοῦ παρόντος συμφώνου θὰ τεθῶσιν ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ τῆς κυρώσεως τῶν ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας, ὧν οἱ ἀντιπρόσωποι ἀποτελοῦσι τὸ συμβούλιον, καὶ ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν μελῶν, ὧν οἱ ἀντιπρόσωποι ἀπαρτίζουσι τὴν συνέλευσιν.

2. Πᾶν μέλος τῆς Κοινωνίας εἶναι ἐλεύθερον νὰ μὴ ἀποδεχθῇ τὰς ἐπιφερομένας εἰς τὸ σύμφωνον τροποποιήσεις, ἀλλ' ἐν τῇ περὶ τῇ ταύτῃ παύει νὰ ἀποτελῇ μέρος τῆς Κοινωνίας.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΧ. 40

Δό βιβλίον μου εἶναι
τὴν ἐπιστολήν μου εἶναι μὴ
ἔπαιον κοφινὸν γὰρ δό μείζον δό
ἀράκι δὲ καὶ ρείζον.

Δ. Παπαδόπουλος

Μακρόπουλος

1.100.000
= 65

= 50

20

80

8

12

85.416

